

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน
โปรแกรมภาษาอังกฤษ: พหุกรณีศึกษา

นางสาววุฒิยา พยัคฆ์มาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING ENGLISH COMMUNICATIVE ABILITY OF ENGLISH PROGRAM
STUDENTS : A MULTIPLE CASE STUDY

Ms. Wuttiya Payukmag

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education
Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ
ของนักเรียนโปรแกรมภาษาอังกฤษ: พหุกรณีศึกษา

โดย

นางสาว วุฒิยา พยัคร์มาก

สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

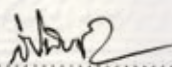
รองศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แก่นักวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
คณาจารย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วุฒิยา พัยครม์มาก:ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโปรแกรม
ภาษาอังกฤษ : พหุกรณีศึกษา. (FACTORS AFFECTING ENGLISH COMMUNICATIVE ABILITY
OF ENGLISH PROGRAM STUDENTS: A MULTIPLE CASE STUDY) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์
หลัก: รศ.ดร. อวยพร เรืองตระกูล, 237 หน้า.

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถทางการสื่อสาร
ภาษาอังกฤษของนักเรียน 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสาร และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถ
ทางการสื่อสาร คัดเลือกกรณีศึกษาจากโรงเรียนที่จัดการสอนแบบ English program มากกว่า 2 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและ
เขตภูมิภาคอย่างละ 1 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย หัวหน้าโครงการ ครูผู้สอนชาวต่างชาติ ครูผู้สอนชาวไทยและนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งการศึกษากาสนามเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนและการ
ดำเนินโครงการ English program 2) ศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนและความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน 3)
ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และ
ด้านโรงเรียน 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์
แบบสอบถาม และแบบสอบถามความสามารถทางการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic analysis)
และการเปรียบเทียบข้อมูลข้ามกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี
- 2) ปัจจัยที่ส่งผลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (classroom based factors) ด้านนักเรียน ได้แก่
ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ และความกล้าแสดงออก ด้านครู
ได้แก่ เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การกระตุ้นให้นักเรียนปฏิสัมพันธ์และกล้าแสดงออก และการสร้างบรรยากาศที่สนุกและเป็น
กันเอง ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ความหลากหลายของกิจกรรม การส่งเสริมการพัฒนาความสามารถทางการ
สื่อสาร และการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม บรรยากาศชั้นเรียนทางกายภาพ ได้แก่ สภาพชั้นเรียนที่เหมาะสม และทางจิตใจ ได้แก่
ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอนที่ผ่อนคลายไม่ตึงเครียด ด้านโรงเรียน ได้แก่ การ
สนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการที่ดีและเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และการ
จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่ค้นพบเพิ่มเติม ด้านนักเรียน ได้แก่ ความชอบและถนัดทางภาษาอังกฤษ
การสนับสนุนจากครอบครัว พื้นความรู้เดิมและการเรียนเสริมพิเศษ ด้านครู ได้แก่ คุณวุฒิที่ตรงกับวิชาที่สอน ความเชี่ยวชาญรอบ
รู้ ความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการสอน ด้านโรงเรียน ได้แก่ การเสริมสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษให้เข้มข้น และการดูแล
กระบวนการคัดเลือกและคุณภาพของครู
- 3) แนวทางการพัฒนาความสามารถ ได้แก่ นักเรียนต้องเอาใจใส่ต่อการเรียน ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ กระตือรือร้นที่
จะสื่อสารโต้ตอบ กล้าแสดงออกและฝึกฝนเพิ่มเติมด้วยตนเองอย่างจริงจัง ครูต้องสามารถวางแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
จัดกิจกรรมได้หลากหลาย และสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่สนุกสนานผ่อนคลาย กิจกรรมการเรียนการสอนต้อง
หลากหลาย เน้นที่ทักษะการสื่อสาร สร้างความมั่นใจและความกล้าแสดงออกของนักเรียน ชั้นเรียนต้องมีสภาพและบรรยากาศที่
เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนโรงเรียนต้องดูแลกระบวนการคัดเลือกครูและคุณภาพของครู และส่งเสริมให้นักเรียนใช้บริการแหล่งเรียนรู้

ภาควิชา...วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่อนิสิต..... *กมล วัฒนา*
สาขาวิชา...วิจัยการศึกษา..... ลายมือชื่ออ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก..... *AK*
ปีการศึกษา...2551.....

#4884275027 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEYWORDS : COMMUNICATIVE COMPETENCE / LANGUAGE ABILITY /

LANGUAGE TESTING / ENGLISH PROGRAM

WUTTIYA PAYUKMAG : FACTORS AFFECTING ENGLISH COMMUNICATIVE
ABILITY OF ENGLISH PROGRAM STUDENTS: A MULTIPLE CASE STUDY.

ADVISOR: ASSOC. PROF. AUYPORN RUENGTRAGUL, 237 pp.

The purposes of this qualitative research were to 1) evaluate English program students' communicative ability 2) study factors affecting their communicative ability and 3) study strategies for improvement. Two case studies were purposefully selected from schools operating English programs for more than two years; one situated in Bangkok, and the other in the central region of Thailand. Key informants consisted of head of the program, foreign teachers, Thai co-teachers and grade 9 students from each school. Field study consisted of 4 stages: 1) study school's profile, environment and management of English program 2) observe class and test students' communicative ability 3) study factors affecting their abilities relating to students' factors, teachers' factors, teaching and learning factors and schools' factors 4) study strategies for improvement. Data was collected using a questionnaire, interview forms, an English test, and deduced by analytic analysis and cross-checked comparison. The research results revealed that

1) Students' communicative ability was at a reasonably good level. 2) Classroom based factors comprised student' attention and practice, cooperation and self-confidence, teachers' various teaching techniques, the ability to motivate class interaction and create a relaxing and fun atmosphere. Classroom learning and teaching factors were a variety of activities, a promotion of communication in the classroom and an offer of equal opportunity for participation. Factors concerning atmosphere included a suitable classroom condition, good relationship between teachers and students and a relaxing class atmosphere. School's factors were provision of adequate materials and learning resources, good management and recognition of the importance of English language learning and teaching, and suitable school environment. Additional factors found in this research were students' aptitude, family support, background knowledge, out of class tutoring, teachers' qualification and expertise, a strong English curriculum and monitoring of teachers' recruitment and quality. 3) Strategies for improvement, students need to be attentive, cooperative and enthusiastic to communicate, and have a strong commitment on both in and out of class study. Teachers must be able to plan lessons effectively, organize different interesting activities, and create relaxing atmosphere. Class activities must focus on communication skills and building up students' self-confidence. Schools need to monitor teachers' recruitment and quality, and promote the use of learning resources.

Department : Educational Research and Psychology Student's Signature : *Wuttiya P.*

Field of Study : Educational Research - Advisor's Signature : *Auyporn R.*

Academic Year : 2008

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อวยพร เรืองตระกูล ผู้ที่ให้ทั้งความรู้และกำลังใจสำคัญต่อการทำงานของคุณศิษย์ เพื่อช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ อาจารย์ได้กรุณาสละเวลาชี้แนะถึงแนวทางที่ถูกต้อง และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความห่วงใยและความช่วยเหลือของท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ชีโนกุล ภาควิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบความถูกต้องด้านแนวคิดทฤษฎีและเครื่องมือต่างๆ ด้วยความเต็มใจทุกครั้งที่คุณวิจัยขอคำปรึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาประสิทธิประสาทความรู้ด้านวิจัยการศึกษา อันเป็นประโยชน์ต่อการทำงานด้านการสอนของผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร หัวหน้าโครงการ English program คณะครูและนักเรียน โรงเรียนกรรณิศึกษาทั้งสองแห่ง หากปราศจากความร่วมมือจากทุกท่าน งานวิจัยครั้งนี้อาจไม่สำเร็จและไม่สามารถสร้างประโยชน์ใดๆ ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 การดำเนินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English program)	10
ตอนที่ 2 แนวคิดด้านความสามารถทางการสื่อสารและการทดสอบ ความสามารถทางการสื่อสาร	14
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน	26
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
ตอนที่ 5 การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
การเลือกสนามวิจัย	48
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	61

บทที่ 4 สภาพทั่วไปและการดำเนินโครงการ English program ของกรณีศึกษา	65
กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนเมืองสวย	65
กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนถิ่นงาม	71
บทที่ 5 ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโครงการ English program ปัจจัยที่ส่งผล และแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร	77
ตอนที่ 1 ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน	77
ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของนักเรียน	90
ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านนักเรียน	90
ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านครู	111
ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศใน ชั้นเรียน	135
ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านโรงเรียน	156
ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน	169
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	190
สรุปผลการวิจัย	191
อภิปรายผลการวิจัย	194
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้	196
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	198
รายการอ้างอิง	199
ภาคผนวก	203
ภาคผนวก ก การวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบ	204
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	207
ภาคผนวก ค โครงสร้างเนื้อหาแบบสอบความสามารถทางการสื่อสาร.....	232
ภาคผนวก ง รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	235
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	237

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและภาคกลางที่เปิดสอนโครงการ English program ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2550.....	49
2	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	51
3	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้.....	58
4	แผนการเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสองแห่ง.....	59
5	การเปรียบเทียบสภาพทั่วไปและการดำเนินโครงการ English program ของโรงเรียนเมืองสอยและโรงเรียนถีนงาม.....	76
6	ผลคะแนนการทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเมืองสอยและโรงเรียนถีนงาม.....	78
7	ค่าสถิติพื้นฐานและการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเมืองสอยและโรงเรียนถีนงาม.....	79
8	ความสามารถทางทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น 3/14 โรงเรียนเมืองสอย..	79
9	ความสามารถทางทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น 3/13 โรงเรียนถีนงาม.....	80
10	ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบสอบในแต่ละข้อ.....	205

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	องค์ประกอบความสามารถทางการสื่อสาร.....	15
2	องค์ประกอบทดสอบความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสาร.....	19
3	กรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของ นักเรียนโครงการ English program.....	46
4	ตัวอย่างการเปรียบเทียบข้อมูลข้ามกลุ่ม.....	64
5	โครงสร้างการบริหารงานโครงการ English program โรงเรียนเมืองสอย.....	67
6	โครงสร้างการบริหารงานโครงการ English program โรงเรียนถิ่นงาม.....	73
7	ปัจจัยด้านนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน.....	109
8	ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน.....	134
9	ประเด็นที่ศึกษาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้น เรียน.....	136
10	ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนที่ ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน.....	155
11	ปัจจัยด้านโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน.....	166
12	ความเชื่อมโยงของปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสาร ของนักเรียน.....	168

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีความรอบรู้และสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกโดยเฉพาะทันกับความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจและสังคมนับว่าเป็นหนึ่งในความจำเป็นเร่งด่วนของการผลักดันด้านการศึกษา ดังระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปได้ว่า ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด การจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548) การพัฒนานั้นต้องให้ทันการก้าวทันความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงสังคมโลกให้เป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) ที่ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความร่วมมือกันทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและระดับโลก ในปัจจุบันการติดต่อกับสังคมอื่นๆ ต่างชาติต่างภาษามีเื่อง่ายอีกต่อไป เพียงแค่มีอุปกรณ์เทคโนโลยีและความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้ย่อมได้เปรียบในหลายๆ ทางเช่น สามารถเข้าใจความคิดและวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ ประสบผลสำเร็จในการเจรจาทางธุรกิจ สามารถเสนอความคิดเห็นและร่วมอภิปรายในการประชุมนานาชาติได้ เป็นต้น ดังนั้นหากผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะด้านนี้ตั้งแต่ระดับชั้นต้นๆ ไม่เพียงแต่จะส่งผลดีต่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นแต่ยังครอบคลุมถึงการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคต

ดังที่ทราบกันดีว่าประเทศเราได้ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมาช้านาน แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จดังที่คาดหวัง เห็นได้ชัดจากผู้คนส่วนใหญ่ที่ยังไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดีไม่ว่าจะใช้ในชีวิตประจำวันหรือในภาคธุรกิจ เมื่อวิเคราะห์สาเหตุของความล่าช้าด้านพัฒนาการพบว่ามีหลายเหตุปัจจัย รายงานข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและความต้องการภาษาต่างประเทศในประเทศไทย (ปราณี กุลละวณิชย์, 2550) โดยคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ภูมิภาค ซึ่งสำรวจข้อมูลตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เผยให้เห็นถึงความก้าวหน้าล่าสุดและมุมมองที่น่าสนใจด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่

สะท้อนให้เห็นปัญหาอุปสรรคมากมาย ถึงแม้กระทรวงศึกษาธิการและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้พยายามแก้ไขปรับปรุงและมีทิศทางที่ดีขึ้นเรื่อยๆ แต่ดูเหมือนว่าปัญหาเดิมๆ ก็ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของคุณผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าส่วนใหญ่จบปริญญาตรีก็จริงแต่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางการสอนภาษาอังกฤษโดยตรงโดยเฉพาะครูระดับประถมศึกษา เป็นผลให้ไม่มีความมั่นใจในการสอนและผู้สอนที่มีอายุมากก็ไม่ถนัดกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยประกอบการสอน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต และเนื่องจากไม่มีการทดสอบความสามารถทางภาษาจึงทำให้มีความตื่นตัวน้อยและไม่มั่นใจในความสามารถของตน ทักษะทางภาษาและเนื้อหาที่ผู้สอนส่วนใหญ่ถนัดได้แก่ ทักษะการอ่าน คำศัพท์และไวยากรณ์ ซึ่งผู้สอนส่วนใหญ่ก็เห็นพ้องว่าควรเน้นการพัฒนาทักษะพูดและฟังให้มากขึ้น นอกจากนี้ครูมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละวันมากเกินไปทั้งงานสอนในวิชาอื่นๆ และงานบริหารต่างๆ ทำให้ทุ่มเทกับการสอนไม่เต็มที่ อีกปัญหาหนึ่งคือ จำนวนนักเรียนต่อห้องที่มากเกินไปทำให้ฝึกฝนทักษะการพูดและการฟังได้ยากมากและไม่ทั่วถึง รวมทั้งด้านการติดตามพฤติกรรมและการเรียนด้วย ด้านแหล่งเรียนรู้พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีห้องสมุดและห้องปฏิบัติการทางภาษา แต่ศูนย์เรียนรู้ด้วยตนเองและอินเทอร์เน็ตยังมีใช้ไม่มากเพราะมีค่าใช้จ่ายสูงในการติดตั้งและบำรุงรักษา ส่วนด้านผู้เรียนนั้นก็พบปัญหาที่แก้ได้ยากหลายประการทั้งความไม่พร้อมทางทักษะภาษาของผู้เรียน การไม่มีโอกาสได้พูดคุยสื่อสารเท่าที่ควร โดยเฉพาะการพบปะพูดคุยกับครูเจ้าของภาษา ซึ่งจากการสำรวจพบว่าครูเจ้าของภาษาส่วนใหญ่จะสอนในระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาเห็นว่าตนมีทักษะการอ่านดีที่สุดและที่เป็นปัญหาได้แก่ ทักษะการฟังและพูด ปราณี กุลละวณิชย์ (2550) กล่าวว่า ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นผลการสอนตามทักษะความถนัดของครูคือ การอ่าน และชี้ให้เห็นว่าทักษะการพูดและฟังเป็นทักษะที่เป็นปัญหาและไม่สอดคล้องกับแผนช่วงชั้นการศึกษาปี พ.ศ. 2544 นอกจากนี้การจัดกิจกรรมในห้องเรียนก็มีข้อจำกัดหลายประการเช่น จำนวนนักเรียนที่มากเกินไป ความถนัดของครูในการจัดกิจกรรม เป็นต้น กิจกรรมส่วนใหญ่จึงเป็นการทำแบบฝึกหัดในห้องมากกว่า

จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่าสอดคล้องกับผลงานวิจัยหลายฉบับที่ระบุถึงปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย เช่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบด้านการสอนภาษาอังกฤษโดยตรงทำให้มีทักษะภาษาอังกฤษที่ยังไม่ได้มาตรฐานและมีเทคนิคการสอนที่ยังไม่ถูกวิธี (กานดา จรดล, 2529; อัมพร ศรีบุญเรือง, 2533; พিতร์วัลย์ โกวิทวที, 2537) โรงเรียนไม่มีความพร้อมด้านการจัดการศึกษา ขาดสื่ออุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมนอกชั้นเรียน (กิตติพร โนนคู่เขต, 2539; สุทธิพงษ์ ยงค์กมล, 2543) นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษเท่าที่ควร จึงมีแรงจูงใจในการเรียนต่ำ และที่สำคัญขาดโอกาสในการฝึกฝนการใช้ทักษะภาษาอังกฤษที่เรียนในสถานการณ์ชีวิตประจำวัน ซึ่งโอกาสฝึกฝน

ในห้องเรียนก็น้อยมาก โดยเฉลี่ยแค่ 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (พิตรวัลย์ โกวิทวที, 2537; ปราโมทย์ ครอบบุญศรี, 2543; รัชนก บุญปู, 2547) ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลให้ความสามารถทางการสื่อสารของผู้เรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ หรือไม่ก็ไม่สามารถสื่อสารได้เลยถึงแม้จะเรียนมาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย การปฏิรูปโดยจัดให้มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้นโดยให้เรียนกับครูเจ้าของภาษาโดยตรงอาจเป็นทางออกหนึ่ง ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ริเริ่ม “โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ” หรือที่รู้จักกันแพร่หลายในชื่อ English program ในปีการศึกษา 2544 ซึ่งคาดหวังว่าจะสามารถยกระดับความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้ดีขึ้นได้

จากการติดตามข่าวการศึกษาในปัจจุบันพบว่า หลายโรงเรียนทั้งในสังกัดภาครัฐและเอกชนมีความประสงค์จะเปิดการเรียนการสอนเป็น English program แต่ไม่ใช่ทุกโรงเรียนจะได้รับการอนุมัติหากขาดคุณสมบัติและความพร้อมในการจัดการศึกษาตามระเบียบหลักเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการเช่น ต้องคำนึงถึงความพร้อมและความสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียน ต้องมีสื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอ ด้านอาคารสถานที่ก็ต้องมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมอย่างครบครัน เป็นต้น จากการสำรวจในปีการศึกษา 2549 โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมีจำนวนทั้งสิ้น 187 โรงเรียนทั่วประเทศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 66 โรงเรียน และสังกัดคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 121 โรงเรียน และยังมีโรงเรียนที่ยื่นความประสงค์ขอเปิดดำเนินการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่จากการติดตามข่าวการศึกษาพบว่าที่น่าเป็นกังวลคือ โรงเรียนบางแห่งต้องการเปิดสอนเป็น English program เพราะต้องการเก็บค่าเล่าเรียนแพงเป็นพิเศษเพื่อหาเงินเข้าโรงเรียนและต้องการยกระดับให้มีชื่อเสียงในระดับแนวหน้าเพราะเชื่อว่าการสอนเป็นภาษาอังกฤษเป็นการบ่งบอกถึงความทันสมัยล้ำหน้าโรงเรียนอื่นๆ (ข่าวสด, 2547; สยามรัฐ, 2548)

เมื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ English program พบว่ามีกรรงานถึงอุปสรรคและความไม่พร้อมหลายประการ ทำให้การดำเนินงานโครงการของโรงเรียนบางแห่งยังไม่ประสบผลสำเร็จดังเป้าหมายที่วางไว้ เสาวภา จันทร์สงค์ (2547) ศึกษาการดำเนินงานการจัดหลักสูตร English program ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 10 แห่ง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านบริบทและหลักสูตรคือ ด้านนโยบาย การเตรียมการและการดำเนินงานด้านการจัดหลักสูตร และพิธีมรส นนทภักดิ์ (2547) ศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษา 2 แห่ง เน้นการศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน การวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้มีข้อ

ค้นพบที่สอดคล้องกันหลายประการ โดยรายงานทั้งความสำเร็จและปัญหาในการดำเนินงาน ซึ่งปัญหาที่พบมากคือ คุณสมบัตินักเรียนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การขาดแคลนครูและการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของครูชาวต่างชาติ การขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ที่มีคุณภาพและทันสมัย และที่สำคัญคือ ความสามารถทางทักษะภาษาของนักเรียนที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนงานวิจัยของต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษก็พบว่ามีความไม่พร้อมและอุปสรรคด้านการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน เช่น ประเทศเฮติ มีปัญหาด้านการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน (Jean-Jacques, 1992) ในสหรัฐอเมริกา มีปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอและขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางการสอนแบบสองภาษาหรือที่เรียกว่า bilingual program (Cronwell, 1998) งานวิจัยของมหาวิทยาลัยแห่งฮอว์กพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรที่สอนเป็นภาษาอังกฤษมีผลการเรียนที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับนักเรียนที่เรียนเป็นภาษาจีน เนื่องจากผู้เรียนขาดทักษะพื้นฐานทางภาษาอังกฤษ (Yip et al, 2003) จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า ปัญหาความไม่พร้อมทางทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนนับเป็นอุปสรรคสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนไม่สามารถสื่อสารกับครูผู้สอนให้เป็นที่เข้าใจได้ ก็ไม่สามารถเข้าใจบทเรียนและมีความยากลำบากในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน และเมื่อมีปัญหาการเรียนก็ไม่สามารถพูดคุย ชักถาม หรือปรึกษากับครูผู้สอนได้

สุทธิพงศ์ ยงค์กมล (2543) กล่าวว่า สภาพการดำเนินงานของโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในปัจจุบันยังอยู่ในระยะปรับตัว แสวงหาความมั่นคงและพยายามแก้ไขปัญหาคือเผชิญอยู่ ปัญหาที่พบ ได้แก่ 1) การจัดสภาพการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ของแต่ละโรงเรียนต่างกันเช่น ระดับประถมศึกษาใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการ แต่ในระดับมัธยมศึกษาใช้วิธีการสอนแบบรายวิชา 2) ด้านคุณภาพครูผู้สอนที่ยังไม่ได้มาตรฐาน มีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำแต่ไม่ได้กำหนดว่าต้องจบด้านการสอนภาษาอังกฤษหรือสาขาที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพการสอน นอกจากนี้การอบรมครูชาวต่างประเทศ ก็ยังขาดแนวทางชัดเจนและความต่อเนื่อง 3) แนวทางการผลิตและใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน แต่ละโรงเรียนต่างจัดหาและพัฒนาตนเอง ทำให้เนื้อหาของสื่อไม่ตรงตามหลักสูตรและมีมาตรฐานต่างกัน 4) การวัด การประเมินผลและการรายงานผลแต่ละโรงเรียนก็ดำเนินการกันเองโดยใช้ข้อสอบที่โรงเรียนจัดทำขึ้นทำให้ขาดมาตรฐาน นอกจากนี้เอกสารของกรมวิชาการเช่นหลักสูตร คู่มือการสอนที่เป็นภาษาอังกฤษมีจำกัด ทำให้ครูผู้สอนชาวต่างชาติไม่มีเอกสารโดยเฉพาะหลักสูตร เพื่อทำความเข้าใจก่อนสอนได้ 5) การบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน แล้วแต่แนวทางและความพร้อมของตน เป็นผลให้คุณภาพของผู้เรียนแตกต่างกัน

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การที่ไม่มีแนวทางและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยเฉพาะด้านหลักสูตร การขาดคุณสมบัติของครูผู้สอน สื่ออุปกรณ์ประกอบการสอนที่ยังไม่มีมาตรฐานและความไม่พร้อมด้านอื่นๆ จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

ในปัจจุบันแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (communicative language teaching) ส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนสู่เทคนิควิธีการอันหลากหลาย เพื่อสร้างศักยภาพในการสื่อสารของนักเรียนให้สูงขึ้น จึงทำให้ทั้งครูและนักเรียนที่มักจะเคยชินกับวิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมต้องปรับตัวอย่างมาก ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียนและโรงเรียน ต้องร่วมมือกันอย่างมากจึงจะสำเร็จ โดยครูต้องสามารถจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารได้หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนรู้ และที่สำคัญต้องพัฒนาเทคนิคการสอนของตนอย่างต่อเนื่อง นักเรียนก็ต้องเอาใจใส่ต่อการเรียน กล้าแสดงออก และฝึกฝนทักษะการสื่อสารของตนอยู่เสมอ โรงเรียนก็ต้องสนับสนุนทุกๆ ด้านเช่น จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา จัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย จัดอบรมเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอยู่เสมอและสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นต้น (กองวิจัยทางการศึกษา, 2546)

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ปราโมทย์ ครอบบุญศรี (2543) กล่าวว่า ภูมิหลังของนักเรียนคือ จำนวนปีที่เรียน ประสบการณ์การอยู่ต่างประเทศ การใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียน การพูดภาษาอังกฤษของสมาชิกในครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ และแรงจูงใจ ล้วนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ส่วนปัจจัยด้านครู สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535) เห็นว่า คุณวุฒิของครู ความรู้ความสามารถและเทคนิควิธีการสอนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญ การสอนแบบดั้งเดิมที่ยึดเนื้อหาและอธิบายหลักไวยากรณ์มากเกินไปไม่ได้ช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การเลือกใช้กิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมเปรียบเสมือนหัวใจของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยกิจกรรมต้องช่วยให้นักเรียนได้ฝึกภาษา สร้างแรงจูงใจ และช่วยให้นักเรียนภาษาเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งบรรยากาศชั้นเรียนต้องไม่ตึงเครียด ชินณเพ็ญ รัตนวงศ์ (2547) พบว่าการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ จะส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในการทำกิจกรรมมากขึ้น โดยพบว่าการเรียนโดยใช้งานปฏิบัติเป็นฐานในการเรียนรู้ (task-based learning) มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ นักเรียนส่วนใหญ่

ชอบทำงานเป็นกลุ่ม จะมีความสนุกสนาน กล้าซักถาม กล้าแสดงออกในการใช้ภาษามากขึ้น และ ยังเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังคงประสบกับ ปัญหาอย่างต่อเนื่องและความพยายามในการแก้ปัญหาที่มีอย่างต่อเนื่องเช่นกัน การจัดการเรียน การสอนแบบ English program อาจเป็นแนวทางที่ถูกต้อง แต่ก็ไม่ได้รับประกันว่าจะประสบ ผลสำเร็จดังที่คาดหวังไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าหลังจากที่นักเรียนได้เรียนในโครงการนี้ได้ ระยะเวลาหนึ่งจะมีความสามารถทางการสื่อสารอยู่ในระดับที่น่าพอใจหรือไม่ และมีปัจจัยใดบ้างที่ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถทางการสื่อสารในระดับสูงหรือต่ำ และแนวทางในการพัฒนา ความสามารถด้านนี้ประกอบด้วยอะไรบ้าง

คำถามวิจัย

1. นักเรียนในโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็น ภาษาอังกฤษ (English program) มีความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่ในลักษณะใด และระดับใด
2. ปัจจัยด้านผู้เรียน ครูผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และโรงเรียนส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในลักษณะใด
3. แนวทางในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโครงการ English program
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโครงการ English program
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา (multiple case study) กรณีศึกษาคือ โรงเรียน ครูและนักเรียนภายใต้โครงการ English program ในเขต กรุงเทพมหานคร 1 แห่งและในเขตภูมิภาค 1 แห่ง คัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะโรงเรียนที่จัดการ

สอนแบบ English program มากกว่า 2 ปี โดยศึกษาจากครูสอนระดับชั้น ม.3 และนักเรียนชั้นม.3 ที่เลือกระดับชั้นนี้เนื่องจากทุกคนได้เรียนในโครงการ English program ตั้งแต่ชั้นม.1 จนถึงม.3 ในปัจจุบัน รวมเวลาเกือบ 3 ปี จึงควรมีพัฒนาการด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษที่สามารถทำการประเมินได้ชัดเจนกว่าระดับชั้น ม.1 หรือ ม.2

2. การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการศึกษาความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนและปัจจัยที่ส่งผล โดยวัดได้จากแบบทดสอบความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยดัดแปลงเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือแบบเรียน English in Mind 3 (Puchta and Stranks, 2004) เนื้อหาแบบสอบแบ่งเป็น ความสามารถด้านไวยากรณ์ (grammatical competence) ด้านภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic competence) ด้านการสัมพันธ์ข้อความ (discourse competence) และการใช้กลวิธีสื่อสาร (strategic competence) เก็บข้อมูลโดยการทดสอบความสามารถของนักเรียน การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน การสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการ ครูและนักเรียน รวมทั้งการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียนของผู้วิจัย

ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ประกอบกับข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการเยี่ยมชมโครงการ English program ก่อนเลือกสนาม ทำให้ทราบว่าปัจจัยที่ส่งผลนั้นมีหลากหลาย สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และด้านโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าในแต่ละด้านดังกล่าวประกอบด้วยปัจจัยย่อยอีกมากมาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงแบ่งการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 4 ด้าน และจำกัดขอบเขตเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน (classroom based factors) และการสนับสนุนของโรงเรียนเท่านั้น ไม่มุ่งเน้นด้านภูมิหลัง ทัศนคติ และประเด็นในเชิงเศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ หมายถึง ระดับความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากความพยายามและการแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าขณะสื่อสาร ให้สามารถสื่อความหมายที่ตนตั้งใจได้สำเร็จ โดยผู้รับสารมีความเข้าใจหรือปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ผู้สื่อสารจะต้องมีความสามารถ 2 ด้านหลัก ด้านที่ 1 ความสามารถด้านความรู้ทางภาษา (language knowledge) แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบภาษา

(organisational knowledge) เป็นความสามารถในการควบคุมโครงสร้างอันเป็นแบบแผน (formal structure) ของภาษา เพื่อให้สามารถสร้างประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เข้าใจ เนื้อหาข้อความที่สื่อและสามารถจัดเรียงประโยคต่างๆ ให้เป็นข้อความหรือเรื่องราวต่างๆ ได้ ความรู้ด้านนี้ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎไวยากรณ์ (grammatical knowledge) และความรู้ด้านการเรียงเรียงประโยคให้เป็นข้อความ (textual knowledge) 1.2) ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมาย (pragmatic knowledge) หมายถึง ความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ภาษา (language user) กับบริบทในการสื่อสาร (the context of communication) ประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร (propositional knowledge) ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ทางภาษา (functional knowledge) และความรู้เกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic knowledge) (Ly F. Bachman, 1991) ด้านที่ 2 ความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร (Canale and Swain, 1979 อ้างถึงใน สมบัติ ศิริคงศาสตร์, 2539) ประกอบด้วย 7 กลวิธี ได้แก่ การใช้แหล่งอ้างอิงหรือเอกสารอ้างอิง การขอให้คู่สนทนาพูดซ้ำ การใช้ถ้อยคำบางอย่างเพื่อให้การสนทนาต่อเนื่อง การใช้ท่าทางประกอบ การพูดซ้ำเมื่อคู่สนทนาได้ยินไม่ชัดเจน การตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และการตรวจสอบความเข้าใจของคู่สนทนา

ปัจจัยด้านนักเรียน หมายถึง สภาพและพฤติกรรมของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้ที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยการศึกษาจะเน้นที่ ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ และความกล้าแสดงออก

ปัจจัยด้านครูผู้สอน หมายถึง สภาพและบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียน ได้แก่ ภูมิหลังและคุณสมบัติของครู และทักษะการสอนในชั้นเรียน

ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบรรยากาศการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะของกิจกรรมและวิธีการดำเนินกิจกรรมของครู แบ่งออกเป็น การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียนซึ่งวิเคราะห์จากการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ความหลากหลายของกิจกรรมและการจัดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง สภาพในชั้นเรียนซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ของผู้เรียน แบ่งออกเป็น บรรยากาศทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมของห้องเรียนเช่น ความสะอาดและความเป็นระเบียบ การจัดชั้นเรียน ขนาดห้องเรียน แสงสว่างและอื่นๆ และบรรยากาศทางจิตใจ ได้แก่ สภาพทางจิตใจของครูและนักเรียนที่บ่งบอกถึงความสนิท

สนมคุ่นเคย การให้ความเคารพนับถือและการช่วยเหลือด้านการเรียนรู้ อันมีผลต่อความสนใจและความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

ปัจจัยด้านโรงเรียน หมายถึง สภาพและความพร้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน เน้นการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการที่ดีและเห็นความสำคัญของการสอนภาษาอังกฤษ และการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

นักเรียนในโครงการ English program หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนและการสื่อสารในชั้นเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากงานวิจัยนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอนและผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนและปัจจัยที่ส่งผล เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีศักยภาพในการสื่อสารในระดับใดและมีแนวทางใดบ้างที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2. ครูผู้สอนสามารถนำผลวิจัยที่ได้มาพิจารณาเพื่อปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการสอนของตน ที่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารมากขึ้น และในขณะเดียวกันนักเรียนก็สามารถนำแนวทางที่ได้เสนอแนะไว้มาใช้เพื่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการฝึกฝนด้วยตนเองนอกชั้นเรียน เพื่อให้ทักษะการสื่อสารของตนพัฒนาขึ้น

3. ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศสำคัญให้โรงเรียนที่กำลังดำเนินโครงการ English program และโรงเรียนที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการนี้ในอนาคตได้พิจารณาถึงความพร้อมของโรงเรียนและบุคลากรเช่น ด้านการจัดทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

4. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติโครงการที่ควรพิจารณาด้านความพร้อมของโรงเรียนและความพร้อมทางทักษะทางภาษาอังกฤษของนักเรียน ก่อนอนุมัติให้เปิดการเรียนการสอนแบบ English program

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโครงการ English program จากโรงเรียนกรณีศึกษา 2 แห่ง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบบพหุกรณีศึกษา (multiple case study) จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามีสาระสำคัญ 2 ประเด็นที่ควรนำเสนอในที่นี้ เพื่อให้สามารถเข้าใจเนื้อหาของงานวิจัยครั้งนี้ได้อย่างถ่องแท้ ประเด็นที่ 1 รายละเอียดโดยสังเขปเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ English program และประเด็นที่ 2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถทางการสื่อสารและปัจจัยที่ส่งผล โดยแบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 การดำเนินงานโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English program) ตอนที่ 2 แนวคิดด้านความสามารถทางการสื่อสาร (communicative competence) และการทดสอบความสามารถทางการสื่อสาร (communicative language testing) ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ ตอนที่ 5 การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (multiple case study)

ตอนที่ 1 การดำเนินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English program)

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติ จึงพยายามเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลโดยเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่ไม่สูงเกินไป เพื่อให้ผู้ปกครองที่มีกำลังทรัพย์จำกัดสามารถเกื้อหนุนบุตรหลานของตนได้ นับเป็นโอกาสที่ทุกคนจะได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างเท่าเทียมกัน โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษหรือ English program ริเริ่มขึ้นในปีการศึกษา 2546 ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตภูมิภาค โดยเริ่มจากโรงเรียนที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนและด้านบุคลากรก่อน มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพของนักเรียนในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองจากเอกสารต่างประเทศที่จัดทำขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ เรียนรู้ความเป็นไปของโลกปัจจุบันและสามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคมและด้านอื่นๆ

ในระยะแรกเริ่มของโครงการได้จัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบ mini English program (MEP) กำหนดให้จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่ออย่างน้อย 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8-14 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่ภายหลัง ในปีการศึกษา 2547 เมื่อโครงการมีการดำเนินงานที่เข้ารูปเข้ารอยมากขึ้นก็กำหนดให้เป็น English program โดยให้มีการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่ออย่างน้อย 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่ต่ำกว่า 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยในระดับมัธยมศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกกลุ่มสาระ ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย จากเอกสารของกระทรวงศึกษาธิการสามารถสรุปหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินงานได้ดังนี้ (<http://inno.obec.go.th/project/ep/index.php>)

1. การรับนักเรียน

การรับนักเรียนเข้าศึกษาในโครงการเปิดรับทั้งนักเรียนชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดเงื่อนไขความสามารถของผู้เรียนตามเห็นชอบและคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถผ่านเกณฑ์ให้เข้าเรียนได้โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าเพิ่ม อย่างน้อย 3% ของจำนวนนักเรียนในโครงการ และจำนวนนักเรียนต่อห้องต้องไม่เกินห้องละ 30 คนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. การเก็บค่าเล่าเรียน

การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ให้หน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดในอัตราที่เหมาะสม แต่เมื่อรวมกันต้องไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เกินคนละ 35,000 บาทต่อภาคเรียน และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่เกินคนละ 40,000 บาทต่อภาคเรียน นอกจากนี้สถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาต้องจัดตั้งกองทุนสนับสนุนนักเรียนที่ไม่อยู่ในโครงการและมีความสามารถผ่านเกณฑ์ให้เข้าเรียน อย่างน้อย 3 % ของนักเรียนทั้งหมดในแต่ละปี

3. การจัดการทรัพยากรและกิจกรรมสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องบริหารจัดการบุคลากร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการและสถานที่ต่างๆ ให้นักเรียนและครูทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเท่าเทียม และที่สำคัญต้องจัดให้นักเรียนภาคปกติและนักเรียนในโครงการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นไทย คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. การจัดการเรียนการสอน

4.1 ต้องใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการเป็นแกน

4.2 ต้องจัดในบริบทของความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล มุ่งเน้นความรักท้องถิ่น ประเทศชาติและความเป็นไทย โดยอาจจะจัดให้มีการสอนเสริมอย่างเป็นระบบตามความต้องการของผู้เรียน

4.3 ต้องสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม สร้างความมั่นใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

4.4 สามารถจัดการเรียนการสอนได้ทุกระดับ คือ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา แต่ต้องคำนึงถึงความสามารถในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน ความพร้อม ความสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษและศักยภาพตามวัย

4.5 สอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้นกลุ่มสาระภาษาไทยและสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ว่าด้วยเรื่องของประเทศไทย วัฒนธรรม กฎหมายไทยที่ต้องสอนเป็นภาษาไทย สำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเช่น ลูกเสือ เนตรนารี กิจกรรมอิสระ อาจเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาไทยก็ได้

4.6 ในปีการศึกษาแรกที่เริ่มดำเนินการ ให้เปิดสอนชั้นต้นของแต่ละระดับเช่น ป.1 ม.1 และ/หรือ ม.4 และเปิดเพิ่มปีละชั้นตามลำดับ

4.7 จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนแบบโครงงาน แบบบูรณาการ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง

4.8 ต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น จัดค่ายภาษาอังกฤษ ค่ายคอมพิวเตอร์ ทัศนศึกษา ทั้งในและนอกโรงเรียน

5. สื่อการเรียนการสอน

5.1 ต้องจัดให้มีหลักสูตรทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ครูทุกคนได้ศึกษา

5.2 ต้องจัดให้มีหนังสือเรียนภาษาไทยตามหลักสูตรที่กำหนดอย่างน้อย 10 ชุด ไว้ในห้องสมุด

5.3 ต้องจัดหาเอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือแบบฝึกหัดหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เป็นภาษาอังกฤษให้ครบทุกวิชา

5.4 ต้องจัดให้มีสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์ในรูปแบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระอย่างครบถ้วนและเพียงพอ เช่น โปรแกรมสำเร็จรูป สื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น

5.5 ต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายและเพียงพอ รวมถึงบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และควรจัดให้มีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เป็นส่วนเฉพาะ

6. การคัดเลือกและการเตรียมบุคลากรทางการสอน

6.1 ครูผู้สอนที่เป็นชาวต่างชาติต้องสามารถออกเสียงภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามสำเนียงเจ้าของภาษา และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารง่ายๆ ได้

6.2 จัดให้ครูผู้สอนทำตามสัญญาปฏิบัติงานให้ครบ 1 ปีการศึกษา

6.3 ครูผู้สอนทุกคนต้องจบปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย และจบตรงสาขา

6.4 ครูผู้สอนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ในการสื่อสารเหมือนเจ้าของภาษา

6.5 ครูผู้สอนทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจเด็กและวิธีการจัดการเรียนการสอน

6.6 ครูผู้สอนชาวต่างชาติต้องได้รับการอบรมด้านหลักสูตรของประเทศไทย ภาษาและวัฒนธรรมไทย อย่างน้อย 15 ชั่วโมง

6.7 สถานศึกษาต้องจัดให้ครูทุกคนทั้งในหลักสูตรปกติและในโครงการได้ศึกษาวิธีการสอนซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6.8 ครูผู้สอนทุกคนต้องมีโอกาสได้รับการพัฒนา โดยได้รับการฝึกอบรม ศึกษาดูงานในประเทศหรือต่างประเทศ อย่างน้อย 3 ปีต่อครั้ง

7. การวัดผลและประเมินผล

7.1 ต้องวัดและประเมินผลเป็นภาษาอังกฤษทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และประเมินความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษทุกทักษะของนักเรียนเป็นระยะๆ เพื่อทราบความก้าวหน้า และเป็นข้อมูลการพัฒนานักเรียน

7.2 ต้องดำเนินการวัดและประเมินผลตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและจัดทำหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นภาษาอังกฤษ

7.3 การวัดผลสัมฤทธิ์การใช้ภาษาอังกฤษ ควรทำวิจัยเปรียบเทียบในทุกชั้นปี และควรได้รับการประเมินความสามารถ เช่น TOEFL IELTS หรือ TOEIC หรือ จากสถาบันอื่นที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นสรุปได้ว่า การดำเนินงานโครงการ English program โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนต้องอยู่ภายใต้การดูแลควบคุมของหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการอย่างใกล้ชิด จะเห็นได้ว่าระเบียบและหลักเกณฑ์ด้านการคัดเลือกครูผู้สอนมีความรัดกุมอย่างมาก เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จด้านสื่ออุปกรณ์ก็ต้องมีคุณภาพ มีจำนวนเพียงพอ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ เพราะฉะนั้นโรงเรียนต้องพิจารณาด้านการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละภาคการศึกษาเพราะไม่สามารถเรียกเก็บค่าเล่าเรียนเกิน

กว่าจำนวนที่กำหนดไว้ได้ ที่สำคัญการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ตั้งอยู่ในบริบทความเป็นไทย การสอนต้องใช้เทคนิควิธีที่หลากหลาย มุ่งให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง การที่จะทราบว่านักเรียนมีพัฒนาการมากน้อยเพียงใดโดยเฉพาะด้านทักษะภาษาอังกฤษก็ต้องมีการวัดและประเมินผลเป็นช่วงๆ ซึ่งอาจเป็นการทดสอบโดยใช้ข้อสอบมาตรฐานหรือการทดสอบจากสถาบันที่ได้รับการยอมรับ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงในการดำเนินโครงการ English program การวิจัยครั้งนี้ก็ได้รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานในภาพรวมกว้างๆ ของโรงเรียนกรณีศึกษาไว้ด้วยเพื่อเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนอื่นๆ ที่กำลังดำเนินโครงการในลักษณะเดียวกัน

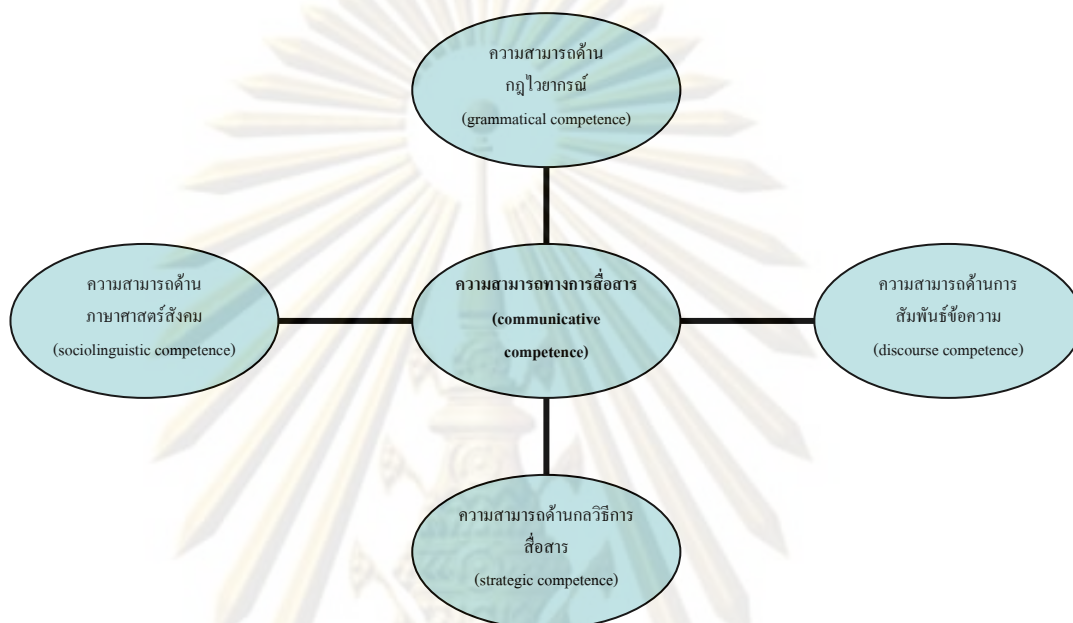
ตอนที่ 2 แนวคิดด้านความสามารถทางการสื่อสาร และการทดสอบความสามารถทางการสื่อสาร

ความสามารถทางการสื่อสาร

นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์หลายท่านได้ให้ความสนใจและพัฒนารอบแนวคิดเชิงทฤษฎีด้านความสามารถทางการสื่อสาร โดยในระยะเริ่มแรก Hymes (1972, อ้างถึงใน McNamara, 1996) ได้นำเสนอทฤษฎีความสามารถทางการสื่อสาร ประกอบด้วยความรู้ความสามารถ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ความรู้ (knowledge) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาและ 2) ความสามารถในการใช้ภาษา (ability for use) ในสถานการณ์จริงเช่น การเข้าทดสอบความสามารถทางภาษา ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสามารถที่มีอยู่ (performance) ขณะนั้น ทั้งนี้ความสามารถในการใช้ภาษามีขอบข่ายที่กว้างมากครอบคลุมทั้งกระบวนการคิด (cognitive) และที่ไม่ใช่กระบวนการคิด (non-cognitive) เช่น แรงจูงใจในการเรียนรู้ (motivation) เป็นต้น

ภายหลัง Michael Canale and Merrill Swain (1980, อ้างถึงใน Weir, 1990 และ McNamara, 1996) ได้ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับความสามารถทางการสื่อสารมากขึ้น โดยพัฒนาจากแนวคิดเดิมของ Hymes โดยแบ่งความสามารถทางการสื่อสารออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถด้านกฎไวยากรณ์ (grammatical competence) ซึ่งเป็นความรู้ด้านกฎของภาษา (rules of language) 2) ความสามารถด้านภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic competence) เป็นความรู้ด้านกฎการใช้ภาษาและกฎด้านการสัมพันธ์ข้อความ (rules of use and rules of discourse) และ 3) ความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร (strategic competence) เป็นความรู้ด้านกลวิธีหรือวิธีการที่จะช่วยให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายดังที่ผู้สื่อสารตั้งใจ แบ่งออกเป็นกลวิธีการใช้คำพูด (verbal) และกลวิธีที่ไม่ใช้คำพูด (non-verbal) เช่น การใช้สีหน้าและท่าทางประกอบ

ต่อมา Michael Canale (1983) เห็นว่ากรอบทฤษฎีที่ได้พัฒนาก่อนหน้านี้มีความซับซ้อนในเนื้อหาระหว่างความสามารถด้านการสัมพันธ์ข้อความและความสามารถด้านภาษาศาสตร์สังคม จึงแยกความสามารถทั้งสองออกจากกันและได้ปรับกรอบทฤษฎีใหม่ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น จึงแบ่งความสามารถทางการสื่อสารออกเป็น 4 องค์ประกอบดังแผนผังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบความสามารถทางการสื่อสาร

Sandra Savignon (1983) ก็ได้เสนอรายละเอียดความสามารถทั้ง 4 องค์ประกอบในทิศทางเดียวกับ Michael Canale และได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของความสามารถทางการสื่อสารไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

1) ความสามารถทางการสื่อสารมีลักษณะไม่ตายตัว เปี่ยมด้วยพลังความคิดสร้างสรรค์ (dynamic) ขึ้นอยู่กับการต่อรองความหมาย (negotiation of meaning) ระหว่างบุคคล 2 คนขึ้นไปที่เข้าใจในระบบภาษาเดียวกัน เพราะฉะนั้นความสามารถทางการสื่อสารจึงเป็นเรื่องระหว่างบุคคล (interpersonal) มิใช่เป็นเรื่องภายในตัวบุคคลนั้นๆ (intrapersonal)

2) ความสามารถทางการสื่อสาร จะรวมทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน และระบบสัญลักษณ์อื่นๆ อีกมากมาย

3) ความสามารถทางการสื่อสารมีลักษณะเฉพาะในแต่ละบริบท (context specific) สามารถเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์อันหลากหลาย โดยไม่จำกัดและจะบรรลุผลก็ต่อเมื่อผู้ร่วมสื่อสาร

เข้าใจในบริบทและมีประสบการณ์ในเรื่องเดียวกัน และต้องมีการเลือกใช้ทำเนียบภาษา (register) และลีลาภาษา (style) ที่เหมาะสมกับสถานการณ์และผู้ร่วมสื่อสาร

4) ในทางทฤษฎีความสามารถ (competence) และการแสดงออกซึ่งความสามารถ (performance) นั้นแตกต่างกัน ความสามารถ หมายถึง ความสามารถที่เชื่อว่าเป็นจริงหรือมีอยู่จริง (a presumed underlying ability) เป็นสิ่งที่เรารู้ (know) แต่การแสดงออกซึ่งความสามารถ หมายถึง การแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความสามารถที่มีอยู่นั้น (the overt manifestation of that ability) ซึ่งเป็นสิ่งที่เรากระทำ (do) ที่สามารถสังเกตเห็นได้ ทั้งนี้การที่จะพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น รักษาให้คงอยู่หรือทำการประเมินว่ามีความสามารถมากน้อยเพียงใดนั้น ต้องกระทำผ่านการแสดงออกเสมอ

5) ความสามารถทางการสื่อสารสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายปัจจัยและยังขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้สื่อสารด้วย

Canale (1983) กล่าวว่า ความสามารถทางการสื่อสารจะรวมทั้งความรู้ (knowledge) และทักษะ (skill) ที่นำมาใช้ขณะปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์สื่อสารจริง (actual communication) ความรู้ในที่นี้ ได้แก่ สิ่งที่ผู้สื่อสารรู้เกี่ยวกับภาษาและรูปแบบการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (aspects of communicative language use) ทั้งที่ตระหนักรู้หรือคิดได้ (conscious) และโดยไม่รู้ตัว (unconscious) ทักษะ หมายถึง การที่ผู้สื่อสารสามารถแสดงออกหรือใช้ความรู้นั้นได้อย่างชำนาญมากน้อยเพียงใดในการสื่อสาร ซึ่งทั้งความรู้และทักษะนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เป็นไปอย่างมีระบบและประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ Canale ยังเชื่อว่าความสามารถทางการสื่อสาร นอกจากจะประกอบด้วยความรู้และทักษะใน 4 ด้านแล้วยังมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้และทักษะด้านอื่นๆ อีก เช่น ความรู้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน (world knowledge) และปัจจัยด้านบุคลิกลักษณะและความประสงค์ของผู้สื่อสาร เป็นต้น เมื่อศึกษารายละเอียดองค์ประกอบความสามารถทางการสื่อสารตามแนวคิดของ Canale and Swain (1980), Canale (1983) และ Savignon (1983) พบว่ามีรายละเอียดคล้ายคลึงกันประกอบไปด้วยความรู้และทักษะใน 4 ด้านหลักดังต่อไปนี้

1. ความสามารถด้านกฎไวยากรณ์ตามหลักภาษา (grammatical competence) หมายถึง ความรอบรู้หรือความชำนาญด้านกฎเกณฑ์ของภาษาทั้งที่เป็นคำพูดและที่ไม่ใช่คำพูด เช่น ความรู้ความสามารถในเรื่องคำศัพท์ การสร้างคำ การสร้างประโยค การออกเสียง การสะกดคำและโครงสร้างไวยากรณ์ ความรู้และทักษะทั้งหมดนี้เป็นสิ่งจำเป็นจะช่วยสร้างความเข้าใจและสามารถสื่อความได้อย่างถูกต้อง

2. ความสามารถด้านภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic competence) หมายถึง ความสามารถของผู้สื่อสารในการสร้างหรือประดิษฐ์ถ้อยคำ (utterances) และสามารถสื่อให้เป็นที่เข้าใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามบริบทของสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลากหลาย เช่น สถานภาพของผู้ร่วมสื่อสาร วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร รวมถึงระเบียบปฏิบัติตามมาตรฐานของสังคมนั้นๆ ความเหมาะสมของถ้อยคำจะรวมทั้งความหมายและรูปแบบของถ้อยคำที่ใช้ ด้านความหมายนั้นต้องพิจารณาว่าหน้าที่ของภาษาที่ใช้เพื่อการสื่อสาร (เช่น การสั่งการ การร้องทุกข์ การเชื้อเชิญ) ทัศนคติ (ซึ่งรวมถึงความสุภาพและความเป็นทางการ) และความนึกคิด มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดภายใต้สถานการณ์นั้น เช่น ถือว่าไม่เหมาะสมอย่างมากที่พนักงานบริการในร้านอาหารจะออกคำสั่งให้ลูกค้าสั่งอาหารจานใดโดยเฉพาะเจาะจง ถึงแม้ว่าจะใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกฎไวยากรณ์ก็ตาม ส่วนความเหมาะสมด้านรูปแบบของถ้อยคำนั้น หมายถึง การพิจารณาว่ารูปแบบการสื่อสารทั้งที่ใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูดเพื่อสื่อความหมายนั้นมีรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมมากน้อยเพียงใด (Canale, 1983)

3. ความสามารถด้านการสัมพันธ์ข้อความ (discourse competence) หมายถึง ความสามารถในการผนวกรูปแบบทางไวยากรณ์และความหมายเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม เพื่อให้เนื้อความทั้งพูดและเขียนรวมเป็นหน่วยเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น การเล่าหรือเขียนเล่าเรื่องราวต่างๆ การเขียนเรียงความโต้แย้งความคิดเห็น รายงานผลงานทางวิทยาศาสตร์ การเขียนจดหมายธุรกิจ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยความรู้ด้านการสัมพันธ์ประโยคตามหลักภาษา (cohesion) ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงประโยคตามโครงสร้างที่ถูกต้อง และความรู้ด้านการเชื่อมความหมาย (coherence) ในแต่ละส่วนของเนื้อความให้สัมพันธ์และต่อเนื่องกัน

4. ความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร (strategic competence) ประกอบด้วยความสามารถด้านกลวิธีทั้งที่ใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด ซึ่งผู้สื่อสารนำมาใช้แทนที่จะหยุดชะงักในระหว่างสื่อสาร เช่น เมื่อคิดไม่ออกหรือนึกกฎไวยากรณ์ที่ควรใช้ไม่ออกขณะนั้น และกลวิธีเหล่านี้ยังช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ไม่รู้ว่าควรจะใช้กฎไวยากรณ์ใดก็ชดเชยโดยใช้วิธีการถอดความ (paraphrase) แทน Canale and Swain (1979, อ้างถึงใน Canale, 1983) ได้นำเสนอกลวิธีการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้สื่อสารที่เผชิญกับความยากลำบากสามารถสื่อสารต่อได้อย่างราบรื่นขึ้น ตัวอย่างของกลวิธีการสื่อสารมีดังต่อไปนี้

4.1 เมื่อประสบกับความยากลำบากการใช้ไวยากรณ์ (grammatical difficulties)

- 1) ใช้แหล่งอ้างอิงหรือเอกสารอ้างอิงเช่น พจนานุกรมและหนังสือไวยากรณ์
- 2) ใช้วิธีการถอดความ (paraphrase) ทั้งคำศัพท์และรูปไวยากรณ์
- 3) ให้ผู้พูดทวนประโยคเดิม อธิบายซ้ำให้ชัดเจนขึ้น หรือพูดให้ช้าลง
- 4) ใช้สัญลักษณ์ทางภาษาอื่นๆ ที่ไม่ใช่คำพูดแทน เช่น ใช้ท่าทางประกอบ

4.2 เมื่อประสบความลำบากด้านภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic difficulties)

1) ใช้รูปแบบไวยากรณ์รูปแบบเดียวกับหน้าที่ทางการสื่อสารที่หลากหลายแตกต่างกัน (use of a single grammatical form for different communicative functions) เช่น ใช้คำพูดเพื่อสั่งหรือแจ้งให้ทราบ (declarative) สำหรับการบอกเล่า ถามคำถาม (โดยการขึ้นเสียงสูง) การให้คำสัญญา การสั่งการ การเชื่อเชิญ ทั้งนี้จะใช้เพื่อหน้าที่สื่อสารใดจะขึ้นอยู่กับบริบททางภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic context)

2) ใช้รูปแบบไวยากรณ์ที่มีลักษณะกลางๆ (neutral grammatical form) เมื่อไม่แน่ใจว่ารูปแบบที่ถูกต้องควรเป็นอย่างไร

3) นำความรู้ด้านรูปแบบไวยากรณ์หรือหน้าที่ภาษาเพื่อการสื่อสารในภาษาแม่ (first language) มาใช้เมื่อสื่อสารในภาษาที่สอง

4.3 เมื่อประสบกับความยากลำบากด้านการสัมพันธ์ข้อความ (discourse difficulties)

1) ใช้สัญลักษณ์ทางภาษาอื่นๆ หรือ การเน้นเสียงหนักเบาและการใช้เสียงสูงต่ำในประโยค เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคต่างๆ ในเนื้อความ (cohesion) และการเชื่อมโยงกันของความหมาย (coherence) การใช้สัญลักษณ์ เช่น วาดรูปให้เห็นลำดับของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือความสัมพันธ์ของความคิดต่างๆ

2) นำความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสัมพันธ์ข้อความทั้งพูดและเขียนในภาษาแม่มาใช้เมื่อไม่แน่ใจรูปแบบการสัมพันธ์ข้อความในภาษาที่สอง

4.4 สำหรับปัญหาอื่นๆ ที่อาจมีขึ้นขณะทำการสื่อสาร

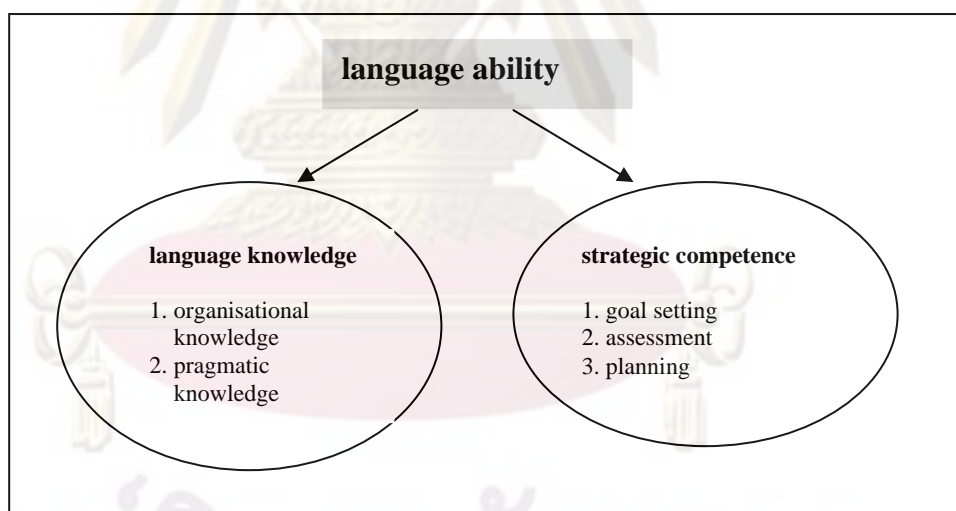
- 1) รับมือกับเสียงรบกวน การขัดจังหวะและสิ่งที่ทำให้เสียสมาธิ
- 2) ใช้คำพูดขอเวลาคิด (pause filler) เมื่อคิดไม่ออกหรือไม่รู้รูปแบบไวยากรณ์ไม่ออกเช่น คำว่า Let me see... หรือ Let me think ...

จากรายละเอียดทั้งหมดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถทางการสื่อสารประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถด้านกฎไวยากรณ์ตามหลักภาษา (grammatical competence) 2) ความสามารถด้านภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic competence) 3) ความสามารถด้านการสัมพันธ์ข้อความ (discourse competence) และ 4) ความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร (strategic competence) ทั้งนี้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น หากต้องการประเมินว่าผู้เรียนมีความสามารถทางการสื่อสารอยู่ในระดับใด วิธีหนึ่งที่ได้และนิยมใช้ทั่วไปได้แก่ การทดสอบความสามารถทางการสื่อสาร สุมิตรา อังวัฒนกุล

(2539) กล่าวว่่า เป้าหมายหลักของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาที่ได้เล่าเรียนมาไปใช้ในสถานการณ์ที่มีการติดต่อสื่อสารจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่งจึงต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการเรียนการสอน ดังนั้นถ้าจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การประเมินผลก็ย่อมมุ่งวัดและประเมินความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารหรือเพื่อสื่อความหมายของผู้เรียนด้วย

การทดสอบความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative language testing)

Bachman (1991) และ Bachman and Palmer (1996) และ นักภาษาศาสตร์ผู้มีความสนใจด้านการทดสอบความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative language testing) ได้เสนอองค์ประกอบความสามารถทางภาษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้ทางภาษา (language knowledge) และความสามารถด้านกลวิธีการนำความรู้ทางภาษาไปใช้ (strategic competence) แต่ละด้านมีองค์ประกอบย่อยดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบการทดสอบความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสาร

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539) ได้อธิบายรายละเอียดการทดสอบความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจากแนวคิดของ Bachman (1991) ข้างต้นดังนี้

1. ความสามารถด้านความรู้ทางภาษา (language knowledge) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากการที่บุคคลจะมีความรู้ทางภาษาดีต้องมีความรู้ดังต่อไปนี้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบภาษา (organisational knowledge) หมายถึงความสามารถในการควบคุมโครงสร้างอันเป็นแบบแผน (formal structure) ของภาษาเพื่อให้สามารถสร้างประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เข้าใจเนื้อหาของข้อความที่สื่อสารกันและสามารถจัดเรียงหรือลำดับประโยคต่างๆ ให้เป็นข้อความหรือเรื่องราวต่างๆ ได้ Bachman and Palmer (1996) กล่าวว่า ความรู้ด้านนี้จะช่วยให้มีความเข้าใจประโยคหรือถ้อยคำ (utterances) ต่างๆ และสามารถสร้างประโยคหรือถ้อยคำเหล่านั้นให้เป็นเนื้อความที่ยาวขึ้น (text) ทั้งแบบพูดและเขียน (oral and written texts) ความรู้ด้านการจัดระเบียบภาษาประกอบด้วย

1.1.1 ความรู้เกี่ยวกับกฎไวยากรณ์ (grammatical knowledge) เกี่ยวเนื่องกับความรู้ในหลายส่วน ที่สำคัญได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับระบบเสียงและการออกเสียง (phonology) คำศัพท์ต่างๆ (vocabulary) ระบบคำ (morphology) และระบบโครงสร้าง (syntax)

1) ด้านระบบเสียงและการออกเสียง คือ เสียงที่เราสามารถแยกจากเสียงอื่นได้ (segmental features) ซึ่งได้แก่เสียงสระและพยัญชนะ และเสียงที่มีลักษณะพิเศษ (suprasegmental features) ซึ่งได้แก่ จังหวะของคำ (rhythm) การลงเสียงหนักเบา (stress) ระดับเสียง (pitch) และทำนองเสียง (intonation) ความรู้ความเข้าใจทั้งระบบเสียงและการออกเสียงนี้จะช่วยให้บุคคลเข้าใจและมั่นใจในการสนทนามากขึ้น และสามารถพัฒนาทักษะ ฟัง พูด ได้ดี ช่วยให้สามารถตรวจสอบและควบคุมการใช้ภาษาได้ถูกต้อง หากขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบเสียงจะไม่สามารถรู้ความหมายหรือความแตกต่างถ้อยคำและประโยคต่างๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดในการสื่อสาร

2) ด้านคำศัพท์ นับเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ทักษะทางภาษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำศัพท์ที่ใช้บ่อย (active vocabulary) ได้แก่ คำศัพท์ที่เรารู้ความหมายและสามารถนำไปใช้ในการฟัง พูด อ่าน เขียนได้ และคำศัพท์ที่ไม่ค่อยใช้ (passive vocabulary) ได้แก่ คำศัพท์ที่เราจำได้หรือเข้าใจความหมายเมื่ออยู่ในบริบท แต่ไม่สามารถใช้ด้วยตนเองได้ คำศัพท์มีความสำคัญ หากผู้เรียนมีความรู้ด้านคำศัพท์ไม่เพียงพอก็ไม่สามารถเข้าใจหรือใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้

3) ด้านระบบโครงสร้าง เป็นการจัดระเบียบของหน่วยคำ (morpheme) เข้าเป็นคำและจัดระเบียบของคำเข้าเป็นประโยค (syntax) นั้น ความรู้ในระบบและกฎเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง เป็นแนวทาง (means) ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาตามหน้าที่ (function) เพื่อให้สื่อ

ความหมายได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์อันเป็นจุดมุ่งหมาย (ends) ของการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้

สรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ของภาษา ซึ่งประกอบด้วย ระบบเสียง ระบบคำ และระบบโครงสร้าง จัดเป็นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะบุคคลต้องอาศัยความรู้ดังกล่าวในการทำความเข้าใจข้อความ ตลอดจนสร้างประโยคเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนในการสื่อสารกับผู้อื่น

1.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความ (textual knowledge) หมายถึง ความรู้ความสามารถในการเชื่อมโยงประโยคเข้าด้วยกัน ทั้งทางด้านโครงสร้างและความหมาย เป็นความสามารถในการจัดลำดับ เรียบเรียง สรุป หรือตีความข้อความที่ต่อเนื่องกัน ให้เป็นเรื่องราวได้ Bachman and Palmer (1996) กล่าวว่า ความรู้ในการเรียบเรียงประโยคจะเกี่ยวเนื่องกับการมีความเข้าใจหรือความสามารถในการสร้างเนื้อความที่ยาวขึ้น (text) อันเป็นหน่วยของภาษา (units of language) ทั้งพูดและเขียน ซึ่งอาจประกอบด้วย 2 ประโยคหรือ 2 ถ้อยคำหรือมากกว่าก็ได้ โดยต้องอาศัยความรู้สำคัญ ได้แก่

1) ความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหลักภาษา (knowledge of cohesion) หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่จะเชื่อมโยงองค์ประกอบของข้อความในระดับโครงสร้างหรือระดับพื้นผิว (surface text) ให้มีความต่อเนื่องกันและสื่อความได้ เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคทั้งในข้อความที่เขียนขึ้นหรือข้อความในบทสนทนา เพื่อการสื่อความหมายที่ต่อเนื่อง ซึ่งอาจใช้วิธี

1.1) การอ้างอิง (references) โดยใช้คำสรรพนามอ้างอิงคำนามหรือเหตุการณ์ที่กล่าวมาแล้ว

1.2) การแทนที่ (substitution) โดยใช้คำหรือข้อความแทนที่ข้อความที่กล่าวมาแล้วเพื่อย่นย่อใจความ

1.3) การย่อหรือละคำ (ellipsis) โดยการละคำหรือข้อความบางตอนที่ซ้ำกับข้อความที่กล่าวมาแล้ว

1.4) การเชื่อมคำ (connection) โดยใช้คำเชื่อมต่างๆ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความเช่น ลำดับเหตุการณ์ เหตุผล คล้อยตามหรือขัดแย้ง

2) ความรู้ด้านการเรียบเรียงสำนวนโวหาร (knowledge of rhetorical organization or conversational organization) หมายถึง วิธีการที่จะเชื่อมโยงความคิดหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการจะสื่อสารให้เกี่ยวข้องและต่อเนื่องกัน โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การพรรณนา (narration) การบรรยาย (description) การเปรียบเทียบ (comparison) การจัดประเภท (classification) และการวิเคราะห์กระบวนการ (process analysis) เป็นต้น

ความรู้เกี่ยวกับการเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความสำคัญมาก เพราะในสถานการณ์จริง ข้อความที่สื่อสารมักไม่อยู่ในลักษณะโดดเดี่ยวเพียงประโยคเดียว แต่มักเป็นข้อความที่ต่อเนื่องกัน หลายประโยค ผู้ที่จะสามารถเข้าใจความหมายเรื่องราวที่สื่อสารได้ก็ต้องเข้าใจความต่อเนื่องของ ข้อความนั้น คือต้องรู้ว่าประโยคหรือข้อความหนึ่งสัมพันธ์กับประโยคหรือข้อความที่กล่าวมาแล้ว อย่างไร

1.2 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมาย (pragmatic knowledge) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้ใช้ภาษา (language user) กับบริบทในการสื่อสาร (the context of communication) ซึ่งได้แก่

1.2.1 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร (propositional knowledge) เป็น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความหมาย (meaning) หรือเนื้อหาที่ผู้ใช้ภาษาต้องการสื่อให้ผู้อ่านรับทราบ ซึ่งอาจเป็นการอ้างอิงหรือคาดการณ์เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง ทั้งนี้ความหมายหรือเนื้อหาเดียวกัน อาจถ่ายทอดผ่านรูปแบบภาษาที่ต่างๆ กันออกไปได้

1.2.2 ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ทางภาษา (functional knowledge) เป็นความรู้ใน ด้านการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร การสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันย่อมใช้รูปแบบภาษาที่ต่างกัน เช่น การใช้ภาษาเพื่อขอรับยืมแตกต่างจากการใช้ภาษาเพื่อสั่ง Bachman and Palmer (1996) ได้แบ่งหน้าที่ทางภาษาออกเป็น 4 ประเภทได้แก่ 1) หน้าที่ทาง ภาษาเพื่อสื่อความรู้ความคิด (ideational functions) 2) หน้าที่ทางภาษาที่นำไปสู่การปฏิบัติ (manipulative functions) 3) หน้าที่ทางภาษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (heuristic functions) และ 4) หน้าที่ทางภาษาเพื่อแสดงจินตนาการ (imaginative functions)

1.2.3 ความรู้เกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic knowledge) หมายถึง การใช้ภาษาเพื่อให้ความเหมาะสมตามสถานการณ์ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น

1) ความรู้เกี่ยวกับภาษาถิ่นหรือความหลากหลายทางภาษา (knowledge of dialects or varieties) โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ภาษาให้เหมาะสม โดย คำนึงถึงความหลากหลายในการใช้ภาษาของแต่ละท้องถิ่นหรือสังคม

2) ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของทำเนียบภาษา (knowledge of registers) หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนรูปแบบภาษาโดยคำนึงถึงทำเนียบภาษา (register) หรือความแตกต่างในการใช้ภาษาซึ่งมีผลมาจากเนื้อหาและสถานการณ์ในการสื่อสาร การสัมพันธ์ข้อความ (mode of discourse) และลีลาการใช้ภาษา (style of discourse) เช่น การ บรรยายในชั้นเรียนย่อมแตกต่างจากภาษาที่ใช้ในการบรรยายการแข่งขันฟุตบอล

3) ความรู้เกี่ยวกับความเป็นธรรมชาติในการใช้ภาษาและข้อความแสดงต่างๆ (knowledge of naturalness or idiomatic expressions) เป็นความสามารถในการใช้ภาษาได้คล้อยคลึงกับเจ้าของภาษา

4) ความรู้เกี่ยวกับการอ้างอิงทางวัฒนธรรมและถ้อยคำต่างๆ (knowledge of cultural references and figures of speech) ซึ่งต้องเข้าใจความหมายของคำศัพท์บางคำ ที่มีที่มาจากวัฒนธรรมของชนชาตินั้นๆ อาจเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สถานที่ สถาบันหรือบุคคล

สรุปได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมาย (pragmatic knowledge) มีความสำคัญ เพราะเน้นที่หน้าที่ของภาษาในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้สามารถใช้ภาษาสื่อความหมายอย่างถูกต้อง และให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ต่างๆ ผู้สื่อสารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร (propositional knowledge) หน้าที่ทางภาษา (functional knowledge) และความรู้ทางภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic knowledge) ทั้งนี้จากการทบทวนแนวคิดของ Bachman and Palmer (1996) พบว่าได้ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมายให้เหลือเพียง 2 องค์ประกอบ คือ หน้าที่ทางภาษาและความรู้ทางภาษาศาสตร์สังคม ซึ่งการพัฒนาแบบทดสอบความสามารถทางการสื่อสารใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ยึดตาม 2 องค์ประกอบนี้

2. ความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร (strategic competence)

Bachman and Palmer (1996) กล่าวว่า ความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร (strategic competence) นั้น เป็นชุดองค์ประกอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร (a set of metacognitive components) ซึ่งเป็นกระบวนการซับซ้อนในระดับสูงที่ช่วยให้เกิดการจัดการทางกระบวนการคิดในการใช้ภาษา (a cognitive management function in language use) รวมถึงกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการทางความคิดอื่นๆ (other cognitive activities) สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539) เรียกกระบวนการนี้ว่า ความสามารถด้านกลวิธีการนำความรู้ทางภาษาไปใช้ (metacognitive strategies) โดยให้นิยามว่า เป็นความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารหรือที่เรียกว่า กลวิธีเมต้าคอกนิตีพ (metacognitive strategies) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ควบคุมกลวิธีในการสื่อความหมาย ซึ่งมีความสำคัญทัดเทียมกับ 'ความรู้ทางภาษา' กลวิธีการสื่อสารหรือการนำความรู้ทางภาษาไปใช้ประกอบด้วย (Bachman, 1991 และ Bachman and Palmer, 1996)

2.1 องค์ประกอบด้านการประเมิน (assessment component) เป็นการประเมินทั้งก่อนและหลังการสื่อสาร ใน 3 ลักษณะ

2.1.1 การประเมินสภาพการณ์ดูว่าจะมีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่

2.1.2 การประเมินองค์ความรู้ทางภาษาและภูมิหลังที่ตนมีอยู่ ตลอดจนค้นหาความรู้หรือภูมิหลังของคู่สนทนาที่มีร่วมกับตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารบรรลุตามเป้าหมายได้ง่ายขึ้น

2.1.3 การประเมินว่าข้อความที่ถ่ายทอดไปแล้วนั้น บรรลุเป้าหมายทางการสื่อสารเพียงใด ตัวอย่างของการใช้ความสามารถด้านการประเมิน เช่น การบอกทิศทางไปยังสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งทางโทรศัพท์ ก่อนอื่นผู้บอกทางต้องประเมินความรู้ความสามารถของตนและของคู่สนทนาเกี่ยวกับถนนหนทาง ตลอดจนสถานที่สำคัญของเมืองนั้น แล้วจึงตั้งต้นบอกทางจากสถานที่ที่ทั้งสองฝ่ายรู้จัก การบอกทิศทางจึงจะบรรลุผล

2.2 องค์ประกอบด้านการตั้งเป้าหมาย (goal-setting component) เป็นความสามารถในการตัดสินใจกำลังทำอะไร ได้แก่

2.2.1 การระบุความสามารถในการสื่อสารที่เป็นไปได้

2.2.2 การเลือกสรรเป้าหมายจากเป้าหมายทั้งหมดที่ได้ตั้งไว้

2.2.3 การตัดสินใจว่าจะใช้ความพยายามมากน้อยเพียงใดให้บรรลุเป้าหมายที่เลือกไว้

2.3 องค์ประกอบด้านการวางแผน (planning component)

2.3.1 การเลือกองค์ความรู้ทางภาษาที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย

2.3.2 การวางแผนใช้ความรู้เหล่านั้นในการผลิตหรือตีความข้อความที่ได้รับ

จากแนวคิดด้านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดย Bachman and Palmer (1996) สามารถสรุปสาระสำคัญทั้งหมดดังต่อไปนี้

1. ความสามารถด้านความรู้ทางภาษา (language knowledge)

1.1. **ความรู้ด้านการจัดระเบียบภาษา** (organisational knowledge) ประกอบด้วย *ความรู้เกี่ยวกับกฎไวยากรณ์* (grammatical knowledge) ได้แก่ ด้านคำศัพท์ (knowledge of vocabulary) โครงสร้าง (knowledge of syntax) ระบบเสียงและการออกเสียง (knowledge of phonology) และ *ความรู้เกี่ยวกับการเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความ* (textual knowledge) ได้แก่ *ความรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหลักภาษา* (knowledge of cohesion) และ *ความรู้การเรียบเรียงสำนวนโวหาร* (knowledge of rhetorical or conversational organization)

1.2 **ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมาย** (pragmatic knowledge) ประกอบด้วย *ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร* (propositional knowledge) *ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ทางภาษา* (functional knowledge) ได้แก่ *หน้าที่ทางภาษาเพื่อสื่อความรู้ความคิด* (knowledge of ideational functions) *หน้าที่ทางภาษาที่นำไปสู่การปฏิบัติ* (knowledge of manipulative functions) *หน้าที่ทางภาษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง* (knowledge of

heuristic functions) และหน้าที่ทางภาษาเพื่อแสดงจินตนาการ (knowledge of imaginative functions) ส่วนความรู้เกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistic knowledge) ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับความแตกต่างของภาษาถิ่นหรือความหลากหลายทางภาษา (knowledge of dialects/varieties ความหลากหลายของทำเนียบภาษา (knowledge of registers) ความเป็นธรรมชาติในการใช้ภาษาและข้อความแสดงต่างๆ (knowledge of natural or idiomatic expressions และการอ้างอิงทางวัฒนธรรมและรูปแบบถ้อยคำต่างๆ (knowledge of cultural references and figures of speech)

2. ความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร (strategic competence) ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการประเมิน (assessment) การตั้งเป้าหมาย (goal-setting) และการวางแผน (planning)

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การสื่อสารจะประสบผลหรือไม่ต้องอาศัยความสามารถใน 2 ด้าน คือ ความรู้ทางภาษาและกลวิธีการนำความรู้ทางภาษาไปใช้ เพราะฉะนั้นการจะทดสอบว่าผู้เรียนมีความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่ในระดับใดจะต้องครอบคลุมทุกองค์ประกอบ ซึ่งการออกแบบแบบทดสอบต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้ แต่อย่างไรก็ตามการประเมินความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร (strategic competence) ตามแนวคิดของ Bachman (1991) และ Bachman and Palmer (1996) ทั้ง 3 องค์ประกอบ จะเกี่ยวเนื่องกับกระบวนการคิดในการใช้ภาษา (a cognitive management) ต้องอาศัยขั้นตอนที่ละเอียดอ่อน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้องค์ประกอบด้านกลวิธีการสื่อสารตามแนวคิดของ Canale and Swain (1979, อ้างถึงใน Canale, 1983) เป็นหลักผนวกกับแนวคิดของ Zoltan Donyei (1995, อ้างถึงใน สมบัติศิริคงคาสกุล, 2539) จึงได้กลวิธีการสื่อสาร 7 กลวิธี ดังนี้

1. การใช้แหล่งอ้างอิงหรือเอกสารอ้างอิง
2. การขอให้คู่สนทนาพูดซ้ำ
3. การใช้ถ้อยคำบางอย่างเพื่อให้การสนทนาต่อเนื่อง
4. การใช้ท่าทางประกอบ
5. การพูดซ้ำเมื่อคู่สนทนาได้ยินไม่ชัดเจน
6. การตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง
7. การตรวจสอบความเข้าใจของคู่สนทนา

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารเผยแพร่ของกระทรวงศึกษาธิการ “ไขข้อข้องใจ English program” และ “โครงการ English program ประสบผลสำเร็จจริงหรือ?” (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, <http://inno.obec.go.th/project/ep/images/book/ep2.pdf>) สรุปได้ว่า การเรียนในโครงการ English program นำมาซึ่งความสำเร็จของนักเรียนในหลายๆ ด้าน เช่น สามารถเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพทั้งในและต่างประเทศ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ กล้าแสดงออก มั่นใจในตนเอง สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ได้จริงและใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นที่น่าพอใจ มีทักษะกระบวนการคิดและการคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างดี และที่สำคัญมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่โดดเด่น สามารถสื่อสารได้ตอบ นำเสนอผลงาน อภิปราย กล่าวต้อนรับ ได้วาที่เป็นภาษาอังกฤษและอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้คะแนนสูงในการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษจากของสถาบันต่างๆ และมีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนภาคปกติ กระทรวงศึกษาธิการได้สรุปปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านตัวป้อน ประกอบด้วย ตัวนักเรียน ครูผู้สอน งบประมาณ และผู้ปกครอง สรุปโดยย่อได้ว่า นักเรียนต้องมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษและมีความสามารถหรือความพร้อมทางสติปัญญาค่อนข้างสูง ด้านครูผู้สอนต้องเป็นครูชาวต่างชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก หากไม่ใช่ครูเจ้าของภาษาต้องมีผลคะแนน TOEFL ระดับสูง สำหรับด้านงบประมาณ ได้จากงบปกติของทางราชการเป็นรายหัวและได้จากเงินสนับสนุนจากผู้ปกครอง

2. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารทั่วไป หัวหน้าสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่น คำนึงถึงและบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ต้องมีการจัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและพอเพียงกับจำนวนนักเรียน ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องดำเนินตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชัดเจน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (child-centered) ให้มีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ กิจกรรมการสอนของครูต้องมีความหลากหลาย กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ คิดเอง ค้นคว้าเอง ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน จัดให้มีห้องสมุดลักษณะ E-Library มีคอมพิวเตอร์สืบค้นข้อมูล มีหนังสือประกอบการเรียนรู้ครบครัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เสริมทักษะกระบวนการคิดและจัดกิจกรรมเสริมการดนตรีเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน เป็นต้น

3. ปัจจัยสนับสนุนจากภายนอก ได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรภายนอก โดยต้องเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เข้าใจและมองการณ์ไกลในการ

ที่จะช่วยกันพัฒนาบุตรหลาน มีความพร้อมด้านการศึกษาเฉพาะตนและด้านเศรษฐกิจ ส่วนชุมชน และท้องถิ่นต้องช่วยกันผลักดันให้โครงการสำเร็จ เช่น สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรือวิทยากรเพื่อการ เรียนรู้ของนักเรียนและจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน

แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาผลสำเร็จและปัจจัยที่ส่งผลข้างต้นเป็นมุมมองของ กระทรวงศึกษาธิการที่ศึกษาจากโรงเรียนนำร่อง 8 แห่งที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2541-2546 ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ค่อนข้างมีความพร้อมด้านทรัพยากรอยู่ก่อนแล้วก่อนที่จะมีโครงการ English program จึงอาจไม่พบกับปัญหาอุปสรรคดังเช่นโรงเรียนอื่นๆ ที่เริ่มโครงการในระยะ ต่อมา เมื่อผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่ามีการรายงานถึงความไม่พร้อมและปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ความไม่พร้อมด้านทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนที่อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์และนักเรียนมี พื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน (เสาวภา จันทรวงศ์, 2547 และพรนิรมส นนทภักดิ์, 2547) ประกอบ กับที่ผู้วิจัยได้เยี่ยมชมโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบ English program ก่อนตัดสินใจเลือก สนามและมีโอกาสได้พูดคุยกับหัวหน้าโครงการ ครูและนักเรียนก็ได้ทราบถึงความคิดเห็นทั้งใน ส่วนที่ประสบผลสำเร็จและส่วนที่ยังเป็นปัญหาหลายประการ ในส่วนของนักเรียนมีหลายคนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความรู้ภาษาอังกฤษและความสามารถทางการสื่อสารในระดับดี แต่ ก็มีอีกหลายคนเช่นกันที่มีพื้นฐานความรู้ทางภาษาอังกฤษต่ำและยังสื่อสารกับครูชาวต่างชาติไม่ได้ดี เท่าที่ควร ทำให้กระทบต่อความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน เกิดความเครียดและไม่มีความสุขใน การเรียน เพราะฉะนั้นในเบื้องต้นอาจคาดเดาได้ว่าไม่ใช่ นักเรียนทุกคนที่เรียนใน English program ที่ประสบผลสำเร็จและสามารถสื่อสารกับครูชาวต่างชาติได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ด้วยเหตุ นี้จึงน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าความสามารถทางการสื่อสารที่แท้จริงของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้นักเรียนบางคนมีทักษะการสื่อสารในระดับสูงและบางคนมี ความสามารถในระดับต่ำ และจากการการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาหลายฉบับพบว่ามีการ รายงานถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่วนใหญ่ไปในแนวเดียวกันและสามารถแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปัจจัยด้านนักเรียน

ผลการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2541, อ้างถึงใน ชินฉนเพ็ญ รัตนวงศ์, 2547) พบว่า นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สาเหตุสำคัญเกิดจากครูและตัวนักเรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Rod Ellis (1985) ผู้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับด้านการเรียนรู้ภาษาที่สอง (second language acquisition) ที่ศึกษาปัจจัยด้านความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ

เรียนรู้ ซึ่งได้แก่ อายุ สติปัญญาและความถนัด แรงจูงใจ ความต้องการจำเป็น บุคลิกภาพและวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ทั้งหมดมีความเชื่อมโยงกันและแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน Rod Ellis (1985) ได้แบ่งปัจจัยด้านนักเรียนออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล (personal factors) แบ่งออกเป็น

1.1 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (group dynamics) ซึ่งอาจส่งผลทั้งดีและไม่ดีต่อผู้เรียนเพราะอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความวิตกกังวลเป็นอย่างมากได้ ถ้าต้องเข้าร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียนคนอื่นๆ แต่ถ้ากังวลแล้วปรับตัวและพยายามมากขึ้นก็จะส่งผลด้านดี

1.2 เจตคติต่อครูและสื่อการสอน ผู้เรียนอาจมีความคิดเห็นที่ต่างกันต่อบทบาทการสอนของครู ผู้เรียนบางคนอาจชอบครูที่ให้อิสระในการเรียนรู้ แต่บางคนอาจชอบให้ครูควบคุมการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิด ด้านสื่อการสอนบางคนอาจชอบเรียนตามบทเรียนในหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง แต่บางคนอาจชอบสื่อการเรียนที่หลากหลาย

1.3 เทคนิควิธีการเรียนของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น การเรียนรู้คำศัพท์นั้น บางคนอาจใช้วิธีท่องจำ บางคนอาจเรียนจากบริบทของเนื้อหา (context) หรือบางคนอาจฝึกใช้และอ่านให้มากขึ้น

2) ปัจจัยทั่วไป (general factors) ได้แก่

2.1 อายุ (age) จากการศึกษพบว่า ผู้เรียนที่มีอายุต่างกันจะมีกระบวนการเรียนภาษาที่สองที่ไม่แตกต่าง แต่จะมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน ผู้ใหญ่ที่มีระยะเวลาเรียนภาษาที่สองนานจะมีความสามารถสูง แต่ผู้เรียนที่อายุน้อยกว่าจะสามารถเรียนรู้ได้เร็วกว่า โดยเฉพาะช่วงวัยรุ่นจะเรียนคำศัพท์และไวยากรณ์ได้ดีกว่าเด็กและผู้ใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่ได้สัมผัสกับภาษาที่สองเป็นเวลานานย่อมมีความสามารถที่สูงกว่าแน่นอน

2.2 สติปัญญาและความถนัด (intelligence and aptitude) สติปัญญาในที่นี้ Ellis หมายถึง ความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงความสามารถในการเรียนวิชาอื่นๆ ด้วย ทั้งสองปัจจัยนี้จะส่งผลต่อความสามารถด้านเนื้อหาวิชาการของผู้เรียนมากกว่าความสามารถด้านการสื่อสาร

2.3 พุทธิพิสัย (cognitive style) หมายถึง การรับรู้ การคิดรวบยอด การจัดระเบียบความคิดและความสามารถในการระลึก (recall) ข้อมูลต่างๆ ทั้งหมดนี้อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ แต่ก็ยังไม่มีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจน

2.4 เจตคติและแรงจูงใจ (attitudes and motivation) Gardner and Lambert (อ้างถึงใน Ellis, 1985) ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.4.1 แรงจูงใจเชิงเครื่องมือ (instrumental orientation) เนื่องจากผู้เรียนมี

จุดประสงค์เพื่อนำไปใช้เช่น เพื่อการสอบ เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ หรือใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนวิชาอื่นๆ

2.4.2 แรงจูงใจเชิงบูรณาการ (integrative orientation) ผู้เรียนมีจุดประสงค์เพื่อต้องการเรียนรู้มากขึ้น เช่น เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน วัฒนธรรมอื่นๆ เพื่อพบปะสมาคมกับเจ้าของภาษาและเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของชนชาติเจ้าของภาษา เป็นต้น

2.5 บุคลิกภาพ (personality) ผลการวิจัยที่ผ่านมายังสรุปแน่ชัดไม่ได้ว่าบุคลิกภาพส่งผลทางตรงต่อการเรียนรู้เพราะทำการวัดได้ยาก แต่ก็มีแนวโน้มว่าผู้เรียนที่มีบุคลิกเปิดเผย ชอบแสดงออก ชอบสมาคมและมีทักษะทางสังคมดี จะกล้าเสี่ยง กล้าลองผิดลองถูก จึงทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

Kent (1997) ได้สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ellis ข้างต้น โดยกล่าวว่า ปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อศักยภาพในการพัฒนาทักษะการสื่อสารประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่ อายุของนักเรียน แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาเป้าหมาย (target language) และบุคลิกภาพส่วนบุคคล (personality) ทั้งหมดนี้จะส่งผลต่อรูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้ภาษา (language learning style) ของแต่ละคน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม (interaction with a group) นักเรียนที่มักจะปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในห้องจะเรียนรู้ภาษาเป้าหมายและพัฒนาทักษะได้รวดเร็วกว่า ส่วนนักเรียนที่ไม่ค่อยพูดคุยจะล่าช้าลงเนื่องจากขาดการฝึกฝนและการใช้ภาษา ความประสงค์ (preference) หรือความต้องการที่ไม่ตรงกันระหว่างครูและนักเรียนด้านการวิธีการสอนและสื่ออุปกรณ์ประกอบการเรียนก็นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง รวมทั้งปัจจัยด้านเทคนิคการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน สำหรับปัจจัยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลนั้น Kent กล่าวว่า ทักษะทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (social and interactive skills) มีอิทธิพลอย่างมาก โดยนักเรียนที่ชอบสื่อสารและเข้าสังคมได้ง่ายมักเรียนรู้ภาษาได้ดีกว่า เพราะฉะนั้นในการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนใช้ภาษาพร้อมไปกับการพัฒนาความมั่นใจในตนเองของนักเรียนเพื่อให้ฝึกฝนใช้ภาษาทั้งในและนอกชั้นเรียน ส่วนครูนั้นก็ต้องเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลและให้การสนับสนุนด้านการเรียนรวมถึงปรับเปลี่ยนแผนการสอนและเป้าหมายการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน

Thanasoulas (2000) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง (learner autonomy) ไว้อย่างน่าสนใจโดยอ้างถึงแนวคิดของ Omaggio เกี่ยวกับนักเรียนที่รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมักจะเป็นนักเรียนที่เข้าใจถึงรูปแบบและ

วิธีการเรียนรู้ของตนเอง กระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อมีโอกาส พร้อมทั้งจะลองผิดลอง ถูกโดยพยายามสื่อสารให้มากที่สุด เป็นผู้มีทักษะในการเดาที่ดี (good guessers) ให้ความสนใจ ทั้งรูปแบบ (form) ของภาษาและเนื้อหา (content) สามารถจัดระบบการอ้างอิงเนื้อหา (reference system) ต่างๆ และมีการทบทวนสมมุติฐานที่ตั้งไว้และตัดส่วนที่ใช้การไม่ได้ออกไป นอกจากนี้ยัง ต้องมีความอดทนสูงและชอบเข้าสังคมชอบแสดงออก ทั้งนี้ Thanasoulas กล่าวว่ายังมีปัจจัย อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน แรงจูงใจในการเรียนรู้ กลวิธีการเรียนรู้ และความตระหนักรู้ในภาษา (language awareness) ในด้านแรงจูงใจ Dornyei (2001, อ้างถึง ใน Thanasoulas, 2002) กล่าวว่าทักษะของครูในการกระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจของนักเรียน นับเป็นหัวใจสำคัญของประสิทธิภาพการเรียนการสอนและสภาวะที่จะช่วยสร้างแรงจูงใจต้องเริ่ม จาก 1) พฤติกรรมที่เหมาะสมของครูและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสนใจที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรม ถือเป็นการสร้างความไว้วางใจและความเคารพนับถือต่อ ครู 2) บรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยต้องมีบรรยากาศที่ผ่อนคลายและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน โดยนักเรียนสามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระและไม่ถูกล้อเลียนหากทำสิ่งใด ผิดพลาด และ 3) ความเป็นปึกแผ่นร่วมมือกันของนักเรียน เช่น การใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน การ เรียนรู้กันและกัน การปฏิสัมพันธ์กัน การแข่งขันกันระหว่างกลุ่มและการร่วมกันคิดค้นแนวปฏิบัติ ร่วมกัน ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจโดยต้องชี้ให้เห็นถึงเป้าหมายของกิจกรรมการ เรียนรู้ให้เข้าใจ จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับผู้เรียนและสร้างความเชื่อของนักเรียนที่ตั้งอยู่บน พื้นฐานความเป็นจริง เช่น นักเรียนสามารถทำหรือไม่สามารถทำสิ่งใดได้บ้างหรือสามารถคาดหวัง ได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะทำให้นักเรียนเข้าใจว่าความสำเร็จในการเรียนรู้สามารถทำได้หลายทาง และโดยวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันซึ่งนักเรียนทุกคนสามารถค้นพบเทคนิคและวิธีการต่างๆ ด้วย ตนเอง Thanasoulas (2002) กล่าวว่า แรงจูงใจอาจแผ่วลงเมื่อนักเรียนเหนื่อยล้า เบื่อหรือท้อถอย ดังนั้นครูจึงต้องมีกลยุทธ์โดย 1) สร้างความมั่นใจในตนเองของนักเรียน โดยชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งบ่งบอกถึงพัฒนาการที่ดี ให้ทุกคนมีส่วนร่วมเพราะบุคคลจะ สนใจมากขึ้นถ้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ หรือโดยการพูดคุยให้กำลังใจ นอกจากนี้ต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ โดยให้อิสระในการคิดและเลือกทำสิ่งต่างๆ ที่ชอบ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการ สื่อสารตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้เทคนิคเดลฟายรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ พบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนที่มี ทักษะการสื่อสาร กล่าวคือ ต้องมีความสามารถในการรับรู้และมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน

รองลงมาคือ มีความสามารถในการใช้ภาษา ส่วนพฤติกรรมของนักเรียนที่ส่งเสริมให้มีทักษะการสื่อสารคือ ต้องกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง รวมทั้งใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพยายามตั้งใจฝึกฝนอยู่เสมอ และที่สำคัญต้องสนใจฟัง พูด อ่าน และเขียน

สรุปได้ว่าปัจจัยด้านนักเรียน ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดของ Ellis (1985) และผลการวิจัยของกรมวิชาการ (2546) ประกอบกัน แต่เนื่องจากขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งเน้นที่การศึกษาปัจจัยในบริบทของชั้นเรียนเป็นหลัก (classroom-based factors) จึงคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรเรียนในชั้นเรียนเป็นหลัก ได้แก่ ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน รวมถึงความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนและความกล้าแสดงออกเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

ปัจจัยด้านครูผู้สอน

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน นักการศึกษาหลายท่านได้สรุปสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูสอนภาษาอังกฤษไว้ในหลายแง่มุม Doff (1990, อ้างถึงใน เทพนคร ทาคง, 2546) กล่าวว่า สมรรถภาพของครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหา หลักสูตร วิธีสอน วิธีการนำเสนอเนื้อหา การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดการในชั้นเรียนและที่สำคัญต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ Brown (2001, อ้างถึงใน เทพนคร นาคง, 2546) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพในการสอนไว้ดังนี้

1. มีความรู้เชิงเทคนิค (technical knowledge)

1.1 เข้าใจระบบทางภาษาของภาษาอังกฤษเช่น เสียง โครงสร้าง ความสัมพันธ์ของข้อความ (discourse)

1.2 เข้าใจหลักการพื้นฐานของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

1.3 มีความคล่องในการฟัง พูด อ่านและเขียน

1.4 รู้วิธีการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1.5 เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างภาษาและวัฒนธรรม

1.6 ติดตามความเคลื่อนไหวในแวดวงที่เกี่ยวข้อง โดยการอ่านและการเข้าร่วมประชุม

2. มีทักษะทางการสอน (pedagogical skills)

2.1 รู้แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษา

2.2 เข้าใจและสามารถใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย

2.3 ออกแบบและใช้แผนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

- 2.4 รับรู้ความต้องการทางภาษาของนักเรียน
- 2.5 รู้วิธีให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน
- 2.6 กระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ การร่วมมือ และการทำงานเป็นทีมในชั้นเรียน
- 2.7 จัดบรรยากาศการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม
- 2.8 ใช้ทักษะการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน
- 2.9 ปรับใช้สื่อที่เป็นแบบเรียนและสื่อทัศนูปกรณ์ตลอดจนสื่อการเรียนรู้อื่นๆ อย่างสร้างสรรค์
- 2.10 สร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ เมื่อจำเป็น
- 2.11 ใช้เทคนิคการจูงใจภายในเพื่อสร้างแบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพ
3. มีทักษะในการติดต่อกับผู้อื่น (interpersonal skills)
 - 3.1 ตระหนักในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้เรียน
 - 3.2 มีความสนุกสนาน อารมณ์ขัน กระตือรือร้น และมีการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
 - 3.3 ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้เรียน
 - 3.4 มีความอดทนกับผู้เรียนที่ด้อยความสามารถ
 - 3.5 ร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานอย่างสอดคล้องประสานกัน
 - 3.6 หาโอกาสในการร่วมแสดงความคิดเห็นและเทคนิคต่างๆ กับเพื่อนร่วมงาน
4. มีคุณภาพส่วนบุคคล (personal qualities)
 - 4.1 เป็นผู้ที่มีการจัดการที่ดีและเป็นที่พึ่งพาได้
 - 4.2 เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น
 - 4.3 แสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการสอนภาษา
 - 4.4 ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งระยะสั้นและระยะยาว
 - 4.5 รักษาไว้ซึ่งมาตรฐานทางด้านคุณธรรมจริยธรรม

สุมาลี ชิโนกุล (2548) ได้ศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศของครูเชี่ยวชาญและครูไม่เชี่ยวชาญในชั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การวางแผนการสอน การดำเนินการระหว่างการสอนและการดำเนินการหลังการสอน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพภายใต้กรอบมโนทัศน์ของการวิจัยปฏิบัติการและการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในบริบทของการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยจัดทำผ่านกระบวนการสอนด้วยการวิจัยเป็นฐานในรายวิชา 2010521 Methodology of English Language Teaching เป้าประสงค์หลักของการวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดลการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้หลักการพิจารณาไตร่ตรองศาสตร์การสอน กรณีศึกษาได้แก่ กลุ่มครูเชี่ยวชาญ 4 คน และครูไม่เชี่ยวชาญ 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัดความเชี่ยวชาญการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ แบบวัดระดับความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองศาสตร์การสอนและเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้การสอน จากการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ครูเชี่ยวชาญและครูไม่เชี่ยวชาญมีความคล้ายกันและความแตกต่างกันในหลายประเด็นด้านกระบวนการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษ เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ในฐานะผู้เรียนภาษา ทั้งสองกลุ่มมีลักษณะค่อนข้างคล้ายกันด้านแรงจูงใจในการเรียนและการใช้ภาษาที่หลากหลาย แต่ครูเชี่ยวชาญมีความโดดเด่นกว่าในการนำตนเองในการเรียน ในประเด็นของอุปมาอุปไมย (metaphor) ที่ทั้งสองกลุ่มใช้ในการเปรียบเทียบตนเองในฐานะผู้เรียนภาษาก็แตกต่างกัน จากการเรียนวิชานี้ทั้งสองกลุ่มเห็นพ้องกันว่า การเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติมีความสำคัญ แต่ก็มี ความเห็นต่างกันด้านวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองศาสตร์ การสอน ระดับการเรียนรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและจริยธรรมการสอนและอุปมาอุปไมยที่ใช้ในการเปรียบเทียบ จากการวิเคราะห์ประสบการณ์ด้านการสอนพบว่า ครูเชี่ยวชาญและครูไม่เชี่ยวชาญไม่แตกต่างกันมากนักในการวางแผนการสอน แต่กลุ่มครูเชี่ยวชาญจะเด่นกว่าในเรื่อง การจัดการชั้นเรียน ความชัดเจนในการอธิบาย ประสิทธิภาพในการใช้คำถามและความยืดหยุ่นในการสอน ด้านพฤติกรรมหลังการสอนพบว่าครูเชี่ยวชาญมักจะทำการทดลองเพื่อค้นหาหรือยืนยัน สิ่งที่น่าสนใจในการสอน ซึ่งครูไม่เชี่ยวชาญจะไม่ทำเช่นนี้ แต่มีแนวโน้มที่จะปกป้องตนเอง ข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้การสอนในงานวิจัยชิ้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดความเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์ในเรื่องการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงของความรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอันเกิดจากการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ส่วนการวัดความเชี่ยวชาญในการสอนนั้น สุมาลี ชีโนกุล (2548) กล่าวว่า ที่ผ่านมายังไม่มีเกณฑ์หรือวิธีการที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปถึงการบ่งชี้คุณลักษณะของความเชี่ยวชาญของครู ในการสอน เกณฑ์ที่ใช้ก็ล้วนแล้วแต่มีปัญหาในขั้นของกรอบความคิดหรือกระทั่งความหมายที่จะนำมาใช้ได้ ในระยะหลังมีแนวโน้มที่จะเทียบเคียงกับความชำนาญการเชิงเทคนิค (technical specialization) ซึ่งเมื่อยังไม่มีข้อสรุปชัดเจนก็มักจะผูกกับประสบการณ์ ความมีชื่อเสียง คำแนะนำหรือการเสนอแนะชื่อและการสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการพัฒนาเครื่องมือวัดความเชี่ยวชาญในการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในบริบทชั้นเรียนไทย ซึ่งเป็นแบบประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมการสอนชนิดมาตรวัดประเมินค่า 3 ระดับ ประกอบด้วยข้อบ่งชี้ 30 ข้อ รวม 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถด้านภาษาอังกฤษและทักษะการสอน 2) ทักษะระหว่างบุคคล และ 3) คุณลักษณะส่วนตัว

ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโดยเจาะจงในบริบทของชั้นเรียน จึงมุ่งเน้นศึกษาในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านภาษาอังกฤษและทักษะการสอนโดยเฉพาะ และเนื่องด้วยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูเจ้าของภาษาหรือไม่ก็เป็นครูที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ดังนั้นจึงจำกัดขอบเขตที่การประเมินความสามารถด้านทักษะการสอนเท่านั้น สุมาลี ชิโนกุล (2548) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ด้านทักษะการสอนในชั้นเรียนทั้งหมด 8 ตัวบ่งชี้ด้วยกัน ได้แก่ 1) ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การออกแบบหลักสูตรและการใช้แผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมในชั้นเรียน 4) การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการจัดชั้นเรียนอย่างเหมาะสม 5) ทักษะการนำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การปรับใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ 7) ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ และ 8) การตระหนักถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของผู้เรียน

เมื่อศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนโดยเฉพาะคุณลักษณะของครูที่มีความเชี่ยวชาญและไม่เชี่ยวชาญ (สุมาลี ชิโนกุล, 2548) พบว่าการที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้หรือไม่นั้น ครูผู้สอนนับเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ครูที่มีคุณภาพควรต้องมีคุณสมบัติในหลายด้านประกอบกัน ที่สำคัญได้แก่ ด้านคุณภาพส่วนบุคคล ด้านความรู้เชิงเทคนิคหรือในเนื้อหาวิชาที่สอน ด้านเทคนิควิธีและทักษะการสอนต่างๆ รวมไปถึงความสามารถในการสร้างแรงจูงใจและเจตคติที่ดีของนักเรียน ดังนั้นการจะตัดสินว่าครูท่านใดเป็นครูที่มีคุณภาพหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบหลายส่วนด้วยกัน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ไม่สามารถทำการศึกษาได้ครอบคลุมในทุกส่วน จึงจำกัดขอบเขตของการศึกษาปัจจัยด้านครูผู้สอนออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ภูมิหลังและคุณสมบัติของครู และ 2) ทักษะการสอนในชั้นเรียน ประเด็นย่อยที่ศึกษาในแต่ละด้านมีดังนี้

- 1) ด้านภูมิหลังและคุณสมบัติของครู ได้แก่
 - 1.1 สัญชาติและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย
 - 1.2 วุฒิการศึกษา
 - 1.3 ประสบการณ์การสอนทั้งหมดและประสบการณ์การสอนในประเทศไทย
 - 1.4 ประสบการณ์การสอนใน English program และระยะเวลาทำงานที่โรงเรียนปัจจุบัน
 - 1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนในโครงการ English program

2) ด้านทักษะการสอนในชั้นเรียน (สุมาลี ชีโนกุล, 2548)

- 2.1 ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย
- 2.2 การออกแบบหลักสูตรและการใช้แผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.3 การกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมในชั้นเรียน
- 2.4 การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการจัดชั้นเรียนอย่างเหมาะสม
- 2.5 ทักษะการนำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.6 การปรับใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์
- 2.7 ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ
- 2.8 การตระหนักถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของผู้เรียน

ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างเสริมความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนนั้นนับมีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ทักษะภาษาอังกฤษทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อการสื่อสารให้มากที่สุดโดยเฉพาะในชั้นเรียน สุจิตรา สวัสดิวงศ์ (2540) กล่าวว่าปัญหาสำคัญที่ผู้สอนมักหนักใจในการนำกิจกรรมเพื่อการสื่อสารไปใช้ในห้องเรียนคือ ผู้เรียนมักไม่มีใครให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ผู้เรียนเกิดความอายไม่กล้าจะใช้ภาษาอังกฤษในการทำกิจกรรมต่างๆ มาร์เรียน เซลเชอ เมอร์เซีย (K. Marianne Celce-Murcia, 1984, อ้างถึงใน สุจิตรา สวัสดิวงศ์, 2540) ได้เสนอแนะแนวทางแก่ครูผู้สอนถึงวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารในห้องเรียน ดังต่อไปนี้

1) การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในห้องเรียน ถ้าผู้เรียนไม่เกิดความรู้สึกสบายและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนภาษาในห้องเรียน ผู้เรียนย่อมไม่อยากจะสื่อสาร ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับครูและผู้เรียนคนอื่นๆ ในทางที่ดีและในทางที่สร้างสรรค์ การที่ผู้สอนจะทำแบบนี้ได้ก็โดยที่ตัวผู้สอนเองควรจะสนุกกับการสอนและชอบผู้เรียนของตน เทคนิคที่ดีที่จะช่วยสร้างบรรยากาศเป็นกันเองในห้องเรียนก็คือ การเรียนรู้ชื่อผู้เรียนให้เร็วที่สุดและถามผู้เรียนว่าต้องการให้เรียกชื่อเขาว่าอย่างไร พยายามให้ผู้เรียนรู้จักกันทั้งชื่อและภูมิลำเนา นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องเป็นคนยุติธรรม ให้โอกาสผู้เรียนเท่าๆ กัน ควรพยายามให้ผู้เรียนมีความรู้สึกสนุกและไม่เครียด ในห้องเรียนควรให้มีทั้งอารมณ์ขัน รอยยิ้มและเสียงหัวเราะ

2) การจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ถ้าผู้สอนจัดการสอนในแต่ละคาบให้มีความสนุก มีความแปลกใหม่ก็จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการจะเรียน ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งก็โดยใช้ทักษะทั้งสี่คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน อีกวิธีคือ การเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรม ผู้สอนอาจใช้สื่อ

ต่างๆ มาช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนเช่น วันหนึ่งอาจใช้แถบบันทึกเสียงการประกาศจากวิทยุ อีกวันใช้ชุดรูปภาพ ใช้ภาพยนตร์ ใช้เพลงหรือเกมต่างๆ มาสับเปลี่ยนหมุนเวียนกัน นอกจากนี้ ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับเจ้าของภาษาโดยตรงหรือโดยอ้อมเช่น โดยใช้แถบบันทึกภาพ โทรทัศน์ (videotape) และมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำเพิ่มเติมนอกห้องเรียนเช่น ไปสัมภาษณ์เจ้าของภาษาแล้วมาเล่าให้เพื่อนฟังในห้องเรียนหรืออาจให้โทรศัพท์หาข้อมูลต่างๆ เช่น ภาษาราคา ตัวเครื่องบิน เป็นต้น

3) การจัดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม บรรยากาศและความหลากหลายของกิจกรรมสามารถช่วยให้เกิดการสื่อสารได้ในแง่ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ แต่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อการสื่อสารจะเป็นหนทางที่ตรงที่สุดที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการสื่อสาร การที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลทางภาษา (language input) ในห้องเรียนได้อีกด้วย การที่ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่ทำให้ผู้สอนสามารถเป็นแหล่งที่ผู้เรียนแสวงหาความช่วยเหลือได้ ผู้สอนไม่ใช่เป็นบุคคลที่คอยบงการการเรียนการสอน เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนผู้สอนต้องเตรียมกิจกรรมด้วยความระมัดระวัง ให้ผู้เรียนได้ทำงานใดงานหนึ่งที่ชัดเจนและมีเวลาเพียงพอที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จลงได้ และควรมีเวลาเพียงพอสำหรับการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เพื่อช่วยแก้ไข ตรวจสอบและปรับปรุงการสื่อสารของผู้เรียน

4) การให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อผิดพลาด ขณะผู้เรียนทำกิจกรรมผู้สอนควรสังเกตเพื่อสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ได้ การแก้ไขข้อบกพร่องผู้สอนควรทำด้วยความระมัดระวัง ผู้สอนอาจถามความสมัครใจของผู้เรียนว่าอยากให้ผู้สอนแก้ไขอย่างไรและเมื่อใด เพราะผู้เรียนอาจมีความรู้สึกที่แตกต่างในเรื่องนี้ การให้เพื่อนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องก็เป็นสิ่งที่ดี แต่ทางที่ดีที่สุดผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ไขข้อบกพร่องด้วยตนเอง ผู้สอนควรแก้ไขเฉพาะที่จำเป็นและการแก้ไขต่อหน้าผู้เรียนคนอื่น ๆ ต้องไม่ให้ผู้เรียนคนนั้นรู้สึกว่าการกำลังถูกเพื่อนคนอื่นหัวเราะเยาะ

ทั้งนี้สุจิตรา สวัสดิวงษ์ (2540) สรุปว่า การจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารเป็นความรับผิดชอบของครูผู้สอนทุกคนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร ไม่มีใครสามารถที่จะจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารได้ดีเท่ากับผู้สอนเอง เนื่องจากผู้สอนเป็นบุคคลเดียวที่รู้จักผู้เรียนและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนได้ดีที่สุด ผู้สอนจึงสามารถจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความสนใจและสภาพห้องเรียนของผู้เรียนได้ดีที่สุด

บรรยากาศในชั้นเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ซึ่งในที่นี้อาจรวมทั้งสภาพหรือสิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วย พฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ของผู้เรียน Moor (1978, อ้างถึงใน รัชชก บุญปุ, 2547) ได้แบ่งบรรยากาศการเรียนการสอนเป็น 2 ประเภทดังนี้

1) บรรยากาศทางกายภาพ เป็นการสร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่ดีในห้องเรียน ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอนและเจตคติของนักเรียน โดยจัดให้ห้องเรียนมีบรรยากาศทางกายภาพที่เหมาะสม ได้แก่ ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ห้องเรียนมีสีสันทนดูสบายตา ไม่มีเสียงรบกวน ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ต้องมีบรรยากาศของความเป็นอิสระต่อการเรียนรู้ สามารถปรับเปลี่ยนห้องเรียนได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

2) บรรยากาศทางจิตใจ เป็นบรรยากาศประกอบด้วยบรรยากาศของความคุ้นเคยหรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจติดตาม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และยังประกอบด้วยการยอมรับนับถือของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอน บรรยากาศของการกระตุ้นความสนใจ เป็นบรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจและนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนประกอบกัน โดยยึดแนวคิดของ สุจิตรา สวัสดิวงษ์ (2540) เป็นแนวทาง แต่เนื่องจากตัวแปรด้านบรรยากาศในชั้นเรียนมีความซ้ำซ้อนกันจึงรวมไว้เป็นหัวข้อเดียวคือ บรรยากาศด้านจิตใจ ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่าการเข้าสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีเวลาที่ค่อนข้างจำกัด จึงไม่สามารถศึกษาในส่วนของการให้ข้อมูลย้อนกลับและการแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างละเอียดได้จึงลดทอนส่วนนี้ลง แต่ได้เพิ่มหัวข้อการจัดกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียนเพราะเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นจริงในโรงเรียนกรณีศึกษาที่ทั้งครูผู้สอนและหัวหน้าโครงการเห็นพ้องกันว่าได้ช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน จึงสรุปได้ว่าปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียน โดยเน้นการพิจารณาด้านการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ความหลากหลายของกิจกรรมและการจัดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ส่วนบรรยากาศในชั้นเรียนจะศึกษาทั้งบรรยากาศทางกายภาพและบรรยากาศทางจิตใจ

ปัจจัยด้านโรงเรียน

ความพร้อมของโรงเรียนนับเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนเช่นกัน การมีอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ จะทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียนได้มากขึ้น กิตติพร โนนคู่เขต (2539) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาและสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานี และได้แบ่งความพร้อมในด้านต่างๆ ออกเป็น 4 ด้านคือ

1. ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ
2. ความพร้อมด้านบุคลากร
3. ความพร้อมด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์
4. ความพร้อมด้านงบประมาณ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียนที่ส่งผลให้นักเรียนไม่มีทักษะการสื่อสารประกอบด้วย 7 ปัจจัยได้แก่

1. ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการเรียนการสอนในด้านการสื่อสาร
2. ขาดสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม
3. ขาดการบริหารจัดการที่ดีและไม่เห็นความสำคัญของการสอนภาษาอังกฤษ
4. สภาพแวดล้อมและบรรยากาศไม่เอื้อต่อการเรียนรู้
5. ขาดแหล่งเรียนรู้
6. มีหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
7. มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญและเหมาะสมในการสอนวิชาภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ

สรุปได้ว่า ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน จะทำให้อีื้อต่อทั้งการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน ถ้าโรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ มีอาคารสถานที่ และจำนวนห้องเรียนที่เพียงพอก็จะให้การทำงานของครูไม่พบกับอุปสรรค สามารถบริหารจัดการสอนของตนได้ดี ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียนมีความสำคัญมาก การมีศูนย์ปฏิบัติการทางภาษา ศูนย์การเรียนรู้เพิ่มเติมหรือห้องสมุดที่จัดเป็นมุมภาษาอังกฤษ จะทำให้นักเรียนสามารถฝึกทักษะและค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองได้ ดังนั้นปัจจัยด้านโรงเรียนที่จะศึกษาในครั้งนี้จะเน้นที่ การสนับสนุนของโรงเรียนด้านสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการที่ดีและเห็นความสำคัญของการสอนภาษาอังกฤษ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากการศึกษาแนวทางกว้างๆ ในปัจจัยทั้ง 4 ด้านที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ครูผู้สอน การจัดการกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน สามารถสรุปในเบื้องต้นได้ว่าปัจจัยทั้ง 4 ด้านล้วนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรทำการศึกษาอย่างเจาะลึกทั้ง 4 ด้านในสภาพจริงของการดำเนินโครงการ English program ของโรงเรียนกรณีศึกษา เพื่อวิเคราะห์ว่าทั้ง 4 ปัจจัยส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนหรือไม่และมากน้อยประการใดหรือยังมีปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากนี้ที่ส่งผลด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยด้านการดำเนินงานโครงการ English program

เสาวภา จันทร์สงค์ (2547) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานการจัดหลักสูตร English program ในโรงเรียนสองภาษาระดับประถมศึกษา โดยเน้นการศึกษาด้านนโยบาย การเตรียมการจัดหลักสูตรและการดำเนินการจัดหลักสูตร ผลการวิจัยส่วนหนึ่งได้รายงานว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมด้านทักษะภาษาอังกฤษทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนรู้ตามมา ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของพริมรส นนทภักดิ์ (2547) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของโรงเรียนสองภาษาในส่วนกรุงเทพมหานครและภูมิภาค จำนวน 2 แห่ง และศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนที่เหมือนกันทั้งสองโรงเรียนคือขนาดชั้นเรียนที่เหมาะสม การจัดการด้านการเงินอย่างมีระบบ พื้นฐานครอบครัวและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ปัจจัยสนับสนุนที่ต่างกันคือ ชื่อเสียงของโรงเรียน ความพร้อมด้านสื่อและอุปกรณ์ การพัฒนาคุณภาพอาจารย์ การประชาสัมพันธ์โครงการ ปัจจัยอุปสรรคที่เหมือนกันทั้งสองโรงเรียนประกอบด้วย การไม่ปฏิบัติตามสัญญาจ้างของอาจารย์ อาจารย์ไม่ได้จบทางการศึกษา ความไม่พร้อมด้านภาษาของนักเรียนและความคาดหวังของผู้ปกครอง ปัจจัยที่สนับสนุนด้านอาจารย์คือ การพัฒนาคุณภาพของอาจารย์และความเชี่ยวชาญของอาจารย์ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคด้านอาจารย์คือ ความยากลำบากในการสรรหาอาจารย์และเวลาของอาจารย์ที่มีให้นักเรียนค่อนข้างน้อย

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการสื่อสารและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการสื่อสาร โดยใช้เทคนิคเดลฟายรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมี

ความเห็นสอดคล้องกันหลายประการ ด้านคุณลักษณะของนักเรียนที่มีทักษะการสื่อสารคือ มีความสามารถในการรับรู้และมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน รองลงมาคือ มีความสามารถในการใช้ภาษา ส่วนพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสารคือ ด้านนักเรียนต้องกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพยายามตั้งใจฝึกฝนอยู่เสมอ รองลงมาคือ สนใจฟัง พูด อ่าน และเขียน ด้านครูคือ ปลูกฝังและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา ให้เกิดแก่นักเรียนจัดกิจกรรมให้หลากหลาย ได้รับความสนใจ และเหมาะสมกับนักเรียน ใช้กิจกรรมทางภาษาเป็นเครื่องมือในการฝึก และเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการใช้ทักษะการสื่อสาร รองลงมาคือ ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ปัจจัยด้านบริบทระดับโรงเรียนคือ มีวิสัยทัศน์ นโยบายที่ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ชัดเจนและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ รองลงมาคือ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและมีหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกันทุกช่วงชั้น ระดับห้องเรียนมีครูที่มีคุณภาพและเจตคติที่ดี รองลงมาคือ มีสภาพห้องเรียนที่เอื้อและส่งเสริมต่อการจัดกิจกรรม มีแผนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเน้นทักษะสัมพันธ์และมีสื่อและการวัดการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ปัจจัยด้านกระบวนการที่นักเรียนจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้คือ ด้านกิจกรรมการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สนุกสนานและน่าสนใจ เหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ระดับความรู้ทางภาษาของนักเรียนและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และผู้สอนกับชุมชน รองลงมาคือ วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเติมเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความสนใจและพัฒนาการของนักเรียน ปัจจัยด้านผลผลิตที่นักเรียนจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้คือ มีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ภาษา มีเจตคติที่ดีต่อการสื่อสาร เห็นประโยชน์ของภาษาในการสื่อสารและนำไปใช้ในชีวิตจริงและมีการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างมีความสุข รองลงมาคือมีความรู้ความเข้าใจทางภาษา ด้านสภาพการจัดการเรียนการสอน ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทางภาษาตามสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองอย่างสร้างสรรค์ ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้เห็นแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ รองลงมาคือส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีทั้งระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและผู้สอนกับนักเรียน สร้างบรรยากาศให้น่าสนใจและสนุกสนานและควรเริ่มสอนทักษะการฟังและพูดก่อนการอ่านและเขียน วิธีสอนภาษาอังกฤษที่เน้นทักษะการสื่อสารคือ วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร รองลงมาคือ วิธีสอนโดยใช้เกมและวิธีสอนโดยใช้เพลงและวิธีสอนโดยใช้การแสดงละครหรือบทบาทสมมุติ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนไม่มี

ทักษะการสื่อสารคือ ด้านนักเรียน ไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษา ด้านครูคือ ครูไม่มีเทคนิคที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ ขาดความรู้ ความมั่นใจ และทักษะในการสอน ด้านโรงเรียน มีบุคคลกรที่เชี่ยวชาญและเหมาะสมในการสอนภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ขาดการบริหารจัดการที่ดี และไม่เห็นความสำคัญของการสอนภาษาอังกฤษ แนวทางที่โรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องดำเนินการเพื่อช่วยให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสารคือ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่มุ่งแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้นักเรียนนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ จัดแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งในและนอกสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ กำหนดโครงการส่งเสริมกิจกรรมในธรรมนูญและแผนปฏิบัติการของโรงเรียน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม สนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองและเพิ่มพูนความรู้ภาษาอังกฤษอยู่เสมอ

สำหรับปัจจัยด้านนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสาร ปราโมทย์ ครอบบุญศรี (2543) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังนักเรียน แรงจูงใจและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานครพบว่า ภูมิหลังนักเรียนคือจำนวนปีที่เรียนภาษาอังกฤษ ประสบการณ์อยู่ต่างประเทศ การใช้ประโยชน์จากสื่อ การพูดภาษาอังกฤษของสมาชิกครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการสนับสนุนจากผู้ปกครองล้วนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นอายุซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางลบ ด้านแรงจูงใจก็พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกเช่นกัน รัชนก บุญปุ (2547) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนนำร่องหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ปัจจัยระดับนักเรียนที่ส่งผลได้แก่ เจตคติต่อการเรียน พฤติกรรมการเรียนและความคาดหวังในการศึกษาต่อ ทั้งหมดมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสาร ชินฉนเพ็ญรัตน์วงศ์ (2547) ซึ่งได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้งานปฏิบัติเป็นฐานในการเรียนรู้ (task-based learning) ที่มีต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญและค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในทักษะฟัง พูด อ่าน เขียนก็สูงขึ้นด้วย ระดับพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ

นักเรียนได้ปฏิบัติงานสอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียนและนักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ใช้งานปฏิบัติโดยทำงานกลุ่มและเห็นว่าการปฏิบัติที่ครูจัดให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ได้ฝึก ทักษะทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน และได้ประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน มีความสนุกสนาน สามารถ จำบทเรียนได้ดี กล้าซักถาม กล้าแสดงออก และยังสามารถพัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่นและ ทักษะในการวางแผนงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน

กิตติพร โนนคู่เขต (2539) ได้ศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน จังหวัดอุดรธานีพบว่า ความพร้อมด้านการบริหารและจัดการ และด้านบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง และความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สื่ออุปกรณ์ และความพร้อมด้าน งบประมาณอยู่ในระดับน้อย ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีความพร้อมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพร้อมด้านการบริหารและการจัดการอยู่ ในระดับมาก และความพร้อมด้านบุคลากร อาคารสถานที่และสื่ออุปกรณ์ รวมทั้งด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง จากงานวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าโรงเรียนแต่ละแห่ง แต่ละสังกัดก็จะมีความพร้อม ในด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของ นักเรียนด้วยเช่นกัน

สุทธิพงศ์ ยงค์กมล (2543) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนที่ใช้ ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิเคราะห์พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผล 12 ด้านและรายการที่สำคัญที่สุดของปัจจัยแต่ละด้านคือ 1) โครงสร้างองค์การ: การกำหนดบทบาท หน้าที่และการประสานงาน 2) เทคโนโลยีองค์การ: เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินงานและประสานงาน 3) วัฒนธรรมองค์การ: การถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการอบรมบุคลากร 4) บรรยากาศองค์การ: การทำงานเป็นทีมสัมพันธ์ 5) การรับรู้ของบุคลากร: การรับรู้ในบทบาทหน้าที่และกฎระเบียบ 6) ทำศนคติและค่านิยมของบุคลากร: ความมุ่งมั่นจริงจังต่อความสำเร็จของงานและความพึงพอใจ ของงาน 7) บุคลิกภาพของบุคลากร: บุคลิกภาพที่เหมาะสมกับหน้าที่ 8) การเรียนรู้ของบุคลากร: กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา 9) การจูงใจของบุคลากร: การ มอบหมายงานที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละคน 10) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์: ความสอดคล้อง ระหว่างเป้าหมายกับทรัพยากร 11) การกำหนดกลยุทธ์: การจัดทำวัตถุประสงค์ทั้งในส่วนที่ใช้ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายโรงเรียน และ 12) การปฏิบัติตามกล ยุทธ์: การเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและกำกับติดตามตรวจสอบการใช้งบประมาณให้

เกิดประโยชน์ จากงานวิจัยนี้จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านทักษะความสามารถของบุคลากร การพัฒนาการเรียนรู้อุปกรณ์และบรรยากาศขององค์กรล้วนส่งผลต่อประสิทธิผลทั้งสิ้น ซึ่งปัจจัยด้านครูผู้สอนและทรัพยากรของโรงเรียนที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ก็นับเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยเหล่านี้ด้วย

เมื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดสรุปได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับโครงการ English program หรือโครงการสองภาษาในชื่อเดิม จะเน้นที่การศึกษาด้านการดำเนินงาน การจัดหลักสูตรและการบริหารจัดการเป็นส่วนใหญ่เช่น งานวิจัยของ พรพิมรส นนทภักดิ์ (2547) และของ เสาวภา จันทรสงค์ (2547) อาจเป็นเพราะโครงการสองภาษานี้เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ที่เพิ่งได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ จึงค่อนข้างจะประสบกับปัญหามากมายในช่วง 5 ปีแรก ในจำนวนปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งพรพิมรสและเสาวภาได้กล่าวถึงความไม่พร้อมด้านทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ แต่การวิจัยทั้งสองมิได้เป็นการศึกษาเชิงลึก เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาอย่างเจาะลึกในประเด็นเกี่ยวกับความพร้อมด้านความสามารถทางการสื่อสารว่าอยู่ในระดับใด นักเรียนสามารถสื่อสารกับครูชาวต่างชาติได้เข้าใจหรือไม่ ถ้ามีความสามารถในระดับต่ำมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผล โดยเน้นทั้งการศึกษานักเรียน บุคคลและบริบทของโรงเรียนควบคู่กัน ส่วนการศึกษางานวิจัยด้านความสามารถทางการสื่อสารที่ผ่านมาพบว่า นักวิจัยส่วนใหญ่แยกศึกษาความสามารถรายทักษะเช่น ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านหรือทักษะการเขียน โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะศึกษาเป็นรายปัจจัยเดี่ยวแยกส่วนกัน เช่น ปัจจัยด้านนักเรียนศึกษานิเทศก์และแรงจูงใจของนักเรียน (ปราโมทย์ ครอบบุญศรี, 2543) หรือไม่ก็ศึกษาเทคนิคการสอนของครู หรือประสิทธิผลของรูปแบบการสอนใดการสอนหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2546) แนวคิดของ Rod Ellis (1985) และ งานวิจัยของ ปราโมทย์ ครอบบุญศรี (2543) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านความสามารถทางการสื่อสารมีหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยจะพิจารณาปัจจัยเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เท่านั้น และจะให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามสภาพแท้จริงที่เกิดขึ้นทั้งในโรงเรียนและในชั้นเรียน โดยจะศึกษาทุกองค์ประกอบพร้อมกันและในทุกแง่มุมที่มีความเป็นไปได้เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ครอบคลุมมากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 5 การวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (multiple case study)

สายฤดี วรกิจโกศาทร (2533) กล่าวว่า การศึกษาเฉพาะกรณี (case study) เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบหนึ่งที่มีผู้นำมาใช้มานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาทางด้านจิตวิทยา การศึกษาวิธีนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกรณี ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นบุคคล ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อค้นหา และสร้างสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบางตัวและแยกเอาตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้อง กับขบวนการการเกิดพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาของบุคคลนั้นออก ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจน การศึกษาวิธีนี้จะใช้การเก็บข้อมูลหลายวิธีเช่น การศึกษาเอกสารส่วนบุคคล การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การให้รายงานตนเอง เป็นต้น การศึกษาเฉพาะกรณีจะแตกต่างจากวิธีการศึกษาแบบอื่นๆ ใน 4 ลักษณะคือ

1. ความกว้างของข้อมูล จะทำให้ได้ข้อมูลของบุคคลหรือหน่วยที่ต้องการจะศึกษากว้างมากกว่า โดยถ้ามีแนวปัญหาที่ต้องการศึกษาอยู่ก่อนแล้วยังจะได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น
2. ความลึกของข้อมูล สามารถได้ข้อมูลที่มีลักษณะหลายระดับตั้งแต่ผิวเผินถึงลึกซึ้ง ทำให้รู้จักสิ่งที่ต้องการศึกษาเป็นภาพรวมของหน่วยที่เด่นชัด
3. การจัดกลุ่มชนิด หรือดัชนีบ่งชี้ สามารถทำได้ค่อนข้างสูงและแม่นยำมากกว่าการจัดโดยกว้างๆ ในรูปแบบของการศึกษาเชิงปริมาณ
4. ความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรในช่วงเวลาที่ศึกษา เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ทราบถึงขบวนการและตัวแปรด้านเวลา ทำให้ได้ข้อมูลที่แสดงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงจากเวลาหนึ่งไปอีกเวลาหนึ่ง

ส่วนการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (multiple case study) เป็นการศึกษากรณี เช่นเดียวกัน เพียงแต่เป็นการศึกษากรณีตัวอย่าง 2 กรณีขึ้นไป เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบข้อมูลจากหลายกรณี เพื่อที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการจะศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำผลวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงมากขึ้น (Bogdan and Biklen, 1992) วิธีการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์มากกว่าการวิจัยรายกรณี (case study) นิสา ชูโต (2540) กล่าวว่า การวิจัยแบบพหุกรณีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นการวิจัยในสภาพที่เป็นธรรมชาติของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงโดยไม่มีการจัดกระทำควบคุมหรือปรับเปลี่ยนสภาพการณ์ให้ผิดแปลกแตกต่างจากที่เคยเป็นอยู่
2. ผู้วิจัยใช้วิธีค้นคว้า สรุปข้อความจริงด้วยตรรกะแบบอุปนัย (induction) คือไม่มีข้อตกลงเบื้องต้นมาก่อนเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เข้าไปศึกษา แต่จะสังเกตเฝ้าดูเหตุการณ์ต่างๆ

แล้วจึงสร้างรูปแบบ การสรุปข้อความรู้ความเข้าใจจากข้อมูล ซึ่งหมายถึงว่านักวิจัยจะต้องเข้าไป ใกล้ชิดกับสภาพปัญหาด้วยตนเอง ทำความรู้จักกับบุคคลโดยตรง สร้างสัมพันธ์จนเกิดความไว้วางใจ ยอมเปิดเผยข้อมูลความรู้สึก ความลับต่างๆ การเข้าไปใกล้ชิดกับสถานที่ บุคคลและ ข้อมูลต่างๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง

3. มมองภาพรวมรอบๆ ด้าน (holistic perspective) จะเน้นความเข้าใจภาพรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการมองสภาพการณ์ ความเกี่ยวข้องต่างๆ ในบริบท ความซับซ้อนและความแปลกแตกต่างของความคิด ความประพจน์ของบุคคล ไม่ใช่มองหรือศึกษาเป็นส่วนๆ แยกออกจากกัน แต่จะศึกษาในภาพรวมเพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนในภาพรวม

4. เน้นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพคือ ข้อมูลมีความละเอียด ครอบคลุม ครอบคลุม ซึ่งมีทั้งการพรรณนาเกี่ยวกับข้อมูลด้านคุณภาพซึ่งจับไม่ได้ เจาะลึก มีมุมมองด้านต่างๆ ของบุคคล การอ้างคำ ภาษาพูดตรงและประสบการณ์ตรงของบุคคลต่างๆ ที่ให้ข้อมูล เป็นการให้ข้อมูลในทุกด้าน ทุกมุม รวมทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพที่จับได้เช่นกัน

5. เน้นกระบวนการพลวัต (dynamic) เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของบุคคลและวัฒนธรรมส่วนรวม หรือจากการศึกษารายกรณีเฉพาะก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ “สภาพการณ์” หรือ “กรณี” อย่างลึกซึ้ง

6. เน้นเกี่ยวกับบริบท (contextual) ฉาก สถานที่ เวลา แง่มุมทางประวัติศาสตร์ ฯลฯ เป็นผลสืบเนื่องไปยังความหมาย การตีความเกี่ยวกับ “ความจริง” ดังนั้นจึงไม่สามารถนำไปอ้างอิงกับบริบทอื่นๆ ที่แตกต่างกันได้

7. เน้นความจริง ความแตกต่าง เฉพาะเรื่อง เฉพาะกรณีที่ศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดที่เป็นพิเศษของสิ่งที่ศึกษา ซึ่งอาจจะวิเคราะห์ผลรวมได้ถ้ามีการศึกษาหลายๆ แหล่งและหลายกรณี

8. คุณภาพของผู้วิจัย ต้องมีความสามารถ ชำนาญในการเก็บข้อมูลและมุมมองที่ปราศจากอคติ รวมทั้งการสร้างความรู้สึกร่วมและเกิดการเรียนรู้ ละเอียดอ่อนในการวิเคราะห์บูรณาการความคิด ทฤษฎีและจินตนาการที่ก้าวไกลเพราะนักวิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัย

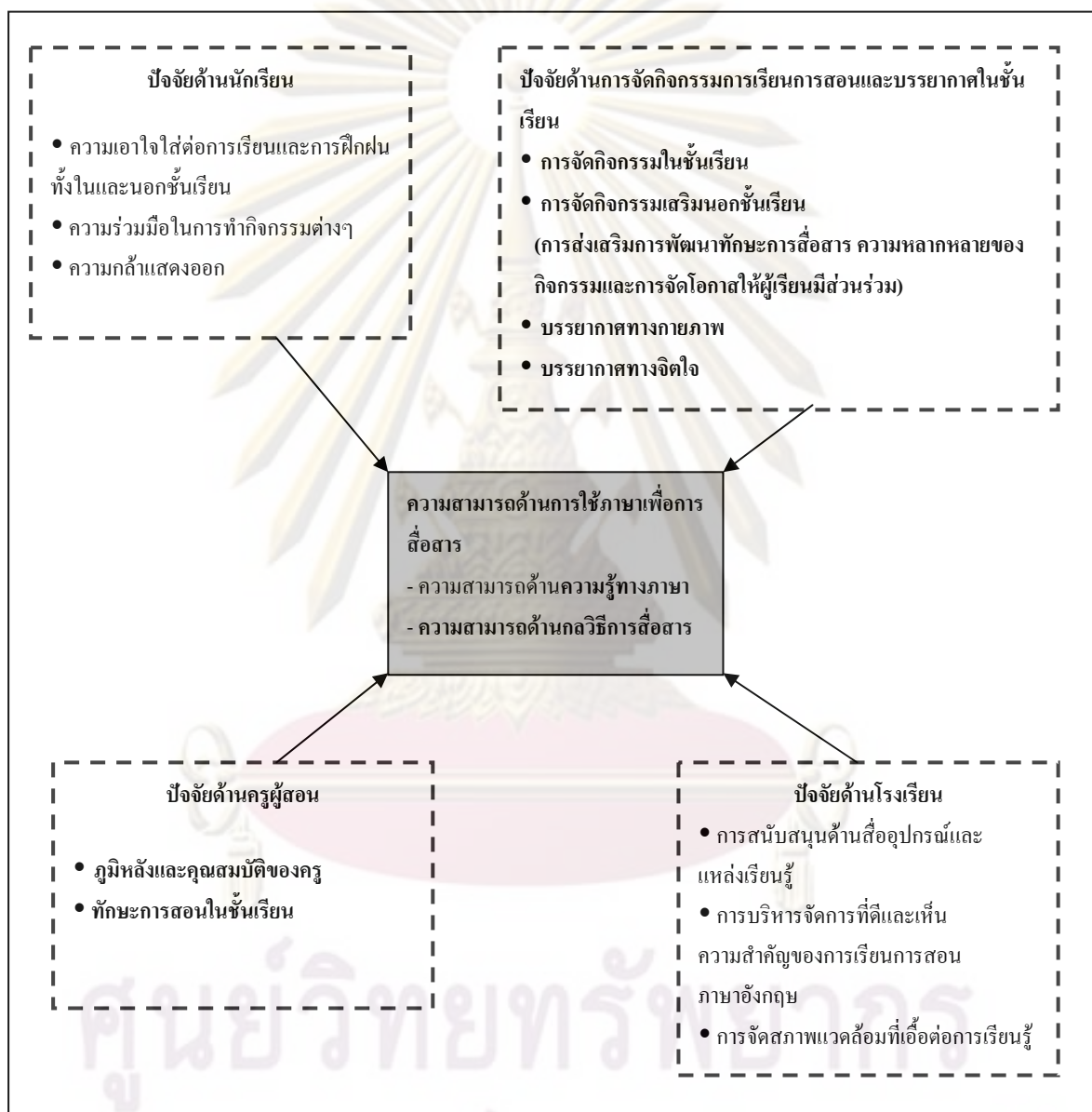
9. เน้นความรู้สึกร่วม ความเข้าใจ (empathy and insight) คือ การที่ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ให้ข้อมูล จนกระทั่งเกิดความรู้ความเข้าใจสภาพ ความรู้ ประสบการณ์ และมุมมองของผู้ให้ข้อมูล เข้าใจคำอธิบาย ความหมายและโลกของผู้ให้ข้อมูลได้

10. วิธีการวิจัยมีความยืดหยุ่นสูง เพื่อการได้ข้อมูลที่แท้จริงและเพียงพอ

จากผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการศึกษาเจาะลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนที่ศึกษาในโครงการ English program ยังไม่มีการยืนยันผลที่แน่นอน ประกอบกับการศึกษาที่ผ่านมา

จัดทำขณะที่โครงการ English program เพิ่งเริ่มดำเนินการในระยะเวลา 5 ปีนับตั้งแต่การริเริ่มครั้งแรกในปีการศึกษา 2546 เพราะฉะนั้นการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการรายงานข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ในเบื้องต้นสามารถกำหนดกรอบเนื้อหาของงานวิจัยได้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้น

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโครงการ English program

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนในโครงการ English program โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา (multiple case study) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาก่อนลงสนาม ระยะที่ 2 ศึกษาการดำเนินโครงการ English program และความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน และระยะที่ 3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนและแนวทางการพัฒนาความสามารถ รายละเอียดมีดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาก่อนลงสนาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมกว้างๆ เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ความสำคัญของประเด็นปัญหา พิจารณาคัดเลือกกรณีศึกษาและกำหนดกรอบวิจัยให้ชัดเจน หลังจากนั้นได้ทำเรื่องขอเข้าเยี่ยมชมโรงเรียนที่จัดโครงการ English program 1 แห่งเพื่อสังเกตบรรยากาศทั่วไปและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษารายละเอียดการดำเนินโครงการ English program จากเว็บไซต์ของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English program) จากเว็บไซต์ <http://inno.obec.go.th/project/ep/menu/inno1.htm> โดยศึกษาหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงาน งบประมาณ รวมถึงการติดตามและประเมินผลโครงการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับต่างๆ เกี่ยวกับโครงการและการแก้ไขเพิ่มเติมด้านหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) เป็นต้น

1.2 ศึกษาความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของโครงการ English program จากข่าวการศึกษาและจากเว็บไซต์ของโรงเรียนโยธินบูรณะ (<http://www.yothinburana.ac.th>) และโรงเรียนโพธิสารพิทยากร (<http://www.ps.ac.th>) ซึ่งเป็นโรงเรียนนำร่องและมีชื่อเสียงด้าน English program

1.3 ศึกษาวิจัยด้านการดำเนินโครงการสองภาษา (ชื่อเดิมของโครงการ) และโครงการ English program รวมทั้งงานวิจัยด้านความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนและปัจจัยที่ส่งผล เพื่อนำมากำหนดกรอบการวิจัย กรอบการสังเกตและกรอบการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ช่วงที่ 2 เยี่ยมชมโรงเรียนที่จัดโครงการ English program

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและและบรรยากาศทั่วไปตามสภาพจริงของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบ English program ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตโรงเรียนสตรีอ่างทองเพื่อขอเข้าเยี่ยมชมโครงการซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาคัดเลือกสนาม เป็นการเข้าสังเกตการณ์และพูดคุยซักถามอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการดำเนินการ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมืออย่างดีมากจากผู้อำนวยการ หัวหน้าโครงการ ครูและนักเรียน โรงเรียนที่เยี่ยมชมเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ริเริ่มโครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (mini English program) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 และได้รับอนุมัติให้เปิดเป็น English program อย่างเต็มรูปแบบในปีการศึกษา 2550 ผู้วิจัยเข้าเยี่ยมชมทั้งหมด 3 วัน โดยวันที่ 1 ได้ขออนุญาตศึกษาเอกสารของโครงการ เกี่ยวกับระเบียบและหลักเกณฑ์ต่างๆ นโยบายการรับสมัครครูชาวต่างชาติ การประชาสัมพันธ์โครงการ และขั้นตอนการรับสมัครนักเรียนเข้าศึกษา รวมทั้งเนื้อหาหลักสูตรและหนังสือเรียนในรายวิชาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ วันที่ 2 และ 3 ได้พูดคุยซักถามหัวหน้าโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการจัดหาสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ และที่สำคัญปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้พูดคุยกับนักเรียนขณะเรียนวิชาคอมพิวเตอร์พบว่า ส่วนใหญ่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษกับครูชาวต่างชาติได้ดี ถึงแม้จะใช้ภาษาอังกฤษผิดบ้างถูกบ้างแต่ก็กล้าพูดคุยโดยไม่เขินอาย เมื่อเข้าชมห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ พบว่ามีสื่ออุปกรณ์ครบครันและทันสมัยมาก ผู้วิจัยได้รับประโยชน์จากการเยี่ยมชมเป็นอย่างมากและได้นำข้อมูลที่ได้มาประกอบการตัดสินใจในการเลือกสนาม

เกณฑ์ในการเลือกสนาม (field) ได้แก่

1. ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)
2. คัดเลือกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ English program เป็นเวลามากกว่า 2 ปี ตั้งอยู่ในเขตภูมิภาค 1 แห่ง และในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง เลือกเฉพาะโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะต้องการศึกษาความพร้อมด้านการดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งโดยส่วนใหญ่โรงเรียนรัฐบาลมักไม่มีความพร้อมเท่ากับโรงเรียนเอกชนหรือโรงเรียนนานาชาติที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

3. คัดเลือกโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนยินดีจะให้เก็บรวบรวมข้อมูลและอนุญาตให้เข้าสังเกตการสอน สัมภาษณ์ครูและนักเรียน เนื่องจากเป็นการศึกษาที่ค่อนข้างละเอียดและเจาะลึก

4. คัดเลือกโรงเรียนที่ผู้วิจัยเดินทางไปได้สะดวก เนื่องจากผู้วิจัยต้องการจะเข้าไปเก็บข้อมูลแบบฝังตัวตลอดทั้งวันที่มีการเรียนการสอน เป็นเวลาแห่งละ 1 เดือนครึ่งเป็นอย่างต่ำ

ดังนั้นสรุปได้ว่า การคัดเลือกสนามใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) คัดเลือกจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ English program ทั้งหมดที่ขณะนี้เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่งและตั้งอยู่ในจังหวัดภาคกลาง 1 แห่ง ซึ่งจากประกาศสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English program) ปีการศึกษา 2550 (http://www.obec.go.th/news49/11_november/28/specal_2.pdf) พบว่า มีโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครที่เปิดรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 แห่งและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แห่ง และในภาคกลางมีจำนวนโรงเรียนที่เปิดรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 11 แห่ง แต่ยังไม่มียังไม่มีโรงเรียนใดเปิดรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังรายชื่อโรงเรียนต่อไปนี้

ตารางที่ 1 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครและภาคกลางที่เปิดสอนโครงการ English program ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2550

พื้นที่ตั้ง	โรงเรียนที่เปิดรับชั้นม.1	โรงเรียนที่เปิดรับชั้นม.4
เขตกรุงเทพมหานคร	โรงเรียนโพธิสารพิทยากร	โรงเรียนโพธิสารพิทยากร
	โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง	โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง
	โรงเรียนโยธินบูรณะ	โรงเรียนโยธินบูรณะ
	โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์	โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
	โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย	-
	โรงเรียนทวิธาภิเศก	-
	โรงเรียนสตรีวิทยา 2	-
	โรงเรียนสิริรัตนาร	-
	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	-

พื้นที่ตั้ง	โรงเรียนโรงเรียนที่เปิดรับชั้นม.1	โรงเรียนที่เปิดรับชั้นม.4
ภาคกลาง	โรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี (จ. ปทุมธานี)	-
	โรงเรียนธัญบุรี (จ. ปทุมธานี)	-
	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รังสิต (จ. ปทุมธานี)	-
	โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม (จ. สระบุรี)	-
	โรงเรียนเทพศิรินทร์ พุแค (จ. สระบุรี)	-
	โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ (จ. นครนายก)	-
	โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว (จ. สมุทรปราการ)	-
	โรงเรียนสตรีนนทบุรี (จ. นนทบุรี)	-
	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (จ. นนทบุรี)	-
	โรงเรียนสตรีนครวิทยาลัย (จ. นครปฐม)	-
	โรงเรียนหนองฉางวิทยา (จ. อุทัยธานี)	-

การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตกับผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งจะส่งเรื่องให้ไปพูดคุยรายละเอียดกับหัวหน้าโครงการ English program อีกที ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้แนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์และสอบถามความเป็นไปได้ในการขอเก็บข้อมูล โดยแจ้งให้ทราบถึงขั้นตอนวิจัยจากข้อเสนอโครงการวิจัย (research proposal) พร้อมทั้งยื่นหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลรับรองโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและทำยสุดได้ขออนุญาตโทรศัพท์ติดตามผล

2. สร้างสัมพันธ (rapport) กับหัวหน้าโครงการ ครูทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติและเจ้าหน้าที่ธุรการ เมื่อแนะนำตัวในวันแรกผู้วิจัยได้ขอตารางสอนเพื่อกำหนดวันและเวลาเข้าสังเกตการสอน โดยขออนุญาตครูเป็นรายบุคคล อธิบายว่าจะไม่ขัดจังหวะการเรียนการสอน และขออนุญาตเข้าร่วมกิจกรรมในบางช่วงหากผู้สอนไม่ขัดข้อง ขณะอยู่ที่โรงเรียนผู้วิจัยได้อาสาช่วยงานเท่าที่จะทำได้ เช่น ถ่ายเอกสาร ตัดเอกสารที่บอร์ดความรู้ สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและจัดกลุ่มนักเรียนเมื่อทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำอาหารและผลไม้ไปร่วมรับประทานอาหารกับครูและเจ้าหน้าที่เสมอ

3. กำหนดวันและเวลาเก็บข้อมูล และวิชาที่จะเข้าสังเกตการสอน โดยกำหนดให้สัปดาห์แรกเป็นการสร้างสัมพันธ สังเกตบรรยากาศทั่วไปและศึกษาเอกสารโครงการ หลังจากนั้นลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนละ 1 เดือนครึ่ง โดยโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 1 เริ่มตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม ถึง 7 กันยายน 2550 และโรงเรียนกรณีศึกษาที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน 2550 ถึง 16 มกราคม 2551 รวมเวลาเก็บข้อมูลจากทั้งสองแห่งประมาณ 3 เดือน

4. เตรียมอุปกรณ์เก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก เทปและแผ่นเทป บันทึกเสียง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กและอุปกรณ์บันทึกข้อมูล (a handy drive)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสองแห่ง ประกอบด้วย หัวหน้าโครงการ English program ครูผู้สอนชาวต่างชาติ ครูร่วมสอนชาวไทย และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ชั้นเรียน สรุปได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูล	ร.ร. ที่ 1 ในเขตกรุงเทพฯ	ร.ร. ที่ 2 ในเขตภูมิภาค
หัวหน้าโครงการ	1 คน	1 คน
ครูผู้สอนชาวต่างชาติ	4 คน	3 คน
ครูร่วมสอนชาวไทย	3 คน	3 คน
นักเรียนชั้น ม.3	1 ชั้นเรียน (22 คน)	1 ชั้นเรียน (30 คน)

ระยะที่ 2 ศึกษาการดำเนินโครงการ English program และความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน

ระยะที่ 2 นี้ เป็นการศึกษภาคสนาม แบ่งออกเป็น ช่วงที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปและการดำเนินโครงการ English program ได้แก่ สภาพทั่วไปโดยรอบ อาคารสถานที่ จำนวนนักเรียนและบุคลากร ฝ่ายบริหารต่างๆ และประวัติการริเริ่มโครงการ English program เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการอย่างไม่เป็นทางการและวิเคราะห์เอกสาร ช่วงที่ 2 เข้าสังเกตบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่เลือกเป็นกรณีศึกษาในหลายวิชาที่แตกต่างกัน มุ่งเน้นที่การสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน รวมทั้งสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนและทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโดยใช้แบบสอบ

ระยะที่ 3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ระยะนี้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเช่นกัน ช่วงที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน ครอบคลุมปัจจัย 4 ด้านในแต่ละตัวแปรย่อยตามกรอบแนวคิดที่วางไว้ ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และด้านโรงเรียน ส่วนช่วงที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับแนว

ทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ทั้งครูและนักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดกว้างในทุกแง่มุม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาการศึกษาครั้งนี้ออกเป็น 3 ระยะ ดังที่กล่าวข้างต้น โดยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาก่อนลงสนาม ส่วนระยะที่ 2 และ 3 เป็นการศึกษาภาคสนาม ซึ่งการเก็บข้อมูลภาคสนามได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนและรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ English program รวมทั้งบรรยากาศและสภาพโดยรวมของโรงเรียน พร้อมทั้งพยายามสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ที่ดีกับครูผู้สอน นักเรียนและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ในขั้นตอนนี้จะยังไม่เก็บข้อมูลในส่วนเนื้อหาหลักเพื่อไม่ให้ทุกฝ่ายไม่อึดอัดและยินดีให้ความร่วมมือ ข้อมูลที่ศึกษา ได้แก่

1.1 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน เช่น ขนาดของโรงเรียน อาคารเรียนและสิ่งปลูกสร้าง จำนวนครูและนักเรียนทั้งหมดและฝ่ายบริหารต่างๆ ซึ่งได้มีการติดต่อขอข้อมูลบางส่วนจากฝ่ายวิชาการและเจ้าหน้าที่ธุรการโครงการ English program

1.2 บรรยากาศและสภาพทั่วไปของโรงเรียน โดยการเยี่ยมชมและสังเกตบรรยากาศโดยรอบตั้งแต่บริเวณหน้าโรงเรียน ร้านค้า หน้าเสาธง สนามกีฬา ห้องเรียน อาคารต่างๆ มุมพักผ่อน หอประชุม บอร์ดความรู้ และอื่นๆ รวมถึงบรรยากาศการเข้าร่วมกิจกรรมช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน ช่วงพักทานอาหารกลางวันและช่วงกิจกรรมชมรม การจดบันทึกข้อมูลส่วนนี้จะไม่ทำขณะสังเกตแต่จะบันทึกในเวลาหลังเลิกเรียน

1.3 การดำเนินงานโครงการ English program พิจารณาใน 5 ประเด็นหลักคือ การเตรียมความรู้ภาษาอังกฤษก่อนเปิดเรียน การคัดเลือกและการเตรียมบุคลากรทางการสอน การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ รวมถึงการจัดแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารการจัดตั้งโครงการ English program เช่น การอนุมัติโครงการ หลักสูตรที่ใช้ ระเบียบการรับสมัครครูชาวต่างชาติ จำนวนชั้นที่เปิดสอน จำนวนครูและนักเรียนในปัจจุบัน การประชาสัมพันธ์โครงการและการทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง รวมทั้งการจัดแหล่งเรียนรู้เช่น ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการทางภาษาและคอมพิวเตอร์ การเก็บข้อมูลส่วนนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หัวหน้าโครงการแบบไม่เป็นทางการและขออนุญาตศึกษาเอกสารต่างๆ รวมทั้งหลักสูตร ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นแฟ้มเอกสารและไฟล์ข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ธุรการได้อนุญาตให้บันทึกข้อมูลและถ่ายเอกสารได้บางส่วน

สรุปได้ว่าในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการแบบไม่เป็นทางการ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ หัวหน้าโครงการ English program และเจ้าหน้าที่ธุรการฝ่ายโครงการ English program สุภางค์ จันทวานิช (2548) ได้อธิบายถึงการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ไว้ว่า เป็นการสังเกตอยู่วนนอก ไม่เข้าร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่ มักใช้ในกรณีที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกถูกรบกวน ข้อเสียคือ อาจได้ข้อมูลที่ไม่ละเอียดเหมือนการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แต่ก็สามารถใช้เพื่อการเก็บข้อมูลเบื้องต้นในระยะแรกของการวิจัยได้ ส่วนการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ มีความยืดหยุ่นมาก เพราะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโอกาสที่จะอธิบายแนวความคิดของตนเองไปเรื่อยๆ ในบางครั้งผู้สัมภาษณ์เพียงแต่กล่าวนำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบแนวความต้องการ แล้วให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องโดยอิสระ ฉะนั้นการสัมภาษณ์แบบนี้จึงเหมาะที่จะใช้กับเรื่องที่ไม่ต้องการกำหนดกรอบแนวคิดเฉพาะเจาะจงสำหรับข้อมูลที่ได้รับ หากแต่มีแนวคิดทางทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ อยู่บ้างแล้ว ในการสัมภาษณ์แบบนี้ ผู้วิจัยต้องวางแนวข้อคำถามไว้คร่าวๆ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้ตอบคำถามเหล่านั้น ส่วนการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (formal interview) นั้นมีลักษณะคล้ายกับแบบสอบถาม จึงเป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้แบบคำถามเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกัน การตั้งคำถามจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับการตั้งคำถามในแบบสอบถามคือ มีทั้งคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงและคำถามที่ให้ตอบได้ตามความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบ English program มุ่งเน้นการสังเกตความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนในระหว่างสื่อสารได้ตอบกับครูผู้สอนชาวต่างชาติ รวมทั้งทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ผู้วิจัยได้ติดตามสังเกตการสอนชั้น ม.3 จำนวน 1 ห้องเรียนที่เลือกเป็นกรณีศึกษา ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในหลายวิชาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษเช่น วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและคอมพิวเตอร์ โดยยึดตามกรอบการสังเกตของ Lofland (1971 อ้างถึงในนิศา ชูโต, 2540) ได้แก่

- 1) การกระทำ (acts) สังเกตพฤติกรรมของครูขณะเตรียมสอน การทักทายนักเรียนเมื่อเข้าชั้นเรียน การสอน เทคนิคการสอน ภาษาที่ใช้และท่าทางการพูดสื่อสารกับนักเรียน ในส่วนของนักเรียนได้สังเกตพฤติกรรมก่อนครูเข้าห้อง การทักทายครู ท่าทางและการแสดงออกขณะเรียน รวมถึงการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กันนอกชั้นเรียนระหว่างครูและนักเรียน และอื่นๆ

2) กิจกรรม (activities) ได้สังเกตกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูใช้ โดยพิจารณาว่าได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วม รวมทั้งสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด และนักเรียนมีการตอบสนองต่อกิจกรรมเหล่านั้นอย่างไร

3) ความหมาย (meanings) ผู้วิจัยได้สังเกตปฏิกริยาของครูและนักเรียนขณะทำกิจกรรมต่างๆ และได้ซักถามสั้นๆ อย่างไม่เป็นทางการหลังหมดชั่วโมงถึงความรู้สึกของครูกับพฤติกรรมของนักเรียนและกับการสอนในวันนี้ และสอบถามนักเรียนว่าสนุกกับบทเรียนวันนี้หรือไม่

4) ความสัมพันธ์ (relationship) ได้สังเกตความเป็นกันเองและความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง โดยสังเกตการเรียกชื่อ การพูดตลกหยอกล้อกัน ความร่วมมือกันในการทำงานกลุ่มของนักเรียน เป็นต้น

5) การมีส่วนร่วม (participation) สังเกตการที่ครูได้เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างเท่าเทียมกัน การแบ่งบทบาทหน้าที่ และความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้ให้สำเร็จลุล่วง

6) สถานที่ (settings) สังเกตการจัดห้องเรียน การจัดวางสื่ออุปกรณ์ต่างๆ การถ่ายเทของอากาศ ความมีแสงสว่างของห้อง ความเป็นระเบียบและความสะอาด

ทั้งนี้กรอบการสังเกตของ Lofland ข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ ของ Moor (1978 อ้างถึงใน รัชกน บุญปุ, 2547) ที่กล่าวว่าบรรยากาศของห้องเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ประกอบการสังเกตด้วย

1) บรรยากาศทางกายภาพ เป็นการสร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่ดีในห้องเรียน ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอนและเจตคติของนักเรียน โดยจัดให้ห้องเรียนมีบรรยากาศทางกายภาพที่เหมาะสม ได้แก่ ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ห้องเรียนมีสีสันทาสบายตา ไม่มีเสียงรบกวน ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ต้องมีบรรยากาศของความเป็นอิสระต่อการเรียนรู้ สามารถปรับเปลี่ยนห้องเรียนได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

2) บรรยากาศทางจิตใจ เป็นบรรยากาศของความคุ้นเคยหรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจ ติดตาม ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และยังประกอบด้วยการยอมรับนับถือของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอน บรรยากาศของการกระตุ้นความสนใจ เป็นบรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจและนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

ขณะสังเกตผู้วิจัยได้จัดบันทึกข้อมูลลงในแบบสังเกตสภาพและบรรยากาศในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งเป็นการสังเกตกว้างๆ และจะมุ่งความสนใจที่การสื่อสารได้ตอบเป็น

ภาษาอังกฤษเป็นหลัก เพื่อพิจารณาว่านักเรียนสามารถสื่อสารได้เป็นที่เข้าใจมากน้อยเพียงใด และหากเกิดปัญหาขณะสื่อสารจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไรบ้าง หลังจากทำการสังเกตได้ 2-3 วิชาและเมื่อผู้วิจัยมีความคุ้นเคยและได้รับการยอมรับจากทั้งครูผู้สอนและนักเรียนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงแนะนำตัวอย่างเป็นทางการและแจ้งถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยให้นักเรียนทราบ แล้วขอทดสอบความสามารถทางการสื่อสารโดยแจ้งวันและเวลาทดสอบล่วงหน้า ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ต้องการให้นักเรียนเกิดความกังวลจึงแจ้งให้ทราบว่าจะไม่เปิดเผยชื่อจริงของนักเรียนและรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการเรียนและผลคะแนนวิชาต่างๆ เมื่อได้ผลคะแนนการทดสอบความสามารถผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มตามคะแนนที่ได้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มความสามารถการสื่อสารระดับสูงและกลุ่มที่ 2 กลุ่มความสามารถการสื่อสารระดับต่ำเพื่อทำการสัมภาษณ์เจาะลึกในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนเป็นรายด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนทุกคนในห้องโดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ครูผู้สอนชาวต่างชาติและครูร่วมสอนชาวไทย รวมทั้งสัมภาษณ์เจาะลึกนักเรียนที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ ซึ่งเป็นการศึกษาเจาะลึกในแต่ละปัจจัยตามกรอบแนวคิดที่วางไว้ ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน ซึ่งในแต่ละปัจจัยจะแบ่งเป็นประเด็นย่อย เช่น ปัจจัยด้านนักเรียนประกอบด้วย ความเข้าใจใต้อาการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ และความกล้าแสดงออก ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ การสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ การบริหารจัดการที่ดีและเห็นความสำคัญของการสอนภาษาอังกฤษ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในส่วนของครูได้สัมภาษณ์ทั้งครูต่างชาติและครูร่วมสอนชาวไทย โดยเริ่มจากความคิดเห็นด้านความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางการพัฒนาความสามารถให้ดีขึ้น ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียนแบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่มีความสามารถการสื่อสารระดับสูงและกลุ่มความสามารถการสื่อสารระดับต่ำ โดยคัดเลือกผู้ที่มีคะแนนสูงสุดและต่ำสุดอย่างละ 5 คน ดังนั้นจึงได้นักเรียนทั้งหมด 10 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เจาะลึก แล้วจึงนำผลมาเปรียบเทียบถึงปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกัน

ขั้นตอนที่ 4 เก็บข้อมูลเชิงลึกโดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ในขั้นต้นผู้วิจัยได้วางแผนจัดสัมภาษณ์กลุ่มทั้งกลุ่มครูและกลุ่มนักเรียน สำหรับกลุ่มนักเรียนนั้นไม่มีปัญหาอุปสรรคใดๆ สามารถจัดได้ แต่สำหรับกลุ่มครูนั้นไม่สามารถทำได้ เนื่องจากภาระด้านงานสอนที่ทำให้มีเวลาว่างไม่ตรงกัน และครูชาวต่างชาติสะดวกที่จะให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลมากกว่าเลยต้องเปลี่ยนเป็น

การสัมภาษณ์รายบุคคลแทน การจัดสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนทำร่วมกันทั้งนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำโดยใช้แนวคำถามเดียวกัน ในการสัมภาษณ์กลุ่มนั้น นิสิต ชูโต (2540) กล่าวว่า เป็นการสัมภาษณ์คนกลุ่มเล็กที่คล้ายคลึงกัน 6-8 คน เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเช่น มุ่งในประเด็นปัญหาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่ม โดยใช้เวลาสั้นๆ ประมาณครึ่งชั่วโมงถึง 2 ชั่วโมง จะต้องเป็นผู้ดำเนินการ (moderator) คอยป้องกันคำถามให้กลุ่มตอบ ฉะนั้นคนในกลุ่มจะได้ยินคำตอบของคนอื่นๆ แล้วสามารถแสดงความคิดเห็นด้วยหรือขัดแย้งก็ได้ ซึ่งจะช่วยให้ได้เรียนรู้แง่มุมของคนภายในด้วยกัน ส่วนการบันทึกข้อมูลอาจมีผู้ช่วยวิจัยช่วยจดบันทึกหรืออาจมีการบันทึกเสียงหรือบันทึกวิดีโอทัศนคติขณะสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยต้องทำการถอดเทปภายหลัง เพื่อสกัดข้อมูลออกมาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีทั้งหมด 8 ชุด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองทั้งหมด เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลภาคสนาม รายละเอียดของเครื่องมือแต่ละชุดมีดังนี้

1. แบบสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน ใช้ในการสังเกตบริเวณโดยรอบของโรงเรียน เช่น อาคารสถานที่ ร้านค้า หน้าเสาธง สนามกีฬา มุมนั่งเล่นและอื่นๆ รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ เช่น ก่อนเข้าเรียน ช่วงพักกลางวัน และช่วงเข้าร่วมกิจกรรมชมรม เป็นต้น
2. แบบสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการ English program เนื่องจากเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจึงเป็นแนวคำถามกว้างๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการและการประสานงานกับหลักสูตรปกติ
3. แบบสังเกตสภาพของชั้นเรียนและบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน จะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 วัสดุอุปกรณ์ที่จัดไว้และลักษณะการจัดชั้นเรียน ซึ่งจะใช้การวาดภาพประกอบ ส่วนที่ 2 บรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การเล่นหรือพูดคุยระหว่างนักเรียน การพูดคุยทักทายครู ความเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน เนื้อหาของบทเรียน รูปแบบกิจกรรมที่ใช้เทคนิควิธีการสอนของครู การมีส่วนร่วมของนักเรียนและการสื่อสารโต้ตอบระหว่างครูและนักเรียน
4. แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน เนื้อหาครอบคลุมในหลายประเด็นประกอบด้วย 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลประวัติส่วนตัว ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการสอนในโครงการ English program และเทคนิควิธีการสอน ตอนที่ 3 ความคิดเห็นด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ความสามารถภาษาอังกฤษและการสื่อสารของนักเรียน และตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนและแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านนี้
5. แบบสอบถามนักเรียน เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นทั่วไปของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียนที่เลือกเป็นกรณีศึกษา เพื่อให้ได้เห็นภาพรวมเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน วิธีการจัดการ

เรียนการสอนของครู บรรยายภาคการเรียนและปัจจัยที่นักเรียนคิดว่าส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสารของตน

6. แบบสัมภาษณ์นักเรียนแบบเจาะลึก เพื่อขยายผล (follow-up study) จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนทุกคนในรอบแรก ใช้ในการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับสูงและกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำในประเด็นเกี่ยวกับวิธีการเรียนในชั้นเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกห้องเรียน

7. แนวคำถามสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน (focus group interview) ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเต็มที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของตน ใช้ในการสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับสูงและระดับต่ำ

8. แบบสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ประกอบด้วย ความสามารถในการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านกฎไวยากรณ์ ด้านการสัมพันธ์ข้อความ ด้านภาษาศาสตร์สังคม และด้านกลวิธีการสื่อสาร แบบสอบนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองเกือบทั้งหมด โดยเริ่มจากการสำรวจเนื้อหาหลักสูตรและหนังสือเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาหลายเล่ม เพื่อดูว่าเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ความรู้และทักษะใดที่นักเรียนควรพัฒนาในระดับนี้ แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดัดแปลงเนื้อหาบางส่วนจากแบบฝึกหัดในหนังสือ English in Mind Student's Book 3 (Puchta and Stranks, 2004) โดยเฉพาะในส่วนที่ทดสอบความสามารถด้านการสัมพันธ์ข้อความ หลังจากสร้างแบบสอบเสร็จ ผู้วิจัยได้ขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ แล้วทำการแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 22 คน จากโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ขอเข้าเยี่ยมชมก่อนลงสนาม แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบตามทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม โดยตรวจสอบค่าความยากง่าย อำนาจจำแนก และค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน ผลที่ได้คือ แบบสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .25 - .75 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ .33 – 1.00 และค่าความเที่ยงของแบบสอบเท่ากับ .822 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพของแบบทดสอบฉบับนี้อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ (รายละเอียดในภาคผนวก ก) จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปขั้นตอนการวิจัยและแผนการเก็บข้อมูลได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 3 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและเครื่องมือที่ใช้

ระยะ	เนื้อหาข้อมูล	แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูล	ผลที่ได้	เครื่องมือ
ระยะที่ 1	ช่วงที่ 1			
การศึกษา ก่อนลง สนาม	- ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - รายละเอียดการดำเนินโครงการ - แนวคิดด้านความสามารถ ทางการสื่อสารและปัจจัยที่ส่งผล - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการ	- ศึกษาเอกสารและคู่มือเผยแพร่ โครงการของกระทรวงศึกษาธิการ - ศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งในและ ต่างประเทศด้านความสามารถทางการ สื่อสารภาษาอังกฤษและปัจจัยที่ส่งผล - ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับโครงการ	- ระเบียบหลักเกณฑ์ และข้อมูลเกี่ยวกับ English program - แนวคิดทฤษฎีด้าน ความสามารถ ทางการสื่อสาร	-
	ช่วงที่ 2			
	- เยี่ยมชมโรงเรียนที่จัดการสอน แบบ English program	- เยี่ยมชมโรงเรียนที่จัดการสอนแบบ English program แห่งหนึ่ง โดยเยี่ยมชม อาคารสถานที่และสังเกตบรรยากาศ โดยทั่วไป	- ข้อมูลบรรยากาศ ของการจัดการเรียน การสอนแบบ English program	-

ระยะ	เนื้อหาข้อมูล	แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูล	ผลที่ได้	เครื่องมือ
ระยะที่ 2	ช่วงที่ 1	(ขั้นตอนที่ 1)		
การศึกษา ภาคสนาม อย่าง กว้าง	- ศึกษาสภาพทั่วไปโรงเรียน กรณีศึกษาและการดำเนิน โครงการ เช่น อาคารสถานที่ จำนวนนักเรียนและครู ฝ่าย บริหาร รวมทั้งรายละเอียดการ ดำเนินโครงการ	- ศึกษาเอกสารข้อมูลโรงเรียน และการเริ่มโครงการ - สัมภาษณ์หัวหน้าโครงการ อย่างไม่เป็นทางการ	- ข้อมูลทั่วไปของ โรงเรียนและการดำเนิน โครงการ	- แบบสังเกตสภาพ ทั่วไปของโรงเรียน - แบบสัมภาษณ์ หัวหน้าโครงการ
	ช่วงที่ 2	(ขั้นตอนที่ 2)		
	- ศึกษาบรรยากาศการเรียน การสอนและความสามารถในการ สื่อสารของนักเรียน	- จุดบันทึกกิจกรรมและ บรรยากาศการเรียนการสอนใน ชั้นเรียน - ทดสอบความสามารถทางการ สื่อสารของนักเรียนโดยใช้แบบ สอบ	- ข้อมูลการจัดกิจกรรม และบรรยากาศการเรียน การสอน - ระดับความสามารถ ทางการสื่อสารของ นักเรียน	- แบบสังเกตสภาพ ชั้นเรียนและ บรรยากาศ - แบบสอบ ความสามารถ ทางการสื่อสาร

ระยะ	เนื้อหาข้อมูล	แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูล	ผลที่ได้	เครื่องมือ
ระยะที่ 3	ช่วงที่ 1	(ขั้นตอนที่ 3)		
การศึกษาภาคสนาม	- ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสื่อสารได้อย่างเจาะลึก	- สํารวจความคิดเห็นนักเรียน (1 ชั้นเรียน) - สัมภาษณ์ครู - สัมภาษณ์แบบเจาะลึกนักเรียน	- ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสื่อสาร	- แบบสอบถาม - ทัศนคติความคิดเห็นนักเรียน - แบบสัมภาษณ์
	ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และบรรยากาศในชั้นเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน	- สัมภาษณ์แบบเจาะลึกนักเรียน - กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง และกลุ่มความสามารถระดับต่ำ (กลุ่มละ 5 คน)		- ครูผู้สอน - แบบสัมภาษณ์ - เจาะลึกนักเรียน
	ช่วงที่ 2	(ขั้นตอนที่ 4)		
	- ศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน	- การสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน	- ข้อมูลแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน	- แนวคำถาม - สัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน

แผนการเก็บข้อมูลโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสองแห่ง

จากที่ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนกรณีศึกษาจำนวน 2 แห่ง เพื่อจุดประสงค์ในการเก็บข้อมูลเชิงลึกซึ่งข้อมูลบางส่วนเป็นข้อมูลเฉพาะของโรงเรียนและเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านแสดงความเห็นได้เต็มที่ ผู้วิจัยจึงสมมุติชื่อโรงเรียนที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานครว่า 'โรงเรียนเมืองสวย' และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตภูมิภาคว่า 'โรงเรียนถิ่นงาม' แผนการเก็บข้อมูลทั้งสองแห่งมีดังนี้

ตารางที่ 4 แผนการเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสองแห่ง

โรงเรียนเมืองสวย	โรงเรียนถิ่นงาม	ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล
25-27 กรกฎาคม 2550	26-28 พฤศจิกายน 2550	<ul style="list-style-type: none"> ติดต่อขออนุญาตกับผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการและหัวหน้าโครงการ English program แนะนำตัว แจ่งวัตถุประสงค์การวิจัยและสร้างสัมพันธภาพกับครู และเจ้าหน้าที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและส่วนของโครงการ English program สังเกตบรรยากาศทั่วไปในห้องพักครูและการเตรียมการสอน ศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียน อาคารเรียนและแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมของโรงเรียนและในส่วนโครงการ English program

โรงเรียนเมืองสรวง	โรงเรียนถิ่นงาม	ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล
1-3 สิงหาคม 2550	29 พฤศจิกายน -3 ธันวาคม 2550	<ul style="list-style-type: none"> ศึกษาเอกสารของโรงเรียน เช่น ประวัติโรงเรียน จำนวนบุคลากรและนักเรียน อาคารสถานที่ กิจกรรมและโครงการพิเศษที่โรงเรียนจัดขึ้น ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการ English program
6-10 สิงหาคม 2550	11-17 ธันวาคม 2550	<ul style="list-style-type: none"> สังเกตสภาพของห้องเรียน อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ทำความเข้าใจกับนักเรียนห้องที่คัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ติดตามครูประจำชั้นและครูร่วมสอนชาวไทยเพื่อสังเกตบรรยากาศการเรียนในวิชาต่างๆ (โดยไม่บันทึกข้อมูล) พูดคุยและซักถามครูประจำชั้นและท่านอื่นๆ อย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ English program จำนวนและสภาพของครูและนักเรียน ชั้นและวิชาที่เปิดสอนและแนวทางการจัดการเรียนการสอน ทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนห้องที่คัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก สัมภาษณ์หัวหน้าโครงการ English program เกี่ยวกับรายละเอียดการบริหารงานและการดำเนินโครงการ English program ของโรงเรียน
13-17 สิงหาคม 2550	18-25 ธันวาคม 2550	<ul style="list-style-type: none"> สังเกตบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนในวิชาต่างๆ ที่จัดการสอนเป็นภาษาอังกฤษ รวมถึงความสามารถของนักเรียนในการสื่อสารโต้ตอบกับครูและเพื่อนร่วมห้อง เก็บข้อมูลตามแบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสาร บัณฑิตที่ส่งผลและแนวทางในการพัฒนาความสามารถ เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสื่ออุปกรณ์ของห้องเรียนเพิ่มเติม ได้แก่ ห้องสมุด English program ศูนย์การเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ห้องดนตรี ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์และห้องมัลติมีเดีย สอบถามผู้ดูแลศูนย์การเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการควบคุมดูแลห้องการจัดทำสื่อต่างๆ และการจัดกิจกรรมเสริมความรู้
20-31 สิงหาคม 2550	26 ธันวาคม 2550 - 10 มกราคม 2551	<ul style="list-style-type: none"> สังเกตบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียนในวิชาต่างๆ ที่จัดการสอนเป็นภาษาอังกฤษ รวมถึงความสามารถของนักเรียนในการสื่อสารโต้ตอบกับครูและเพื่อนร่วมห้อง สัมภาษณ์ครูและนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนและบัณฑิตที่ส่งผล จัดสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความสามารถ
3-7 กันยายน 2550	12-16 มกราคม 2551	<ul style="list-style-type: none"> ฟังเทปที่สัมภาษณ์บางส่วน เพื่อดูว่าได้นี้อาครบถ้วนหรือไม่ เก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ขณะเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูล จัดหมวดหมู่และลดทอนข้อมูลส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปพร้อมกัน เมื่อได้ชุดข้อมูลที่มีเนื้อหาครบถ้วนเพื่อตอบคำถามวิจัยแล้วจึงทำการวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญ ในส่วนของการตรวจสอบข้อมูลนั้น สุกวงค์ จันทวานิช (2547) ได้นำเสนอวิธีการตรวจสอบข้อมูลใน 2 แง่มุม 1) การตรวจสอบเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูล และ 2) การตรวจสอบเพื่อดูความครบถ้วนและคุณภาพของข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพโดยทั่วไปใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) ซึ่งแบ่งออกเป็น การใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป (methodological triangulation) และการตรวจสอบโดยใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน (data triangular) โดยการเปลี่ยนแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล เวลาและสถานที่ และอีกวิธีหนึ่งคือ การตรวจสอบโดยใช้ผู้เก็บข้อมูลที่ต่างกัน (investigator triangulation) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบโดยใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน (data triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความถูกต้องและครบถ้วนสำหรับตอบคำถามวิจัยหรือไม่ โดยตรวจสอบกับแหล่งข้อมูล ได้แก่

1. แหล่งเวลา เป็นการเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกันแต่ต่างเวลายัน ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมและความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนกรณีศึกษาในระดับชั้นม.3 จำนวน 1 ชั้นเรียนในหลายชั่วโมงเรียนและในวิชาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษเช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน
2. แหล่งสถานที่ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมและความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน
3. แหล่งบุคคล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นบุคคลหลายคนเกี่ยวกับความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ทั้งสัมภาษณ์ครูผู้สอนชาวต่างชาติ ครูร่วมสอนชาวไทย หัวหน้าโครงการและนักเรียน แล้วนำข้อมูลจากทุกแหล่งมาเปรียบเทียบกัน

ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความเป็นจริงของข้อมูลนี้ หลังจากได้ข้อมูลที่สังเกตสัมภาษณ์และจดบันทึกในแต่ละวัน ผู้วิจัยจะนำมาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและซักถามเกี่ยวกับผลที่ได้กับหัวหน้าโครงการ ครูประจำชั้น ครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติว่า มีความคิดเห็นอย่างไรต่อข้อมูลนี้ ซึ่งเป็นการตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถืออีกวิธีหนึ่ง การสร้างสัมพันธ์ที่ดีมีส่วนช่วยมากในขั้นนี้ เมื่อได้รับความไว้วางใจจะทำให้สามารถพูดคุยเกี่ยวกับข้อมูลได้เหมือนเป็นคนใน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบผลคะแนนระหว่าง 2

โรงเรียนโดยใช้ t-test ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นได้ใช้วิธีการมากกว่า 1 วิธีขึ้นอยู่กับประเภทของข้อมูลที่รวบรวมได้ เนื่องจากข้อมูลที่ได้ทั้งจากการวิเคราะห์เอกสาร สังเกต สัมภาษณ์ แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีขนาดใหญ่จึงต้องจัดกระทำข้อมูลโดยวิธี

1. การลดทอนข้อมูล (data reduction) ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาออก ให้เหลือเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ภายใต้กรอบแนวคิดและเฉพาะที่ตอบคำถามวิจัย

2. การจำแนกประเภทข้อมูล (typological analysis) สุกางค์ จันทวานิช (2547) สรุปว่า เป็นการจัดหมวดหมู่หรือประเภทของข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ตามคุณลักษณะที่ข้อมูลนั้นมีอยู่ร่วมกันเป็นตัวจำแนก ซึ่งในระดับคำหรือประโยคจะทำโดยการวิเคราะห์กลุ่มคำ (domain analysis) ตัวอย่างเช่น การวางแผนการสอน การเตรียมอุปกรณ์ประกอบการสอน การนำเสนอ บทเรียน การนำเข้าสู่กิจกรรม การจัดการในชั้นเรียน เป็นหมวดหมู่ 'ขั้นตอนการสอน' เป็นต้น

3. การจำแนกเหตุการณ์โดยไม่ใช้ทฤษฎี เป็นการจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล โดยผู้วิจัยอาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของตนก็ได้ เป็นการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดต่างๆ ตามประเภทที่สัมพันธ์กับแบบแผนชีวิตที่นักวิจัยสังเกตเห็น เช่น แบ่งชนิดของเหตุการณ์ ระยะเวลาที่เหตุการณ์เกิด บุคคลที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อม แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของชนิดต่างๆ ดูความสม่ำเสมอ (regularities) ของการเกิดของข้อมูลชนิดต่างๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ เช่น จากข้อมูลความคิดเห็นของครูร่วมสอนชาวไทยที่มีต่อครูชาวต่างชาติบางท่าน จะสามารถแบ่งครูออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ครูที่เอาใจใส่ในการสอนและครูที่ไม่เอาใจใส่ในการสอน ตามลักษณะการทำงานด้านการสอนของครู

“ครูที่เอาใจใส่ในการสอน โดยส่วนใหญ่ต้องเตรียมการสอนล่วงหน้า รู้ว่าจะใช้อุปกรณ์อะไรต้องการอะไรบ้าง บางทีก็ทำสื่อเอง เวลาสอนก็ตั้งใจ ดูว่านักเรียนได้อะไร ยังไม่ได้อะไรและช่วยเหลือนักเรียนดี หลังสอนก็ตรวจงาน ไม่ใช่สอนในชั่วโมงอย่างเดียว ครูที่ไม่เอาใจใส่ต่อการสอน ซอบนั่งหน้าจอ คั่นอินเทอร์เน็ต ถึงเวลาสอนก็ไปสอน ไม่ตงไม่เตรียมอะไร พวกนี้ไม่ค่อยสนใจอะไร ถือว่ามีหน้าที่สอนก็สอนๆ ไป”

ครูร่วมสอนวิชาอังกฤษการฟังและพูด รร.เมืองสวย, สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

4. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic analysis) นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือบรรยากาศการเรียนการสอนซึ่งได้จากการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมถึงการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน และการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยเฉพาะในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางการสื่อสาร

และปัจจัยที่ส่งผลมาตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุป สุภาวงศ์ จันทวานิช (2547) กล่าวว่า การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย คือ วิธีการสร้างข้อสรุปทั่วไปที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป โดยใช้กรณีศึกษาหรือแหล่งข้อมูลเฉพาะจำนวนหนึ่งเป็นหลัก แล้วกล่าวอ้างความจริงทั่วไปขึ้นจากความจริงเฉพาะของข้อมูลชุดดังกล่าว ซึ่งวิธีการนี้เป็นการหา ‘ลักษณะร่วม’ ของรูปธรรมจำนวนหนึ่ง เพื่อทำข้อสรุปว่ารูปธรรมเหล่านั้นมีลักษณะอะไร ตัวอย่างเช่น

ข้อมูล

“เด็กพวกนี้ความรับผิดชอบสูง ให้งานไปอย่างเงี้ยะ เราพูดนิดเดียวเขาต่อ ยอดไปเลย งานพวกนี้ จะตรงเวลาเป๊ะๆ เขาเอาใจใส่มากๆ”

ครูร่วมสอนวิชาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“สุดท้ายอด เวลาอาจารย์ให้ทำกิจกรรม พวกนี้จะกระตือรือร้นมากๆ ขยันมากๆ ห้องนี้คิดว่าใช้ได้แล้ว อาจไม่ดีทั้งหมดแต่ที่รับผิดชอบจริงๆ มีคะ สนใจดี ค่ะเน้นที่สอบไปก็ออกมาดี”

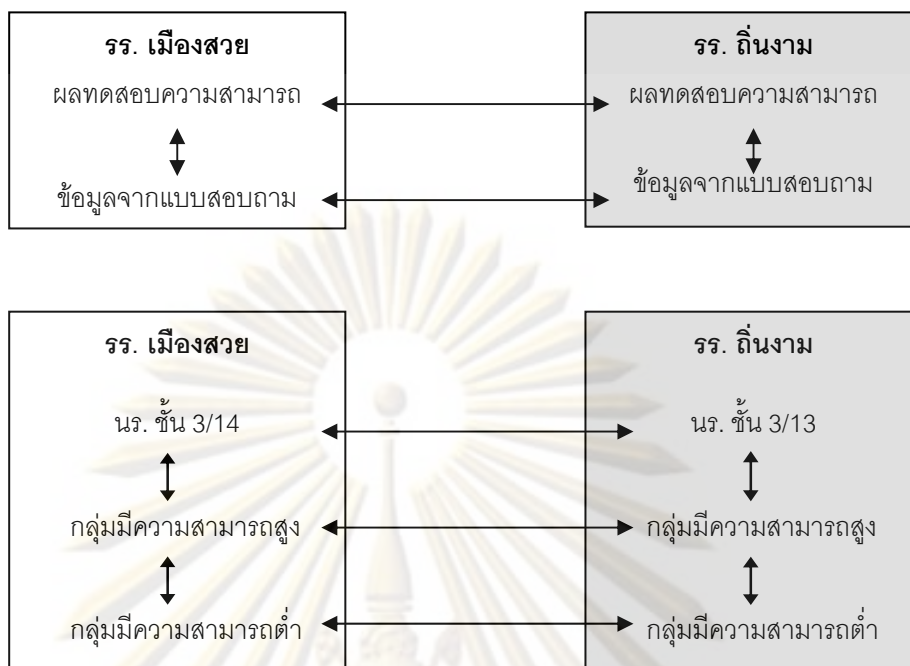
ครูร่วมสอนวิชาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

ข้อสรุป

เมื่อสอบถามความคิดเห็นของครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูดและวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียนโรงเรียนถิ่นงามเกี่ยวกับความเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียนชั้น 3/13 ครูทั้งสองท่านเห็นพ้องกันว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบดี ขยัน สนใจ และเอาใจใส่ต่อการเรียนดีมาก โดยกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและส่งงานตรงเวลา

5. การเปรียบเทียบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักเช่น จาก การสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการ English program แบบไม่เป็นทางการ จากทั้งครูร่วมสอนชาวไทย และครูผู้สอนชาวต่างชาติและนักเรียนที่คัดเลือกเป็นกรณีศึกษา รวมทั้งข้อมูลจากการสังเกตการสอนวิชาต่างๆ มาเปรียบเทียบดูความสอดคล้องและความคงเส้นคงวาของข้อมูลที่ได้ นับเป็นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวิธีหนึ่ง ตัวอย่างการเปรียบเทียบข้อมูลข้ามกลุ่ม มีดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 4 ตัวอย่างการเปรียบเทียบข้อมูลข้ามกลุ่ม

การเปรียบเทียบข้อมูลในอันดับแรกจะเปรียบเทียบภายในกลุ่มก่อนคือ ภายในกลุ่มครู และกลุ่มนักเรียนทั้งหมดของแต่ละโรงเรียนนั้นๆ แล้วจึงเปรียบเทียบความสอดคล้องกันและความแตกต่างกันระหว่างข้อมูลของทั้งสองโรงเรียน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากกลุ่มครู กลุ่มนักเรียนและการสังเกตการเรียนการสอนของผู้วิจัยมาเปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุปรวบยอด

บทที่ 4

สภาพทั่วไปและการดำเนินโครงการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (English program) ของกรณีศึกษา

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มุ่งให้เกิดความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในโครงการ English program ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจประกอบด้วยหลายปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในระดับต่ำหรือระดับสูงจึงต้องศึกษารอบด้านในหลายแง่มุมเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเริ่มศึกษาภาพรวมอย่างกว้างและตามด้วยการศึกษาเชิงลึก เบื้องต้นเพื่อให้เห็นภาพรวมการดำเนินโครงการของโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่งคือ โรงเรียนเมืองสวย (นามสมมุติ ใช้สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้) ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและโรงเรียนถิ่นงาม (นามสมมุติ) ตั้งอยู่ในภาคกลางจึงได้นำเสนอข้อมูลเฉพาะของแต่ละโรงเรียน รายละเอียดแบ่งเป็นหัวข้อเกี่ยวกับ ความเป็นมาในการเข้าร่วมโครงการ English program โครงสร้างการบริหารงาน ระเบียบหลักเกณฑ์การรับนักเรียน ระเบียบหลักเกณฑ์การรับครูและนโยบายการพัฒนาศักยภาพครู อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม หลักสูตรและระดับชั้นที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2550 การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเป็นส่วนใหญ่วางกับการสังเกตสภาพทั่วไปและการสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการอย่างไม่เป็นทางการ รายละเอียดข้อมูลที่ได้มีดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนเมืองสวย

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนเมืองสวย เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่พิเศษเปิดสอนเมื่อปี พ.ศ. 2496 นับเป็นโรงเรียนเก่าแก่ของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ใจกลางชุมชนและมีอาณาเขตติดต่อกับวัดใหญ่แห่งหนึ่ง บริเวณโดยรอบเป็นร้านค้าและที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน อาจกล่าวได้ว่าเป็นโรงเรียนที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนเป็นอย่างมาก สังเกตได้ว่ามีผู้ปกครองหลายท่านได้เดินหรือขี่จักรยานมารับส่งลูกหลาน และครูก็ได้ออกไปรับประทานอาหารที่ร้านค้าชุมชนหน้าโรงเรียน ซึ่งพบว่าครูและชาวบ้านได้ทักทายและพูดคุยกันอย่างสนิทสนม สมดังวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า เป็นโรงเรียนของชุมชน มีสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้นำการจัดกิจกรรม มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ผู้ความเป็นสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย โรงเรียนเมืองสวยมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก โดยมีอาคารเรียน อาคารฝึกงานและหอประชุม รวมทั้งหมด 8 อาคาร มีสนามกีฬา กว้างขวางและสระน้ำขนาดใหญ่ใจกลางโรงเรียน นับว่ามีความพร้อมเป็นธรรมชาติเหมาะแก่การ

พักผ่อนและเป็นสถานที่ที่ทบทวนความรู้ของนักเรียนมาก นอกจากนี้ยังมีศาลาเรือนไทย สระบัว สวนหย่อม สวนวิทยาศาสตร์ ห้องสมุดขนาดใหญ่ ห้องโสตทัศนศึกษาและศูนย์ไอที ในปี พ.ศ. 2550 โรงเรียนเมืองสอย มีจำนวนครูทั้งหมด 105 คน ในจำนวนนี้เป็นครูชาวต่างประเทศ 10 คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น 2,952 คน ประกอบด้วยนักเรียนในหลักสูตรปกติ 2,851 คน และนักเรียนในโครงการ English program 101 คน

2. ความเป็นมาและการดำเนินงานโครงการ English program

2.1 ความเป็นมาในการเข้าร่วมโครงการ English program

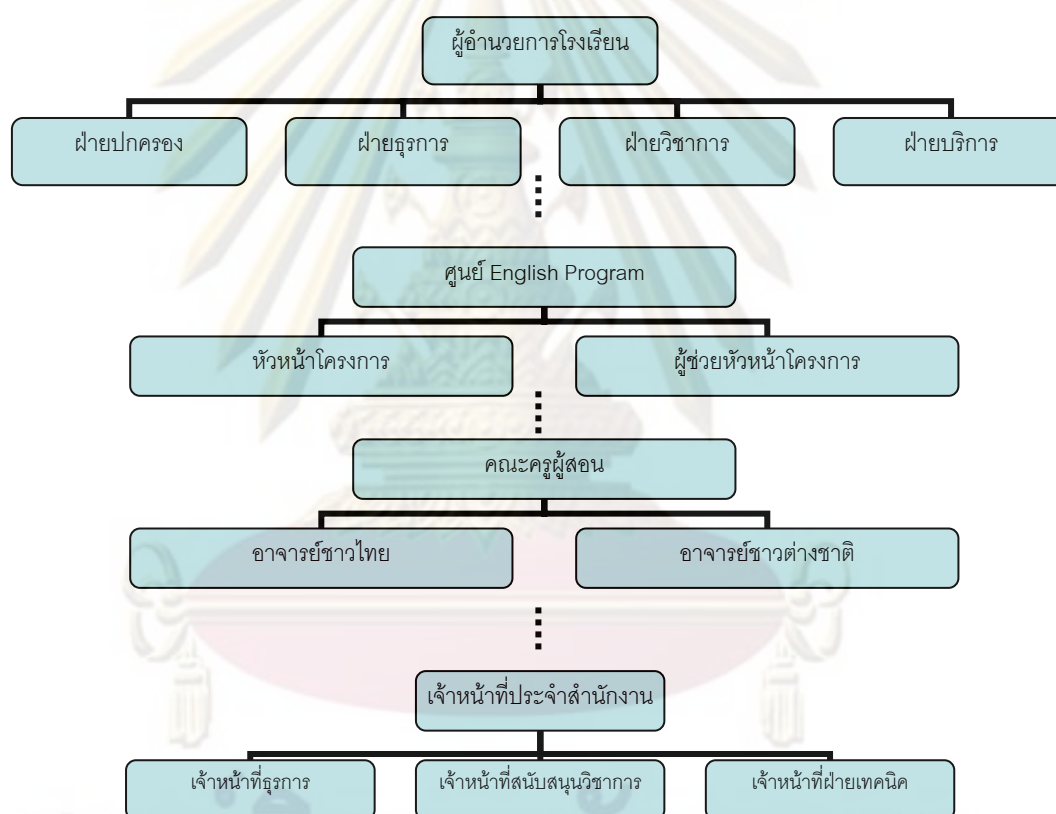
โรงเรียนเมืองสอยได้เริ่มเข้าร่วมโครงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ (mini English program: MEP) ในปี พ.ศ. 2546 โดยได้รับความเห็นชอบจากชุมชนและกรรมการสถานศึกษาเพราะเห็นว่ามีความพร้อมในหลายๆ ด้านมากกว่าทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่ โดยเฉพาะอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้และบุคลากร ซึ่งขณะนั้นมีครูชาวต่างชาติสอนภาษาอังกฤษให้โรงเรียนอยู่แล้วจำนวน 3 ท่าน คณะกรรมการโรงเรียนได้นำเสนอความพร้อมของโรงเรียนต่อคณะกรรมการประเมินเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2546 ซึ่งได้รับความชื่นชมในเรื่องความพร้อมของโรงเรียนแต่ก็ขอให้ตระหนักถึงคุณภาพการเรียนการสอนและให้ชี้แจงต่อผู้ปกครองที่มีความคาดหวังสูงให้เข้าใจถึงความเป็นไปได้ด้านการพัฒนาศักยภาพและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของบุตรหลานตนบนพื้นฐานความจริง ซึ่งอาจต้องเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไปเนื่องจากยังไม่มีความพร้อมด้านทักษะภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังย้ำเตือนเรื่องป้องกันไม่ให้เกิดความแปลกแยกระหว่างนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการ ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ใช้หลักสูตรและแหล่งทรัพยากรเรียนรู้ร่วมกัน ท้ายสุดโรงเรียนได้รับการอนุมัติให้เปิดโครงการ MEP ซึ่งมีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 38 คน เปิดสอนในวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ พลศึกษาและคอมพิวเตอร์ รวม 15 คาบต่อสัปดาห์ โดยมีครูชาวต่างประเทศ 6 คน และในปีการศึกษา 2547 โรงเรียนก็ได้รับอนุมัติให้เปิดโครงการ English program เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2547 หลังจากนั้นโครงการก็ขยายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี 2549 ทางโรงเรียนได้ยื่นความประสงค์ขอขยายการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 โครงสร้างการบริหารงาน

การบริหารกิจการของโรงเรียนประกอบด้วย 6 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริการ ฝ่ายแผนงาน ฝ่ายวิชาการและฝ่าย English program ซึ่งกำหนดให้ฝ่าย English program ประสานงานกับฝ่ายวิชาการในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้การบริหารจัดการได้มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ซึ่งฝ่าย English program จะ

รับผิดชอบดูแลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการ English program ใน 14 งานหลักแบ่งออกเป็น 4 ระดับดังนี้

1. งานธุรการ	8. งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้
2. งานแผนงานและสารสนเทศ	9. งานแนะแนว
3. งานประกันคุณภาพการศึกษา	10. งานพัฒนาบุคลากร
4. งานวัดผลและประเมินผลการเรียน	11. งานสารสนเทศโรงเรียน
5. งานห้องสมุด	12. งานวิจัยและพัฒนา
6. งานศูนย์สื่อและเทคโนโลยี	13. งานกำกับ ติดตามและประเมินผล
7. งานพัฒนาหลักสูตร	14. งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

แผนภาพที่ 5 โครงสร้างการบริหารงานโครงการ English program โรงเรียนเมืองสรวง

ด้านการบริหารโครงการ ฝ่าย English program มีอิสระในการบริหารจัดการภายใน แต่ก็ต้องประสานกับทุกฝ่ายโดยเฉพาะฝ่ายวิชาการเนื่องจากยังต้องอิงกับหลักสูตรของสถานศึกษา แต่ได้เพิ่มเนื้อหาบางวิชาให้เข้มข้นกว่าภาคปกติ เช่น วิชาภาษาอังกฤษและวิทยาศาสตร์ เพราะต้องสอนเป็นภาษาอังกฤษล้วน นักเรียนจึงต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจกับเนื้อหามากกว่าสอนเป็นภาษาไทย ดังข้อคิดเห็นของหัวหน้าโครงการ ดังนี้

“หลักสูตรนี้เราก็อิงหลักสูตรของสถานศึกษา เพียงแต่เราเพิ่มคอร์สบางคอร์ส เช่น ภาษาอังกฤษเราก็เพิ่มให้มันเข้มข้นหน่อย เขาจัด 4 แต่เราจัด 8 หรือ 10 แล้วแต่ เราก็เสริมให้ เพราะถือว่ามันเป็นทางด้านนี้ แม้แต่วิทยาศาสตร์เราก็เพิ่มโดยที่ไม่คิดหน่วย เขาจัด 3 แต่เราเพิ่มเป็น 4 เช่น ม.1 เพราะว่าเรียนเป็นอังกฤษต้องใช้เวลามากกว่าและเด็กไม่มีพื้นอะไรเลย เราก็ต้องเพิ่มให้ โดยต้องบริหารจัดการอัตราครูผู้สอนต่างชาติเอง”

หัวหน้าโครงการฯ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 10 ส.ค. 2550.

2.3 ระเบียบหลักเกณฑ์การรับนักเรียน

หัวหน้าโครงการกล่าวว่า คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเรียนระดับ ม.1 ต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับชั้น ป.6 หรือกำลังศึกษาในชั้น ป.6 หรือเทียบเท่า มีผลการเรียนเฉลี่ยตลอด 2 ปี การศึกษา 3.50 ขึ้นไป แต่หากต่ำกว่าจะพิจารณาจากความเหมาะสมตามศักยภาพและพื้นฐานภาษาอังกฤษของนักเรียน และผู้ปกครองสามารถอุปการะค่าใช้จ่ายจนจบหลักสูตร ส่วนคุณสมบัติของผู้สมัครระดับ ม.4 ก็คล้ายคลึงกันแต่ต้องมีเกรดเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป จำนวนนักเรียนจำกัดที่ประมาณ 30 คนต่อห้องแต่ก็สามารถรับเพิ่มได้เล็กน้อย ขณะนี้รับเพิ่มที่ 32 คนต่อห้องเนื่องจากมีคอมพิวเตอร์ 32 เครื่องพอดี หากนักเรียนสอบได้คะแนนไม่ดีในวิชาใดก็จะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงข้อบกพร่องและให้ไปเรียนเพิ่มเติม เพราะฉะนั้นการพิจารณารับเข้าศึกษาจะดูในหลายๆ ส่วนประกอบกัน แต่ใช้วิธีการสอบเป็นพื้นฐานอันดับแรก หากสอบไม่ผ่าน แต่ยืนยันที่จะขอเข้าเรียนทางโรงเรียนจะพูดคุยและตกลงกับผู้ปกครองเป็นรายกรณีในด้านเนื้อหาที่ต้องไปเรียนเพิ่มเติม หลังจากผ่านกระบวนการคัดเลือกนักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศร่วมกับนักเรียนหลักสูตรปกติ และเรียนปรับพื้นฐานกับครูชาวต่างชาติประมาณ 30 ชั่วโมง วันละ 5 ชั่วโมง มีจุดประสงค์เพื่อให้เรียนรู้เพิ่มเติมและปรับตัว วิชาที่เรียนได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ซึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด เก็บค่าใช้จ่าย 2,000 บาท แต่ก็ไม่ได้บังคับหากผู้ปกครองไม่ประสงค์จะให้ลูกเรียน สำหรับค่าเล่าเรียนเก็บเทอมละ 27,500 บาท ทั้งระดับ ม.ต้น และ ม.ปลาย และเก็บค่าแรกเข้าช่วงชั้นละ 30,000 บาท คือช่วงชั้น ม.1-ม.3 และ ม.4-ม.6

เมื่อสอบถามความคิดเห็นด้านความสามารถทางภาษาอังกฤษและการสื่อสารของนักเรียนเมื่อแรกเข้านั้น หัวหน้าโครงการมีความเห็นว่าค่อนข้างมีปัญหา ส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมที่จะเข้าศึกษาในโครงการ English program เท่าที่ควร

“เท่าที่สังเกตดู ภาษาอังกฤษค่อนข้างมีปัญหาเช่น ข้อสอบเขียน ก็จะใช้

หลักสูตร ป.6 ส่วน grammar ก็จะทำกันไม่ค่อยได้หรอก ฟังกับพูดก็มีปัญหา ยกเว้นเด็กที่มาจากสองภาษาที่เป็น bilingual เขาจะฟังได้ดีและพูดได้ดีหน่อย บางคนพื้นฐาน

ภาษาอังกฤษแทบจะไม่มีเลย ถามว่าอ่านออกไหม เด็กบอกว่าไม่ออก แต่ได้ 4 มา ก็เลยบอกคุณพ่อว่าอย่างนี้ต้องไปหาที่ติวตัวต่อตัว การสอบของเราจะเฉลยเดี๋ยวนั้นแล้วก็ให้เด็กดูว่าทำไมเขาตอบไม่ได้ ถ้าอ่านออกแล้วไหนลองอ่านให้ครูฟังสิ ถ้าอ่านไม่ได้ก็จะรู้พื้นฐานเด็กทันที แต่เราถือว่าถ้ารับเขาแล้วก็ต้องดูแลเขา”

หัวหน้าโครงการฯ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 10 ส.ค. 2550.

2.4 ระเบียบหลักเกณฑ์การรับครูและนโยบายการพัฒนาศักยภาพครู

สำหรับการสรรหาครูพบว่าเป็นทั้งการประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ตและการแนะนำหรือบอกต่อเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหากมีตำแหน่งว่างครูที่สอนในโครงการในปัจจุบันก็จะบอกต่อเพื่อนหรือคนรู้จักให้มาสมัคร ส่วนกระบวนการคัดเลือกจะประกอบด้วยการสัมภาษณ์กับหัวหน้าโครงการและการสอบสอน ซึ่งในการสอบสอนนั้นทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการให้นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก โดยให้ผู้สมัครทำการสอน 1 บทเรียนและให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจว่าควรรับเข้าสอนในโครงการหรือไม่

คุณสมบัติโดยทั่วไปของครู ได้แก่ ต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและมีหลักฐานการศึกษาในสาขาที่สอน ต้องใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องและสามารถออกเสียงได้ถูกต้องตามสำเนียงเจ้าของภาษา หากไม่ใช่เจ้าของภาษาต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเหมือนเจ้าของภาษา และที่สำคัญต้องมีความรู้ความเข้าใจเด็กและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ดี จากการศึกษาเอกสารพบว่า ทุกท่านมีคุณสมบัติและคุณวุฒิที่เหมาะสมโดยจบการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำและ 3 คนจบระดับปริญญาโท และจากการที่ผู้วิจัยสังเกตการสอนในชั้นเรียนพบว่าครูมีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดีและมีความเข้าใจเด็กในเกณฑ์ดี สังเกตจากได้จากสามารถช่วยเหลือและให้คำแนะนำนักเรียนได้เป็นอย่างดีและมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ส่วนที่พบว่าเป็นข้อขัดแย้งเป็นปัญหาได้แก่ สำเนียงภาษาอังกฤษของครูที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีหลายสัญชาติ ทั้งชาวฟิลิปปินส์ อินเดีย อังกฤษ แคนาดา และอเมริกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า จะฟังครูชาวอินเดียค่อนข้างยาก จึงต้องตั้งใจมากเป็นพิเศษ และต้องใช้เวลาปรับตัวในระยะแรกพอสมควร เมื่อสอบถามความคิดเห็นจากหัวหน้าโครงการพบว่า การคัดเลือกอาจารย์ที่มีสำเนียงภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันจะเป็นผลดีต่อนักเรียน เนื่องจากในปัจจุบันได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อสื่อสารทั่วโลก ไม่จำกัดเชื้อชาติ ดังนั้นหากนักเรียนมีความเคยชินกับหลายสำเนียงที่แตกต่างกันจะทำให้เข้าใจได้ดีในหลายสำเนียงและไม่เกิดปัญหาในการสื่อสาร

“สัญชาติเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่จริง ๆ แล้วคนไหนก็ตามหรือสัญชาติไหนก็ตามที่สามารถถ่ายทอดให้ความรู้ มีคุณสมบัติเราทั้งหมด เช่น เรามีครูอินเดียวที่เก่ง สอนวิทยาศาสตร์ ถ้าเราได้ครูที่เป็น native เราก็คงรับ แต่เราก็ไม่รู้ว่าสอนดีไหม จะเอาใจใส่เด็กไหม”

หัวหน้าโครงการฯ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 10 ส.ค. 2550.

สำหรับการพัฒนาศักยภาพของครู ในแต่ละปีทางโรงเรียนได้สนับสนุนให้คณะผู้บริหารและคณะครูไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในต่างประเทศ ที่ผ่านไปได้ไปศึกษาดูงานที่ประเทศสิงคโปร์และกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ที่โรงเรียนเมืองสอยเปลี่ยนครูไม่บ่อยนัก ครูบางคนสอนที่นี่ตั้งแต่เปิดโครงการจึงทำให้สนิทสนมคุ้นเคยกับนักเรียนเป็นอย่างดี ในปีการศึกษา 2550 มีครูชาวต่างชาติทั้งหมด 10 คนซึ่งจะสอนในหลักสูตรปกติด้วย ครูต้องรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับงานสอนทั้งหมดรวมทั้งการจัดกิจกรรมชมรมต่างๆ

2.5 อาคารสถานที่ของโครงการ English program

ตึกโครงการ English program จะติดป้าย “English Program” ขนาดใหญ่สังเกตเห็นได้ง่าย จะอยู่ถัดจากศาลาเรือนไทยและสระน้ำขนาดใหญ่ มีบรรยากาศที่ร่มรื่นมาก ทั้งห้องพักครู ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้และห้องน้ำของโครงการ English Program จะตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันบนชั้น 4 ของอาคาร 3 โดยใช้อาคารเรียนร่วมกับหลักสูตรปกติแต่มีการจัดห้องเรียนและสถานที่ไว้เป็นส่วนสัดส่วน ห้องพักครูจะเป็นที่ทำงานของหัวหน้าโครงการ ครูและเจ้าหน้าที่โครงการ นอกจากนี้ยังมีห้องสมุด (EP library) ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ (EP science lab) ศูนย์คอมพิวเตอร์ (ICT center) ห้องดนตรี (music room) และห้องเรียนจำนวน 5 ห้อง ส่วนชั้นอื่นๆ ของตึกนี้จะเป็นห้องเรียนดนตรีนาฏศิลป์ ห้องศูนย์สื่อคณิตศาสตร์ ห้องเรียนฝึกตัดเย็บเสื้อผ้า ห้องพักครูกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ห้องพยาบาล ห้องแนะแนวและชั้นล่างเป็นสหกรณ์โรงเรียน

จากการสังเกตพบว่า โรงเรียนได้จัดสถานที่และบริการไว้ให้นักเรียนอย่างครบครันเช่น มีเครื่องทำน้ำเย็นและตู้เย็นในห้องพักครูซึ่งนักเรียนสามารถนำอาหารมาแช่เย็นได้ นักเรียนสามารถเข้าออกห้องพักครูได้ตลอดเวลา ห้องน้ำก็จัดไว้อย่างสวยงามสะอาดสะอาดสะอาดมีแม่บ้านดูแลประจำห้องเรียนในส่วน English program มี 5 ห้อง ด้านความปลอดภัยก็มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดทุกห้องรวมห้องเรียนทุกห้องด้วย โดยครูและเจ้าหน้าที่ที่สามารถดูความเคลื่อนไหว พฤติกรรมนักเรียนและสิ่งผิดปกติได้ตลอดเวลาจากห้องพักครูเพราะได้ติดตั้งเครื่องควบคุมและจอทีวีไว้ในห้องพักครูเมื่อสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลายคนบอกว่าการมีกล้องวงจรปิดมีทั้งข้อดีและข้อเสีย จะช่วยในเรื่องความปลอดภัยแต่ก็ขาดอิสระและความเป็นส่วนตัว สำหรับหัวหน้าโครงการและครูเห็น

ว่ามีส่วนช่วยในการสอดส่องพฤติกรรมนักเรียนโดยเฉพาะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่อเห็นก็จะเข้าไปตักเตือนเป็นรายบุคคลได้ในทันที

2.6 หลักสูตรและระดับชั้นที่เปิดสอน

หลักสูตรที่ใช้สอนจะเป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย ปีพุทธศักราช 2544 โดยกำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ยกเว้นวิชาภาษาไทย ศิลปะและวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย ทางโครงการได้แปลหลักสูตรเป็นฉบับภาษาอังกฤษเพื่อให้ครูชาวต่างชาติได้ศึกษารายละเอียดและจัดการสอนตามหลักสูตรที่วางไว้ ทั้งนี้การจัดเตรียมสื่อการสอนและหนังสือเรียนโรงเรียนมีอิสระในการพิจารณาเลือกหนังสือที่จะใช้สอน แต่ต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2550 เปิดสอนทั้งหมด 5 ห้องเรียน ตั้งแต่ ม.1 ถึง ม.5 ซึ่งในระดับ ม. ปลายจะเรียกว่า โครงการพิเศษโดยจะแบ่งเป็น สายวิทยาศาสตร์ และสายศิลปะศาสตร์ วิชาที่เปิดสอนในทุกระดับได้แก่ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ พลศึกษาและคอมพิวเตอร์ ในระดับม.2 และ ม. 3 จะเพิ่มวิชา ภูมิศาสตร์ และระดับ ม. ปลาย จะเรียนวิชาสุขศึกษาเพิ่ม จำนวนคาบที่จัดการเรียนการสอนเป็น ภาษาอังกฤษต่อสัปดาห์ ชั้น ม.1 17 คาบ ม.2 24 คาบ ม.3 24 คาบ ส่วน ม.ปลาย สาย วิทยาศาสตร์ 29 คาบ สายศิลป์ 20 คาบ

กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนถิ่นงาม

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนถิ่นงาม เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในภาคกลาง สังกัดเขตการศึกษา 6 ก่อตั้งเมื่อปี 2515 เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงตอนปลาย โรงเรียนตั้งอยู่ไม่ไกลจากตัวจังหวัด ระยะห่างประมาณ 2 กิโลเมตรเท่านั้น ฝั่งตรงข้ามเป็นโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถมศึกษา จึงกล่าวได้ว่าอยู่ในพื้นที่การศึกษาอย่างแท้จริง จากการสังเกตพบว่าช่วงเช้าและช่วงเย็นจะมีทั้งนักเรียนและผู้ปกครองขวักไขว่ รวมทั้งรถโดยสารที่คอยรับส่งนักเรียน บริเวณหน้าโรงเรียนมีร้านค้า ร้านอาหารและร้านขายของชำหลายร้าน ในบริเวณทางเข้าออกมียามคอยตรวจตราความปลอดภัยตลอดเวลารวมทั้งครูเวรคอยตรวจการแต่งกายและสอดส่องพฤติกรรมนักเรียน วิสัยทัศน์ของโรงเรียนถิ่นงามคือ จะมุ่งมั่น ส่งเสริม พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

ภายในโรงเรียนมีพื้นที่กว้างขวาง มีบรรยากาศร่มรื่นมากและจัดมุมพักผ่อนไว้อย่างสวยงาม เมื่อเดินลึกเข้าไปจะเป็นสระน้ำขนาดใหญ่และสวนเกษตร อาคารเรียนมีทั้งหมด 5 หลัง อาคารฝึกงานอีก 5 หลัง และยังมีร้านอาหาร ร้านสหกรณ์ หอประชุม อาคารพยาบาลและอาคาร

เรียนซึ่งจัดไว้เป็นศูนย์การศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ในปีการศึกษา 2550 โรงเรียนถิ่นงามมีนักเรียนทั้งหมด 3,730 คน ประกอบด้วย นักเรียนในโครงการ English program 180 คน นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 100 คน นักเรียนในหลักสูตรปกติ 3,450 คน โดยในระดับชั้น ม.1-ม.6 จะแบ่งสอนระดับชั้นละ 10-12 ห้องเรียน ครูมีจำนวนทั้งสิ้น 145 คน

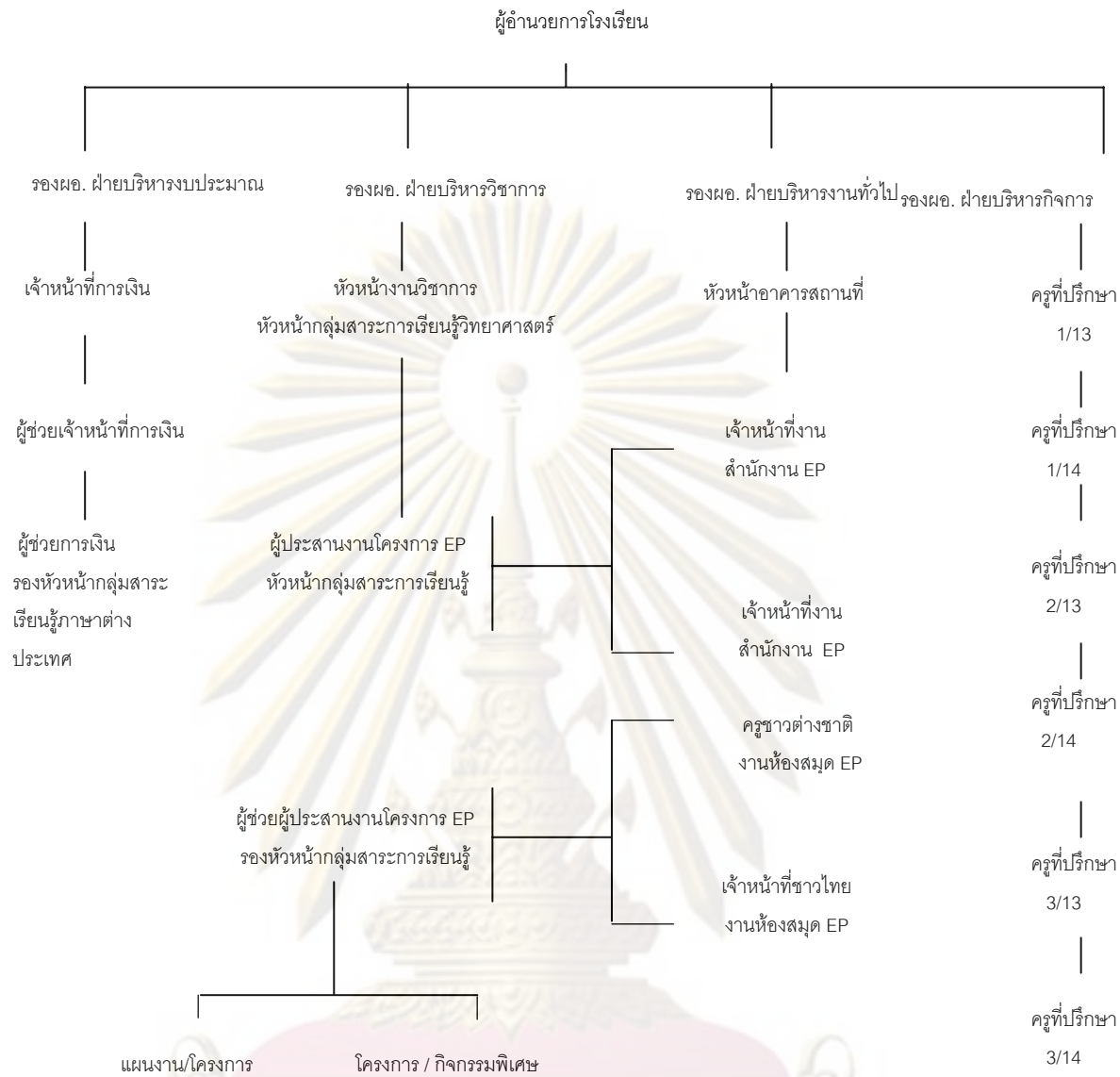
2. ความเป็นมาและการดำเนินงานโครงการ English program

2.1 ความเป็นมาในการเข้าร่วมโครงการ English program

โรงเรียนถิ่นงาม ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการ mini English program (MEP) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 โดยการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และรับนักเรียนรุ่นที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน ในปีการศึกษา 2546 ผู้ช่วยฝ่ายบริหารและอาจารย์จากวิทยาลัย Upper Yarra Secondary College ประเทศออสเตรเลียมาศึกษาดูงานเป็นเวลา 3 สัปดาห์ หลังจากนั้นโรงเรียนถิ่นงามก็ได้ส่งนักเรียน 10 คน และอาจารย์กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ 3 คน ไปดูงานที่ประเทศออสเตรเลียเป็นเวลา 1 เดือนเช่นกัน ในปี 2548 ทั้งสองโรงเรียนก็ได้ทำสัญญาโครงการโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง ซึ่งเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับหลักสูตรภาษาอังกฤษ ภายหลังจากโครงการ Mini English Program ได้ปรับเปลี่ยนเป็นโครงการ English program อย่างเต็มรูปแบบ ในปีการศึกษา 2550 ได้เปิดการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ระดับชั้นละ 2 ห้องเรียน ห้องละ 30 คน มีนักเรียนในโครงการรวมทั้งหมด 180 คน และอาจารย์ชาวต่างชาติ 10 คน จากหลายประเทศทั้งจากประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์และรัสเซีย

2.2 โครงสร้างการบริหารงาน

การบริหารงานของโรงเรียนจะแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายงบประมาณและบุคลากร ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปและฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งแต่ละฝ่ายก็จะมีรองผู้อำนวยการแต่ละฝ่ายดูแล ในส่วนของโครงการ English program นั้นจะขึ้นตรงต่อรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการและจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งแยกออกมาอย่างชัดเจนจากกลุ่มสาระอื่นๆ ด้านการบริหารจะมีผู้ประสานงานโครงการ English program ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและรองหัวหน้ากลุ่มฯ 2 ท่านดูแล นอกจากนี้ยังประกอบด้วย ครูที่ปรึกษาประจำชั้น เจ้าหน้าที่สำนักงานและเจ้าหน้าที่ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (SEAR) เป็นอาจารย์ชาวฟิลิปปินส์ 1 ท่านและชาวไทย 1 ท่าน ในส่วนของแผนงานและโครงการต่างๆ ก็จะมีเจ้าหน้าที่ดูแล ดังแผนผังการบริหารงานต่อไปนี้

แผนภาพที่ 6 โครงสร้างการบริหารงานโครงการ English program โรงเรียนถิ่นงาม

2.3 ระเบียบหลักเกณฑ์การรับนักเรียน

การเปิดรับนักเรียนจะรับทุกพื้นที่แต่จำกัดที่ห้องละ 30 คน จากจำนวนผู้สมัครพบว่าโครงการ English program ที่โรงเรียนถิ่นงามได้รับความนิยมดีมาก รุ่นนี้ก็จะสอบถามจากรุ่นพี่เมื่อมีนักเรียนมาสมัครมากจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ควบคู่ด้วย โดยให้ครูต่างชาติสัมภาษณ์นักเรียนและครูไทยสัมภาษณ์ผู้ปกครอง การคัดเลือกจะพิจารณาที่เกรดเฉลี่ย ต้องได้ 3.5 ขึ้นไป ถ้าไม่ถึง 3.5 จะพิจารณาคะแนนสอบวิชาภาษาอังกฤษซึ่งต้องไม่ต่ำกว่า 75% หรือถ้าคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์เพียงเล็กน้อยเช่น ได้ 74% ต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป แต่ทั้งนี้จะดูเกรดภาษาอังกฤษเป็นหลัก หลังจากนั้นก็จัดการสอบเข้าในวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ แต่ข้อสอบ

ภาษาอังกฤษจะมีจำนวนข้อมากกว่า ข้อสอบทั้งหมด 100 ข้อ จะมีข้อสอบวิชาภาษาอังกฤษประมาณ 50 ข้อ

เมื่อนักเรียนผ่านการคัดเลือกก็ต้องเข้าร่วมกิจกรรมแรกเข้าคือ English camp หรือค่ายเตรียมความพร้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กมีความคุ้นเคยกับครูผู้สอนและไม่ประหม่าหากต้องพูดคุยกับอาจารย์ชาวต่างชาติ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมได้ 3 วันก็จะสอนปรับพื้นฐานในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดแบบเรียนไปเล่นไป จะสอนโดยครูต่างชาติ เมื่อสอบถามความคิดเห็นหัวหน้าโครงการเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและการสื่อสารของนักเรียนแรกเข้าพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เตรียมความพร้อมมาอย่างดีโดยเฉพาะผู้ที่จบมาจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ แต่ก็ยังพบปัญหาด้านระดับความสามารถที่ต่างกัน

“จริงๆ แล้วเค้าเตรียมความพร้อมมาดี ตอนสัมภาษณ์เนี่ยเก่งมากจนเราตกใจ เค้ามีครูพิเศษของเค้า ถ้ามาจากโรงเรียนประถมค่อนข้างใหญ่ ก็จะเตรียมความพร้อมมาแต่ระดับก็ต่างกันนะ บางคนก็พูดได้มาเลย สื่อสารได้ บางคนก็ยังไม่ได้ ปีนี้ ม.1 ยังมีปัญหาหลายคนเหมือนกัน เพราะภาษาอังกฤษไม่ถึง”

หัวหน้าโครงการฯ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 17 ธ.ค. 2550.

สำหรับค่าเล่าเรียนโรงเรียนได้จัดเก็บเงินสนับสนุนบำรุงการศึกษาจากนักเรียนเพิ่มขึ้นจากเงินอุดหนุนของรัฐ โดยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เก็บภาคเรียนละ 27,500 บาท ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ภาคเรียนละ 17,500 บาท ซึ่งเก็บตามเงื่อนไขเดิมของโครงการ Mini English Program ค่าเล่าเรียนจะรวมค่าหนังสือเรียนที่มีเนื้อหาภาษาอังกฤษ แต่รายวิชาที่เป็นภาษาไทยนักเรียนต้องจ่ายเอง

2.4 ระเบียบหลักเกณฑ์การรับครูและนโยบายการพัฒนาศักยภาพครู

การรับสมัครครูจะใช้วิธีการประกาศทางอินเทอร์เน็ต แล้วให้ทางบริษัทตัวแทน (agency) หาให้ ซึ่งทางหัวหน้าโครงการมีความเห็นว่าการใช้บริการลักษณะนี้จะทำให้ได้ครูที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบกว่า ซึ่งข้อดีคือ ถ้าไม่พอใจกับผลงานของครูหรือครูมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็สามารถเปลี่ยนคนใหม่ได้ในทันที แต่ข้อเสียคือต้องมีค่าใช้จ่ายให้บริษัทตัวแทน การรับครูที่มาสัมผัสด้วยตนเองมักมีปัญหาภายหลัง ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีคุณภาพและโรงเรียนจะบอกเลิกสัญญาได้ยาก คุณสมบัติของครูที่พิจารณาคือ เป็นเจ้าของภาษาและจบปริญญาตรี แต่ถ้าหาไม่ได้ก็จะพิจารณาชาติอื่นๆ แต่ต้องดูการสอนเป็นหลัก รวมถึงความสามารถทางภาษาอังกฤษโดยเน้นที่การออกเสียงที่ถูกต้อง ปัญหาคือ หาครูที่จบตรงสาขาไม่ค่อยได้ จึงต้องพยายามหาคนที่จบ

ใกล้เคียงกับสาขาที่สอนมากที่สุด สัญญาจ้างจะเป็นปีต่อปี โดยมีเงื่อนไขตามสัญญาคือ ต้องสอนทั้งหมด 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และต้องรับผิดชอบงานอื่นๆ ที่เกี่ยวกับงานสอน เช่น ทำคะแนนและช่วยในการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษอื่นๆ และต้องช่วยสอนในภาคปฏิบัติด้วย โครงการได้จัดให้มีการประเมินผลครูผู้สอนเป็นระยะโดยให้นักเรียนประเมินผลการสอนโดยเขียนรายละเอียดในรูปแบบสอบถาม

2.5 อาคารสถานที่ของโครงการ English program

โครงการ English program ตั้งอยู่บริเวณอาคาร 5 ซึ่งเป็นส่วนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (foreign language department) ห้องพักครูอยู่บริเวณชั้น 2 เป็นห้องขนาดใหญ่แบ่งออกเป็น ห้องหัวหน้าโครงการ ห้องครัวและรับประทานอาหาร ที่ทำงานของครูทั้งหมด และห้อง language center ทุกห้องจะมีประตูเดินเข้าออกทะลุถึงกัน ครูทั้งหมดทั้งที่สอนในหลักสูตรปกติและหลักสูตร English program จะนั่งรวมกัน ทั้งครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติ ห้อง language center ใช้เป็นห้องคอมพิวเตอร์สำหรับครูและมีโต๊ะขนาดใหญ่สำหรับเตรียมการสอน จากการสังเกตพบว่า การที่ครูทั้งหมดทั้งที่สอนภาคปกติและ English program นั่งรวมกัน ทำให้สามารถพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ และได้ทำกิจกรรมร่วมกันได้ตลอดเวลา ซึ่งหัวหน้าโครงการเห็นว่าเป็นข้อดีอย่างมากด้านการประสานงาน

นักเรียนสามารถเข้าออกห้องพักครูได้ตลอดเวลา ที่โต๊ะจะมีชื่อครูแต่ละท่านติดอยู่ จากการสังเกตพบว่ามีนักเรียนมาหาครูทุกวัน นักเรียนในโครงการ English program ส่วนใหญ่มาพบครูเพื่อถามคำถาม ส่งงานและมาสอบสนทนาทั้งที่สอบเป็นคู่และกลุ่มใหญ่ บรรยากาศในห้องพักครูเป็นกันเองมากโดยครูจะจำชื่อเล่นนักเรียนทุกคนได้ ในส่วนของแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมประกอบด้วย ห้อง SEAR (student English access room) หรือศูนย์เรียนรู้ด้วยตนเอง ห้องคอมพิวเตอร์ (IT room) และห้องมัลติมีเดียหรือที่เรียกว่าห้อง Stella ห้อง SEAR นับว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษและสืบค้นข้อมูลมีสื่อการเรียนภาษาอังกฤษหลากหลาย มีคอมพิวเตอร์ประมาณ 15-20 เครื่องและยังมีห้องคาราโอเกะอยู่ด้านในสุดเพื่อให้นักเรียนฝึกร้องเพลงภาษาอังกฤษ

2.6 หลักสูตรและระดับชั้นที่เปิดสอน

หลักสูตรที่ใช้เป็นหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการปีพุทธศักราช 2544 โดยในปีการศึกษา 2550 โครงการ English program ที่โรงเรียนถีนงามเปิดสอนเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ปีที่ 3 เปิดสอนชั้นละ 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน จากการสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการพบว่า ทางโรงเรียนและฝ่าย English program ยังไม่ได้วางแผนที่จะขยายการสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร นอกจากนี้

ยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เมื่อจบระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วมักจะมุ่งเรียนต่อในหลักสูตรปกติ เช่น ในสายวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์เพื่อเตรียมตัวเข้ามหาวิทยาลัย สำหรับวิชาที่เปิดสอนเป็นภาษาอังกฤษได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษการฟังและการพูด ภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน สุขศึกษา และคอมพิวเตอร์

เมื่อเปรียบเทียบสภาพทั่วไปและการดำเนินงานโครงการ English program ของโรงเรียนทั้งสองแห่ง สรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบสภาพทั่วไปและการดำเนินโครงการ English program ของโรงเรียนเมืองสอยและโรงเรียนถีนงาม

ข้อมูล	โรงเรียนเมืองสอย	โรงเรียนถีนงาม
พื้นที่ตั้ง	ในเขตกรุงเทพมหานคร	ในจังหวัดภาคกลาง
ขนาด	ขนาดใหญ่พิเศษ	ขนาดใหญ่พิเศษ
จำนวนนักเรียนทั้งหมด	2,952 คน	3,730 คน
จำนวนครูทั้งหมด	105 คน	145 คน
ปีที่เริ่มโครงการ	2546	2546
ระดับชั้นที่เปิดสอน (ปี 2550)	ม.1- ม.5	ม.1 – ม.3
จำนวนห้องเรียนที่เปิดสอน	5 ห้องเรียน	6 ห้องเรียน
จำนวนนักเรียนในโครงการ	101 คน	180 คน
จำนวนครูชาวต่างชาติ	10 คน	10 คน
ห้องพักครูหรือสำนักงาน	แยกเป็นฝ่าย English program อย่างชัดเจน	ตั้งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาคต่างประเทศ ใช้ห้องร่วมกับครูภาคปกติ
ห้องเรียน	แยกเป็นสัดส่วนจากภาคปกติ	แยกเป็นสัดส่วนจากภาคปกติ
แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม	ห้อง EP library ห้อง ICT center ห้อง music room	ห้องศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (SEAR) ห้อง IT room ห้อง music room

บทที่ 5

ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโครงการ English program ปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร

การศึกษาในส่วนนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน และตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร รายละเอียดในตอนที่ 1 ด้านความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนกรณีศึกษาทั้งสองแห่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 4 แหล่ง คือ 1) การทดสอบความสามารถของนักเรียนทั้งชั้นเรียนโดยใช้แบบสอบ 2) การให้นักเรียนสะท้อนถึงความสามารถของตนในแบบสอบถาม 3) การสัมภาษณ์ครูผู้สอนชาวต่างชาติและครูร่วมสอน (co-teacher) ชาวไทย และ 4) การสังเกตการเรียนการสอนของผู้วิจัย หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากทุกแหล่งมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาข้อสรุป ส่วนในตอนที่ 2 ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครูร่วมสอนชาวไทยและครูผู้สอนชาวต่างชาติ การสอบถามถึงวิธีการเรียนรู้และการสื่อสารของนักเรียนทั้งชั้นและกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ แล้วนำข้อมูลจากทั้งสองโรงเรียนมาเปรียบเทียบเพื่อสรุปผล ตอนที่ 3 เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน รายละเอียดในแต่ละส่วนมีดังนี้

ตอนที่ 1 ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโครงการ English program

ส่วนที่ 1 ผลการทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนกรณีศึกษา

จากการทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนชั้น 3/14 โรงเรียนเมืองสวย จำนวน 22 คน และ ชั้น 3/13 โรงเรียนถิ่นงามจำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบความสามารถทางการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 50 ข้อ ก่อนทดสอบผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความร่วมมือจากนักเรียนทุกคน โดยเน้นย้ำว่าผลคะแนนที่ออกมาจะไม่ส่งผลใดๆ ต่อการเรียนในทุกระดับ ซึ่งนักเรียนทั้งสองแห่งก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผลคะแนนที่ได้มีดังนี้

ตารางที่ 6 ผลคะแนนทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเมืองสวายและโรงเรียนถิ่นงาม

โรงเรียนเมืองสวาย		โรงเรียนถิ่นงาม	
นักเรียน (เลขที่)	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 50)	นักเรียน (เลขที่)	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 50)
1	45	1	35
2	35	2	31
3	35	3	28
4	35	4	29
5	42	5	40
6	36	6	41
7	42	7	34
8	32	8	40
9	39	9	28
10	45	10	30
11	42	11	46
12	34	12	24
13	32	13	20
14	38	14	41
15	39	15	33
16	36	16	40
17	29	17	42
18	40	18	35
19	40	19	35
20	26	20	42
21	29	21	38
22	38	22	39
		23	35
		24	41
		25	36
		26	37
		27	36
		28	38
		29	41
		30	30

ตารางที่ 7 ค่าสถิติพื้นฐานและการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเมืองสอยและโรงเรียนถีนงาม

โรงเรียน	N	\bar{x}	S.D.	MIN	MAX	t	p
เมืองสอย	22	36.77	5.13	26	45		
ถีนงาม	30	35.50	5.93	20	46	.808	.423
รวมทั้ง 2 โรงเรียน	52	36.04	5.59	20	46		

หมายเหตุ คะแนนเต็ม 50 คะแนน

$P < .05$

จากตารางที่ 6 ซึ่งแสดงค่าสถิติพื้นฐานคะแนนทดสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนพบว่า นักเรียนโรงเรียนเมืองสอยมีคะแนนความสามารถทางการสื่อสารโดยเฉลี่ยในระดับ 36.77 คะแนน นักเรียนโรงเรียนถีนงามมีความสามารถทางการสื่อสารโดยเฉลี่ยที่ระดับ 35.50 คะแนน โดยคะแนนสูงสุดอยู่ที่ระดับ 46 คะแนนและต่ำสุดอยู่ที่ระดับ 20 คะแนน จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนของทั้งสองโรงเรียนโดยใช้ $t - test$ พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้ง 2 โรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .423$) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นักเรียนกรณีศึกษาจากทั้งสองโรงเรียนมีระดับความสามารถทางการสื่อสารใกล้เคียงกันมาก ซึ่งเมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบของ 2 โรงเรียนมาเฉลี่ยรวมกัน จะได้ระดับคะแนนที่ 36.04 คะแนนจากคะแนนเต็ม 50 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 72.08 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับค่อนข้างดี นอกจากการทดสอบข้างต้น ผู้วิจัยได้ขอให้นักเรียนสะท้อนถึงความสามารถทางภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของตนเองใน 4 ทักษะได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ลงในแบบสอบถาม ผลที่ได้มีดังนี้

ตารางที่ 8 ความสามารถทางทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น 3/14 โรงเรียนเมืองสอย

	ดีมาก (คน)	ดี (คน)	พอใช้ (คน)	ต้องปรับปรุง (คน)
การฟัง	-	11	10	1
การพูด	-	8	11	3
การอ่าน	2	8	10	1
การเขียน	-	8	12	2

จากที่นักเรียนสะท้อนถึงความสามารถของตนเองสรุปได้ว่า นักเรียนชั้น ม.3/14 โรงเรียนเมืองสวยเห็นว่า ระดับความสามารถในทักษะการฟังอยู่ในระดับดีและพอใช้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนทักษะการพูดมีความสามารถในระดับพอใช้ ดีและต้องปรับปรุง ตามลำดับ ใน 4 ทักษะมีทักษะการอ่านเท่านั้นที่นักเรียน 2 คนเห็นว่าความสามารถของตนอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนั้นเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้และดี ส่วนทักษะการเขียนส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น สรุปได้ว่านักเรียนประมาณครึ่งห้องเห็นว่าตนมีความสามารถใน 4 ทักษะในระดับพอใช้ รองลงมาคือระดับดี ส่วนใหญ่เห็นว่าตนมีทักษะการฟังและการอ่านในระดับดีกว่าการพูดและการเขียน

ตารางที่ 9 ความสามารถทางทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น 3/13 โรงเรียนถีนงาม

	ดีมาก (คน)	ดี (คน)	พอใช้ (คน)	ต้องปรับปรุง (คน)
การฟัง	2	16	12	-
การพูด	-	13	17	-
การอ่าน	5	18	7	-
การเขียน	2	15	12	1

นักเรียนชั้น ม.3/13 โรงเรียนถีนงามจำนวน 30 คนเห็นว่า ความสามารถทางภาษาอังกฤษในทักษะการฟังและการเขียนของตนอยู่ในระดับดีและพอใช้ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนทักษะการพูดเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้และดี ในทักษะการอ่านมีนักเรียนถึง 5 คนที่เห็นว่าตนมีความสามารถในระดับดีมาก นอกนั้นอยู่ในระดับดีและพอใช้ จากข้อมูลสรุปได้ว่า นักเรียนเกินกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าตนมีทักษะความสามารถทางภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในระดับดีและพอใช้ และนักเรียน 2-5 คนเห็นว่าตนมีทักษะการอ่าน การฟังและเขียนอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ไม่มีนักเรียนคนใดเห็นว่าตนต้องปรับปรุงทักษะการฟัง พูดและอ่าน มีเพียง 1 คน เท่านั้นที่เห็นว่าต้องปรับปรุงทักษะการเขียน

เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลจากทั้ง 2 โรงเรียนสรุปได้ว่ามีความแตกต่างกัน นักเรียนโรงเรียนเมืองสวยส่วนใหญ่เห็นว่าตนมีความสามารถทางภาษาอังกฤษในระดับพอใช้และดี ในขณะที่นักเรียนโรงเรียนถีนงามเห็นว่าอยู่ในระดับดีและพอใช้ แต่ทั้งสองกลุ่มก็เห็นสอดคล้องกันว่ายังต้องปรับปรุงทักษะของตนอีกมาก โดยเฉพาะนักเรียนโรงเรียนเมืองสวยที่เห็นว่าต้องปรับปรุงในทุกทักษะ เมื่อพิจารณาทักษะเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนจากทั้งสองแห่งส่วนใหญ่เห็นว่าตนมีความสามารถดีในทักษะการอ่าน การฟัง การเขียนและการพูด ตามลำดับ และที่ต้องปรับปรุงได้แก่ ทักษะการพูดและการเขียน

ส่วนที่ 2 ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนในมุมมองของครู นักเรียนและผู้วิจัย

ในส่วนนี้เน้นที่การศึกษามุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย ครูผู้สอนชาวต่างชาติ ครูร่วมสอนชาวไทย นักเรียนและผู้วิจัย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนในวิชาต่างๆ ทั้งครูชาวต่างชาติและครูร่วมสอน (co-teacher) ชาวไทย รวมทั้งการวิเคราะห์ผลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนและการสังเกตการเรียนการสอนในชั้นเรียนของผู้วิจัย ส่วนการนำเสนอข้อมูลจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนเมืองสอย และส่วนที่ 2 ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนถิ่นงาม หลังจากนั้นทำการเปรียบเทียบเพื่อสรุปผลด้านความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียน รายละเอียดมีดังนี้

2.1 ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนเมืองสอย

ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ โดยนักเรียนสามารถเขียนตอบและพูดตอบคำถามสั้นๆ ได้เมื่อครูถาม ภาษาที่ใช้ก็ยังมีข้อบกพร่องด้านหลักไวยากรณ์อยู่มาก ในชั้นเรียนไม่ค่อยมีการแสดงความคิดเห็นและอาสาตอบคำถามแต่อย่างใด ที่สำคัญนักเรียนส่วนใหญ่มักจะอาย ไม่กล้าที่จะสื่อสารและพูดภาษาไทยกันเองบ่อยครั้ง หากสื่อสารกับครูไม่ได้ก็จะขอให้เพื่อนสื่อสารแทน จึงทำให้การเรียนการสอนมีการสื่อสารได้ตอบระหว่างครูและนักเรียนหรือที่เรียกว่าการสื่อสารสองทาง (two-way communication) น้อย โดยเฉพาะในวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สาเหตุที่นักเรียนสื่อสารไม่ได้ดีเป็นเพราะพื้นฐานความรู้ทางภาษาอังกฤษยังไม่แน่นพอและขาดการฝึกฝน ถึงแม้ว่าจะฟังได้เข้าใจบ้าง แต่ก็ไม่สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ครูพูดได้ทั้งหมด และท้ายสุดไม่สามารถพูดได้ตอบได้ดี ทั้งนี้ในจำนวน 22 คน มีนักเรียนเพียง 4-5 คนเท่านั้นที่สื่อสารได้ดี โดยสามารถเข้าใจที่ครูชาวต่างชาติสอนและพูดสื่อความหมายได้ในระดับที่น่าพอใจ ที่เหลือสามารถสื่อสารได้ตอบบ้างในชีวิตประจำวันได้ เช่น พูดคุยเรื่องทั่วไป บอกเส้นทาง คุยเรื่องอาหารการกิน คุยโทรศัพท์เป็นภาษาอังกฤษ เป็นต้น

“ถ้าดูจากวิธีการเรียนและทำแบบฝึกหัดหรือว่าส่งงาน เราจะเห็นว่าเขาสามารถเขียนได้ ตอบคำถามได้ แต่ถ้าเข้าไปสังเกตบางวิชาจะเห็น two-way communication ไม่มากโดยเฉพาะวิชาที่เด็กรู้จักจะ two-way เช่น วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ วิชาอังกฤษจากที่สังเกตและฟังจากครูก็ได้รับการยืนยันว่า เด็กฟังรู้เรื่องนะ แต่ถ้าให้พูดก็จะมีผิดพลาดคือเขาไม่ฝึก ครูจะ complain ว่าเขาออกเสียงไม่ได้หรือสื่อสารไม่ได้ มันเกิดจากการที่เขาไม่ได้ฝึก”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“เป็นได้ว่าระดับภาษาอังกฤษบางคนยังไม่ถึง บางทีก็ฟังครูไม่ออก เนื่องจากครูมีสำเนียงต่างกัน ถ้าสำเนียงแบบอเมริกันชัดเจนนิดโอเคฟังง่าย แต่ถ้าอย่างชาวบังกลาเทศ สำเนียงฟังเข้าใจยากมาก เค้วจึงไม่เข้าใจและได้ตอบไม่ได้”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Their listening skills are okay but their comprehension is not, so I would say 50/50. They use Thai all the time among themselves unless they're talking to the teachers. If they can't talk to the teachers themselves, they'll ask their friends to talk to the teachers.”

ครูวิชาคอมพิวเตอร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“They're too shy. I know they can speak, especially the girls. More than half are very shy. Sometimes I need to translate and consult with the Thai dictionary and tell them.”

ครูวิชาสุขศึกษา รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“I think the most difficult part among the four skills is speaking. They can convey the messages but some of them are too shy to speak. Four to five students are quite good. They can communicate and express what they want to say.”

ครูวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Some of students are quiet, maybe they're shy I'm not sure. I think around five students have good communication skills.”

ครูวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

จุดอ่อนหรือเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญในการสื่อสารพบว่า เมื่อพื้นฐานความรู้ภาษาอังกฤษยังไม่แน่นพอ นักเรียนส่วนใหญ่จะวิตกกังวลและขาดความมั่นใจในการใช้กฎไวยากรณ์และคำศัพท์ให้ถูกต้องตามแบบแผน โดยกลัวว่าจะใช้รูปประโยคหรือเรียบเรียงประโยคผิดโดยเฉพาะเมื่อต้องสื่อสารเป็นประโยคยาวๆ นอกจากนี้ความรู้ด้านคำศัพท์ต่างๆ ก็ยังจำกัดมาก ทำให้ไม่รู้จะใช้ศัพท์คำใดสื่อความหมายดังที่ตนต้องการ ทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่

ทำให้อาย ไม่มั่นใจ ไม่กล้าที่จะสื่อสารและท้ายสุดเลือกที่จะไม่พูดคุยสื่อสารกับครูผู้สอน อุปสรรคที่สำคัญอีกประการคือ ความสามารถทางการฟังที่ยังฟังครูบางคนไม่เข้าใจ เพราะครูแต่ละคนมีสำเนียงการออกเสียงที่ต่างกันไปและบางคนก็พูดเร็วเกินไป ทำให้ฟังไม่ทันและไม่เข้าใจ

“ก็พูดได้ระดับหนึ่ง ไม่ค่อยมาก แต่ก็พูดได้”
 “สื่อได้ แต่เขินๆ กลัวใช้ภาษาผิด เลยไม่กล้าพูด”
 “บางวิชา ก็ฟังอาจารย์ไม่ค่อยรู้เรื่อง อาจารย์พูดเร็วๆ เร็วๆ”
 “ไม่ค่อยชอบพูดค่ะ ถ้าเพื่อนพูด หนูก็จะเงิบๆ ไว้ก่อน”
 “บางครั้งนึกศัพท์ไม่ทัน นึกไม่ออก”
 “คิดว่าใช้ได้ แต่ไม่มั่นใจค่ะ”
 “ครูบางคนออกสำเนียงไม่ชัด ไม่เข้าใจว่าพูดอะไร”
 “อาย กลัวพูดผิด ควรหาที่เรียนเสริม”
 “รู้ศัพท์น้อย ควรฝึกฝนบ่อยๆ”
 “ไม่กล้าตอบคำถามต่างๆ ที่รู้คำตอบ ต้องกล้าขึ้นและพูดเสียงดัง”
 “ใช้ประโยคไม่เป็น”
 “ไม่มั่นใจในการออกเสียงหรือนึกศัพท์ไม่ออก ต้องดู Talking Dict”
 “ฟังไม่ค่อยรู้เรื่อง สำเนียงฟังยาก ควรฟังบ่อยๆ”
 “กลัวเน้นเสียงหนักเบาในประโยคผิด”
 “พวกไวยากรณ์ กลัวว่าจะพูดผิด จะเรียงประโยคผิด”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนในวิชาต่างๆ พบว่า ปริมาณการสื่อสารในแต่ละวิชาแตกต่างกัน โดยในวิชาภาษาอังกฤษและวิชาสุขศึกษานักเรียนได้สื่อสารมากกว่าวิชาคอมพิวเตอร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นเพราะบรรยากาศในวิชาภาษาอังกฤษและสุขศึกษาค่อนข้างผ่อนคลาย และครูมีความเป็นกันเองอย่างมากกับนักเรียน แต่ทั้งนี้ลักษณะของเนื้อหาวิชาและรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้นก็อาจมีผล โดยวิชาที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ดังเช่น วิชาคอมพิวเตอร์ที่นักเรียนต้องออกแบบกราฟิก และวิชาคณิตศาสตร์ที่นักเรียนต้องใช้เวลาในการแก้โจทย์ปัญหาตลอดเวลา ทำให้ไม่มีการสื่อสารมากนัก มักเป็นการถามตอบสั้นๆ เป็นส่วนใหญ่ แต่ถึงแม้นักเรียนจะสื่อสารในวิชาภาษาอังกฤษและสุขศึกษามากกว่าวิชาอื่นๆ แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ที่เห็นได้ชัดมีแค่ประมาณ 2-3 คนที่กระตือรือร้นที่จะสื่อสาร โดยไม่กลัวผิดและพยายามตอบคำถามทุกครั้งเมื่อครูถาม เมื่อสงสัยก็ถามบ้างแต่ไม่บ่อย จึงพบว่าโดยรวมแล้ว

นักเรียนมีการซักถามข้อสงสัย อาสาตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นน้อย ส่วนใหญ่มักทำแบบฝึกหัดเฉยๆ ปรีกษาหรือและตรวจคำตอบกับเพื่อน หรือไม่ก็ค้นหาศัพท์ในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ หากไม่เข้าใจก็จะถามเพื่อนมากกว่าถามครู หากมีการสื่อสารบ้างก็มักเป็นการถามตอบสั้นๆ โดยใช้ประโยคง่ายๆ และครูมักเรียกชื่อให้ตอบเป็นรายบุคคล ไม่ใช่ลักษณะการเสนอคำตอบด้วยตนเอง

ในวิชาคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอนโดยครูชาวอเมริกันจบทางสาขาคอมพิวเตอร์โดยตรงพบว่า ครูมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะด้านการออกแบบกราฟิกเป็นอย่างมาก วิชานี้จะเน้นภาคปฏิบัติ โดยนักเรียนจะต้องทำโครงการงาน (project work) ส่งคนละ 1 ชิ้น ดังนั้นในการเรียนแต่ละครั้งนักเรียนต้องพัฒนางานของตนตามลำดับขั้น ครูก็จะแนะนำเทคนิคการออกแบบใหม่ๆ และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น บรรยากาศโดยรวมนักเรียนให้ความสนใจดีมาก นั่งทำงานเงียบๆ ที่คอมพิวเตอร์ของใครของมัน มีการปรึกษาและช่วยเหลือทางเทคนิคกันบ้าง แต่พบว่าเมื่อต้องการความช่วยเหลือนักเรียนส่วนใหญ่มักถามเพื่อนก่อนถามครู ถ้าทำไม่ได้จริงๆ จึงถามครู ในขณะที่ครูจะเดินดูผลงานของแต่ละคนและให้คำแนะนำ การสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนในวิชานี้ค่อนข้างน้อยเนื่องจากเป็นวิชาปฏิบัติ การสื่อสารที่เกิดขึ้นจะเป็นการถามตอบและการอธิบายวิธีทำสั้นๆ ซึ่งครูมักจะเป็นผู้อธิบายให้ฟัง นักเรียนได้เสนอความคิดเห็นและซักถามน้อย แต่ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนค่อนข้างสนิทสนมเป็นกันเอง

ในวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด ครูเป็นชาวอังกฤษมีบุคลิกเป็นกันเองยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา บรรยากาศในชั้นเรียนผ่อนคลายและสนุกสนาน ทั้งครูและนักเรียนมีการพูดหยอกล้อและพูดตลกเป็นบางครั้ง ครูเอาใจใส่และให้อิสระแก่นักเรียนในการคิดและการเสนอความคิดเห็นเป็นอย่างมาก จากการสังเกตพบว่ามีนักเรียนประมาณ 5-6 คน สนใจเรียนดีมากพยายามฟังและสื่อสารโต้ตอบกับครู แต่ส่วนใหญ่จะเงียบไม่ค่อยพูดโต้ตอบมากนัก หากครูไม่เรียกถามเป็นรายบุคคล บางคนก็จับกลุ่มคุยกัน บางคนก็เปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษโดยไม่สนใจที่ครูอธิบาย และไม่แสดงความกระตือรือร้นเท่าที่ควร การสื่อสารจะเป็นแก้ไขการออกเสียงและการออกเสียงหนักเบาให้ถูกต้องโดยครูเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการซักถามหรือแสดงความคิดเห็นของนักเรียนมากเท่าที่ควร ถึงแม้ครูจะพยายามกระตุ้นให้ทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น จะมีเพียงนักเรียนชายที่นั่งแถวหน้า 4-5 คนที่ให้ความสนใจต่อบทเรียนดีและพยายามโต้ตอบสื่อสาร

วิชาคณิตศาสตร์สอนโดยครูชาวฟิลิปปินส์ เนื้อหาของบทเรียนส่วนมากจะเป็นการอธิบายกฎและสูตรทางคณิตศาสตร์โดยครู แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดตามโจทย์ หลังจากนั้นครูได้เรียก

นักเรียนเป็นรายบุคคลให้มาเขียนวิธีทำบนกระดาน ซึ่งนักเรียนก็สามารถทำได้ถูกต้อง ในขณะที่ทำแบบฝึกหัด ครูจะคอยช่วยเหลือโดยอธิบายเพิ่มเติมให้เข้าใจถึงที่มาของคำตอบ ซึ่งจากการสังเกตพบว่า มี 2-3 คนที่ซักถามทันทีเมื่อสงสัย โดยไม่อาย แต่ส่วนใหญ่จะตรวจสอบคำตอบของกันและกันและปรึกษากันเองมากกว่าถามครู การสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษจะสื่อสารเฉพาะกับครูเท่านั้น โดยใช้ประโยคง่าย ๆ สั้น ๆ ทั้งชั่วโมงมีการสื่อสารโต้ตอบกันไม่มากนัก ไม่มีการเสนอความคิดเห็นหรืออาสาตอบคำถามเท่าที่ควร เป็นการถามตอบสั้น ๆ เป็นส่วนใหญ่

ส่วนวิชาสุขศึกษาบรยากาศการเรียนค่อนข้างผ่อนคลาย บทเรียนน่าสนใจและนักเรียนให้ความสนใจค่อนข้างมาก ครูผู้สอนเป็นชาวฟิลิปปินส์มีบุคลิกที่กระฉับกระเฉง พูดเสียงดัง และได้กระตุ้นให้นักเรียนตอบคำถามตลอดเวลา กิจกรรมที่ทำเป็นการนำเสนอผลงานจากการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่านักเรียนส่วนใหญ่จะออกมาอ่านเอกสารที่พิมพ์ (print) ออกมาใช้การนำเสนอโดยสรุปเป็นคำพูดของตนเอง แต่ก็อ่านด้วยความมั่นใจ ออกเสียงชัดเจน หลังจากนั้นได้มีการถามตอบเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอ ซึ่งส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้ถามและนักเรียนตอบ มีการสื่อสารโดยการถามตอบค่อนข้างมาก แต่นักเรียนจะตอบสั้น ๆ เป็นคำๆ และไม่มีการแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่ตอบคำถามมักเป็นคนเดิมๆ ซึ่งเป็นส่วนน้อยของห้อง บางคนก็ไม่พยายามมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมหากครูไม่เรียกชื่อถามเป็นรายบุคคล

1.2 ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนถิ่นงาม

ความสามารถของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีและมี 2-3 คนที่อยู่ในระดับดีมาก ส่วนใหญ่สามารถสื่อความได้เข้าใจ มีความมั่นใจและกล้าที่จะพูดคุยถึงแม้จะพูดผิดหลักไวยากรณ์บ้าง การสื่อสารจะใช้รูปประโยคสั้นๆ มีโครงสร้างประโยคที่ไม่ซับซ้อน เกือบทุกคนมีทักษะการฟังและการอ่านดีกว่าการพูดและเขียน โดยสามารถฟังเข้าใจได้ในทันทีและปฏิบัติตามคำสั่งครูได้ถูกต้อง แต่ด้านการพูดมีบางคนเท่านั้นที่มีความสามารถอย่างโดดเด่นโดยสามารถพูดสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว แต่ส่วนใหญ่ก็สามารถซักถามได้และมีการเสนอความคิดเห็นในบางครั้ง ในส่วน of นักเรียนที่สะท้อนถึงความสามารถของตนเอง ประมาณครึ่งห้องรู้สึกพอใจกับความสามารถของตนขณะนี้ โดยมีความมั่นใจและไม่อายที่จะสื่อสารกับครู ถ้าไม่เข้าใจก็จะถามครูทันที แต่อีกครึ่งห้องเห็นว่ายังต้องปรับปรุงทักษะของตนให้ดีขึ้นอีก

“การฟังดีมาก ดีมากๆ เลย ครูพูดอะไรเค้าจะเข้าใจ พวกนี้เก่งนะฟังออก แต่ถ้า

เอาหลักไวยากรณ์ๆ ไม่ได้ แต่สามารถสื่อได้ว่าเค้าหมายความว่าอะไรและตอบได้ การอ่านใช้ได้ งานเขียนก็ดูได้ แต่ความรู้ไวยากรณ์ยังไม่สมบูรณ์ ผิดๆ ถูกๆ แต่สื่อสารได้”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“ทักษะการฟังของทุกคนดีพอๆ กัน แต่ทักษะการพูดจะดีเป็นบางคน จะมีคนที่โดดเด่น outstanding บางคน ถ้าเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์คนที่สื่อสารและพูดได้ดีจะประมาณ 50% การอ่านบางคนยังไม่ค่อยดีเพราะอาจตื่นตื่นเวลาออกไปหน้าห้อง การเขียนก็พอใช้ได้ เค้าได้นะ สามารถถามคำถามและเสนอความเห็นได้เกือบทุกคน”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“For their listening skills, I don't really have to rephrase sentences or Structures, most of them get it right away. Speaking ability, they can string up sentences, not very complex ones, rather short sentences. I think they have enough to communicate but not enough for writing. I think their communication has improved a lot since last year. Before, it was hard for them to find the right words when they wanted to say something but now they can talk, at least they're more relaxed now - they've gone a few steps higher than last year.”

ครูวิชาวิทยาศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“Not all of them communicate well but they try. They could get their messages across. They always listen but they may not have a lot of vocabulary knowledge, especially when they deal with unfamiliar topics.

ครูคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

ปัญหาการสื่อสารที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ ปัญหาด้านการฟังที่ยังฟังไม่ค่อยเข้าใจโดยเฉพาะเวลาที่ครูพูดเร็วและครูบางคนมีสำเนียงที่ฟังยาก นอกจากนี้ยังกังวลเรื่องการจัดเรียงรูปประโยคให้ถูกต้องตามแบบแผนการใช้ภาษาอังกฤษ โดยกลัวว่าจะใช้หลักไวยากรณ์ผิด การไม่รู้คำศัพท์ก็เป็นปัญหาใหญ่ทำให้ไม่รู้จะใช้ศัพท์คำใดในการสื่อสารโดยเฉพาะเมื่อพูดคุยในประเด็นที่ตนไม่มีความรู้ดีในเรื่องนั้น ปัญหาอื่นๆ ที่พบได้แก่ ความไม่มั่นใจในทักษะความสามารถของตนเอง ทำให้บางคนอายและไม่กล้าพูดคุย การออกเสียงหนักเบา (stress) ที่ยังไม่ชัดเจนและการเขียนที่ยังสื่อ

ความหมายที่ตนตั้งใจได้ไม่ตี ทุกคนยังต้องฝึกฝนทักษะการสื่อสารอีกมากเช่น ดูภาพยนตร์ ฟัง เพลงภาษาอังกฤษ เลือกลงคำศัพท์ง่ายๆ เมื่อสื่อสารและซักถามครูเมื่อไม่เข้าใจ

“ฟังไม่ค่อยรู้เรื่องมาก และพูดไม่ค่อยคล่อง”

“จะพูดให้ชัดเจน ทำให้พูดช้า ไม่ทันคนอื่น ต้องฝึกบ่อยๆ”

“บางครั้งก็กลัวพูดผิด ฝรั่งไม่เข้าใจ”

“อ่อน grammar ปรับปรุงยาก สมองไม่รับ”

“ไม่ค่อยจะรู้คำศัพท์ ต้องเปิด dictionary บ่อยๆ ให้จำ”

“อายและกลัวที่จะคุยและใช้ภาษาอังกฤษ”

“นึกศัพท์ไม่ทัน คิดไม่ออกว่าจะพูดอะไรต่อ”

“คำศัพท์ grammar สำเนียง ต้องฝึกทุกอย่างเลย”

“เวลาเขียน sentence ไม่ค่อยเข้ากับความคิด น่าจะฝึกเขียนบ่อยๆ”

“มีปัญหา vocab แต่จะเลือกใช้คำง่ายๆ คำยากๆ ก็หลีกเลี่ยง กลัวผิด grammar”

“สำเนียงไม่ค่อยดี ไม่มีสูงต่ำ ต้องฝึกจากหนังแล้วพูดตามบ่อยๆ”

“ฟังคือปัญหา ถ้าพูดเร็วมากๆ หรือสำเนียงแปลกๆ จะฟังไม่รู้เรื่อง ต้องดู HBO,

Star Movie หรือ Cinemax บ่อยๆ และฟังเพลงอังกฤษ”

“คิดว่าได้พยายามแล้ว ถามคุณครูเวลาไม่เข้าใจและตั้งใจฟังเวลาอธิบาย”

“คำศัพท์ เพราะศัพท์ภาษาอังกฤษเยอะและต้องจำสำนวนอีก”

นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

จากการสังเกตการสอนในหลายวิชาพบว่า ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี โดยเห็นได้ชัดว่านักเรียนประมาณ 10 คนกล้าพูดกล้าคุย กล้าซักถาม มีความมั่นใจและไม่เขินอาย และมีประมาณ 2-3 คนที่สามารถสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่วและสามารถโต้ตอบเป็นประโยคยาวๆ ได้ ถึงแม้จะใช้รูปประโยคที่ผิดหลักไวยากรณ์บ้างก็ตาม นักเรียนที่ค่อนข้างเจียมมีประมาณ 7-8 คน จะไม่ค่อยสื่อสารโต้ตอบกับครูมากนักถ้าไม่ถูกเรียกชื่อตอบเป็นรายบุคคล แต่ทุกคนก็ให้ความสนใจต่อบทเรียนดีโดยตั้งใจฟังครูสอนและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้พบว่าปริมาณการสื่อสารในแต่ละวิชาแตกต่างกัน มี 2 วิชาที่นักเรียนสื่อสารโต้ตอบกับครูค่อนข้างมาก หลายคนกระตือรือร้นและแย่งกันตอบคำถาม ถึงแม้จะตอบผิดๆ ถูกๆ พูดเป็นประโยคสั้นๆ ไม่ซับซ้อนและพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษบ้างเป็นบางครั้งเพื่อช่วยให้การสื่อสารของตนประสบผลสำเร็จดังที่ตั้งใจ ส่วนอีก 2 วิชานักเรียนส่วนใหญ่ไม่สื่อสารพูดคุย

เท่าที่ควร จะนั่งฟังครูสอนและทำแบบฝึกหัดเงียบๆ โดยไม่ค่อยซักถามหรือแสดงความคิดเห็นใดๆ เมื่อไม่เข้าใจก็จะหันไปถามเพื่อน

ในวิชาคณิตศาสตร์ซึ่งครูผู้สอนเป็นชาวฟิลิปปินส์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนดีมากโดยครูและนักเรียนได้ทักทายกันอย่างเป็นกันเองและบรรยากาศในห้องก็ผ่อนคลาย การสื่อสารระหว่างนักเรียนกันเองจะใช้ภาษาไทย แต่เมื่อสื่อสารกับครูจะใช้ภาษาอังกฤษ เมื่อไม่เข้าใจส่วนใหญ่จะปรึกษากันเอง แต่บางคนก็จะเรียกครู ซึ่งครูก็จะเดินไปอธิบายให้ฟังที่โต๊ะ ทั้งนี้พบว่านักเรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่จะถามครูและขอให้ครูอธิบายให้ฟัง เมื่อทำงานเสร็จ บางคนก็จะลุกเดินไปให้ครูตรวจความถูกต้องและอธิบายให้ฟัง เป็นการเข้าหาครูโดยไม่กลัวหรือเขินอาย วิธีการสื่อสารกับครูนักเรียนจะเรียกชื่อเล่นครูอย่างสนิทสนม ส่วนใหญ่นักเรียนจะเป็นผู้อธิบายหรือแสดงวิธีทำให้ดู แล้วให้ครูตรวจสอบว่าที่ตนเข้าใจถูกต้องไหม เมื่อครูอธิบายนักเรียนจะตั้งใจฟังมากและพยักหน้าตอบรับหรือพูดสั้นๆ ว่า “Ok” เพื่อแสดงว่าตนเข้าใจแล้ว นักเรียนมักจะสื่อสารด้วยคำหรือประโยคสั้นๆ ใช้ศัพท์ที่เรียนมา และจะพูดภาษาอังกฤษกับครูเป็นส่วนใหญ่ แต่บางครั้งจะมีคำไทยปะปนบ้างเมื่อคิดไม่ออก เช่น “If three multiply ... ใช่ไหม?” “But I used ..., so I have to . . . Ok ใช่ไหม?” “Ok, I understand now” เป็นต้น ระหว่างที่ครูอธิบายนักเรียนก็สามารถโต้ตอบสั้นๆ เกี่ยวกับบทเรียน เช่น negative, multiply, minus, equal เป็นต้น ในช่วงนี้พบว่า มีนักเรียนประมาณ 10 คน ที่ซักถามบ่อย นอกนั้นจะนั่งทำแบบฝึกหัดเงียบๆ หรือฟังครูอธิบายอย่างเดียว ไม่พูดคุยโต้ตอบกับครูมากนักถ้าครูไม่เรียกชื่อให้ตอบคำถามเป็นรายบุคคล

สำหรับวิชาภาษาอังกฤษซึ่งสอนโดยครูชาวรัสเซียพบว่า บรรยากาศค่อนข้างผ่อนคลายเช่นกัน ครูให้อิสระในการแสดงออกเป็นอย่างมาก ทุกคนก็ให้ความร่วมมือและกระตือรือร้นดี สามารถเข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว บางครั้งเมื่อครูถามก็จะแย่งกันตอบ ผิดบ้างถูกบ้างโดยไม่อาย มีบางคนที่ค่อนข้างเงียบแต่ก็ให้ความร่วมมือดี สำหรับการสื่อสารกับครูนั้น นักเรียนส่วนใหญ่สื่อสารเป็นคำๆ หรือประโยคสั้นๆ แต่หากให้แต่งประโยคหรือพูดตามประโยคตัวอย่าง (controlled practice) ก็จะพูดได้ดี แต่ถ้าต้องพูดยาวๆ ก็จะตะกุกตะกักและพูดผิดบ้าง ทั้งนี้มีนักเรียนประมาณ 2-3 คนที่สามารถพูดประโยคยาวๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ด้านการฟังส่วนใหญ่มีทักษะดีมาก สามารถเข้าใจคำถาม และตอบได้ถูกต้อง การอ่านก็อยู่ในระดับดี สามารถอ่านเอาใจความได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องเปิดหาคำพินิจพจนานุกรม

ในวิชาชีววิทยาสอนโดยครูชาวฟิลิปปินส์พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สื่อสารได้ดีเช่นกัน แต่ใช้รูปประโยคง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และจะพูดเป็นคำๆ หรือประโยคสั้นๆ โดยใช้ศัพท์ที่เรียนมา

บรรยากาศเป็นไปอย่างสนุกสนานผ่อนคลาย ทุกคนตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามและพูดได้ตอบอย่างคล่องแคล่ว หลายคนแย่งกันตอบโดยไม่กลัวผิด บางคนก็พยายามเดาคำตอบที่ตนไม่รู้ บางคนก็ตอบเป็นภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ เช่น “มีด้วยหรือ I don't know” “ว่าอะไรนะ What teacher?” เป็นต้น ส่วนการสื่อสารระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนจะตั้งใจฟังและได้ตอบเป็นภาษาอังกฤษตลอด หลายคนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกโดยไม่เขินอาย จะคิดอย่างรวดเร็วและตอบทันที ถึงแม้จะผิดก็ตาม เมื่อพูดภาษาไทยครูจะไม่ตบสนอง ทำให้ทุกคนต้องพูดเป็นภาษาอังกฤษ ตัวอย่างการสื่อสารในวิชานี้ เช่น

ครู	Why do we need bats?
นักเรียนคนที่ 1	If we don't have bats, we don't have Batman to fight Superman (ทุกคนหัวเราะ)
ครู	Hey, seriously! Why do we need bats?
นักเรียนคนที่ 2	When we lost in the ถ้ำ, bats fly out.
นักเรียนทั้งห้อง	Cave.
นักเรียนคนที่ 3	They eat water from flowers.
นักเรียนคนที่ 4	Keep balance in ecosystem.
นักเรียนคนที่ 5	They eat insects, they don't eat blood.

เมื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียนสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบความสามารถโดยใช้แบบสอบของทั้ง 2 โรงเรียนจะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่จำนวนนักเรียนที่สามารถสื่อสารได้ดีของโรงเรียนถิ่นงามมีจำนวนมากกว่านักเรียนโรงเรียนเมืองสอย โดยพบว่าเกือบทุกคนมีความมั่นใจ กล้าพูดคุย และไม่อายที่จะสื่อสาร มีการซักถามและเสนอความคิดเห็นบ้างในบางครั้ง ถึงแม้จะใช้รูปประโยคสั้นๆ มีโครงสร้างไม่ซับซ้อนก็ตาม และนักเรียน 2-3 คนก็สามารถสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว ในขณะที่นักเรียนโรงเรียนเมืองสอยส่วนใหญ่สื่อสารได้ในระดับพอใช้ ส่วนใหญ่จะอาย เงียบและไม่กล้าพูดคุย มีประมาณ 4-5 คน ที่กล้าสื่อสารและซักถามในบางครั้ง จะเห็นได้ว่าทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันชัดเจนในด้านความมั่นใจและความกล้าที่จะสื่อสาร ส่วนทักษะการสื่อสารที่นักเรียนส่วนใหญ่จากทั้งสองแห่งทำได้ดีได้แก่ ทักษะการอ่าน รองลงมาคือทักษะการฟัง ทักษะที่ต้องปรับปรุงคือ ทักษะการเขียนและทักษะการพูด อุปสรรคสำคัญในการสื่อสารที่เกือบทุกคนเห็นพ้องกัน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านความรู้ทางกวีไวยากรณ์และคำศัพท์ที่มีค่อนข้างจำกัด 2) ด้านการฟังที่ยังไม่สามารถฟังสำเนียงการออกเสียงที่แตกต่างกันของครูแต่ละท่าน จึงทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาและสามารถสื่อสารได้เท่าที่ควร 3) ขาดความมั่นใจในการสื่อสาร บางคนอาย กลัวสื่อสารผิด จึงหลีกเลี่ยงโดย

เจียบ และไม่ได้ตอบ จึงทำให้การสื่อสารในชั้นเรียนในลักษณะการโต้ตอบทั้ง 2 ฝ่าย (two-way communication) มีน้อย ทั้งนี้สังเกตเห็นได้ชัดว่า ปริมาณการสื่อสารในแต่ละวิชามักน้อยแตกต่างกัน ในวิชาที่ครูสอนสนุก น่าสนใจ มีบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง และให้อิสระในการแสดงออก นักเรียนก็จะสื่อสารมากและสื่อสารได้ดี

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของนักเรียน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน การเก็บข้อมูลทำโดยการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนทั้งชั้นที่เลือกเป็นกรณีศึกษาและกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ การสัมภาษณ์ครูร่วมสอนชาวไทยและครูผู้สอนชาวต่างชาติ ร่วมกับการสังเกตการเรียนการสอนของผู้วิจัย ประเด็นย่อยที่ศึกษาจะยึดตามกรอบแนวคิดที่วางไว้ แต่ทั้งนี้ก็ได้พิจารณาปัจจัยหรือประเด็นอื่นๆ ที่อาจส่งผลด้วยเช่นกัน การนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านนักเรียน ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านนักเรียน

จากกรอบแนวคิดเบื้องต้น ปัจจัยย่อยด้านนักเรียนที่ทำการศึกษาประกอบด้วย 1) ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน 2) ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ และ 3) ความกล้าแสดงออก นอกจากนี้การศึกษายังครอบคลุมประเด็นอื่นๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้ตามกรอบแนวคิด แต่อาจได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสังเกตและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในส่วนนี้ได้แก่นักเรียนชั้น 3/14 โรงเรียนเมืองสอยและชั้น 3/13 โรงเรียนถิ่นงาม รวมทั้งนักเรียนที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับสูง 5 คน และระดับต่ำ 5 คน จากโรงเรียนแต่ละแห่ง เพื่อทำการสัมภาษณ์เจาะลึกถึงปัจจัยที่ทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้มีความสามารถแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังทำการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชาวต่างชาติและครูร่วมสอน (co-teacher) ชาวไทยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านนักเรียน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบข้ามกลุ่ม ทั้งระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่างๆ ภายในโรงเรียนเดียวกันและระหว่างโรงเรียน โดยพิจารณาทั้งในแง่มุมมองที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอทีละโรงเรียนตามประเด็นย่อยที่กำหนดไว้

โรงเรียนเมืองสอย

ด้านที่ 1 ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน

นักเรียนชั้น ม.3/14 ส่วนใหญ่สนใจ เอาใจใส่และมีความมุ่งมั่นในการเรียนดี มีส่วนน้อยที่มักจะคุยกับเพื่อนหรือไม่ก็ทำกิจกรรมของตนเองเงียบๆ ขณะครูสอน ในวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่จะตั้งใจฟัง จดบันทึกเนื้อหาลงในสมุดและเปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษเพื่อหาความหมายศัพท์ที่ไม่เข้าใจบ่อยครั้ง จากการสังเกตในช่วงพักหรือในเวลาว่างนักเรียนก็จะนั่งทำการบ้าน และบางคนก็นำหนังสือคู่มือเตรียมสอบขึ้นมาทำ แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้หลายคนจะเอาใจใส่ต่อการเรียนดี แต่ก็มีปัญหาด้านการเรียนรู้และการทำความเข้าใจกับเนื้อหาวิชา โดยเฉพาะวิชาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากมีความรู้พื้นฐานทางภาษาอังกฤษไม่ดีพอ จึงมีความยากลำบากในการปรับวิธีการเรียนรู้จากที่เคยเรียนเป็นภาษาไทยมาเรียนเป็นภาษาอังกฤษ และไม่สามารถสื่อสารกับครูชาวต่างชาติได้ดี จึงทำให้ไม่เข้าใจบทเรียน ยิ่งถ้าบางคนไม่ขยันและไม่ตั้งใจเรียนก็จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่เป็นดังที่โรงเรียนและผู้ปกครองคาดหวัง

“เอาใจใส่นะ 80% มุ่งมั่นดี แต่บางคนก็มีปัญหาด้านความเข้าใจ ไม่ใช่อังกฤษอย่างเดียว วิชาอื่นๆ ด้วย ทำให้ตามไม่ทันเพื่อน บัจจัยจากตัวเด็กเองมากกว่า เพราะตอนที่คิดเด็กเข้ามาต้องได้เกรดประมาณ 3 มันเป็นปัญหาตั้งแต่ ม.1 เราต้องทำใจว่าเด็กที่จบป.6 มานี้ไม่ได้มีพื้นฐานความรู้ทางภาษาอังกฤษดีพอ ต้องมาปรับพื้นฐาน จูนกันใหม่ มาหัดฟัง จดบันทึก หัดสื่อสารกับครู แต่บางคนมีพื้นฐานไม่ดีเลย ก็ไม่สามารถตั้งตัวได้ติดปรับการเรียนของเขาไม่ได้ ผลการเรียนก็แย่ สื่อสารกับครูก็ไม่ได้ ก็ไม่เป็นดังที่เราหวังไว้”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“หนึ่งคือ ไม่เข้าใจและไม่ขยัน สองคือ ขยันและอาจจะไปได้ แต่อาจจะไปได้แบบเหมือนอยู่ในห้องเรียน เอาแค่พอผ่าน ๆ พอไปได้แค่นั้น พัฒนาการภาษาดีขึ้น แต่วิชาการไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยมันมีปัญหา บางทีคณิตศาสตร์ไม่เก่ง แล้วขี้เกียจด้วย ก็แย่เหมือนกัน”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“ส่วนใหญ่เอาใจใส่ เด็กที่นี้พร้อม เวลาครูสอนจะตั้งใจ ในภาพรวม ม.3/14 95% มีความตั้งใจดี อีก 5% ยังไม่ค่อยตั้งใจ เท่าที่สังเกตนะยังไม่ตั้งใจ ไม่กล้าแสดงออก”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

สำหรับการศึกษาด້วยตนเองและการฝึกฝนนอกชั้นเรียนนั้นแทบไม่มีนักเรียนคนใดปฏิบัติเลย บางคนมาเรียนในโครงการ English program เพราะเป็นความประสงค์ของพ่อแม่ ไม่ได้เป็นความต้องการของตนเอง จึงไม่สนใจหรือกระตือรือร้นที่จะฝึกฝนเพิ่มเติม การเรียนก็จะพึ่งพาอาศัยเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยพึ่งตนเอง นอกเวลาเรียนบางคนอาจจะเรียนพิเศษเพิ่มเติมบ้าง แต่ส่วนใหญ่มักใช้เวลาว่างอ่านการ์ตูนหรือไม่ก็เล่นเกมคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้การที่จะพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารให้ดีขึ้น แค่เรียนหรือฝึกฝนในชั้นเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องอาศัยการเรียนรู้นอกชั้นเรียนประกอบกัน เช่น ต้องอ่านหนังสือหรือทบทวนสิ่งที่เรียนไปในแต่ละวัน และต้องหาโอกาสที่จะใช้ภาษาอังกฤษในทุกโอกาสที่เป็นไปได้ โดยเฉพาะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษ เช่น ฟังเพลง อ่านหนังสือ ดูทีวี และอื่นๆ ซึ่งนักเรียนที่สื่อสารได้ดีนั้นนอกจากเอาใจใส่ต่อการเรียนในห้องแล้ว ต้องฝึกฝนนอกชั้นเรียนตลอดเวลา ส่วนนักเรียนที่สื่อสารไม่ได้มักจะไม่ค่อยพยายามและขี้เกียจฝึกฝน ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนบางคนสื่อสารได้ดีหรือไม่ดีนั้น อาจมาจากปัจจัยส่วนบุคคลมากกว่าจากการสอนเพราะทุกคนได้รับโอกาสในการเรียนรู้เท่าๆ กัน

“They pay good attention in the class but not out of class self-study, I haven't really seen that. Some of them have extra classes outside the school, but the rest just read Thai comic books and play games at home. They need to be more exposed to English - listen to English music, read English books like *Harry Potter*, play English games and watch English television. I believe some of them who have very good English abilities often do those things.”

ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ รร. เมืองสวดย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Some of them are better than the others because they're exposed to English outside the classroom. For the weak students, they're lazy.”

ครูสอนวิชาสุขศึกษา รร. เมืองสวดย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“Some of them don't want to learn English but parents want them to be here, so they don't pay attention and practice. For students who have better communication skills, I think a mixture of all - working hard at school, taking my advice about reading books, watching TV and using Internet.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวดย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“For the ones who can communicate well, they're attentive and work hard on their own, not relying on their friends. They don't only study at school but at home too, to read and to browse what they've learned today. For weak students, I think it's within the person, maybe they're too lazy, but not the teaching or environment because they were being taught very well in English. It's up to the person if she or he wants to improve their communication or not.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

ในส่วนของนักเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษนานๆ ครั้งและบางคนก็ไม่ได้ฝึกฝนเลย เพราะไม่มีเวลาว่างและชอบทำกิจกรรมอื่นมากกว่าเช่น อ่านหนังสือการ์ตูน สำหรับคนที่ฝึกบ้างก็มักจะฟังเพลง ดูรายการทีวีภาษาอังกฤษ ฝึกออกเสียงโดยสังเกตสำเนียงการออกเสียงของครู ฝึกพูดตามเทปสนทนา อ่านหนังสือและท่องศัพท์

“ฝึกออกเสียง แม้ไม่เหมือนชาวต่างชาติ แต่พยายามให้เหมือนที่สุด”

“ฟัง สังเกตสำเนียงและการพูดของอาจารย์”

“ดู TV เป็นหนังภาษาอังกฤษ ฟังเพลงฝรั่ง”

“อ่านหนังสือหรือประโยคที่เป็นภาษาอังกฤษที่เจอในที่ต่างๆ ท่องศัพท์เยอะ ๆ”

“ฝึกอ่านและฟังเทป จากนั้นพูดตาม”

“ไม่ค่อยได้ทำเท่าไร ไม่ค่อยมีเวลาว่างครับ”

“นานๆ ครั้ง เพราะไม่ค่อยเจอชาวต่างชาติ ไม่มี Game และสนทนาให้ฝึก”

“ไม่บ่อยมาก กิจกรรมที่ต้องสื่อสาร คือ งานต่างๆ ของโรงเรียน”

“นานๆ ครั้ง ส่วนใหญ่จะเป็นการท่องศัพท์ ฟังเพลง”

“ไม่ค่อยบ่อย ชอบดูหนัง Soundtrack”

“ไม่ค่อยจะสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษนอกชั้น ชอบอ่านหนังสือการ์ตูนมากกว่า”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

ด้านที่ 2 ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ

ในชั้นเรียนนักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเป็นอย่างดี โดยตั้งใจฟังที่ครูอธิบายและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างพร้อมเพรียง สังเกตเห็นได้ว่านักเรียนจะชอบทำกิจกรรมที่ได้แสดงออกเช่น จับคู่สนทนาหรือเล่นเกมแข่งขัน มากกว่ากิจกรรมการอ่านและนั่งทำแบบฝึกหัด ยิ่งถ้าครูได้กระตุ้นความสนใจและสร้างบรรยากาศที่สนุกก่อนเริ่มกิจกรรม หลายคนจะ

กระตือรือร้นเข้าร่วมเป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้พบว่าไม่ทุกคนที่สนใจเข้าร่วม มีนักเรียน 5-6 คนนั่งแถวหลังของห้องที่ค่อนข้างเฉื่อยชา ไม่สนใจเวลาครูอธิบายถึงวิธีการทำกิจกรรมนั้นๆ จึงไม่เข้าใจว่าต้องทำอะไรบ้าง ก็จะขอให้เพื่อนอธิบายให้ฟังทีหลัง จึงเป็นผลให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยและไม่สื่อสารโต้ตอบกับครูและเพื่อน คนที่กระตือรือร้นส่วนใหญ่จะเป็นคนที่กล้าพูดกล้าคุยและกล้าแสดงออก เมื่อไม่เข้าใจวิธีการทำกิจกรรมก็จะถามครูทันที แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยรวมถึงแม้นักเรียนจะให้ความร่วมมือดี แต่ขณะเข้าร่วมกิจกรรมจะสื่อสารโต้ตอบกับครูน้อย บางคนก็ปฏิบัติตามอย่างเดียวไม่สื่อสารโต้ตอบใดๆ

ด้านที่ 3 ความกล้าแสดงออก

ด้านความกล้าแสดงออก นักเรียนส่วนใหญ่จะอาย ไม่มั่นใจและไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนและการสื่อสารในชั้นเรียนพบว่า ส่วนใหญ่จะเงียบ ไม่กระตือรือร้นที่จะสื่อสารโต้ตอบกับครูชาวต่างชาติ การเรียนการสอนเป็นลักษณะฟังและปฏิบัติตามครูผู้สอนทั้งชั่วโมง ะหว่างเรียนมักฟังพจนานุกรมหรือให้เพื่อนอธิบายให้ฟังเมื่อไม่เข้าใจ มีเพียงนักเรียนชาย 4-5 คนที่กล้าแสดงออกและกล้าสื่อสารโต้ตอบ โดยอาสาเป็นตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานในบางวิชา ส่วนคนอื่น ๆ มักเกียจให้เพื่อนออกไปรายงานหรือนำเสนอแทน ซึ่งคนที่กล้าถามกล้าตอบก็มักจะเป็นนักเรียนกลุ่มนี้เท่านั้น เมื่อครูถามโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ตอบถึงแม้บางคนจะรู้คำตอบก็มักจะบอกให้เพื่อนตอบแทน มีส่วนน้อยที่ตอบทันที บางคนก็รอให้เพื่อนตอบก่อนแล้วค่อยพูดเสริมหรือรอให้ครูเฉลย ส่วนการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนมีน้อยมาก ครูจึงต้องใช้วิธีเรียกชื่อถามเป็นรายบุคคลแทน

“Not as I expected. They're quiet. I need to call them individually to answer questions. Only a few of them volunteer answers, and it is always the same students.”

ครูสอนวิชาสุขศึกษา รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“In the class, most of them don't volunteer answers and offer their opinions much at all. When they don't understand, instead of asking the teacher for help, they ask their classmates. They tend to stick to their own groups because they're not confident in their abilities.”

ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“They’re well-behaved and responsible, but some of them do not study enough. I often encourage weak students to come to me but they never do that. They ask their friends. They’re ashamed to ask teachers.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“กลุ่มที่เก่งภาษาอังกฤษก็จะกล้าแสดงออก ไม่อยู่เฉย ๆ จะเข้าร่วมกิจกรรมกับครูดี แต่รวมๆ แล้วมีส่วนน้อยที่พูดออกความเห็นหรือซักถาม ส่วนใหญ่จะฟังครูผู้สอนเป็นหลัก ไม่เข้าใจก็เปิด Talking dict”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

สาเหตุสำคัญที่นักเรียนไม่ค่อยสื่อสารโต้ตอบและไม่กล้าแสดงออก ได้แก่ ความไม่มั่นใจในความสามารถทางภาษาอังกฤษของตน กลัวว่าจะเรียบเรียงประโยคไม่ถูกและใช้หลักไวยากรณ์หรือคำศัพท์ต่างๆ ผิด หากพูดผิดเพื่อนๆ จะหัวเราะเยาะ บางคนก็มีบุคลิกขี้อาย ไม่มั่นใจในตนเอง จากทั้งหมด 22 คน มีนักเรียนเพียง 4-6 คน ที่มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกอย่างโดดเด่น สามารถพูดโต้ตอบกับครูได้ดี ถึงแม้ว่าจะยังตื่นเต้นอยู่บ้าง

“ก็แอบอายๆ มีสั่นบ้าง กลัวพูดผิด”

“รู้สึกมั่นใจบ้าง แต่ก็อายนิดหน่อย”

“ไม่มั่นใจ เพราะภาษายังไม่แข็ง กลัวผิด”

“อายบางครั้ง ไม่มั่นใจว่า ศัพท์หรือเรียงประโยคถูกหรือเปล่า”

“อายและไม่มั่นใจ กลัวพูดถูกพูดผิด”

“รู้สึกอายกลัวพูดไม่ถูก เรียงประโยคไม่ถูก”

“อาย ไม่ค่อยมั่นใจใน tense ต่างๆ อาจใช้ tense ผิด”

“ส่วนใหญ่ก็อาย ไม่ชอบอยู่ต่อหน้าคนเยอะ แต่ว่าต้อง present งาน”

“อาย เป็นนิสัยอยู่แล้ว”

“บางครั้งตื่นเต้นมากกว่าอาย แต่พอนำเสนอก็ต้องพูดด้วยความมั่นใจ”

“ไม่มั่นใจ พูดเสียงเบาอาจารย์ก็ต่อว่า เสียงดังเพื่อนๆ ก็หัวเราะ”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวาย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

กลุ่มที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับสูงและกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ

ในส่วนนี้ได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถสูงและกลุ่มที่มีความสามารถต่ำ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ทั้งสองกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน โดยเจาะลึกประเด็นด้าน ความเอาใจใส่ต่อการเรียน และการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีความสามารถสูงทุกคนเห็นความสำคัญของการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก ทุกคนชอบเรียน ชอบพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษและได้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับชั้นต้นๆ และที่เห็นได้ชัดคือ ทุกคนได้ฝึกฝนด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอย่างมาก พ่อแม่จะหาซื้อสื่อการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้เรียนเพิ่มเติมที่บ้าน พร้อมทั้งให้เรียนพิเศษและกระตุ้นให้มีความมุ่งมั่นโดยสนับสนุนให้สมัครสอบชิงทุนต่างๆ นักเรียนบางคนเห็นว่าการเรียนพิเศษเสริมทั้งกับครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติในเวลาหลังเลิกเรียนหรือช่วงวันเสาร์อาทิตย์มีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้และทักษะความสามารถ ทำให้เรียนรู้เนื้อหาต่างๆ ได้กว้างและเร็วกว่าการเรียนเฉพาะในชั้นเรียน แต่ทั้งนี้ไม่สามารถสรุปได้อย่างแน่ชัดว่า คนที่สามารถสื่อสารได้ดีเป็นเพราะปัจจัยด้านการเรียนพิเศษเพียงอย่างเดียว เพราะบางคนในกลุ่มนี้ก็ไม่ได้เรียนพิเศษแต่อย่างใด แต่จะตั้งใจเรียนในชั้นเรียนมากและใช้เวลาฝึกฝนด้วยตนเองในหลายๆ ทาง

“ก็ชอบภาษาอังกฤษนานแล้ว หัดอ่านกับพูดตั้งแต่เด็ก คุณพ่อสนับสนุนเต็มที่ เค้เห็นว่าอังกฤษสำคัญมากๆ อยู่ที่บ้านว่างๆ เค้ก็จะสอนให้ อะไรที่ไม่เข้าใจที่โรงเรียน เวลาเรากลับไปบ้านเราก็ถามคุณพ่อได้ค่ะ แล้วพ่อก็ซื้อซีดีและหนังสือมาให้อ่านค่ะ”

“ชอบนะภาษาอังกฤษ ที่บ้านสนับสนุนมาก ตอนแรกผมก็ไม่รู้เรื่อง พ่อถามผมว่าอยากเรียนเป็นภาษาอังกฤษไหม ผมก็ Ok ผมเรียนกับโรงเรียนเอกชนครับ เรียนอังกฤษตั้งแต่อนุบาล 1 อยู่ที่บ้านก็ฝึกฟัง อ่าน และเข้าเน็ตเกือบทุกวัน”

“ส่วนตัวก็ชอบ จะฟัง พูด อ่าน พ่อกับแม่ก็ซื้อหนังสืออังกฤษให้กับให้เรียนพิเศษ พอถึงเวลาสอบชิงทุนก็จะสมัคร รอ AFS ปีหน้าอยู่”

“ชอบคุยอังกฤษครับ แต่ไม่ได้เรียนพิเศษ จะตั้งใจในห้องให้มาก เวลาครูสอนก็ตั้งใจ มีสมาธิ และผมก็ฝึกเองด้วย เมื่อไม่มีการบ้าน”

“เรียนพิเศษช่วยได้เยอะ โรงเรียนนี้เรียนช้า เพราะเค้เป็นโรงเรียนรัฐบาล เริ่มตอน ม.1 โรงเรียนเอกชนเค้ไป tense อะไรกันแล้ว ถ้า ม.3 ก็เลย passive voice กับ direct speech ไปแล้ว แต่ที่นี้ยังแค่ passive voice อยู่เลย”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 24 ส.ค. 2550.

ในชั้นเรียนนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถสูงจะเอาใจใส่ต่อการเรียนในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก จะเน้นการทำความเข้าใจกับบทเรียนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อไม่เข้าใจก็จะยกมือถามหรือไม่ก็จะปรึกษากับเพื่อน กิจกรรมภาษาอังกฤษในชั้นเรียนที่ชอบ ได้แก่ การสวมบทบาทสมมติ (role play) และการสนทนาต่างๆ แต่ทั้งนี้ในชั่วโมงว่างก็ไม่ได้ฝึกฝน คำนคว้าเพิ่มเติมหรือเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ จะเน้นที่การเรียนในห้องเรียนมากกว่า หลังเลิกเรียนก็ไม่ค่อยใช้เวลาในการทบทวนบทเรียน ส่วนใหญ่จะทำการบ้านและเรียนรู้โดยวิธีอื่นๆ นอกจากนี้ยังไม่ค่อยมีโอกาสได้พูดคุยสื่อสารภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน จะสื่อสารเฉพาะกับครูที่โรงเรียน แต่พบว่าทุกคนได้ฝึกฝนนอกชั้นเรียนค่อนข้างมากจากสื่อต่างๆ โดยดูการ์ตูน ดูภาพยนตร์และรายการทีวีภาษาอังกฤษ อ่านหนังสืออ่านเล่นและฟังเพลงภาษาอังกฤษ และเนื่องจากทุกคนมีอินเทอร์เน็ตใช้ที่บ้าน จึงได้ฝึกทักษะภาษาอังกฤษและค้นคว้าข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างประเทศบ่อย

“เมื่อ teacher ให้การบ้านมาอย่างนี้ เราต้องไปค้นจากอินเทอร์เน็ตเอง แล้วต้องเป็นภาษาอังกฤษด้วย อีกอย่างคือ ดูการ์ตูนหรือหนังเป็นภาษาอังกฤษ เวลาไปร้านวีดีโอ ซิตีดีก็จะเข้ามาดู ... ที่โรงเรียนไม่ค่อยค้นคว้าเท่าไร ไม่ค่อยใช้ห้องสมุด ก็ share กับเพื่อนๆ ก่อนถาม แต่บางครั้งก็เจียบครับ แล้วถามเพื่อนที่หลัง แต่ชอบกิจกรรมนะ เช่น role play สนุกดี ... สื่อสารกับครูอย่างเดียวเลย ไม่มีฝรั่งให้คุยด้วยในที่อื่นๆ”

“ไม่ได้ทบทวน ฝึกฝนอะไรมาก แต่ชอบฟังวิทยุ 105.5 ที่เป็นเพลงภาษาอังกฤษหมดเลยครับ ฟังแล้วเพราะดี แล้วแปลความหมายด้วย แล้วก็ดูหนัง soundtrack บ้าง เมื่อมีหนังใหม่ที่ชอบก็จะดู ที่บ้านมียูบีซี เข้าห้องสมุด ไม่ค่อยนะ ไม่ค่อยมีเวลา....ในห้องตั้งใจแน่นอน ก็ฝึกโดยคุย สนทนากับเพื่อนๆ บ้าง”

“ส่วนใหญ่ก็ฝึกเอง อ่าน Harry Potter บ้าง และเวลาเปิดเว็บต่างประเทศก็ได้ฝึกทางนั้น มีอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ตอนนี้มีเว็บลับสมอง เป็นเว็บของคนไทยแต่ไปถึงต่างประเทศ ก็จะได้ฝึกทางนี้ ... ไม่ค่อยทวนที่เรียน ชั่วโมงว่างก็ทำการบ้านให้เสร็จ...ที่บ้านไม่ได้คุยอังกฤษ ฝึกกับครูตอนเรียน”

“จะอ่านในเน็ตเป็นประจำ ที่บ้านไม่ค่อยทบทวนเพราะเรียนพอแล้ว จะทำอย่างอื่นเช่น ฟังเพลงและเรียนจากเน็ตบ้าง...ก็คิดว่าพยายามตั้งใจเรียนมากกว่า ไม่ค่อยไปห้องสมุดเพราะน่าเบื่อ....ถ้าเป็นคำยาวๆ เช่น water turbine ก็จำแยก ๆ water แปลว่าน้ำ turbine กังหัน ก็บวกกันเรื่อยๆ ถ้ามันยาวก็แยกเป็นคำ ค่อยๆ ท่อง”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 24 ส.ค. 2550.

สำหรับด้านการสื่อสารพบว่า นักเรียนกลุ่มนี้เกือบทุกคนบอกว่าตนมีความมั่นใจที่จะสื่อสารกับครูพอสมควร ไม่ค่อยอายที่จะพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษ เนื่องจากถ้าอายจะส่งผลเสียต่อการเรียนเช่น ถ้าไม่ซักถามเมื่อสงสัยก็ทำให้ไม่เข้าใจบทเรียนและเสียคะแนน แต่ทั้งนี้ขณะสื่อสารก็ยังมีความตื่นเต้นอยู่เพราะกลัวพูดผิด แต่การเรียนกับครูชาวต่างชาติทำให้ทุกคนเกิดความเคยชิน จึงไม่อายเหมือนตอนเริ่มเรียน และการเรียนในโครงการ English program ช่วยให้นักกล้าแสดงออกมากขึ้น

“ไม่เข้าใจก็ยกมือถามเลย ไม่อาย เพราะถ้าทำผิดพลาดก็เสียคะแนนไป แต่หลายครั้งก็ตื่นเต้นเวลาพูดกับครู ครูบางคนเค้าเข้ม ก็กลัวพูดผิดและครูดุ”

“ก็มั่นใจ ผิดก็ต้องผิด ต้องกล้า ไม่กลัว ก็พยายามหาวิธีแก้ไขให้เข้าใจให้ได้ ยิ่งเรียนก็จะยิ่งชินไปเอง”

“คิดว่าอายแล้วเป็นผลเสีย ก็เลยไม่อายแล้ว มั่นใจเหมือนกัน”

“บางทีก็ขาสั่นครับ แต่ตอนนี้ไม่เพราะเราเรียนและคุ้นเคยกับชาวต่างชาติแล้ว วันหนึ่งก็ 5-6 คาบ ถ้าเจอก็ไม่เขินอายเท่าไร เพราะเราฝึกกับชาวต่างชาติที่นี้แล้ว”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 24 ส.ค. 2550.

เมื่อศึกษาด้านวิธีการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียนของนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับต่ำพบว่า มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างจากกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง ที่คล้ายคลึงกันคือ ทุกคนเห็นประโยชน์ของการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารมาก และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอย่างมาก ทั้งจัดหาสื่ออุปกรณ์ให้เรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยสอนการบ้าน ในกลุ่มนี้มี 2 คน ที่เรียนพิเศษเสริมหลังเลิกเรียนและในวันหยุด ส่วนใหญ่จะเน้นการเรียนในห้องเรียนอย่างเดียว แต่ที่แตกต่างจากกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงอย่างเห็นได้ชัดได้แก่ มีส่วนน้อยที่ชอบเรียนภาษาอังกฤษและชอบพูดคุยสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ สาเหตุเนื่องจากทุกคนขาดความมั่นใจในทักษะความสามารถของตนเองเกรงว่าจะพูดสื่อสารผิด โดยใช้คำศัพท์และหลักไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง

“ชอบเรียน แต่ไม่ชอบพูดมาก พูดสื่อสารยังไม่ดี ไม่ค่อยกล้าพูด เวลาเราพูดผิดคนหัวเราะกันมาก เลยไม่พูดดีกว่า พ่อแม่เค้าก็ให้เรียนพิเศษ ให้การสนับสนุนมาก”

“ไม่ถึงกับชอบมาก ไม่รู้ grammar ใช้พวก tense ผิดมากกว่า ไม่ค่อยจะรู้ศัพท์และบางทีก็เรียงประโยคไม่ถูก มั่วมาก แม่จะให้ฝึก ซื่อหนังสือ ซีดีให้ แต่ไม่ฝึกจริงจัง ชอบเรียนกับครูมากกว่า แต่เป็นบางคน”

“ถ้าให้พูดก็พูดได้ เป็นบางอารมณ์ พูดเล่นๆ กับเพื่อนบ้าง แต่ส่วนใหญ่พูดเป็นภาษาไทยกับเพื่อนๆ ถ้าอังกฤษถึงจะพูดกับครู ที่บ้านไม่ค่อยฝึก พ่อแม่อยากให้เก่ง หาซอฟต์แวร์ของต่างประเทศให้ฝึก แล้วก็แบบฝึก grammar ด้วย แต่ชี้เกี่ยจนิดหน่อย”

“ไม่ค่อยชอบพูด จีน จริงๆ แล้วพ่อกับแม่อยากให้หนูได้ ก็แบบว่าวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ไม่ค่อยได้ เลยเปลี่ยนมาสนับสนุนภาษาอังกฤษแทน ที่บ้านมียูบีซี ก็ดูรายการเพลงส่วนใหญ่ บางทีก็ดูหนัง”

“ก็โอเคนะ ภาษาอังกฤษ ทั้งชอบและไม่ชอบ ที่บ้านสนับสนุนดี ซื้อมือถือเป็นภาษาอังกฤษให้ฝึก เป็นเนื้อเรื่อง ว่างๆ ก็เปิดอ่าน แต่ได้เรียนข้างนอก อาทิตย์ละ 2 ชั่วโมง กับอาจารย์ไทย เรียน tense ต่างๆ แล้วก็ออกเสียง”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

ด้านความเอาใจใส่ต่อการเรียนในชั้นเรียนกลุ่มที่มีความสามารถต่ำก็ให้ความสนใจมาก เช่นเดียวกับกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนด แต่ถ้าเป็นงานที่ยากมากก็จะส่งงานล่าช้าบ้าง แต่ก็นานๆ ครั้ง ในเวลาว่างกลุ่มนี้ก็ไม่ได้เข้าใช้บริการของแหล่งเรียนรู้แต่อย่างใดและแทบจะไม่มีโอกาสได้พูดคุยเป็นภาษาอังกฤษกับบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ใช่ครูเช่นกัน สำหรับวิธีการเรียน เมื่อไม่เข้าใจบทเรียนนักเรียนกลุ่มนี้มักจะใช้วิธีค้นหาความหมาย คำศัพท์จากพจนานุกรมภาษาอังกฤษอิเล็กทรอนิกส์หรือที่เรียกว่า talking dictionary และถามเพื่อนหรือขอให้เพื่อนอธิบายให้ฟัง รวมทั้งถามครูร่วมสอนชาวไทย มักไม่ซักถามครูผู้สอนต่างชาติโดยตรง สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นก็จะเข้าร่วมเสมอและชอบกิจกรรมฝึกพูดสนทนา ซึ่งจะชอบทำเป็นกลุ่มหรือคู่มากกว่ากิจกรรมที่ต้องทำคนเดียว แต่ทั้งนี้จะชอบทำกิจกรรมเฉพาะกับครูบางคนเท่านั้น ซึ่งเกือบทุกคนไม่ชอบทำกิจกรรมวิชาภาษาอังกฤษอ่านและเขียน เพราะรู้สึกเหมือนถูกบังคับให้อ่าน ส่วนการทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียนนั้นไม่มีนักเรียนคนใดปฏิบัติ จะทบทวนเฉพาะตอนสอบเท่านั้น

“ชอบทำกิจกรรมกับครูบางคน เบื่อวิชาอ่านเขียนมาก ไม่ชอบทำกิจกรรมไหนๆ น่าจะให้ทำเป็นกลุ่ม ช่วยกัน แต่นี่ให้เราทำกิจกรรมคนเดียว โดดเดี่ยวเลย”

“ในห้องชอบให้พูดเล่น นอกเรื่อง ชอบสนุกๆ ไม่ชอบวิชา reading กับ writing เพราะไม่ชอบก็ต้องอ่าน เพราะเค้าบังคับให้อ่าน”

“ชอบจับคู่แล้วพูด วันสำคัญ เช่น วันไหว้ครู วันคริสต์มาส ครูก็จะให้ออกมาพูดหน้าห้อง ถ้าเรียนอยู่ไม่เข้าใจก็ถามเพื่อน ให้เพื่อนช่วย บางทีก็ถามครูไทย เค้าช่วยได้”

“ถามเพื่อน ถามครูส่วนน้อย ถ้าครูถามเข้าใจไหม ถ้าบอกว่าไม่เข้าใจ ครูก็จะอธิบายเอง เพื่อนจะค่อนข้างเข้าใจ ก็อูๆ ไถๆ กันไป”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

สำหรับการค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อหาความรู้ใหม่ๆ นั้นพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถต่ำส่วนใหญ่ทำการค้นคว้าบ้าง แต่ไม่บ่อย จะใช้บริการห้องสมุดเมื่อต้องทำงานส่งครู ในช่วงโมงว่างหรือนอกเวลาเรียนก็ไม่ได้ฝึกฝนทักษะหรือเรียนรู้เพิ่มเติมใดๆ ซึ่งบางคนบอกว่ามีงานที่ต้องทำส่งอาจารย์มากอยู่แล้ว จึงไม่มีเวลาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ จากแหล่งเรียนรู้มากนัก แต่หากมีเวลาหลังเลิกเรียนก็จะดูหนังเป็นภาษาอังกฤษและใช้อินเตอร์เน็ตบ้าง แต่ก็ไม่บ่อย ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น อ่านหนังสือนอกเวลา อ่านนิตยสารหรือข่าวสารเป็นภาษาอังกฤษ รวมทั้งการฝึกฝนโดยพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษหรือเรียนด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ นั้นปฏิบัติน้อยมากหรือแทบไม่เคยปฏิบัติเลย

“ไม่ค่อยเข้าห้องสมุด จะเข้าบ้างตอนทำรายงาน ถ้าว่างจะไปเล่นเน็ตที่ ICT มากกว่าเลิกเรียนก็เหนื่อยแล้ว เลยไม่ค่อยทบทวน จะฟังเพลงเป็นบางครั้ง และเล่นเน็ตที่บ้าน”

“ไม่ค่อยทำ ฝึกฝนเป็นบางครั้ง บางทีแม่ก็บ่น เค้าอยากให้ขยัน อยากให้อ่านหนังสือ ก็เลยอ่านบ้าง และศึกษา grammar เค้าแบบฝึกหัดมาทำ แล้วก็ฟังเพลง อันนี้ชอบมาก”

“อยู่บ้านไม่ค่อยศึกษาเพิ่มเอง ต้องทำการบ้านให้เสร็จ แต่ก็ดูหนังฝรั่งทางยูทูปบ้าง ถ้าไม่ว่างก่อน”

“ครูก็บอกให้ฝึกอ่านและพูดเยอะๆ ก็ทำบ้าง ไม่ทำบ้าง เช่น ดูข่าวภาษาอังกฤษ อ่านหนังสือ ดูหนัง soundtrack แต่ก็ไม่ได้ทำมาก ส่วนห้องสมุดก็เข้าไปต่อภาพบ้าง แต่มันไม่ค่อยมีเวลามาก การบ้านมีทุกวัน ทำเสร็จก็หมดแรงพอดี”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

ปัจจัยด้านนักเรียนโรงเรียนเมืองสอยสรุปได้ว่า นักเรียนเกือบทุกคนมีความรับผิดชอบสนใจเอาใจใส่ต่อการเรียน และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ดี แต่ไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร ด้านพฤติกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษ นักเรียนส่วนใหญ่มักเงียบ ไม่สื่อสารโต้ตอบกับครูมากนัก มีเพียง 4-5 คนเท่านั้นที่กล้าสื่อสาร ซึ่งตรงกับนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำที่รายงานว่าตนไม่ชอบพูดคุยสื่อสาร เนื่องจากขาดความมั่นใจในทักษะภาษาอังกฤษของตน จึงกลัวว่าจะพูดผิด โดยใช้คำศัพท์และหลักไวยากรณ์ไม่ถูกต้อง ขณะเรียนหากสงสัยจะถามเพื่อน

มากกว่าถามครูผู้สอนชาวต่างชาติโดยตรง ส่วนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงจะไม่อายที่จะซักถามครูทันทีหากสงสัย สำหรับการฝึกฝนด้วยตนเองนอกชั้นเรียนนักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติน้อยมาก จะมีก็กลุ่มที่สื่อสารได้ดีที่ได้ฝึกฝนนอกชั้นเรียนบ้างทั้งดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสืออ่านเล่น และใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ปัจจัยพื้นฐานเช่น การสนับสนุนจากครอบครัวในการเรียนภาษาอังกฤษ การเอาใจใส่ต่อการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอที่ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการสื่อสารดีขึ้น ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงสื่อสารได้ดีกว่า ได้แก่ มีความมั่นใจ กล้าพูดกล้าแสดงออกและการให้เวลากับการฝึกฝนเรียนรู้ด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ซึ่งทำให้มีโอกาสได้สัมผัสกับการใช้ภาษาอังกฤษบ่อยครั้งกว่า

โรงเรียนถิ่นงาม

ด้านที่ 1 ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน

จากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น 3/13 พบว่า เกือบทุกคนเอาใจใส่ต่อการเรียนดีมาก โดยให้ความสนใจขณะครูสอน ตั้งใจฟังและพยายามตอบคำถาม ในชั่วโมงว่างก็จะทำการบ้านและทำรายงานส่งครู ซึ่งพบว่าทุกคนส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลาเสมอ ครูมักชื่นชมในความรับผิดชอบของนักเรียนห้องนี้ แต่ยังมีบางคนซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ยังไม่รับผิดชอบเท่าที่ควร เพราะไม่ค่อยตั้งใจเรียน มักจะอ่านการ์ตูนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ ขณะครูสอน แต่ทั้งนี้ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียนเห็นว่า การที่นักเรียนไม่สนใจเป็นเพราะครูไม่จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ไม่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ให้ทำกิจกรรมรูปแบบเดียวตลอด

“อาจารย์ Paul (นามสมมุติ) เคยชมให้ฟังว่าเด็กพวกนี้จะไปร์ท มีความรับผิดชอบสูง เราพูดนิดเดียวเขาต่อเลยไปเลย งานจะตรงเวลาเป๊ะๆ เอาใจใส่มากๆ ด้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมก็สุดยอด จะกระตือรือร้นมากๆ ชยันมากๆ”

ครูร่วมสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“ครูว่าส่วนมากสนใจดี บางคนเท่านั้นที่ยังอ่านการ์ตูนหรือทำงานอย่างอื่น เราก็ต้องคอยว่าเค้า เค้าร่วมมือ เข้าร่วมกิจกรรมดี ถ้าให้ออกมาพูดก็ทำได้ดี กล้าแสดงออก”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“ห้องนี้ใช้ได้ คนที่รับผิดชอบจริงๆ มีค่ะ ค่ะแผนที่สอบไปก็ออกมาดี ปัญหาที่พบคือ เหมือนเด็กเค้ายังไม่ค่อยสนใจเท่าไรในวิชานี้ อาจเป็นเพราะครูไม่มี Activity อะไรเลยไม่กระตุ้น ให้เด็กอ่านวนไปวนมา ก็ได้บอกหัวหน้าหมวดไปแล้ว”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

ด้านการฝึกฝน นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษมากพอสมควร โดยฝึกพูดกับครูชาวต่างชาติทั้งในและนอกห้องเรียน เนื่องจากมีความสนิทสนมกับครู ในห้องเรียนก็พยายามพูดคุยและตอบคำถามเสมอ ส่วนการฝึกฝนนอกชั้นเรียนบางคนก็ดูภาพยนตร์ ดูรายการทีวี ฟังเพลง ร้องเพลง พูดคุยกับสมาชิกครอบครัว และเขียนจดหมายเป็นภาษาอังกฤษถึงเพื่อนชาวต่างชาติ ทั้งนี้มีนักเรียน 2 คนมีโอกาสได้ไปเรียนภาคฤดูร้อนและไปเที่ยวต่างประเทศ แต่บางคนก็ไม่ค่อยได้ฝึกฝนบ่อยนัก จะทำเฉพาะในเวลาว่างและถ้าไม่เหนื่อยจากการเรียนจนเกินไป

“ดูหนังฝรั่งบ่อย ฝึกพูดกับเพื่อนที่มีทักษะดี เขียนจดหมายถึงชาวต่างชาติที่รู้จัก”

“เคยไปเรียน summer ประเทศอังกฤษ แต่ฝึกเองอย่างอื่น นานๆ ที”

“พูดกับอาจารย์ฝรั่ง ได้ตอบบ่อยๆ ฟังสำเนียงการพูด”

“ฟังเพลง ร้องเพลงตามบ่อยมาก เกือบทุกวัน”

“ไปเที่ยวต่างประเทศก็พูดค่ะ เจอครูก็ทัก ค่อนข้างสนิทกับครู”

“คุยกับอาจารย์บ่อยมากๆ ทั้งในห้อง นอกห้อง พูดเรื่องในบทเรียนหรือพูดเรื่องตลกขบขัน”

“ฝึกพูดที่บ้านกับครอบครัว และหมั่นสนทนากับครู มีโอกาสก็ทำ”

“ฝึกเหมือนกัน ถ้าว่างก็จะนั่งทำ grammar บ้าง เป็นบางครั้ง”

“ชอบดู soundtrack ฝึกฟัง แต่เหนื่อยก็ไม่ดู”

นักเรียน ชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

นอกจากความมั่นใจและกล้าพูดกล้าคุยแล้ว การฝึกฝนทักษะอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของตนได้ดี เพราะได้มีโอกาสสัมผัสกับภาษาอังกฤษบ่อยครั้ง ซึ่งวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองมีหลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับความสนใจและความสะดวกของนักเรียนแต่ละคน เช่น ฟังเพลง อ่านหนังสืออ่านเล่น ดูรายการทีวีภาษาอังกฤษ พูดคุยกับครูต่างชาติ ส่งอีเมลล์คุยกับครู และพูดคุยกับครอบครัว เป็นต้น

“Nat, for example, exposed himself to foreign music. That helps him to develop a style of speaking that sounds like a rapper. He’s getting a lot of input from music. Noon is very confident speaking in a very good English accent. These are important factors: confidence and exposure to foreign language. She likes to talk to foreign teachers, chatting with me and learns inside and outside the classroom. I have one student, her dad insists that she speaks English at home and her English has improved a lot. It’s necessary that students need to practice at home as well.”

ครูผู้สอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“I think some students can’t communicate well because they spend time playing at home, not listening to English music, watch English programs on TV or reading English books.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

ด้านที่ 2 ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ

ในบางวิชาที่ครูได้กระตุ้นโดยจัดกิจกรรมอย่างน่าสนใจพบว่า นักเรียนกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมาก โดยแย่งกันตอบคำถาม พยายามเดาคำตอบที่ถูกต้องและบางคนก็ได้แสดงความคิดเห็นในบางครั้ง คนที่กล้าพูดก็จะตอบทุกครั้ง บางคนที่ไม่พูดก็จะทำกิจกรรมเงียบๆ ซึ่งครูชาวต่างชาติเห็นว่าเป็นเพราะลักษณะนิสัยของเด็กไทยที่จะให้ความเคารพครูและสุภาพมาก ทั้งนี้ก็ไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่า คนที่เงียบเป็นเพราะสื่อสารภาษาอังกฤษไม่ได้ เพราะคะแนนสอบออกมาดีทุกคน จึงอาจเป็นธรรมชาติหรือบุคลิกเฉพาะตัวของนักเรียนมากกว่า จากการสังเกตการเรียนวิชาต่างๆ พบว่า ครูไม่ต้องกระตุ้นนักเรียนมาก เกือบทุกคนจะตั้งใจฟัง และปฏิบัติตามที่ครูบอก หากให้เล่นเกมแข่งขันก็จะกระตือรือร้นและร่วมมือมาก โดยไม่ต้องให้ครูเตือน ทั้งนี้มีเพียง 2-3 คน นั่งแถวหลัง ที่ไม่ค่อยสนใจร่วมกิจกรรม แอบอ่านหนังสือการ์ตูน ครูก็จะเรียกชื่อให้ตอบและเตือน ซึ่งหลังจากนั้นก็สนใจดี

ด้านที่ 3 ความกล้าแสดงออก

ส่วนพฤติกรรมการสื่อสารในชั้นเรียน ซึ่งรวมถึงความมั่นใจและความกล้าแสดงออกที่จะสื่อสารพบว่า ประมาณ 1 ใน 3 ของนักเรียนทั้งหมด สามารถสื่อสารได้ดี ไม่เขินอายหรือลังเลที่จะสื่อสารกับครูชาวต่างชาติ โดยไม่กลัวว่าตนจะพูดผิดหลักไวยากรณ์หรือใช้คำศัพท์ผิด จากการ

สังเกตขณะสื่อสารพบว่า นักเรียนจะคิดและพูดออกมาเลย หากครูไม่เข้าใจก็จะพูดซ้ำพร้อมทั้งแสดงท่าทางประกอบจนเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย แต่บางคนที่ยังไม่สื่อสารได้ตอบมากนักก็พบว่าหากครูเรียกชื่อถามเป็นรายบุคคลก็สามารถตอบคำถามได้ถูกต้องและสามารถทำคะแนนสอบได้ดี จึงไม่อาจสรุปในทันทีว่าคนที่เจียบจะสื่อสารไม่ได้หรือไม่เข้าใจบทเรียน อาจเป็นเพราะบุคลิกส่วนตัวที่ขี้อายหรือไม่ชอบแสดงออก นักเรียนส่วนใหญ่กล้าพูดคุยสื่อสารอย่างมั่นใจและกล้าแสดงออก เพราะต้องนำเสนองานบ่อยในหลายวิชาจึงเกิดความเคยชินและเห็นว่าผู้ฟังเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียน แต่บางคนยังรู้สึกขี้อายและไม่มั่นใจเพราะต้องพูดต่อหน้าผู้อื่น จึงกลัวว่าจะใช้คำศัพท์และหลักไวยากรณ์ผิด

“มั่นใจ เหมือนพูดไทยไปแล้ว กล้าที่จะออก อยู่ EP เสนองานบ่อยมาก ชินค่ะ”

“มั่นใจ present งานหน้าห้องหลายครั้งและหลายวิชามาก ถ้าไม่มั่นใจจะเสียคะแนน จึงทำให้ดีที่สุด ดีกว่ามาอายอยู่”

“ไม่มั่นใจ ต้องใช้ความสามารถอย่างยิ่ง ทั้งการพูด บุคลิกและคุมผู้ฟังให้อยู่”

“ไม่มั่นใจ เพราะเสนอเป็นอังกฤษ ต้องสื่อสารให้เข้าใจ ถ้าพูดผิด grammar ผู้ฟังก็ไม่เข้าใจได้”

“อาย ต้องอยู่ต่อหน้าคน ต้องอธิบายให้คนอื่นฟัง แต่ไม่เกี่ยวกับการพูดภาษาอังกฤษ พูดได้ แต่เป็นตัวเองมากกว่า”

“ถ้าพร้อมก็มั่นใจ ไม่อาย เป็นศักยภาพของเรา แต่ถ้าไม่พร้อมก็ไม่ค่อยมั่นใจ”

นักเรียน ชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

ส่วนการปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนนักเรียนก็กล้าที่จะสื่อสารและแสดงออกเช่นกัน หากครูถามคำถามและนักเรียนส่วนใหญ่จะตอบทันที โดยไม่บอกคำตอบให้เพื่อนตอบแทนหรือรอให้เพื่อนตอบก่อนแล้วค่อยพูดเสริม หากสงสัยหลายคนก็จะกล้าซักถาม แต่ก็พูดแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อย เป็นบางครั้งเท่านั้น ซึ่งจะมีนักเรียนแค่ 2-3 คนที่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างฉะฉานโดยไม่กลัวผิด ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนสื่อสารได้ดีนั้นนอกจากความเข้าใจและความพยายามของนักเรียนโดยมีความมั่นใจไม่กังวลว่าจะสื่อสารผิด การสนับสนุนของครอบครัวและการเรียนพิเศษเพิ่มเติมก็อาจเป็นปัจจัยเสริมด้วยเช่นกัน ยิ่งเรียนเพิ่มและสนใจเรียนในชั้นเรียนก็ยิ่งเสริมให้พัฒนาการดีขึ้น แต่บางคนที่ไม่ได้เรียนพิเศษก็มีผลการเรียนดีได้ แต่ที่เห็นได้ชัดคือ คนที่ชอบพูดคุยกับครูชาวต่างชาติมักจะพัฒนาทักษะการสื่อสารได้เร็วกว่าคนอื่น ๆ โดยสรุปแล้วจะขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเองว่าตั้งใจและพยายามที่จะพูดสื่อสารแค่ไหน นักเรียนที่ไม่ตั้งใจโดยเฉพาะ

คนที่ครอบครัวตามใจมาตั้งแต่เด็กก็จะไม่พยายาม จึงไม่สามารถสื่อสารได้ดี ซึ่งมีประมาณ 4-5 คนในชั้นนี้

“คนสื่อสารดี คงเป็นวุฒิภาวะ คำไหนนะ ไม่เล่นชนเหมือนคนอื่น เอาใจใส่ รู้ว่า อาจารย์สั่งงานอะไรบ้าง อย่างเดือนเนี่ย (นามสมมุติ) เป็นผู้ใหญ่มาก คำเป็นนางแบบ ด้วย...ครอบครัวกับเรียนพิเศษก็น่าจะมีผล อยู่ที่ background ปกรณ์ (นามสมมุติ) เนี่ย เรียนพิเศษก็สื่อสารได้ดี ก็อาจช่วยได้ แต่ไม่ทั้งหมด คนไม่ได้เรียนบางคนก็สื่อสารได้ดี”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“เค้าจะมีแบบฝึกหัดเสริมเหมือนข้อสอบ NT จะขยันอ่านและติวกันทุกคน ส่วนใหญ่ก็เรียนพิเศษ เพราะเรียนเป็นอังกฤษก็จะมีเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ไม่แน่น คนที่สื่อสารได้ดีน่าจะมาจากความสนใจของเค้าค่ะ การไขว่คว้าของเค้า พยายามคุยกับ teacher แต่บางคนก็ไม่สนใจ พ่อแม่เค้ามีตั้งค์ โดน spoil มาตั้งแต่เด็ก ก็อยู่ที่ตัวเค้า”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“Students who cannot communicate well may lack self-confidence. They're afraid that other students might laugh at them if they say something wrong - most of the boys would do that, so some would rather not speak at all.”

ครูผู้สอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“I think some students are too shy and too quiet. I need to call them individually to answer questions. The ones who have better communication skills are not shy to speak and not afraid of making mistakes. I mean they're not worried about their vocabulary and grammar knowledge and always ask questions when they don't understand.”

ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“I always get them to speak but not everyone wants to speak. They do exercises quietly. I think they're shy, lacking self confidence. It's not the problem of comprehension at all. They're afraid the class will laugh at them.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

กลุ่มที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับสูงและระดับต่ำ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงสรุปได้ว่า นักเรียนทุกคนชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและครอบครัวก็ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี โดยให้เรียนพิเศษเพิ่มเติมทั้งกับครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่เรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเองไม่ได้เรียนพิเศษแต่อย่างใด ด้านความเอาใจใส่ต่อการเรียนพบว่า ทุกคนสนใจเอาใจใส่ต่อการเรียนในห้องดี แต่หลังเลิกเรียนจะทบทวนบทเรียนเป็นบางวันเท่านั้นไม่ได้ทำอย่างสม่ำเสมอ และมักจะทบทวนเฉพาะก่อนสอบหรือเมื่อเนื้อหาที่เรียนยากมากจึงต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้น เหตุผลที่นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้ว เนื่องจากมีการบ้านเยอะทุกวันและจะพยายามเรียนในห้องให้เข้าใจให้มากที่สุดจึงไม่ต้องมีการทบทวนอีก ส่วนวิธีการเรียนรู้ในห้องเรียนนั้น หากไม่เข้าใจก็จะถามครูในทันที แต่หากยังไม่เข้าใจก็จะถามเพื่อนอีกครั้ง ขณะเรียนจะตั้งใจฟังที่ครูสอนและพยายามตอบคำถาม กิจกรรมการเรียนที่ชอบ ได้แก่ การฝึกพูดสนทนา เติมคำศัพท์ในเนื้อเพลงและเล่นเกม

“ก็แบบเวลาคุยไม่เข้าใจศัพท์ ก็จะไปถามอาจารย์ฝรั่งเค้า ถ้าไม่เข้าใจก็ถามเลย กิจกรรมที่ชอบมากคือ เวลาฟังเพลงแล้วมี blank มาให้ แล้วให้เราเติมคำ”

“ถ้าไม่เข้าใจก็ถาม แต่จะตั้งใจเรียนและจดมากกว่า ถ้าถามอาจารย์ไม่เข้าใจ ก็จะถามเพื่อน”

“ในห้องจดเฉพาะอันที่สำคัญ บางอย่างเราจำได้ก็ไม่จด เพราะอาจารย์เค้าจะพูดเร็ว จะ short note เค้า ก็จะถามครูบ้างถ้าไม่เข้าใจจริงๆ ชอบทำกิจกรรม role play แต่ต้องสนุกๆ”

“เวลาฟัง ต้องพยายามจับใจความให้ได้ว่าเค้าพูดว่าอะไร ไม่รู้คำไหนก็ลองถามเค้าดูว่าแปลว่าอะไร ก็จะเข้าใจมากขึ้น ไม่ต้องอวย กิจกรรมชอบการสนทนาค่ะ”

“ในห้องจะตั้งใจให้มากที่สุด พยายามเข้าใจกับมันให้ได้ ครูถามก็ตอบให้มากเข้าใจตามที่เราคิด ชอบให้ครูจัดเล่นเกม มันส์ดี”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 4 ม.ค. 2551.

เมื่อสอบถามถึงการฝึกฝนด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ทุกคนได้ฝึกฝนบ่อยครั้ง โดยนักเรียนส่วนใหญ่ชอบฟังเพลง ดูรายการทีวี ดูละคร ดูการ์ตูนและอ่านหนังสืออ่านเล่นเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งการทำกิจกรรมที่ตนชอบจะได้ทั้งความสุขและได้ฝึกฝนภาษาอังกฤษ การที่ได้สัมผัสกับภาษาอังกฤษบ่อยครั้งและในหลายช่องทางที่ไม่ใช่การเรียนในห้องเท่านั้น ทำให้นักเรียนสามารถ

พัฒนาความรู้และการสื่อสารได้อย่างต่อเนื่อง และการฝึกฝนในบรรยากาศที่ผ่อนคลายถือว่าเป็นการพักผ่อนไปด้วยจึงอยากทำบ่อยครั้งขึ้น ถึงแม้จะไม่ได้ทำทุกวันก็ตาม

“ต้องหาความรู้ใส่ตัว อย่างแรกอ่านหนังสือ แล้วก็ฟังเพลงภาษาอังกฤษช่วยได้ค่ะ แล้วก็หัดร้อง คือไม่ใช่แค่มีความสุขที่ฟังเพลง แต่จำศัพท์ได้ด้วย ถ้าสิ่งที่ชอบจะทำได้ดี หนูก็ฝึกแบบนี้”

“ฟังเพลงค่ะ เพราะหนูเป็นคนฟังเพลงฝรั่งอยู่แล้ว”

“ผมดูการ์ตูนภาษาอังกฤษ พอเดาได้ ผมก็ฟังเพลงด้วย ผมจะเน้นฟัง เพราะฟังยังไม่ค่อยรู้เรื่อง ฟังหนัง ฟังการ์ตูน ไม่เข้าใจก็ดู subtitle บางทีก็ฟังทุกวัน แล้วแต่เวลา”

“ดูเกือบจะทุกวันค่ะ ก็มีเคเบิลทีวีช่องหนึ่ง เขาจะเอา Disney channel มา แล้วหนูจะติดหนัง series ช่องหนึ่งมาก ก็ดูเข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง แต่ก็พยายามฟังคำไปเรื่อยๆ ก็เข้าใจเอง หนูชอบดูหนัง ส่วนหนังสือเดือนที่แล้วหนูอ่านไปเล่มหนึ่ง หนูยืมจากห้อง SEAR”

“อ่านหนังสือนอกเวลาบ้างเป็นบางครั้ง พกการ์ตูน แล้วก็ Harry Potter แต่ดูเคเบิลทุกวัน วันละนิดละหน่อย ก็จะมีเข้าไปบ้าง”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 4 ม.ค. 2551.

ส่วนนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ เกือบทุกคนไม่ค่อยมีความถนัดในวิชาภาษาอังกฤษ จะเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ได้ดีกว่า แต่ครอบครัวสนับสนุนให้มาเรียนเป็นอย่างมาก บางคนไม่ได้ตั้งใจจะเข้าเรียนในโครงการ English program แต่พ่อแม่อยากให้เรียนจึงมาเรียน ไม่ได้เกิดจากความชอบและความต้องการของนักเรียนเองทั้งหมด ด้านความเอาใจใส่ต่อการเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อการเรียนดีพอสมควร จะตั้งใจฟังและเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ถึงแม้ว่าจะค่อนข้างเจ็บและยังไม่กล้าแสดงออกมากนัก หลังเลิกเรียนทุกคนไม่ได้ทบทวนบทเรียนที่เรียนไปแล้ว มีเพียงคนเดียวที่ทำบ้างแต่จะนานๆ ครั้ง สำหรับการส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ส่วนใหญ่จะส่งตรงเวลาเนื่องจากกลัวเสียคะแนน การทำรายงานต่างๆ บางคนจะดูงานของเพื่อน แล้วนำมาแก้ไขบางส่วนก่อนส่งครู ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มนี้ยังพึ่งพาเพื่อน ไม่พยายามจัดการการเรียนด้วยตนเอง ด้านพฤติกรรมการสื่อสาร ส่วนใหญ่ยังไม่มั่นใจและอายที่จะสื่อสารโต้ตอบกับครูผู้สอน ถ้าครูถามโดยไม่เรียกชื่อเป็นรายบุคคลให้ตอบก็มักจะไม่ตอบ จะให้เพื่อนตอบแทน เพราะมีความรู้คำศัพท์ที่จำกัด การสื่อสารกับเพื่อนๆ ในห้องจะใช้ภาษาไทย จะสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษกับครูเท่านั้น ในกรณีที่ไม่วางใจก็ถามเพื่อนในห้องหรือขอให้เพื่อนอธิบายให้ฟัง

“เมื่อก่อนขี้อายมากกว่านี้ ตอนนี้อายนิดหน่อย แต่ถามก็ารู้คำตอบ แต่ให้เพื่อนๆ ตอบ ถ้าเรียกชื่อก็ตอบ พูดก็ไม่อายครับ แต่ผมมีคำศัพท์ไม่มาก ได้นิดๆ หน่อยๆ ครับ”

“กลัวบ้างเหมือนกัน แต่ก็ต้องพูด พูดกับอาจารย์ แต่กับเพื่อนก็พูดภาษาไทย พยายามพูดกับอาจารย์ให้มากที่สุด กิจกรรมก็ชอบเล่นเกม พวกเกมคำศัพท์”

“ผมไม่ค่อยชอบวิชาภาษาอังกฤษ แต่ชอบวิชาเลข ชอบเวลาอาจารย์ให้ออกมา ทำแบบฝึกหัดหน้าชั้น ให้โจทย์มาแล้วให้เราทำ”

“ถามเพื่อน ถ้าไม่เข้าใจ ถามคนข้างๆ ถ้าครูถาม ก็ตอบมั่ง แต่เพื่อนตอบมากกว่า”

“ชอบให้ฝึกแต่งประโยค แต่ก็ทำติดบ่อยๆ เพราะไม่รู้จะแต่งยังไง ส่วนพูดไม่ค่อย ครูถามถ้าเรียกชื่อก็ตอบ ถ้าไม่เรียกจะให้เพื่อนๆ ตอบ หนูยังไม่มั่นใจ กลัวฟังคำถามผิด”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 2551.

ส่วนการฝึกฝนด้วยตนเองนอกชั้นเรียน นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถต่ำส่วนใหญ่ไม่ได้ฝึกฝนทักษะอย่างจริงจังแต่อย่างใด มีเพียง 1-2 คนที่ได้ทำแบบฝึกหัดคำศัพท์ ดูรายการทีวีและเล่นเกมคอมพิวเตอร์ที่เป็นภาษาอังกฤษบ้าง แต่ก็ค่อนข้างน้อย และบางคนก็ไม่ได้ฝึกฝนเลย

“นอกห้องไม่ค่อยได้พูดเลย ไม่ค่อยมีโอกาสได้คุยกับฝรั่ง แต่คุยกับแม่บ้าง ไม่ทุกวัน แต่ดู Chris delivery เกือบทุกอาทิตย์ ก็ดูข่าวช่อง 9 บ้าง แต่มาตีงมาก ช่วงปิดเทอมถึงได้ดูเพราะนอนดึกได้”

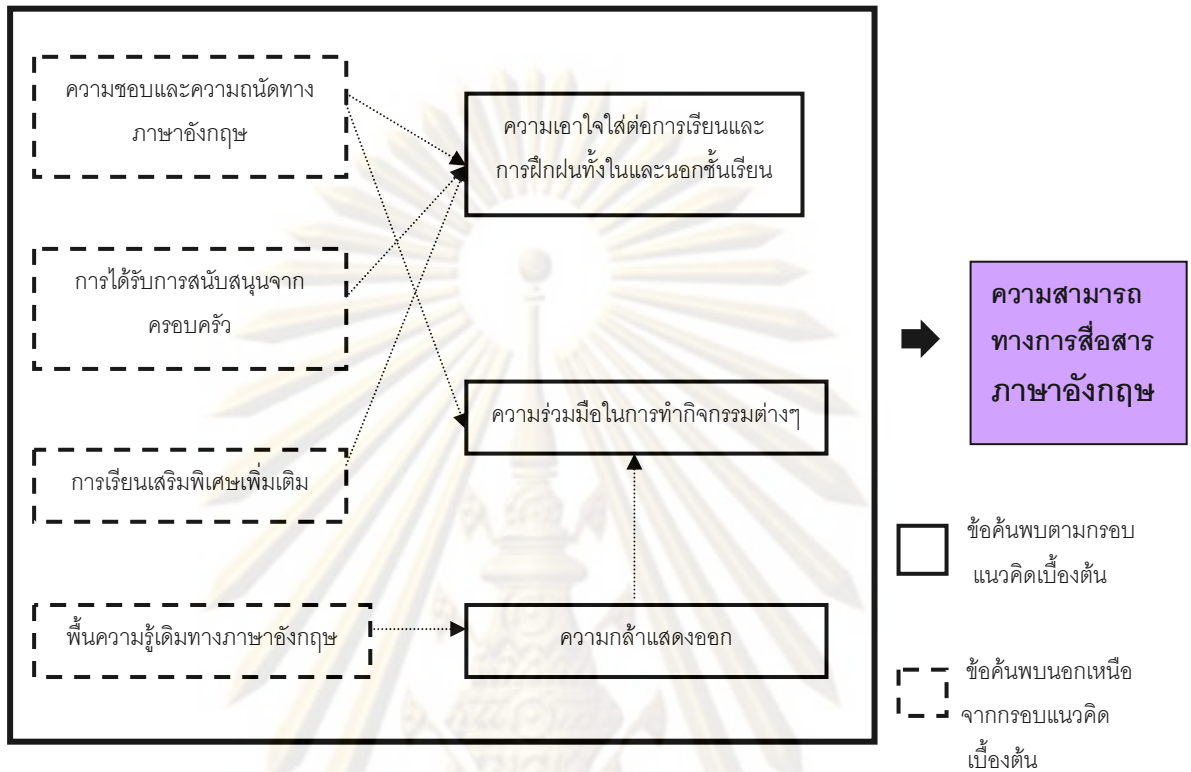
“ถ้ามีการบ้านก็จะให้แม่ช่วยติวให้ แม่ก็จะซื้อหนังสือมาให้ผมทำ 3 วิชา มีทั้งอังกฤษและภาษาไทยด้วย อังกฤษก็เกี่ยวกับ vocabulary อย่างเดียวครับ จะชอบมากกว่า จะทำวันเว้นวัน วันละ 15-20 ข้อ แต่ฝึกอย่างอื่นๆ ไม่ค่อยฝึก”

“เล่นเกมคอมพิวเตอร์เป็นภาษาอังกฤษครับ มันมีคำศัพท์มากมาย คำสั่งต่างๆ ก็เป็นอังกฤษหลายประเภท พวกสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ มันไม่มีภาษาไทยเลย ถ้าเป็นแนวทหาร ก็เป็นคำสั่งทหาร ยาวเป็นหน้าเลย เป็นคำสั่งที่ยากมาก แปลทีละตัว ยากมาก”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 2551.

โดยสรุปจะเห็นได้ว่านักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถต่ำจะมีพฤติกรรมการเรียนและการสื่อสารแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถสูงค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะไม่มีความมั่นใจในทักษะของตน ไม่กล้าแสดงออกและกล้าสื่อสารเท่าที่ควร และไม่ค่อยฝึกฝนทักษะนอกชั้นเรียน แต่ด้านอื่นๆ ก็จะคล้ายคลึงกัน เช่น ทุกคนเอาใจใส่ต่อการเรียนในชั้นเรียนดี มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

จากการศึกษาปัจจัยด้านนักเรียนจากกรณีศึกษาในโรงเรียนทั้งสองแห่ง สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการสื่อสารนักเรียนโดยรวมได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

- กลุ่มที่มีความสามารถสูง**
- ◆ ชอบเรียนและพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษ
 - ◆ ตั้งใจเรียน เน้นทำความเข้าใจกับบทเรียน
 - ◆ มั่นใจ ไม่อายและซักถามทันทีเมื่อสงสัย
 - ◆ กระตือรือร้นและร่วมมือในกิจกรรมดี
 - ◆ ฝึกฝนอย่างมากจากสื่อต่างๆ
 - ◆ เรียนเสริมพิเศษเพิ่มเติม (ทุกคน)

- กลุ่มที่มีความสามารถต่ำ**
- ◆ ไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษ ไม่มีความถนัด
 - ◆ ตั้งใจเรียน แต่มีพื้นความรู้ภาษาอังกฤษต่ำ
 - ◆ ไม่มั่นใจ อายและกลัวสื่อสารผิด
 - ◆ ร่วมมือ แต่มักพึ่งพาเพื่อน
 - ◆ ฝึกฝนน้อยมาก
 - ◆ เรียนเสริมพิเศษ (บางคน)

แผนภาพที่ 7 ปัจจัยด้านนักเรียนที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ดังแผนภาพ จะเห็นว่าผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นปัจจัยที่ส่งผลตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์ไว้ในกรอบแนวคิดเบื้องต้น ได้แก่ ความเข้าใจต่อการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ และความกล้าแสดงออก ซึ่งความกล้าแสดงออกจะส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ กล่าวคือ นักเรียนที่กล้าแสดงออก

จะมีความมั่นใจในทักษะความสามารถของตน ชอบพูดคุยสื่อสาร อาสาเป็นตัวแทนกลุ่มบ่อยครั้ง และให้ความร่วมมือดีในทุกกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น กลุ่มที่ 2 เป็นข้อค้นพบเพิ่มเติมนอกเหนือจากกรอบแนวคิด ซึ่งพบว่านักเรียนที่เอาใจใส่ต่อการเรียนและมีความพยายามในการฝึกฝน มักมีสาเหตุมาจากความชอบและความถนัดทางภาษาอังกฤษ การได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากครอบครัว และการเรียนเสริมพิเศษนอกชั้นเรียน นอกจากนี้ นักเรียนที่ชอบและถนัดทางภาษาอังกฤษก็มักจะทำให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรมต่างๆ และนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ทางภาษาอังกฤษดีก็ จะมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากกว่าคนที่มีความรู้ต่ำ

ด้านความเอาใจใส่ต่อการเรียนนั้น เมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งชั้นเรียน สรุปได้ว่า เกือบทุกคนตั้งใจเรียนในห้องดี ถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียนนัก มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่ตั้งใจ มักนำกิจกรรมอื่นๆ ขึ้นมาทำขณะครูสอน ซึ่งถ้ามีพื้นฐานภาษาอังกฤษที่ไม่ดีอยู่แล้ว คนที่ไม่ตั้งใจจะมีผลการเรียนตกต่ำมากในทุกวิชา ครูผู้สอนเห็นว่าสาเหตุที่บางคนไม่กระตือรือร้นและสนใจเรียน เป็นเพราะได้เรียนเสริมพิเศษข้างนอกจึงเรียนนำเพื่อนๆ ในห้อง ส่วนด้านการฝึกฝนทักษะนั้น ส่วนใหญ่ไม่ฝึกฝนเท่าที่ควร ทั้งในช่วงเวลาที่โรงเรียนและนอกชั้นเรียน มีเฉพาะกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงที่ได้ฝึกฝนบ่อยครั้งกว่า ส่วนด้านความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ทุกคนให้ความร่วมมือดี โดยเฉพาะในวิชาที่ครูสอนสนุกและสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย ดั่งเช่น วิชาชีววิทยาที่โรงเรียนถิ่นงามที่พบว่า นักเรียนได้แข่งขันกันตอบคำถาม ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เป็นด้านความกล้าแสดงออกและกล้าที่จะสื่อสาร โดยเฉพาะนักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนเมืองสวายและกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำจากทั้งสองโรงเรียน หลายคนเงิบ ไม่กล้าพูดกล้าคุยกับครูผู้สอน เมื่อสงสัยก็ไม่ซักถามครูโดยตรงจะถามเพื่อน ไม่อาสาตอบคำถาม ซักถามหรือแสดงความคิดเห็นใดๆ เมื่อไม่กล้าแสดงออก ก็จะอายและไม่กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ สาเหตุสำคัญคือความไม่มั่นใจในทักษะภาษาอังกฤษของตน กลัวว่าจะสื่อสารผิด โดยให้รูปประโยคและคำศัพท์ผิด จึงเลี่ยงที่จะสื่อสารและแสดงออก เพราะกลัวเพื่อนจะหัวเราะเยาะ ทั้งนี้ครูได้ให้ข้อสังเกตว่านักเรียนบางคนเงิบ ไม่สื่อสารเป็นเพราะมีบุคลิกที่ขี้อายและไม่ชอบแสดงออก ถ้าให้พูดคุยก็สามารถสื่อสารได้

เมื่อทำการสัมภาษณ์เจาะลึกนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงจากทั้งสองโรงเรียนพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้สื่อสารได้ดีประกอบด้วยหลายปัจจัย ส่วนใหญ่จะชอบเรียนภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ระดับต้นๆ ครอบครัวให้การสนับสนุนเป็นอย่างมาก โดยให้เรียนพิเศษทั้งกับครูไทยและครูต่างชาติและซื้อสื่ออุปกรณ์มาให้ฝึกเองที่บ้าน ในชั้นเรียนกลุ่มนี้จะตั้งใจเรียน ตั้งใจฟังครูและเน้นทำความเข้าใจกับบทเรียน ถ้าไม่เข้าใจก็จะถามครูทันที นอกจากนี้ยังพยายามตอบคำถามและเข้า

ร่วมกิจกรรมเสมอ เมื่อสื่อสารจะมั่นใจ ไม่อาย ถึงแม้จะรู้สึกตื่นเต้นบ้างเพราะกลัวสื่อสารผิด แต่การเรียนกับครูต่างชาติทำให้รู้สึกชินและกล้าแสดงออกมากขึ้น ด้านการฝึกฝนนอกชั้นเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ทบทวนบทเรียนมากนัก แต่มักทำกิจกรรมภาษาอังกฤษอื่นๆ เช่น ดูภาพยนตร์ ดูการ์ตูน ดูรายการทีวี ฟังเพลง และใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล ด้านการเรียนพิเศษเกือบทุกคนเรียน ทั้งกับครูชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งบางคนก็เรียนอย่างสม่ำเสมอ การเรียนพิเศษมีส่วนช่วยให้ เรียนรู้เนื้อหาได้เร็วและมากกว่าเพื่อนในห้อง แต่ทั้งนี้มี 2 คนที่ไม่ได้เรียนเสริมแต่อย่างใด ส่วนนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถต่ำ เกือบทุกคนไม่ค่อยถนัดวิชาภาษาอังกฤษและไม่ได้ต้องการเรียน ในโครงการ English program ตั้งแต่แรก แต่ครอบครัวสนับสนุนให้มาเรียน นอกจากนี้ยังไม่ชอบ พูดคุยเป็นภาษาอังกฤษมากนัก เพราะกลัวว่าจะพูดผิดและกังวลด้านการใช้คำศัพท์และหลัก ไวยากรณ์ ในชั้นเรียนมักไม่ค่อยมั่นใจและอายที่จะสื่อสาร หากไม่เข้าใจก็จะถามเพื่อนหรือครูร่วม สอนชาวไทยมากกว่าถามครูชาวต่างชาติโดยตรง ส่วนการฝึกฝนนั้นน้อยมากหรือไม่เคยฝึกฝนเลย

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน

การศึกษาปัจจัยด้านครูผู้สอนที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนแบ่ง ออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ภูมิหลังและคุณสมบัติของครู โดยศึกษาประเด็นย่อยเกี่ยวกับสัญชาติของครู ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอนทั้ง ประสบการณ์การสอนในประเทศไทยและในโครงการ English program

ด้านที่ 2 ทักษะการสอนในชั้นเรียน โดยศึกษา 8 ประเด็นย่อย ได้แก่ ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การออกแบบหลักสูตรและการใช้แผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิควิธีในการกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ การส่งเสริมความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีมในชั้นเรียน การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการจัดชั้นเรียนอย่างเหมาะสม ทักษะการนำเสนอเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการเรียนรู้อื่นๆ และการตระหนักถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของผู้เรียน (สุมาลี ชีโนกุล, 2548) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ครู ทั้งครูผู้สอนชาวต่างชาติและครูร่วมสอนชาวไทย การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการกับหัวหน้าโครงการ การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน และการสังเกตการสอนในชั้นเรียนของผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำ โดยการเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งภายในโรงเรียนเดียวกันและระหว่างโรงเรียน

โรงเรียนเมืองสวย

ด้านที่ 1 ภูมิหลังและประสบการณ์การสอน

ครูชาวต่างชาติของโรงเรียนเมืองสวยทุกคนมีคุณสมบัติพื้นฐานครบถ้วนตามที่ต้องการ โดยมีวุฒิกศักรศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ และมีระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาโท เกือบทุกคนจบตรงกับเนื้อหาวิชาที่สอนหรือไม่ก็เคยสอนวิชานั้นๆ มาก่อนหน้านี้ ด้านประสบการณ์การสอนนั้นแตกต่างกัน โดยบางคนก็มีประสบการณ์การสอนหลายปีและสอนที่โรงเรียนเมืองสวยมานาน แต่บางคนก็มีประสบการณ์การสอนน้อย แต่เมื่อศึกษาในเชิงลึกพบว่า ครูทุกคนได้ให้ความร่วมมือ รับฟังคำแนะนำจากครูร่วมสอนชาวไทยและนำไปปรับปรุงการสอนของตนเป็นอย่างดี นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เอาใจใส่นักเรียนดี ซึ่งการคัดเลือกครูชาวต่างชาติได้ให้ความสำคัญด้านความสามารถทางการสอนและต้องจบตรงหรือใกล้เคียงกับสาขาที่สอนเป็นหลัก ส่วนประสบการณ์การสอนและสัญชาติจะใช้ประกอบการพิจารณาเท่านั้น

เมื่อศึกษาในรายละเอียดของครูแต่ละคนพบว่า ครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษเกี่ยวกับด้านการฟังและการพูดเป็นชาวอังกฤษ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านศิลปศาสตร์ มีประสบการณ์การสอนทั้งหมด 2 ปี โดยเริ่มสอนที่ประเทศไทยและทำงานที่โรงเรียนเมืองสวยประมาณ 1 ปีเศษ ส่วนครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์เป็นครูเจ้าของภาษา ชาวอเมริกัน จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการออกแบบสื่อและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีประสบการณ์การสอนทั้งสิ้น 3 ปี โดยเริ่มสอนในโครงการ English program ที่ประเทศไทยและทำงานที่โรงเรียนเมืองสวยได้ 2 ปี นอกจากสอนวิชาคอมพิวเตอร์แล้วยังสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูดในระดับชั้นอื่นๆ ด้วย ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ เป็นชาวฟิลิปปินส์ จบการศึกษาระดับปริญญาโทด้านบริหารธุรกิจและปริญญาตรีทางวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 7 ปี โดยสอนที่ประเทศไทย 5 ปี และสอนที่โรงเรียนเมืองสวย 3 ปี ครูสอนวิชาสุขศึกษาเป็นชาวฟิลิปปินส์ จบการศึกษาด้านคณิตศาสตร์ มีประสบการณ์การสอนทั้งสิ้น 11 ปี สอนในประเทศไทยและที่โรงเรียนเมืองสวยเป็นเวลา 2 ปี ส่วนครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นชาวอินเดีย จบการศึกษาวินยาศาสตร์โดยตรง มีประสบการณ์การสอน 6 ปี โดยสอนที่ประเทศไทย 3 ปี และที่โรงเรียนเมืองสวยเป็นเวลา 2 ปี

จากการประเมินโดยรวมพบว่า โรงเรียนเมืองสวยมีวิธีการคัดเลือกครูโดยดูจากครูที่มีประสบการณ์ มีทักษะการสอนและเทคนิคการสอนที่ดี สามารถช่วยในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนได้ ทั้งนี้โรงเรียนเชื่อว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนมานาน จะมีทักษะการจัดการชั้นเรียนได้ดีกว่าครูที่ไม่มีประสบการณ์ จึงทำให้โรงเรียนเมืองสวยมีครูชาวต่างชาติที่มี

คุณภาพค่อนข้างมาก ครูบางคนก็สอนที่โรงเรียนเมืองสวายมาตั้งแต่เปิดโครงการ English program และโดยส่วนใหญ่จบตรงหรือใกล้เคียงกับสาขาวิชาที่สอน ถึงแม้ว่าครูบางคนจะไม่ได้จบทางด้านการศึกษาโดยตรง แต่ทางโรงเรียนก็เน้นที่ความสามารถด้านการสอนและความมุ่งมั่นของครูเป็นหลัก ครูทุกคนให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและคำแนะนำจากครูร่วมสอนชาวไทยที่มีประสบการณ์มากกว่าเป็นอย่างดี ส่วนด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมพบว่าไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด ทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและเอาใจใส่นักเรียนดี แต่ก็ยังพบว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยและไม่ได้จบด้านการศึกษาโดยตรงมักจะมีปัญหาด้านการถ่ายทอดความรู้และจิตวิทยาในการสร้างแรงจูงใจต่อการเรียน เช่น

“ครูมีส่วนสำคัญ การควบคุมชั้นเรียนถ้าไม่มีประสบการณ์จะมีปัญหาเพราะว่าเด็กก็ไม่เข้าใจครู ครูก็ไม่เข้าใจเด็ก การคัดเลือกครูต้องดูวุฒิ ที่นี้ครูต้องสอนให้เราดูก่อนว่าอธิบายใช้ได้ไหม เข้าใจเนื้อหาวิชาไหม จุดแข็งของเราก็คือ ผู้สอนมีความมุ่งมั่นและสอนอย่างต่อเนื่อง บางท่านอยู่มา 5 ปีแล้ว”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“ต่างชาติที่นี้ให้ความร่วมมือดี ไม่มีการขัดแย้ง จะฟังที่เราเสนอแนะ ทำงานกันเป็นทีม ปรับตัวเข้ากันตลอดเวลา ความแตกต่างทางวัฒนธรรมไม่เป็นปัญหา ส่วนใหญ่ดีนะ ความสัมพันธ์กับเด็กก็ดี ไปกันได้ พูดถึงประสบการณ์บางคนก็มาก บางคนก็น้อย แต่เค้าก็จบกันมาสูงๆ ตรงกับที่ต้องการนะ”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“ครูต่างชาติบางคนไม่ได้เป็นครูมืออาชีพ ก็มีปัญหาเรื่องการสื่อสาร การถ่ายทอด ไม่มีจิตวิทยาชักจูงเด็กให้ใฝ่เรียน ถ้าไม่ได้จบครูก็ไม่มีความสามารถทางนี้ ครูที่นี้เห็นเค้าสนใจ เอาใจใส่ดี บางคนก็อยู่นานแล้ว ประสบการณ์ใช้ได้”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

นอกจากเกณฑ์ที่ใช้คัดเลือกครูของโรงเรียนเมืองสวายข้างต้นแล้ว ยังมีวิธีการคัดเลือกโดยดูจากสัญชาติของครูด้วย โดยจะเน้นในเรื่องของความเป็นเจ้าของภาษา ยกตัวอย่างครูที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ ถ้าไม่จบทางด้านภาษาอังกฤษโดยตรงแต่เป็นเจ้าของภาษาและมีเทคนิคการสอนที่ดีทางโรงเรียนก็จะคัดเลือกไว้ แต่หากเป็นวิชาอื่นๆ จะไม่พิจารณาด้านสัญชาติเป็นหลักแต่จะพิจารณาที่ความสามารถด้านการสอนเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้โรงเรียนยังเห็นว่า การที่มีครูต่างชาติ

หลายเชื้อชาติจะเป็นผลดีต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมของหลายชาติ และครูแต่ละคนแต่ละเชื้อชาติก็มักจะมีเทคนิคการสอนที่แตกต่างกัน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลายมากขึ้น ส่วนการที่ครูมีประสบการณ์การสอนมาก่อนเป็นสิ่งดี แต่ไม่จำเป็น เพราะครูที่ไม่มีประสบการณ์แต่ได้ปรับตัวกับการสอนระยะหนึ่งก็อาจสามารถสอนได้ดี ซึ่งต้องพิจารณาที่วิธีการสอนประกอบด้วย อย่างไรก็ตาม กระบวนการคัดเลือกครูนั้นจะให้นักเรียนมีส่วนร่วมเสมอ โดยให้ผู้สมัครทำการสอนจริงในชั้นเรียน แล้วให้นักเรียนตัดสินใจร่วมกับครูร่วมสอนชาวไทยด้วย

“ปริญญาตรีแน่นอนและจบตรงสาขา บางครั้งคนที่ไม่มีประสบการณ์แต่พยายามก็สอนได้ดี สัญชาติเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น ถ้าถ่ายทอดได้เราก็รับ เรามีครูอินเดียที่เก่ง สอนวิทยาศาสตร์ แต่เฉพาะวิชาอังกฤษจะพิจารณาสัญชาติด้วย เราให้เด็กตัดสิน แล้วเราก็คุยกันนอกรอบ ครูฝรั่งของเราและครูไทยก็มาช่วยตัดสินด้วย หลายชาติดี เป็นผลดีกับนักเรียน จากอเมริกาก็มีเทคนิคแบบหนึ่ง อังกฤษ ฟิลิปปินส์ บังคลาเทศ ก็อีกแบบหนึ่ง เราจึงสนใจแต่คนที่มีคุณภาพ อย่างน้อย ๆ ก็ต้องจบปริญญา”

หัวหน้าโครงการ English program รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 10 ส.ค. 2550.

ด้านที่ 2 ทักษะการสอนในชั้นเรียน

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามทั้งจากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สรุปได้ว่า ครูชาวต่างชาติโรงเรียนเมืองสอยส่วนใหญ่มีทักษะการสอนที่ดี กระตุ้นให้นักเรียนได้พูดคุย สนใจและเอาใจใส่ต่อนักเรียนและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน แต่ละคนมีเทคนิควิธีการสอนที่ค่อนข้างหลากหลาย ทั้งให้ทำโครงการ (project work) ใช้การถามตอบให้นักเรียนคิด ให้แก้โจทย์ปัญหาหน้าชั้นเรียนและจัดให้นักเรียนทำงานทั้งเดี่ยว คู่หรือกลุ่มบ้าง ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่สอนและรูปแบบกิจกรรมที่ใช้ แต่ทั้งนี้ครูส่วนใหญ่ได้สอนตามหลักสูตรและหนังสือเรียนที่โรงเรียนจัดให้ ไม่ได้ออกแบบหลักสูตรหรือจัดทำสื่อขึ้นเอง ยกเว้นในวิชาคอมพิวเตอร์ที่ครูได้คิดรูปแบบของกิจกรรมและทำสื่อการสอนเอง รายละเอียดในแต่ละประเด็นย่อยมีดังนี้

ด้านความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย พบว่าครูแต่ละท่านจะมีวิธีการและรูปแบบการสอนที่แตกต่างกัน เช่น ครูวิชาคอมพิวเตอร์ มักจะมอบหมายให้นักเรียนทำโครงการ (project work) ส่งภาคเรียนละ 1 ชิ้น เนื้อหาจะเน้นแนวสนุกสนานและไม่จำกัดว่าต้องเน้นความรู้ด้านภาษาอังกฤษเท่านั้น อาจเป็นด้านอื่นๆ ที่นักเรียนสนใจ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไปด้วย ส่วนครูสอนวิชาสุขศึกษา

มักจะให้แบบฝึกหัดเพิ่มเติมเสมอ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกฝนด้วยตนเองและพยายามให้ทุกคนได้ฝึกคิดเอง ทำเองเสมอโดยใช้วิธีถามคำถามแล้วให้ไปค้นหาคำตอบ ส่วนครูสอนวิชาภาษาอังกฤษใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ผสมผสานกันทั้งกิจกรรมการฟัง พูด อ่านและเขียน แต่ไม่ค่อยให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตแล้วออกมารายงานหน้าชั้น เนื่องจากนักเรียนมักคัดลอกข้อความต้นฉบับมาทั้งหมด ไม่พยายามเขียนอธิบายโดยใช้คำพูดของตนเอง ส่วนครูวิทยาศาสตร์มักให้ทำโครงการโดยส่งเสริมให้สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แล้วออกมารายงานผลหน้าชั้น ส่วนครูคณิตศาสตร์มักใช้เทคนิคให้นักเรียนทำกิจกรรมทั้งคู่และกลุ่ม และส่งเสริมให้อ่านหนังสืออ้างอิงประกอบและสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง

“Every semester I gave them a really big project, something fun but no need to be in English only. Besides knowledge and skills, they also developed their creative skill”

ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Every time if we haven't finished any particular topics, I give some exercises. More practice helps them. I often asked them questions too. They needed to find out answers by themselves and this gave them a chance to speak.”

ครูสอนวิชาสุขศึกษา รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“A bit of everything: writing, reading, listening and speaking. I usually get them to work individually, in pairs or groups of three - may be once in two weeks. But I don't usually ask them to search for information. They will copy the whole document from the Internet and never try to do it in their own words. I can't see why they do that.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“Not only group work. I sometimes give them project work to do and present to the class. I also encourage them to search information from internet most of the time.”

ครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

นักเรียนในส่วนที่ชอบการสอนของครูชาวต่างชาติ นั้น ชอบเพราะสอนสนุก เป็นกันเอง ไม่ดุและเอาใจใส่ดีมาก สอนเนื้อหาที่เข้มข้นและน่าแบบฝึกหัดยากๆ มาให้ลองทำ ทำให้นักเรียนสามารถทำข้อสอบที่เป็นภาษาไทยได้ง่ายขึ้น ครูส่วนใหญ่มีเทคนิคการสอนที่ดี มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสารเช่น กิจกรรมสนทนาเป็นคู่ แสดงบทบาทสมมุติ (role play) และอื่นๆ และหากประสบปัญหาด้านการสื่อสารเช่น นักเรียนพูดตะกุกตะกักเพราะนึกคำศัพท์ไม่ออกและไม่รู้จะสื่อสารอย่างไร ครูมักให้เวลาคิดและพยายามแนะนำจนสามารถตอบได้ แต่ถ้าสอนน่าเบื่อก็จะรู้สึกเบื่อหน่าย และถ้าสอนเนื้อหาที่ไม่ลึกซึ้งและละเอียดพอก็จะทำให้ทั้งห้องไม่เข้าใจและงงกับบทเรียน

นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบวิธีการสอนของครู 1-2 คน เนื่องจากสอนไม่ดี สอนไม่เข้าใจ น่าเบื่อ เคร่งครัดเกินไปและให้ความสนใจเฉพาะคนเก่งหรือคนที่ตอบคำถามได้ เนื่องจากนักเรียนบางคนไปเรียนเสริมพิเศษข้างนอกจึงเรียนเร็วกว่าคนอื่นๆ ดังนั้นครูจึงทักท้วงเอาเองว่าทุกคนเข้าใจเนื้อหาแล้วจึงสอนต่อ เป็นผลให้บางคนตามบทเรียนไม่ทัน ส่วนการพูดภาษาอังกฤษ ครูบางคนก็พูดเร็วเกินไปจนฟังไม่ทัน ทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน

“ครูเข้มงวดเกินไปบางคน คนที่เก่งๆ คำก็ส่งงานได้ แต่คนที่ไม่ค่อยรู้เรื่องก็ส่งไม่ค่อยได้ คำก็ว่าคนที่ไม่รู้เรื่อง คนที่เก่ง คำจะเก่งมากๆ คำไปเรียนของ ม.ปลายแล้ว ครูคำก็สนใจแต่คนเก่งๆ คนเก่งคำเข้าใจแล้ว ถ้าคนไม่เก่งไม่เข้าใจคำก็เลยไปเลย คำบอกคนอื่นไปได้แล้ว คำว่าคนที่ไม่ได้ว่า คนที่ไปได้ต้องการไปแล้ว แต่ต้องมานั่งรอคนที่ไปไม่ได้”

“ส่วนมากในห้องจะเป็นอย่างนี้มากกว่า ไม่เก่ง เก่งอยู่ไม่กี่คน 2-3 คน ถ้าคนอยากไปคำก็จะไปเรียนเพิ่มข้างนอกเอง”

“พอมาถึงคำก็ตอบได้ ตอบได้ แล้วครูคำก็จะชอบคนนั้นไปเลย คนที่ตอบไม่ได้ คำก็จะโดนว่า ก็คำยังไม่สอน แต่เพื่อนคำไปเรียนเพิ่มข้างนอกมา คำเลยตอบได้ อาจารย์บาง case สอนไม่รู้เรื่องมากๆ เอาอะไรมาสอนก็ยังไม่รู้เลย”

นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

นอกจากนี้นักเรียนชอบเรียนกับครูที่ไม่เครียดและไม่เข้มงวดเกินไป ครูมีส่วนทำให้ชอบและไม่ชอบภาษาอังกฤษได้ เช่น ถ้าสอนไม่เข้าใจก็ทำให้ไม่ชอบวิชานั้นและอยากให้ครูสอนให้เข้าใจ สร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน หากตึงเครียดจะทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากเรียน

“มีส่วนมาก เพราะถ้าครูสอนเครียดตลอดเวลา ไม่สนุกอะไรเลย ก็ทำให้เบื่อ ไม่อยากเรียน”

“มีส่วนเยอะมาก ไม่ชอบเข้มงวด เครียดเกินไป เรียนไปเบื่อไป”

“ถ้าเค้าสอนไม่รู้เรื่อง เราก็จะไม่รู้เรื่องและไม่ชอบวิชานั้นไปเลย”

“มีส่วน อยากให้ครูสอนให้เข้าใจกว่านี้ ทำบรรยากาศให้สนุกสนาน ไม่เครียด”

“ผมว่าเครียดก็คิดไม่ออก สนุกๆ ดีกว่า จะได้เรียนผ่านคลาย รู้เรื่องหน่อย”

นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 24 ส.ค. 2550.

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า นักเรียนเห็นว่าครูส่วนใหญ่มีเทคนิคการสอนในระดับดี และบางคนก็สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย มีเพียง 1-2 คนที่มีเทคนิคการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ สอนไม่เข้าใจ เข้มงวดเกินไป และให้ความสนใจแก่นักเรียนไม่เท่าเทียมกัน โดยจะให้ความสนใจกับเด็กเก่งที่สามารถตอบคำถามได้ ทำให้บางคนไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียนและเรียนไม่ทันเพื่อน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็พบว่า นักเรียนทุกคนชอบเรียนกับครูที่สอนสนุก เป็นกันเอง ไม่ดุหรือเข้มงวดจนเกินไป

ด้านการออกแบบหลักสูตรและการใช้แผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูทุกคนได้ใช้หลักสูตรและแผนการสอนตามที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งส่วนใหญ่จะยึดหนังสือเรียนเล่มใดเล่มหนึ่งเป็นหลักและสอนตามบทเรียนในหนังสือเรียนนั้น ครูจึงมิได้ออกแบบหลักสูตรเอง ซึ่งพบว่าโรงเรียนก็ได้เลือกใช้หนังสือเรียนตามที่เห็นเหมาะสม โดยมีเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ หนังสือเรียนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นหนังสือเรียนของต่างประเทศโดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมทั้งหนังสือประกอบการสอนและหนังสือแบบฝึกหัดอื่นๆ แต่ครูก็ได้แนะนำให้นักเรียนอ่านหนังสือคู่มือฉบับภาษาไทยเพิ่มเติมเพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจให้แน่นยิ่งขึ้น

ด้านสื่อการสอนมีเพียงวิชาคอมพิวเตอร์ที่มีสื่อการสอนที่น่าสนใจ โดยครูได้ผลิตสื่อใหม่ๆ และคิดกิจกรรมขึ้นเอง ส่วนวิชาอื่นๆ ได้ใช้สื่อการสอนในหนังสือเรียนเป็นหลัก นอกจากนี้ครูบางคน เช่น ครูวิชาภาษาอังกฤษมักส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้เพิ่มเติมจากสื่ออื่นๆ เช่น อ่านหนังสือนอกเวลา ทำแบบฝึกหัดไวยากรณ์และคำศัพท์ เป็นต้น ด้านการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์การสอนพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้สื่อการสอนใหม่ๆ หรือจัดเตรียมสื่อเอง เป็นการสอนตามเนื้อหาและให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในหนังสือ แต่ในวิชาคณิตศาสตร์ครูใช้สื่อการสอนโดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่หลากหลายจากหนังสือหลายเล่ม แต่ก็ไม่ได้ผลิตสื่อหรือแบบฝึกหัดขึ้นเอง

ด้านการส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมในชั้นเรียน ครูได้ส่งเสริมในส่วนนี้พอสมควร โดยให้นักเรียนทำงานและกิจกรรมทั้งงานคู่และงานกลุ่ม ซึ่งบางครั้งก็ได้ให้อิสระในการจับคู่หรือกลุ่มเอง รวมถึงการเลือกหัวข้อตามความสนใจเพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งครูบางคนได้พยายามสร้างความเป็นกันเอง เพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะเข้าหาหรือมาปรึกษาหากเกิดปัญหาด้านการเรียน แต่ครูคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์บอกว่ามีนักเรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่มาขอคำปรึกษา บางคนไม่เคยเข้ามาขอคำแนะนำใดๆ เลย

ด้านเทคนิควิธีในการกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ นับว่าสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ซึ่งครูจะเป็นผู้มีบทบาทหลักในการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้นักเรียนพูดคุยสื่อสารในชั้นเรียน จากการสังเกตการสอนของผู้วิจัยและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับครูผู้สอนหลายท่านหลังชั่วโมงสอนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มักอาย ขาดความมั่นใจและไม่สื่อสารโต้ตอบเท่าที่ควร ซึ่งเป็นปัญหาและจุดอ่อนสำคัญของการเรียนรู้ของเด็กไทย วิธีการส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนได้สื่อสารมากขึ้น ครูได้ใช้วิธีการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นกันเอง ผ่อนคลายและให้กำลังใจนักเรียนเพื่อไม่ให้กลัวว่าจะพูดสื่อสารผิด ให้นักเรียนสร้างความมั่นใจในตนเองโดยอ่านให้มากขึ้น เพื่อให้มีความรอบรู้และสามารถนำความรู้ที่อ่านมาสื่อสารได้ นอกจากนี้ต้องฝึกฝนทักษะภาษาบ่อยๆ เช่น ดูรายการโทรทัศน์และภาพยนตร์เป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ครูสอนวิทยาศาสตร์ได้วิเคราะห์สาเหตุที่นักเรียนไม่สื่อสารโต้ตอบว่าไม่ใช่เพราะไม่เข้าใจเนื้อหา แต่เป็นเพราะไม่พยายามที่จะพูดคุยสื่อสารมากกว่า จึงได้เปิดโอกาสให้ทุกคนได้พูดมากขึ้นโดยไม่ต้องกลัวว่าจะพูดผิด ส่วนด้านการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถระดับต่ำซึ่งบางคนอาจสื่อสารไม่ได้ในชั้นเรียน จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า ครูวิชาภาษาอังกฤษจะให้เวลาแก่นักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน พยายามช่วยเหลือทุกคนไม่เฉพาะคนเก่ง ส่วนครูคณิตศาสตร์ได้แนะนำให้นักเรียนคิดคำพูดเป็นภาษาไทยก่อนจะพูดเป็นภาษาอังกฤษ ครูวิทยาศาสตร์ได้ใช้วิธีให้ทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้มีการช่วยเหลือกันมากขึ้น เช่น

“I’m quite a friendly teacher. I made them feel relaxed, so most of them speak and talk in my class. I told them-don’t be afraid of making mistakes. Try to talk as much as you can. And I never concentrate only on smart kids. I always share time equally between all students. The first few months were difficult. We didn’t know each other, so they were all very quiet. It was difficult to encourage them to speak, but then slowly we got to know each other.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“Yes, some Thai students are quiet but some are very talkative, so I told them one way to have self-confidence in speaking and communicating in English is to read. And I always tell them, they don't have to be afraid, once you see or hear someone talking in English, just try to speak even though it's not correct grammar. Don't be shy. For students who can't communicate, I encourage them to translate English words into Thai words.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Yes, this is a very big problem for Thai students. If you ask something, they know everything but they're quiet. I don't know why. This doesn't mean they don't understand – they're clever. I always encourage them to speak- just speak and don't be afraid of making mistakes. Sometimes I get them to work in groups and give them a group leader, then they can talk more.”

ครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

ครูมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนค่อนข้างมาก ด้านการพูด นักเรียนเห็นตรงกันว่าครูพยายามให้ทุกคนได้พูดภาษาอังกฤษบ่อยๆ ทั้งในและนอกชั้นเรียนด้วย ขณะเรียนก็จัดกิจกรรมให้มีการถามตอบและจับคู่สนทนา ด้านการออกเสียงก็จะช่วยแก้ไขคำพูดและการออกเสียงให้ถูกต้อง พร้อมทั้งให้ฝึกฟังและฝึกอ่านออกเสียง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้กล้าแสดงออก โดยแนะนำให้พูดคุยกับครูชาวต่างชาติมากขึ้น เพราะจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและกล้าที่จะสื่อสาร ที่ผ่านมากูได้กระตุ้นให้มีการสื่อสารค่อนข้างมาก โดยให้ออกไปพูดหน้าชั้นหรือนำเสนอผลงานหน้าชั้น ในช่วงเวลาเรียนก็จะให้พูดเฉพาะภาษาอังกฤษห้ามพูดภาษาไทย นอกจากนี้ครูบางท่านยังชวนคุย ให้ฝึกพูดอย่างอิสระ ซึ่งนักเรียนเห็นว่าถ้าครูมีบุคลิกเป็นกันเองก็จะทำให้ตนกล้าคุยด้วย นอกจากนี้ยังแนะนำให้ฝึกพูดสื่อสารกับคนรอบข้างและให้พยายามใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยไม่ต้องอายหรือกลัวว่าจะพูดผิด และต้องซักถามครูทุกครั้งหากมีข้อสงสัย

“ช่วยค่ะ เพราะ ครูจะพยายามให้เราฝึกพูด แก้ไขคำพูดหรือส่วนที่ผิดให้ใหม่”

“ครูมีส่วนช่วยค่ะ ครูพยายามให้พูดเยอะๆ แต่นักเรียนก็ไม่ค่อยกล้าเท่าไร”

“ช่วยให้กล้าพูดและออกเสียงได้ดีกว่าเดิม”

“มีเพราะ เมื่อคุยกับอาจารย์ฝรั่งก็จะช่วยให้มั่นใจในการสื่อสารมากขึ้น”

“ครูเป็นกันเองทำให้กล้าพูด”

“สอนและให้การส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ช่วยในสิ่งที่เราพูดไม่ได้”

“ครูให้เรามั่นใจ พยายามพูดมากๆ เข้าไว้ ในห้อง นอกห้อง”

“ครูช่วย stress เสียง เป็นข้อบกพร่องและให้อ่านบทความ หนังสือบ่อยๆ”

“มี เพราะว่าคุณครูพยายามพูดคุยและถามตอบกับนักเรียน”

“ช่วยในการฝึกออกเสียงพัฒนาเรื่อง tense ต่างๆ”

“สั่งให้ตอบคำถามและอ่านหนังสือ”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวาย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการจัดชั้นเรียนอย่างเหมาะสม พบว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละวิชา ขึ้นอยู่กับความยากของเนื้อหาวิชา วิธีการสอนและบุคลิกลักษณะของครูผู้สอน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนและบรรยากาศการเรียนการสอนในวิชานั้นๆ ในการเรียนการสอน 4 วิชา ได้แก่ วิชาคอมพิวเตอร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์และวิชาสุขศึกษาพบว่า การจัดเรียนการสอนและเทคนิคการสอนของครูแต่ละคนค่อนข้างแตกต่างกัน โดยในวิชาคอมพิวเตอร์ครูได้ให้นักเรียนทำกิจกรรมโครงงาน (Project work) โดยใช้วิธีการออกแบบกราฟิก ระหว่างเรียนครูได้เอาใจใส่และให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี โดยเดินตรวจความคืบหน้าของผลงานและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงเป็นรายบุคคล จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า ครูมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่สอนมาก มีเทคนิคการสอนที่ดีและใช้สื่อการสอนคือ โปรแกรมการออกแบบกราฟิกที่ทันสมัย บทเรียนน่าสนใจมากและสามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ดี สังเกตจากนักเรียนให้ความสนใจและพยายามถามเพื่อนและครูเพื่อแก้ไขผลงานของตนให้ดีขึ้น แต่ทั้งนี้พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นการทำงานเดี่ยว ทุกคนจึงนั่งทำงานเงียบๆ และจะขอให้ครูช่วยเป็นบางครั้งหรือเมื่อมีปัญหาเท่านั้น

ส่วนวิชาภาษาอังกฤษและวิชาสุขศึกษามีบรรยากาศการเรียนการสอนคล้ายกัน ครูผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ดีมาก ให้ความเป็นกันเองกับทุกคน สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนานและให้ทุกคนมีส่วนร่วม สังเกตได้จากที่นักเรียนสนุกกับบทเรียน พยายามตอบคำถามและสื่อสารกับครู และมีการพูดเล่นบ้างในบางครั้ง ครูเอาใจใส่และให้อิสระนักเรียนในการคิดและตอบคำถามอย่างมาก พยายามกระตุ้นให้ทุกคนสื่อสารโต้ตอบ มีการนำเสนอเนื้อหาและให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างมีประสิทธิภาพเช่น อธิบายคำศัพท์และยกตัวอย่างประกอบ รวมทั้งได้แก้ไขคำพูดและการออกเสียงของนักเรียนให้ถูกต้องตามแบบแผน แต่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสื่อสารโต้ตอบเท่าที่ควร

สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ครูได้ให้นักเรียนออกมาแก้โจทย์คณิตศาสตร์หน้าห้อง ซึ่งบางคนก็ให้ความสนใจดี แต่บางคนก็ดูเหมือนไม่เข้าใจเนื้อหาโดยเฉพาะนักเรียนด้านหลังห้อง ซึ่งครูก็ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล แต่จะให้ความสำคัญกับการอธิบายสูตรและคำตอบให้ฟังหน้าชั้น บรรยากาศค่อนข้างตึงเครียดเนื่องจากความยากของเนื้อหาและครูก็มีบุคลิกที่ค่อนข้างเข้มงวด นักเรียนส่วนใหญ่จะนั่งเรียนเงียบ มีส่วนน้อยที่ตอบคำถามบ้าง แต่ทั้งนี้ครูก็ไม่ได้กระตุ้นให้ทุกคนตอบคำถามเท่าที่ควร ส่วนวิชาสุขศึกษาครูมีบุคลิกที่กระฉับกระเฉง พูดจาจะฉาน มีการซักถามและกระตุ้นให้นักเรียนตอบคำถามทั้งชั่วโมง ครูได้ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและให้ออกมานำเสนอหน้าชั้น จากการสังเกตครูมีเทคนิคการสอนที่ดี ใช้วิธีการถามตอบเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนอย่างน่าสนใจ มีการกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดตามและแสดงความคิดเห็น แต่ก็พบว่านักเรียนไม่กี่คนเท่านั้นที่สื่อสาร นอกจากนี้ครูได้ให้นักเรียนค้นคว้ามาก่อนแล้วทำการสรุปเนื้อหาภายหลัง ซึ่งนับว่าเป็นเทคนิคการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนบรรยากาศการเรียนก็ค่อนข้างผ่อนคลายสนุกสนานและครูได้เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะเงียบไม่สื่อสารได้ตอบ แต่ก็ดูไม่ตึงเครียดกับบทเรียนและการสอนของครู

ด้านความสามารถในการปรับใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ ครูส่วนใหญ่สามารถปรับใช้สื่อที่มีอยู่แล้วเช่น จากหนังสือคู่มือและหนังสือแบบฝึกหัดต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือ สามารถนำมาดัดแปลงทำรูปแบบใหม่ๆ ให้น่าสนใจและมีเนื้อหาไม่ซ้ำซ้อน มีเพียงวิชาคอมพิวเตอร์ที่ครูสามารถผลิตสื่อประกอบการสอนขึ้นใช้เอง เนื่องจากเห็นว่าสื่อที่มีในบทเรียนไม่น่าสนใจ ส่วนครูวิชาภาษาอังกฤษก็ได้แบ่งปันแลกเปลี่ยนสื่อกับครูท่านอื่นๆ ครูวิชาคณิตศาสตร์ได้ใช้สื่อจากอินเทอร์เน็ตและจากหนังสือเรียนหลายเล่ม ทั้งหนังสือคู่มือที่มีในห้องสมุดและหนังสือเรียนของประเทศฟิลิปปินส์ ส่วนวิชาวิทยาศาสตร์ครูได้ให้ฝึกทำแบบฝึกหัดและข้อสอบจากแบบทดสอบปีที่ผ่านมาเป็นส่วนใหญ่

“Oh yes, I produce my own materials all the time. I don't just use the book, I create my own materials and visual stuff because I don't think only the book is adequate, and I have my ability to design my own materials.”

ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“For the core English I worked from my book, sometimes I made my own lesson plans and other times I asked other teachers what they were doing and shared materials with them.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“Yes, I many times used exercises from the Internet and maths books from the Philippines, so I always mix up my things from the books from my own country and books here in the library.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Before I produced my own materials but now I follow paper tests.”

ครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

ด้านการตระหนักถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมระหว่างผู้เรียนและครู จากการศึกษาภาคสนามในเชิงลึก สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของผู้เรียนในส่วนของที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการศึกษา โดยเข้าใจว่านักเรียนไทยบางคนเงียบ ค่อนข้างอายและไม่ค่อยสื่อสาร ซึ่งไม่ได้หมายความว่าไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนแต่ไม่กล้าที่จะสื่อสาร นอกจากนี้ครูบางคนก็ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความสามารถทางการเรียนและพยายามใช้เทคนิควิธีที่หลากหลายเพื่อช่วยให้ผู้ที่สื่อสารได้มีโอกาสได้สื่อสารมากขึ้น นอกจากนี้มีทักษะการสอนที่ดีและมีวิธีการหรือแนวการสอนที่หลากหลายแล้วนั้น ครูเองก็ยังเข้าใจถึงแนวการเรียนรู้อันดีของไทย การที่ครูชาวต่างชาติมีวิธีการสอนและสร้างบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน แต่ครูก็จะเคร่งครัดเมื่อนักเรียนไม่เอาใจใส่ต่อการเรียน ซึ่งการสอนก็ประสบกับปัญหาด้านความไม่เข้าใจในเนื้อหาบ้าง แต่ครูก็พยายามหาแนวทางปรับปรุงให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น

“อาจารย์ที่นี้ถึงแม้ว่าจะเป็นชาวต่างชาติ แต่ก็ซึมซับวัฒนธรรมการสอนเหมือนกับคนเอเชีย เด็กจะรู้ว่าจะต้องถามใครเวลามีปัญหา ใครจะช่วยให้ ทำให้เขาพัฒนาตัวเองได้ คำไม่ซีเรียส เด็กก็สนุกสนาน แต่บางเรื่องคำก็ซีเรียสนะ ถ้าไม่ทำแบบฝึกหัด การบ้าน ไม่สนใจเรียน ก็จะไม่ complain คำใส่ใจดี ไม่สักแต่ว่าสอน เป็นครูจริง ๆ อยู่กับเรานานอย่างต่ำก็สองหรือสามปี ที่นี้จะเปลี่ยนครูสอนน้อยมาก จึงทำให้การศึกษาต่อเนื่อง เขาจะเก็บข้อมูลแล้วส่งต่อกัน เด็กคนนี้มีพฤติกรรมอย่างนั้นนะ มีปัญหาตรงนี้ แล้วช่วยกันแก้ไข”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“ที่ไปนิเทศครูต่างชาติ ก็พอใจนะ คำมีวิธีหลากหลายดี ใช้เทคนิคถ่ายทอดทางด้านภาษาได้อย่างดี แต่ว่ามีบางตอนที่สอนเด็กแล้วอาจจะไม่เข้าใจแม้กระทั่งเด็กระดับสูงก็พยายามช่วยกันคิดหาทางแก้ เพื่อช่วยให้เข้าใจ ก็มีบ้างเป็นธรรมดา”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

ส่วนความเห็นของนักเรียนนั้นพบว่า นักเรียนชอบการเรียนรู้กับครูชาวต่างชาติ เพราะทำให้ได้เรียนรู้ภาษา กับเจ้าของภาษาโดยตรงและชอบที่มีครูหลายสัญชาติมาจากหลายประเทศ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย จากการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการสอนของครูในหลายประเด็นข้างต้นพบว่า ครูชาวต่างชาติทุกคนมีคุณสมบัติที่ครบถ้วนและส่วนใหญ่ก็มีเทคนิคการสอนที่ดี ซึ่งครูร่วมสอนทุกคนค่อนข้างพึงพอใจต่อการสอน การดูแลเอาใจใส่นักเรียนและการทำงานร่วมกับครูชาวต่างชาติ ซึ่งในด้านเทคนิคการสอนของครูชาวต่างชาตินั้น ครูมักใช้กิจกรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย ทั้งให้นักเรียนทำงานเดี่ยว งานคู่ งานกลุ่มหรือทำโครงการต่างๆ แต่ด้านการผลิตสื่อการสอนขึ้นเองนั้นมีเพียงครูหนึ่งท่าน ครูคนอื่นๆ จะใช้สื่อที่มีอยู่ในหนังสือเรียนหรือจากแหล่งอื่นๆ นอกจากนี้ครูได้พยายามกระตุ้นให้นักเรียนปฏิสัมพันธ์มากขึ้น โดยสร้างบรรยากาศให้ผ่อนคลายและให้ความเป็นกันเอง เพื่อให้ให้นักเรียนกล้าพูดกล้าคุยมากขึ้น แต่ทั้งนี้ก็มีปัญหาด้านความไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนบ้าง ซึ่งทั้งครูชาวต่างชาติและครูร่วมสอนก็พยายามช่วยกันหาวิธีให้นักเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น

ส่วนวิชาที่ชอบนั้นนักเรียนส่วนใหญ่ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูดมากที่สุด เนื่องจากครูสอนสนุก ไม่เครียด ให้อิสระมากและให้กล้าแสดงออก มีส่วนน้อยที่บอกว่าชอบวิชาคอมพิวเตอร์เพราะสนุก และวิชาวิทยาศาสตร์เนื่องจากได้ทำการทดลอง บางคนไม่ค่อยชอบวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เพราะไม่ถนัด ครูมีวิธีการสอนที่เคร่งเครียด มีการทดสอบย่อยตลอด เนื้อหาที่ยากจึงตีความใจทย์ไม่ออก สรุปได้ว่านักเรียนมีความเห็นหลากหลาย ทั้งเหตุผลส่วนตัวด้านความชอบและไม่ชอบในเนื้อหาวิชานั้นๆ และที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสอนของครู

โรงเรียนถิ่นงาม

ด้านที่1 ภูมิหลังและประสบการณ์การสอน

จากการศึกษาเกี่ยวกับด้านภูมิหลังและประสบการณ์การสอนของครูผู้สอนชาวต่างชาติ โรงเรียนถิ่นงามพบว่า ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์หลายปี โดยครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ เป็นชาวฟิลิปปินส์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิศวกรรมศาสตร์ มีประสบการณ์การสอนทั้งหมด 10 ปี อาศัยอยู่ที่ประเทศไทย 2 ปีครึ่งและสอนที่โรงเรียนถิ่นงามเป็นเวลา 2 ปี ครูสอนวิชาชีววิทยา เป็นชาวฟิลิปปินส์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์ มีประสบการณ์การสอนกว่า 16 ปี โดยสอนทั้งวิชาฟิสิกส์ ชีววิทยาและเคมี สอนที่ประเทศไทย 3 ปีเศษและสอนที่โรงเรียนถิ่นงามเป็นเวลา 2 ปี ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูดเป็นชาวรัสเซีย จบปริญญาตรีด้านการสอนภาษาอังกฤษ มีประสบการณ์การสอนทั้งหมด 10 ปี อาศัยอยู่ที่ประเทศไทยและสอนที่

โรงเรียนถิ่นงามเป็นเวลา 2 ปี ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียนเป็นชาวอังกฤษ จบ การศึกษาระดับปริญญาตรีทางภูมิศาสตร์ และสอนที่โรงเรียนถิ่นงามเป็นเวลา 1 ปี

แต่เมื่อศึกษาในมุมมองของครูร่วมสอนชาวไทยเกี่ยวกับภูมิหลัง คุณสมบัติและ ประสบการณ์ของครูต่างชาติกลับพบว่า ครูร่วมสอนส่วนใหญ่รู้สึกไม่พึงพอใจต่อคุณสมบัติของครู ต่างชาติ เนื่องจากครูบางคนไม่ได้จบการศึกษาทางการสอนโดยตรงทำให้ดำเนินการสอนไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร และบางคนมีคุณสมบัติไม่ตรงกับวิชาที่สอน ไม่ได้จบวิชาเอกในวิชานั้น โดยตรง ทำให้มีความรู้ในเนื้อหาที่สอนไม่แน่นพอ ความรับผิดชอบของครูก็เป็นปัญหาอีกประการ หนึ่ง ครูบางคนไม่รับผิดชอบและไม่เอาใจใส่ต่อการสอนเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลต่อการเรียนของ นักเรียนอย่างมาก แต่ในทางกลับกันบางคนถึงแม้จะไม่ใช่เจ้าของภาษาแต่ก็มีความตั้งใจ ชยันและ รับผิดชอบอย่างมากอย่างเช่น ครูชาวรัสเซีย ดังนั้นจึงควรปรับกระบวนการคัดเลือกครูให้เข้มข้น กว่านี้ ไม่ให้ความสำคัญเฉพาะการเป็นเจ้าของภาษาเท่านั้นแต่ควรพิจารณาคุณสมบัติด้านอื่นๆ ด้วย ส่วนด้านการเตรียมสอนควรมีการปรึกษาหารือระหว่างครูไทยและครูต่างชาติเกี่ยวกับ หลักสูตรและเนื้อหาที่จะสอน เพื่อให้การสอนครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื่องจากพบว่าครู ชาวต่างชาติบางคนไม่มีความรู้สึกซึ่งด้านเนื้อหา จึงต้องอาศัยครูไทยคอยช่วยเหลือค่อนข้างมาก

“ยังไม่พอใจกับผลงาน พอใจแค่ครึ่งหนึ่ง บางคนมีปัญหาส่วนตัว ขาดบ่อย การ สอนก็ไม่พัฒนา อ้างว่าครูไทยที่เข้าไปดูว่าชำนาญการสอนมากแล้ว ทำไมไม่บอกเทคนิค คำบ้าง เข้ามาใหม่ๆ ก็ไม่มีใครช่วยเหลือ เปิดเทอมจะมีประชุมครูไทยกับฝรั่งก็ควรออกไป เลยว่าจะให้สอนอะไร ไม่ใช่แค่คิดเองหมด ไม่ปล่อยตามยถากรรม ต้องคุยกันทั้งครู ต่างชาติและครูไทย ปัญหาอื่นๆ เช่น ไม่ชอบให้พูดไทยกับเด็กและติงไม่ให้กลับก่อนเวลา”

หัวหน้าโครงการ English program รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 17 ธ.ค. 2550.

“ครูต่างชาติควรมีคุณสมบัติดีกว่านี้ พร้อมกว่านี้ บางคนจบไม่ตรงสาขา ไม่มี certificate ด้านการสอน ทำให้สอนไม่ค่อยเป็น สอนผิดบ้าง เผลยผิดบ้าง อาจารย์ไทยที่เป็น partner ต้องเข้ามาช่วย บางคนก็ไม่รับผิดชอบ ขาดสอน มีผลต่อนักเรียนอย่างมาก กระบวนการคัดเลือกต้องเข้มข้น บางคนไม่ใช่เจ้าของภาษา แต่ชยันและรับผิดชอบมาก ควรพิจารณาอาจารย์ลักษณะนี้มากกว่าอาจารย์ที่ไม่รับผิดชอบ”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“เท่าที่ดู บางคนก็ดีมาก บางคนก็ยังไม่ดี ถึงเป็น Native แต่สอนยังไม่ค่อยเป็นเหมือนไม่มีประสบการณ์เท่าไร นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจ”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

ด้านที่ 2 ทักษะการสอนในชั้นเรียน

ในการศึกษาด้านทักษะการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้ครอบคลุมทั้ง 8 ประเด็นย่อยดังที่ กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงศึกษาโดยแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย

พบว่า ครูผู้สอนแต่ละวิชา มีเทคนิคและวิธีการสอนที่แตกต่างกัน โดยครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ใช้แนวการสอนทั้งของประเทศไทยและฟิลิปปินส์ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันผสมผสานกับแนวการสอนแบบอเมริกันที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์มากกว่า ครูจึงได้พยายามให้นักเรียนคิดและหาวิธีแก้โจทย์คณิตศาสตร์ด้วยตนเองก่อน แล้วจึงอธิบายที่มาของคำตอบ ส่วนครูวิชาชีววิทยาก็ใช้เทคนิคหลากหลาย ใช้ทั้งการบรรยาย การทดลองในห้องทดลอง การทำกิจกรรมนอกชั้นเรียน การนำเสนอผลงานหน้าชั้น และการค้นคว้าด้วยตนเองในหัวข้อที่สนใจ ส่วนครูสอนวิชาภาษาอังกฤษก็พยายามใช้กิจกรรมที่เน้นด้านการฟังและการพูดและให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

“I have to explain concepts, terminology, meanings, figures, and then give them examples. In Thailand and the Philippines we have similar approaches but America is different. It focuses on critical thinking. Students need to talk, not the teachers by giving them situations or problems so that they will think and try to solve the problem. I often ask them to solve problems on the board and explain it in English.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“Teaching techniques should always be different. You can't use one technique for a month. I'm lucky that I'm teaching science – there're times when I gave them lectures, experimented in a laboratory, went outside and did an activity out there, used sheets to check their comprehension and did presentations. We made our own webpage too. I taught them two sciences; one

is regular science and the other one is called science research. They're making some research about certain topics that they've chosen by themselves.”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“I use different activities depending on what skills we're practicing. I try to give them activities that practice all skills especially a lot of listening and speaking. I sometimes ask them to search information from the Internet.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

เมื่อศึกษานักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับสูงและกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำพบว่า นักเรียนชอบครูชาวต่างชาติที่มีกิจกรรมให้ทำหลากหลายที่เน้นทักษะการฟังและการพูด คุณสมบัติและวิธีการสอนของครูที่ชอบคือ ชอบครูที่ตั้งใจสอน สอนสนุก ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ไม่ดุและเคร่งเครียดจนเกินไป และที่สำคัญให้การช่วยเหลือ นักเรียนด้านการเรียนเป็นอย่างดี รวมทั้งช่วยกระตุ้นให้พูดคุยสื่อสารและช่วยให้มีความมั่นใจ นับว่าครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร โดยเฉพาะจัดกิจกรรมต่างๆ ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะและช่วยชี้แนะเมื่อสื่อสารไม่ได้

“ถ้าครูสอนให้สนุก ให้อ่านกันโน้นอันนี้ ก็พาให้นักเรียนชอบไปด้วย แต่ถ้าน่าเบื่อก็ไม่อยากเข้าเรียน เพราะว่าเคยไม่อยากเข้าเรียนบางวิชามาแล้ว”

“ชอบครูเป็นกันเอง ไม่ซีเรียสมาก ให้เรียนสบายๆ สอนความรู้เยอะๆ”

“ไม่ซีเรียสเกินไป ไม่เล่นเกินไป พอดีๆ ค่ะ”

“แล้วแต่ อาจารย์ Sarah (นามสมมุติ) ไม่เป็นธรรมชาติเลย ปกติไม่เคยถาม คำจะพูดๆ ไม่ค่อยให้ตอบ แจก sheet อย่างเดียว และเคร่ง grammar มาก”

นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 4 ม.ค. 2551.

“อาจารย์ Brook (นามสมมุติ) เขาสอนดี สนุก ผมชอบ ไม่เครียดแล้วก็ไม่เบื่อด้วย คำจะค่อนข้างเข้มถ้าไม่ตั้งใจฟัง”

“ใจดี แล้วก็ support เรา ถ้า strict ไป ก็ไม่กล้าแสดงออกไปว่าอยากจะทำอะไร”

“support เรา ถ้าผิดก็ต้องบอกว่าอันนี้ผิดนะ และช่วยแก้ไข”

“เอาไม่ดุ ไม่เครียด ตั้งใจสอน”

นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 2551.

ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นและการสัมภาษณ์นักเรียน รวมทั้งการสังเกตของ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่สอดคล้องไปในทางเดียวกัน ซึ่งจะพึงพอใจต่อการสอนของครูหรือไม่จะ ขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครูแต่ละคน ในจำนวน 5 วิชาที่นักเรียนกล่าวถึง มีครู 3 วิชาที่นักเรียนรู้สึก พึงพอใจต่อการสอน ส่วนอีก 2 วิชา นักเรียนเห็นว่าครูสอนไม่มีประสิทธิภาพ โดยมีความรู้ไม่แน่น ในเนื้อหาที่สอน มีสำเนียงที่เพี้ยนจนบางครั้งฟังไม่เข้าใจและพูดเร็วเกินไปจนฟังไม่ทัน ล้วนเป็น ปัญหาที่นักเรียนกล่าวถึงมากที่สุด การเปลี่ยนครูบ่อยก็ทำให้นักเรียนต้องปรับตัวและทำให้เรียน อย่างไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ครูบางคนก็ดูและเข้มงวดเกินไป ทั้งหมดนี้ส่งผลต่อความเข้าใจและ ความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน

“อาจารย์ฝรั่ง reading สอนแล้วไม่ค่อยเข้าใจ ไม่มีคุณภาพ”

“ครูบางคนคิดว่าเมื่อเป็น EP นักเรียนควรจะเก่ง จึงให้งานยาก สอนไม่รู้เรื่องก็มี พอเด็กทำไม่ได้ก็ไม่พอใจ และบางคนก็ไม่ได้เก่งวิชาที่สอนโดยตรง”

“บางคนสอนได้นำเบือมากๆ สุดๆ”

“ไม่เข้าใจเนื้อหา สอนไม่ค่อยรู้เรื่อง พูดเร็ว”

“ไม่ชอบและเป็นอุปสรรค บางครั้งนำเบือ และพูดเร็วจนฟังไม่ออก”

“อาจารย์ที่มาสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร”

“ครูไม่รับผิดชอบต่องานที่เด็กส่งไปกับมือ บางครั้งหาย”

“เปลี่ยนอาจารย์บ่อย ต้องปรับตัวใหม่เรื่อย”

“บางครั้งพูดสำเนียงแปลกๆ จนไม่รู้เรื่อง พูดเพี้ยน ไม่ชัดเจน ทำให้งง”

“อาจารย์ฝรั่งดูและเข้มมาก ทำให้เครียดไม่อยากเรียนในบางครั้ง”

นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

ทั้งนี้พบว่าครুর่วมสอนมีทั้งรู้สึกพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อทักษะการสอนของครู ชาวต่างชาติ เพราะเห็นว่าบางคนก็มีเทคนิคการสอนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาที่พบมากคือ ครู สอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน ที่ไม่มีเทคนิคการสอนที่สามารถกระตุ้นความสนใจ ของนักเรียน มักให้ออกมาอ่านแล้วตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัดและเล่าเรื่องหน้าชั้นเสมอ ไม่ได้ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและกระตุ้นให้นักเรียนสื่อสารโต้ตอบแต่อย่างใด ทำให้บรรยากาศการเรียนเฉื่อยชาน่าเบือ ส่วนครูชาวต่างชาติที่ครুর่วมสอนพึงพอใจในทักษะการสอนมากที่สุดคือ ครู สอนวิชาชีววิทยา โดยครูได้นำเทคโนโลยีมาผสมผสานในการสอนของตน จะให้นักเรียนทำงาน และส่งงานทางอีเมลเสมอ การสอนก็ส่งเสริมทักษะการคิดโดยจะถามคำถามให้นักเรียนคิดตาม และแสดงความคิดเห็น หากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมก็จะตักเตือนทันที สำหรับครูสอนวิชา

อังกฤษการฟังและการพูดชาวรัสเซียนั้นถึงแม้จะไม่ใช่เจ้าของภาษาและมีสำเนียงการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ไม่ชัดเจนนัก แต่ก็มีความมุ่งมั่นและมีความรับผิดชอบดีมาก ซึ่งการคัดเลือกครูชาวต่างชาติควรพิจารณาคุณสมบัติด้านนี้ด้วย รวมทั้งคุณสมบัติด้านอื่นๆ โดยเฉพาะไม่ควรดูและเข้มงวดเกินไป เพราะจะทำให้นักเรียนไม่กล้าสื่อสารพูดคุยหรือกล้าแสดงออก ในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ควรคัดเลือกเฉพาะครูที่จบการศึกษาด้านนี้โดยตรง เพราะถ้าจบสาขาอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง จะทำให้มีความรู้ในเนื้อหาไม่ลึกซึ้งและส่งผลให้สอนไม่เข้าใจ ต้องให้ครูร่วมสอนชาวไทยคอยกำกับดูแลและช่วยเหลือตลอด

“ถ้าดูมากเด็กก็ไม่อยากจะทำ ไม่อยากแสดงออก เคยดู Tim (นามสมมุติ) สอนใหม่ คำดูมาก ไม่ค่อยมีเทคนิค ให้อ่านแล้วตอบคำถามตลอด เด็กบอกชั่วโมงนี้แค่อ่านทำแบบฝึกหัด ชั่วโมงหน้าเฉลย คำไม่จบการสนทนา หัวหมกกำลังให้นักเรียนประเมินอยู่นะ ส่วน Cathy (นามสมมุติ) แม่พูดใกล้เคียง native ก็มีนักเรียนบ่นสำเนียงอยู่นะ แต่คำขยัน ตั้งใจ เตรียมการสอนได้ดีมากและรับผิดชอบ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์เนื้อหาจะยาก ถ้าไม่ใช่ครูเอกทางนี้โดยตรงก็สอนไม่ถูก ครูไทยเข้าไปนั่งดูก็จะบ่นว่าสอนผิดต้องช่วยแก้ตลอด”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“เค้าชอบให้เด็กออกมาเล่าเรื่องและออกมาอ่าน แต่วันไหนไม่มีเนื้อหาเค้าจะคิดหัวข้อให้เด็กออกมาเล่าเรื่อง โดยไม่ให้เตรียมตัวก่อน ให้พูดตอนนั้นเลย เด็กบางคนก็จะนึกไม่ออก เค้าก็จะดู เค้าให้ทำ group work บ้าง แต่ไม่บ่อย เค้าไม่ค่อยให้อิสระ ส่วนใหญ่จะ control ไม่ค่อยให้คิดเองทำเอง อ่านผิดก็ไม่แก้ไขให้ สอนก็ไม่อธิบายอะไร”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“รู้สึกพอใจกับ Henry (นามสมมุติ) มาก สามารถใช้เทคโนโลยีได้หลากหลาย เตรียมการสอนได้พร้อมมาก จะมอบงานและให้ส่งทางอีเมล ตรวจสอบแล้วให้เด็กเปิดดูในอีเมล ใช้เทคโนโลยีตลอด การสอนของเค้าจะใช้วิธีถามคำถามให้คิดและตอบเกือบทุกชม. ถ้าเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เขาจะเพ่งไปเฉพาะคนนั้นและปรับ ณ วินาทีนั้นเลย”

ครูร่วมสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

ด้านการส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมในชั้นเรียน พบว่า ครูได้ให้นักเรียนทำงานทั้งที่เป็นงานเดี่ยว งานคู่และงานกลุ่ม เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดและ

ช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งครูสอนวิชาชีววิทยาจะใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) โดยจะพิจารณาเนื้อหาที่จะสอนว่าควรให้นักเรียนทำงานร่วมกันลักษณะใด ส่วนครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูดมักจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุยสื่อสารและแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยยึดแนวทางว่าบทบาทของครูภาษาอังกฤษคือ ตัองกระตุ้นและพูดคุยสื่อสารกับนักเรียนและจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทั้ง ฟัง พูดและอ่านอย่างเหมาะสม

“I ask them questions individually and collectively. I use cooperative learning technique – work in pairs or groups. Students can share ideas with one another and help each other”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“It depends on what you’re teaching. I sometimes get them to work on their own, in pairs, in groups or in teams. They made the webpage, did experiments and compared the results with other groups. It’s good that they can share and discuss among themselves”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“In class, we should allow students to talk and give opinions. The teachers should talk to them and give them activities to practice, not only talk. And for class activities, it should include 2-3 skills – listening, speaking and reading”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการจัดชั้นเรียนอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยได้ขออนุญาตเข้าสังเกตการสอนทั้งหมด 3 วิชา วิชาละ 2 ครั้ง แต่การสังเกตครั้งแรกไม่ได้ทำการจดบันทึกแต่อย่างใดเนื่องจากต้องการสร้างความคุ้นเคยกับทั้งนักเรียนและครูผู้สอน วิชาที่สังเกตได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูดและวิชาชีววิทยา จากการสังเกตการสอนพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการถามตอบเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนและกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ซึ่งมีทั้งการถามคำถามทั้งชั้นให้ทุกคนตอบอย่างอิสระและการเรียกชื่อถามให้ตอบเป็นรายบุคคล

ในวิชาคณิตศาสตร์ ครูใช้วิธีทบทวนบทเรียนที่เรียนแล้ว และให้ทุกคนตรวจการบ้าน ซึ่งหากมีนักเรียนสงสัยก็จะอธิบายให้ฟัง และบางครั้งก็อธิบายให้ฟังเป็นรายบุคคล ครูมีบุคลิกที่เป็นกันเองและให้การช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี บรรยายภาคการเรียนค่อนข้างผ่อนคลาย เมื่อเริ่มบทเรียนใหม่ครูได้อธิบายหลักการ ยกตัวอย่างประกอบและให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ซึ่งบางครั้งครูก็เรียกถามเป็นรายบุคคล ในระหว่างสอนผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าครูได้กระตุ้นให้นักเรียนสื่อสารได้ตอบบ้าง แต่ไม่บ่อยเท่าที่ควร ถึงแม้บรรยายภาคจะค่อนข้างผ่อนคลายแต่นักเรียนส่วนใหญ่จะเงียบ มีไม่กี่คนที่ซักถามบ้าง

วิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูดบรรยายภาคการเรียนการสอนก็ค่อนข้างผ่อนคลาย ครูใช้วิธีการนำเข้าบทเรียนโดยเขียนคำถามบนกระดาน ยกตัวอย่างคำตอบที่ถูกต้อง และให้นักเรียนแต่ประโยคเกี่ยวกับตนเองตามตัวอย่างบนกระดาน ครูใช้วิธีการถามคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ซึ่งนักเรียนบางคนได้แย้งกันตอบอย่างสนุกสนาน จากการสังเกตพบว่า ครูไม่ได้ใช้เทคนิคอื่นๆ จะเป็นการถามตอบทั้งชั่วโมงและให้นักเรียนบางคนออกมาพูดหน้าชั้นเรียน ระหว่างสอนหากนักเรียนสงสัยครูก็ได้อธิบายให้ฟังแต่สังเกตเห็นว่าบางคนก็ยังไม่เข้าใจอย่างชัดเจนแต่ครูก็ไม่ได้อธิบายซ้ำ ด้านความเอาใจใส่พบว่า ครูให้ความสนใจนักเรียนที่พูดคุยก่อนข้างมาก มีการซักถามนักเรียนที่เงียบเป็นบางครั้งแต่ไม่บ่อยเท่าที่ควร ทำให้นักเรียน 4-5 คนหลังห้องไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม

ส่วนวิชาชีววิทยาสังเกตได้ว่า ครูพยายามให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิคการถามคำถามคนที่ไม่ค่อยพูดสื่อสารซึ่งส่วนใหญ่นั่งหลังห้องมากกว่าคนที่พูดคุยก่อน และครูได้กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนตอบ ซึ่งหากนักเรียนตอบผิดครูก็จะพูดตลกกลับ ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกละอายและพยายามตอบคำถามอย่างสนุกสนาน การนำเข้าบทเรียนครูใช้วิธีถามคำถามให้นักเรียนคิดและอธิบายเหตุผลว่าทำไมเป็นเช่นนั้น ในบางครั้งก็ให้นักเรียนสรุปเองก่อนแล้วจึงเฉลยคำตอบ ครูได้ให้นักเรียนสื่อสารและแสดงออกอย่างอิสระ หากนักเรียนพูดภาษาไทยครูจะไม่ตอบสนองแต่หากพูดภาษาอังกฤษก็จะโต้ตอบด้วยอย่างดี จึงเป็นการบังคับทางอ้อมให้ทุกคนสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ

ด้านการปรับใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อการเรียนรู้นิวๆ นั้นพบว่า ครู 1 ท่านคือ ครูวิชาชีววิทยาได้จัดทำสื่อด้วยตนเองและใช้เทคโนโลยีประกอบการสอน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการกระตุ้นความสนใจในบทเรียนของนักเรียนมากขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งหากใช้เทคโนโลยีตลอดเวลาและมากเกินไปก็อาจทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายได้ เพราะฉะนั้นการหันกลับมาใช้แนวการสอนแบบดั้งเดิมสลับกันอาจเหมาะสมกว่า ทั้งนี้ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์

และภาษาอังกฤษการฟังและการพูดไม่ได้ผลิตสื่อขึ้นเอง จะสอนตามหนังสือเรียนที่โรงเรียนจัดให้เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ใช้หนังสืออ้างอิง หนังสือคู่มือและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตประกอบบ้างเป็นบางครั้ง

ด้านเทคนิควิธีในการกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสารนั้นพบว่า ครูผู้สอนได้ใช้เทคนิคที่แตกต่างกัน โดยครูวิชาชีววิทยาได้พยายามเปิดโอกาสให้ทุกคนได้สื่อสารอย่างเท่าเทียมกันไม่เฉพาะคนที่พูดคุยเก่งเท่านั้น ครูสอนคณิตศาสตร์จะเน้นที่การทำให้ตนเองน่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครูและอยากจะทำกิจกรรมด้วย และต้องไม่เข้มงวดเกินไป เพราะถ้านักเรียนกลัวครูก็จะไม่กล้าพูด และพยายามสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ผ่อนคลาย ให้นักเรียนได้พูดคุยอย่างอิสระทั้งในและนอกชั้นเรียน แต่ก็ไม่ปล่อยปละจนเกินไป หากมีการสื่อสารเป็นภาษาไทยมากเกินไปก็จะปรามให้พูดภาษาอังกฤษมากขึ้น แต่โดยรวมแล้วครูไม่ต้องกระตุ้นนักเรียนห้องนี้มาก เนื่องจากทุกคนกล้าพูดคุย กล้าแสดงออกมากและชอบแข่งขันกันตอบคำถามอยู่แล้ว

“What I do is try to spread out. I mean I don't call on the ones who always talk but call on somebody on the left, on the right, front and back – spread my options. If I don't do that there'll be only conversations between myself and the talkative ones, the others might be left behind.”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“The teachers should make themselves interesting. If the students don't like the teacher, it would be hard for them to listen and hard for the teacher to win their attention. Don't be too strict. If they're silent, they may be afraid of the teacher and then won't speak. Classroom atmosphere should be relaxing. But if they talk in Thai too much, I have to discipline them. Let them talk to you freely – in and out of the class. Make them feel that you're not only the teacher but also their friend.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

ครูมีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้นักเรียนสื่อสารได้ในหลายทางเช่น จัดกิจกรรมให้มีการฝึกฝน ช่วยชี้แนะเมื่อไม่เข้าใจและให้กำลังใจเมื่อสื่อสารไม่ได้ กระตุ้นให้มีความพยายามที่จะ

สื่อสารมากขึ้น ให้มีความมั่นใจในการพูด นอกจากนี้ต้องให้ความสนใจสนทนาซึ่งจะช่วยนักเรียนรู้สึก
คุ้นเคยและกล้าพูดคุยสื่อสารมากขึ้น

“กระตุ้นให้เกิดความพยายามสื่อสาร”

“หลายด้าน เช่น ช่วยให้เห็นใจและสื่อในวิชาที่เรียนมากขึ้น”

“เวลาไม่เข้าใจในการสื่อ ครูไม่บอก แต่จะใบ้คำให้รู้ ทำให้กล้าพูดอังกฤษมากขึ้น”

“มากและมาก เพราะยิ่งสนิทก็ยิ่งสื่อสารกัน ทำให้คุ้นเคยกับฝรั่ง”

“หมั่นฝึกฝน โดยการพูดให้เราเข้าใจบ่อยๆ”

“ครูมักใช้คำศัพท์ง่าย ๆ และช่วยให้นักเรียนมั่นใจ”

“ช่วยการใช้ศัพท์และประโยคคำถาม ทั้ง synonym, antonym เพิ่ม vocab”

“ช่วยอธิบายสิ่งต่างๆ ที่ไม่เข้าใจ ผลักดันให้ทำสิ่งต่างๆ ช่วยชี้แนวทาง”

“ครูมักจะพูดเล่นกับนักเรียนนอกเวลาเรียน ทำให้ไม่อายที่จะพูด”

“ครูทำให้เราไม่กลัว กล้าที่จะพูด และพูดภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง”

“เวลาเรียน บางครั้งครูจะให้ออกมาฝึกพูด อ่านหน้าชั้น ได้สื่อสาร”

นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

ด้านการออกแบบหลักสูตรและการใช้แผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า
ครูส่วนใหญ่จะสอนตามหนังสือเรียนที่โรงเรียนจัดให้ แต่ก็ใช้หนังสืออ้างอิง ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
และแบบฝึกหัดจากคู่มือต่างๆ บ้างในบางครั้ง เช่น ครูวิชาคณิตศาสตร์ไม่ได้ทำสื่อการสอนขึ้นเอง
แต่จะใช้แบบฝึกหัดในหนังสือเรียน ส่วนครูวิชาชีววิทยาก็ไม่ได้ผลิตสื่อขึ้นเองแต่ใช้สื่อในหนังสือ
เรียนและใช้วิธียกตัวอย่างประกอบการอธิบายบ้าง

จากการศึกษาในหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสอนในชั้นเรียนของครูชาวต่างชาติ
นั้น ผู้วิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักเรียนจะขึ้นอยู่กับทักษะการสอนของครูแต่ละท่าน ที่นักเรียน
พึงพอใจมากที่สุดได้แก่ ทักษะการสอนของครูวิชาชีววิทยาเนื่องจากสอนสนุกและเป็นกันเอง
รองลงมาได้แก่ ครูวิชาคณิตศาสตร์และครูวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด ซึ่งครูวิชาเหล่านี้ได้
ส่งเสริมให้นักเรียนได้สื่อสารกับเพื่อนและครูเป็นภาษาอังกฤษค่อนข้างมาก พยายามให้ทำ
กิจกรรมที่หลากหลายทั้งสนทนาเป็นคู่ ให้ถามตอบ ฝึกพูดและอ่านหน้าชั้น รวมทั้งให้อิสระในการ
เลือกหัวข้อเพื่อนำเสนอหน้าชั้น และหากมีปัญหาการสื่อสารเช่น พูดตะกุกตะกักคิดไม่ออก ครูก็
มักจะให้เวลาคิดและพยายามแนะนำจนตอบได้หรือไม่ก็ให้ช่วยกันคิด ส่วนการฝึกฝนนอกชั้นเรียนครู
ได้ส่งเสริมให้พูดคุยกับครูบ่อยๆ ให้อ่านหนังสือ ฟังเพลง อ่านหนังสือและพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษทุกครั้ง

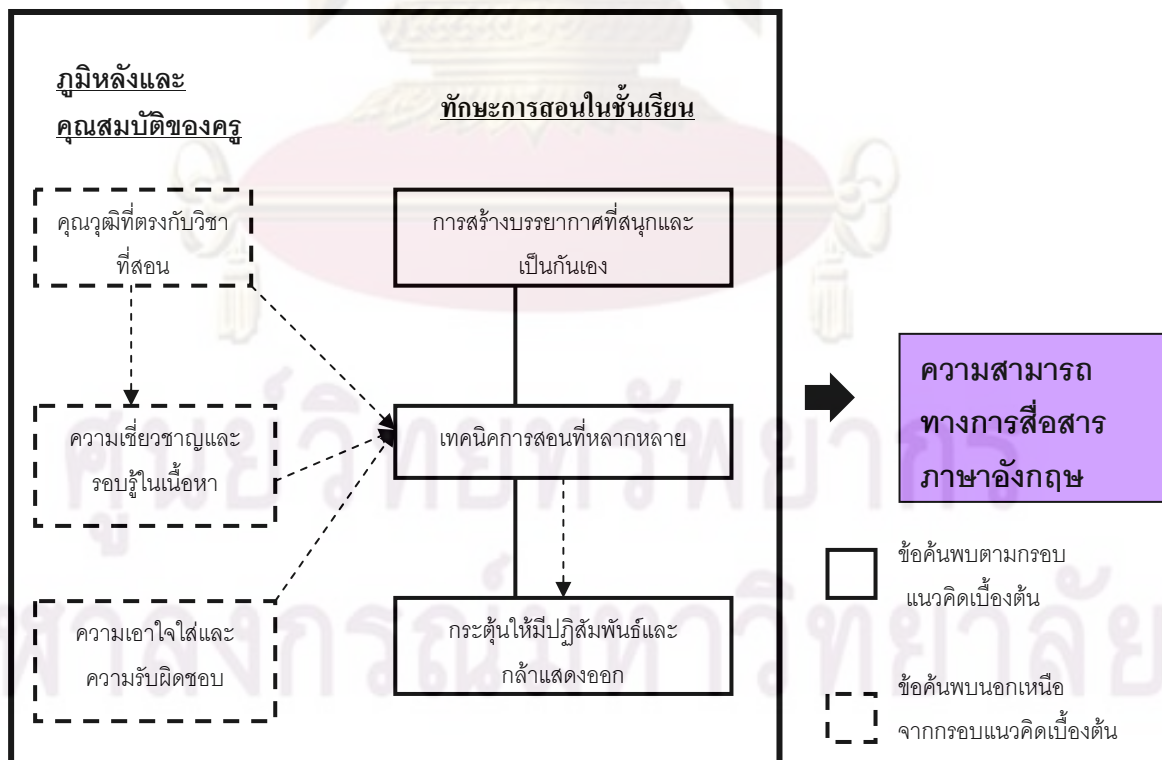
เมื่อมีโอกาส ส่วนที่นักเรียนไม่พึงพอใจได้แก่ ทักษะการสอนของครูวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน และวิชาสุขศึกษาเพราะเห็นว่ามียุทธวิธีการสอนที่น่าเบื่อ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมๆ ไม่น่าสนใจ ทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายเมื่อเรียนวิชานี้

จากการศึกษาความคิดเห็นของครูชาวต่างชาติ ครูร่วมสอนชาวไทย นักเรียนและผู้วิจัยต่อภูมิหลัง ประสบการณ์ และทักษะการสอนของครูชาวต่างชาติ ระหว่างโรงเรียนเมืองสวายและโรงเรียนถีนางาม สรุปได้ว่า ด้านภูมิหลังและประสบการณ์การสอนของครูต่างชาติ ครูร่วมสอนโรงเรียนเมืองสวายมีความพึงพอใจต่อคุณสมบัติและประสบการณ์ของครูชาวต่างชาติมากกว่าครูโรงเรียนถีนางาม โดยมีความเห็นว่าส่วนใหญ่มีทั้งคุณวุฒิและคุณสมบัติที่เหมาะสม บางคนจบการศึกษาถึงระดับปริญญาโท มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอนและเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดี ส่วนครูร่วมสอนโรงเรียนถีนางามรู้สึกไม่พึงพอใจต่อคุณสมบัติของครูต่างชาติบางคนที่มีความรู้ในเนื้อหาไม่แน่นพอ เพราะไม่ได้จบการศึกษาในวิชาที่สอนโดยตรง ทำให้ไม่เอาใจใส่ต่อการสอนและดำเนินการสอนอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่เมื่อเปรียบเทียบด้านประสบการณ์สอนพบว่า ครูโรงเรียนถีนางามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนยาวนานกว่า แต่มักเปลี่ยนครูบ่อย ในขณะที่ครูโรงเรียนเมืองสวายบางคนสอนที่โรงเรียนเมืองสวายเป็นเวลา 4-5 ปี ทำให้สามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้ดี ด้านภูมิหลัง ประสบการณ์และคุณสมบัติของครูชาวต่างชาติ ทั้งครูร่วมสอนชาวไทยและนักเรียนเห็นว่า การมีคุณวุฒิที่ตรงกับวิชาที่สอน ความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการสอน และความเชี่ยวชาญรอบรู้ในเนื้อหาที่สอน เป็นสิ่งสำคัญ ส่วนใหญ่ไม่เห็นว่าเป็นประสบการณ์สำคัญมาก เพราะหากมีทักษะการสอนที่ดีและคุณสมบัติด้านอื่นๆ ที่เหมาะสมก็จะเห็นว่าเพียงพอ แต่ทั้งนี้บางคนเห็นว่าเชื้อชาติและสำเนียงการออกเสียงให้ชัดเจนตั้งเจ้าของภาษาก็สำคัญเช่นกัน แต่บางคนก็มีความเห็นแตกต่างเพราะการที่ได้เรียนกับครูหลายท่านที่มีสำเนียงต่างกันจะทำให้สามารถฟังหลากหลายสำเนียงได้เข้าใจ ไม่เป็นปัญหาในการสื่อสาร

ส่วนด้านทักษะการสอนเมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ครูร่วมสอนจากทั้งสองโรงเรียนค่อนข้างพอใจกับเทคนิควิธีการสอนของครูที่มีความหลากหลายพอสมควร ส่วนใหญ่ได้พยายามกระตุ้นให้นักเรียนได้สื่อสาร แสดงออก ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นและให้ฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักเรียนและผู้วิจัย จากการสังเกตการสอนครูหลายท่านได้ดำเนินการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเสนอบทเรียนอย่างน่าสนใจ เปิดโอกาสและกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยเฉพาะนักเรียนที่เงียบไม่สื่อสารได้ตอบรวมทั้งพยายามสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานเป็นกันเอง ทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายและกล้าพูดกล้าคุยมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งครูร่วมสอนและนักเรียนโดยเฉพาะจากโรงเรียนถีนางามมี

ความเห็นว่าคุณครูต่างชาติ 1-2 คน มีทักษะการสอนที่ไม่มีคุณภาพ โดยไม่จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ จะใช้กิจกรรมรูปแบบเดียวตลอด ไม่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนและยังมีบุคลิกที่เข้มงวดเกินไป ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนการสอนเคร่งเครียดและน่าเบื่อ ส่วนนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับต่ำโรงเรียนเมืองสวายเห็นว่า ครูบางท่านให้ความสนใจต่อนักเรียนไม่เท่าเทียมกันโดยจะสนใจเฉพาะคนเก่ง ตนไม่ได้รับความเอาใจใส่และการช่วยเหลือเท่าที่ควร ส่วนทักษะการสอนด้านอื่นๆ ของครูต่างชาติจากทั้งสองโรงเรียนพบว่าไม่แตกต่างกัน โดยครูส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำสื่อการสอนขึ้นเอง มักใช้สื่อหรือแบบฝึกหัดจากหนังสือเรียนและดำเนินการสอนตามหนังสือเป็นส่วนใหญ่ จากที่สังเกตการสอนมีเพียงครูแห่งละท่านที่สามารถผลิตสื่อขึ้นเองและพยายามปรับใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนของตนได้อย่างน่าสนใจ คุณลักษณะของครูที่นักเรียนชอบต้องเป็นครูที่สอนสนุก เป็นกันเอง ไม่เข้มงวดและมีความรู้ในเนื้อหาเป็นอย่างดี ซึ่งการพิจารณาคัดเลือกครูควรเคร่งครัดกับคุณสมบัติของครูมากขึ้น ไม่ควรให้ความสำคัญแค่เป็นเจ้าของภาษา แต่ควรพิจารณาคุณวุฒิและความสามารถทางการสอนประกอบกัน

จากการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 8 ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ดังแผนภาพ ปัจจัยด้านครูที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารทางการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถของครูในการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่สนุกและเป็นกันเอง การมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายและการกระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติสัมพันธ์และกล้าแสดงออก ซึ่งการที่ครูมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายก็จะช่วยให้ครูสามารถใช้เทคนิคที่แตกต่างกันกระตุ้นให้นักเรียนสื่อสารและกล้าแสดงออกมากขึ้น นอกจากนี้การที่ครูจะมีเทคนิคที่หลากหลายได้ ครูจะต้องมีคุณวุฒิที่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน เพราะจะทำให้มีความเชี่ยวชาญรอบรู้ด้านเนื้อหาและสามารถเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน ความเอาใจใส่และความรับผิดชอบต่อการสอนก็ส่งผลเช่นกัน ครูที่เอาใจใส่จะพัฒนาศักยภาพของตนอยู่เสมอ นำข้อบกพร่องด้านการสอนในแต่ละครั้งมาปรับปรุง ทำให้นำไปสู่การพัฒนาเทคนิคที่หลากหลายได้ ดังครูสอนวิชาชีววิทยาโรงเรียนถีนงาม ที่จบด้านการสอนวิทยาศาสตร์โดยตรง ครูมีความเชี่ยวชาญรอบรู้มาก สามารถวางแผนการสอนได้ดี จัดกิจกรรมในชั้นเรียนได้น่าสนใจมาก และใช้วิธีการสอนที่นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย โดยให้นักเรียนค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ให้ส่งงานและตรวจงานให้ทางอีเมล ให้สร้างเว็บไซต์และทำโครงการต่างๆ ครูมีเทคนิคการสอนหลากหลาย ทำให้นักเรียนสนใจ กระตือรือร้น และกล้าสื่อสารด้วย

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน

การศึกษาในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการศึกษาด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นแบ่งออกเป็นกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียน ส่วนด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนแบ่งออกเป็น การศึกษาบรรยากาศทางกายภาพและบรรยากาศทางจิตใจ ดังแผนภาพที่ 7 การเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชาวต่างชาติ ครูร่วมสอนชาวไทยและนักเรียนร่วมกับการสังเกตของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตหัวหน้าโครงการและครูผู้สอนประจำวิชาล่วงหน้าเพื่อเข้าสังเกตตั้งแต่ต้นจนจบชั่วโมง ในระหว่างการสังเกตผู้วิจัยได้จดบันทึกเฉพาะข้อมูลที่สำคัญโดยย่อเท่านั้น รายละเอียดอื่นๆ จะบันทึกหลังชั่วโมง เพื่อไม่ให้ทั้งครูและนักเรียนรู้สึกอึดอัด การนำเสนอเนื้อหาจะนำเสนอที่ละโรงเรียน โดยเริ่มจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน แล้วทำการเปรียบเทียบข้อมูลจากทั้งสองโรงเรียน

แผนภาพที่ 9 ประเด็นที่ศึกษาด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน

โรงเรียนเมืองสวย

1. การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนเมืองสวยจะเน้นการสอนเป็นภาษาอังกฤษให้มากวิชาที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะภาษาอังกฤษและทักษะการค้นคว้าเป็นภาษาอังกฤษด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นผลดีโดยนักเรียนจะสามารถอ่านตำราได้หลากหลายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ครูได้คำนึงถึงความแตกต่างด้านระดับการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล จึงพยายามส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำพึ่งตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังจัดให้มีครูร่วมสอนชาวไทย (co-teacher) เข้าช่วยในการควบคุมดูแลเนื้อหาการสอนให้เป็นที่ตามหลักสูตร สอดส่องพฤติกรรมและให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถระดับต่ำโดยช่วยสรุปเนื้อหาที่เรียนให้ เป็นบางครั้งหากไม่เข้าใจ การมีจำนวนนักเรียนไม่มากในหลักสูตรนี้นับว่าเป็นผลดี ทำให้ครูสามารถดูแลเอาใจใส่นักเรียนได้ทั่วถึง แต่สิ่งที่ยังไม่พึงพอใจได้แก่ การสื่อสารโต้ตอบระหว่างครูและนักเรียนยังไม่มากเท่าที่ควร และครูบางคนยังไม่มี ความเชี่ยวชาญในการสอน วิชาที่มีปัญหาได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งทางโครงการได้จัดตำรา

ภาษาไทยไว้ในห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนอ่านเสริมความรู้เมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ

การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนชาวต่างชาติในแง่ของการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ความหลากหลายของกิจกรรมที่ใช้และการจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เหล่านี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะของครูแต่ละท่านและความยากของเนื้อหาวิชา เมื่อศึกษาการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเป็นรายวิชาทั้งหมด 5 วิชา ได้แก่ วิชาคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษการฟังและพูด สุขศึกษา ฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ พบว่าครูส่วนใหญ่ได้พยายามกระตุ้นให้นักเรียนพูดคุยสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งบางท่านก็ใช้วิธีเรียกชื่อเป็นรายบุคคลให้ตอบคำถาม แต่วิชาที่ไม่ค่อยมีการสื่อสารมากนักคือ วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สังเกตได้ว่าการสอนเริ่มจากครูอธิบายหลักการและชี้แนะวิธีการ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะตั้งใจฟัง แต่บางคนก็สนใจในสิ่งอื่นเช่น เปิดพจนานุกรมหาคำศัพท์ที่ตนไม่เข้าใจ บางคนก็ขอให้เพื่อนช่วยอธิบายข้อสงสัยให้ฟัง และมีนักเรียน 2-3 คนที่ดูเหมือนจะไม่เข้าใจในบทเรียนและสับสนก็ไม่สนใจในบทเรียนอีกเลย เมื่ออธิบายเสร็จครูได้ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ทั้งนี้พบว่าครูวิชาคณิตศาสตร์ได้ให้นักเรียนออกไปแก้โจทย์ปัญหาบนกระดานบ้าง แต่สังเกตได้ว่ามีเฉพาะนักเรียนเก่ง 4-5 คนเท่านั้นที่ร่วมกิจกรรม ด้านความหลากหลายของกิจกรรมในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ก็พบว่า ไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควรและไม่จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงทุกคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื้อหาของวิชาที่ยากและต้องมีการอธิบายเนื้อหาความรู้ใหม่ๆ ทุกชั่วโมง ซึ่งรวมถึงวิชาคอมพิวเตอร์ซึ่งเน้นการปฏิบัติและการทำชิ้นงานส่ง จึงพบว่าการสื่อสารได้ตบ่น้อยมาก นักเรียนมักนั่งทำงานเงียบๆ หากมีข้อสงสัยมักถามครูสั้นๆ เท่านั้น ส่วนวิชาที่มีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนค่อนข้างมากได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษการฟังและพูด และวิชาสุขศึกษา ซึ่งในความเป็นจริงแล้วทั้งสองวิชานี้ก็ไม่มีกิจกรรมที่หลากหลาย มักเป็นการถามตอบสั้นๆ เป็นส่วนใหญ่ แต่ครูภาษาอังกฤษได้สร้างบรรยากาศที่ครื้นเครงสนุกสนานและครูวิชาสุขศึกษาได้กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนตอบคำถามตลอดเวลา จึงทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมกล้าพูดคุยและมีการซักถามข้อสงสัยบ้างในบางครั้ง

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนการสอนอื่นๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติจริงและได้ฝึกทักษะ ได้แก่ กิจกรรมนิทรรศการวันวิทยาศาสตร์ การเข้าค่ายภาษาอังกฤษ (English camp) การแข่งขันได้ว่าที่ การกล่าวสุนทรพจน์ (speech contest) การจับคู่สนทนาตอบโต้ในห้อง การนำเสนอผลงานในวัน

สำคัญต่างๆ การฝึกฟังและพูดในวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด การแสดงละคร และการสนทนากับครูผู้สอน

การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร โดยได้ใช้ภาษาอังกฤษบ่อยครั้งขึ้น เพราะนักเรียนต้องพูดออกเสียงดังและฝึกสำเนียงให้ชัดเจน รวมทั้งได้ฝึกคิด สรุปใจความสำคัญและสื่อสารออกมาเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังช่วยให้กล้าพูดคุยและให้สามารถพูดได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารสั้นไหลมากขึ้น นอกจากนี้ครูก็ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเลือกทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจค่อนข้างมาก แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมการพูดคุยสนทนา มากกว่าการอ่าน และชอบทำกิจกรรมกลุ่มมากกว่ากิจกรรมเดี่ยว แต่ถึงแม้การจัดกิจกรรมของครูส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับดีแล้ว แต่บางคนก็ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้น่าสนใจ มีวิธีการสอนที่เคร่งเครียด จึงทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนเคร่งเครียดไปด้วย จึงเป็นเหตุให้นักเรียนชอบเรียนเฉพาะกับครูบางคนเท่านั้น ดังเช่น

“ชอบทำกิจกรรมกับครูบางคน สนุกดี แต่บางคนก็มีกิจกรรมน่าเบื่อ ให้อ่านอะไรไม่ค่อยรู้เรื่อง”

“ไม่ชอบทำกิจกรรมเดี่ยว น่าจะให้ทำเป็นกลุ่มช่วยกัน แต่นี้ให้ทำคนเดียวโดดเดี่ยวเลย”

“ชอบให้ครูพูดเล่น นอกเรื่องบ้าง ชอบสนุกๆ บางคนเค้าก็สนุก บางคนก็เครียดสอนๆ เด็กเลยเครียดด้วย”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 24 ส.ค. 2550.

“ไม่ชอบวิชา reading กับ writing เพราะไม่ชอบก็ต้องอ่าน ครูเค้าบังคับให้อ่าน ไม่มีกิจกรรมอื่นๆ มาก ไม่สนุกและเครียด”

“ชอบจับคู่แล้วพูด แล้วก็ present งาน วันสำคัญ เช่น วันไหว้ครู วันคริสต์มาส ครูก็จะให้ออกมาพูดหน้าห้อง อยากให้พูดเยอะๆ ไม่อ่านมาก”

“ชอบการสนทนา แสดงละครอะไรอย่างนี้ role play ก็ชอบมาก แต่ยังไม่ค่อยดี”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

เมื่อพิจารณาด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนพบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่เน้นที่การสื่อสารพอสมควร แต่ก็ควรเพิ่มด้านการฝึกฟังและพูด

มากกว่านี้ ส่วนรูปแบบของกิจกรรมยังไม่หลากหลายนัก มักเป็นกิจกรรมการอ่านและทำแบบฝึกหัดในหนังสือเรียน ความยากของเนื้อหาวิชาที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมของครู โดยเฉพาะในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กิจกรรมมักเป็นรูปแบบการแก้โจทย์ปัญหาหรือไม่ก็ทำแบบฝึกหัดมากกว่าการฝึกสื่อสารโต้ตอบ แต่บางวิชาเช่น วิชาสุขศึกษาและภาษาอังกฤษก็ให้นักเรียนนำเสนอผลงาน รายงานหน้าชั้น ฝึกสนทนาหน้าชั้นและเล่นเกมต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมการสื่อสารพอสมควร

“อันนี้แล้วแต่ครูแต่ละคนนะ บางคนก็จัดกิจกรรมดี เล่นเกม ให้ออกมารายงานหน้าห้อง ให้ค้นคว้าก่อนเรียน แต่มักเป็นกิจกรรมตามหนังสือ มีนอกเหนือไม่มาก บางทีเด็กก็บ่นว่าเบื่อการสอนของครูบางคน ให้แต่อ่าน ทำแบบฝึกหัด หรือไม่ก็เรียกถามกิจกรรมมีผลมาก สุดๆ อาจทำให้ไม่อยากเรียนหรือไม่อยากเรียน”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“ส่วนใหญ่ก็เห็นว่าส่งเสริมนะ แต่มันขึ้นอยู่กับวิชาและครูด้วย เนื้อหาอีกอย่างเช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ครูจะเป็นผู้อธิบาย ชี้แนะ แล้วให้นักเรียนแก้โจทย์ เป็นแบบฝึกหัด มันเลยไม่ค่อยได้พูดคุยมาก แต่ก็พยายามเน้นกับครูว่าต้องให้นักเรียนพูดอังกฤษเยอะๆ มากเท่าที่ทำได้ เด็กเค้าจะได้ฝึกสื่อสาร”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“ก็เห็นว่าครูพยายามนะ บางคนก็ให้เด็กเล่นเกมแข่งกัน ให้ทำการทดลองบ้าง ให้ออกแบบกราฟิกการ์ตูนบ้าง แต่ควรให้ฟังพูดเพิ่มขึ้นอีก โดยเฉพาะครูในบางวิชาที่ยังสอนแบบเดิมๆ ต้องให้แก้ไข”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“Yes, quite often. For speaking, I do get them go up in front of the class and do conversations from the book or create their own ones.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“In physics, we do some project work, conduct some experiments and they have to present the results to the class”

ครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“During a discussion of the concept, I ask them to demonstrate how to Calculate it, and this gives them a chance to speak. I also encourage them to read more books and to browse the Internet because this is one way to improve their knowledge.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

นอกจากนี้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัยยังพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ได้พยายามจัดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดีแล้ว มีเพียงครูบางท่านซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ไม่ค่อยจัดกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อ แต่ปัญหาอาจมาจากตัวนักเรียนเองเช่นกัน ที่ไม่ค่อยสื่อสารเพราะไม่มั่นใจและวิตกกังวลกับทักษะทางภาษาของตน จึงมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่กระตือรือร้นและกล้าที่จะสื่อสาร ซึ่งเป็นปัญหามากในช่วงเริ่มเรียนในโครงการ English program เนื่องจากนักเรียนยังไม่มีความพร้อมด้านภาษา ทำให้ไม่สามารถสื่อสารได้ จึงเป็นเหตุให้ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่เมื่อสื่อสารได้ก็จะเข้าร่วมมากขึ้น เช่น

“ส่วนใหญ่เราก็เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่แล้ว ให้อิสระมาก เพราะจริง ๆ แล้วสไตล์ฝรั่งสอนโดยให้เด็กนำอยู่แล้ว แต่ช่วงแรก ๆ ครูก็เครียดเพราะเด็กไม่รู้อะไรเลย ภาษาไม่ได้ก็ไม่ค่อยมีส่วนร่วม บางคนเงียบไปเลย แต่เมื่อเข้าใจสื่อสารได้ระดับหนึ่งก็จะไปได้”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“ครูเค้าอยากให้เด็กมีส่วนร่วมอยู่แล้ว บางทีก็มาบ่นว่าถามแล้วไม่ค่อยตอบ มีตอบไม่กี่คน หน้าซำๆ จะเห็นว่าบางคนกระตือรือร้นเข้าร่วมดี แต่ส่วนน้อย ครูพยายามดีแล้ว เป็นที่เด็กเอง บางคนไม่แสดงออกเพราะไม่มั่นใจ และกังวลเกินไปกับภาษาของตน”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“อันนี้แล้วแต่ครูอีกเหมือนกัน บางคนสอนไปเรื่อยๆ ไม่กระตุ้น ไม่เรียกถามให้อ่านแล้วเฉลยแบบฝึกหัด เด็กก็บ่นว่าเบื่อ ไม่อยากเรียน ต้องปรับปรุงนะ ถ้าไม่มีกิจกรรมให้ เด็กจะร่วมอย่างไร แต่ส่วนใหญ่ก็ใช้ได้ บางคนก็ตามติดนักเรียนดีมาก ถ้าไม่ตอบ ไม่ร่วมก็เรียกชื่อตอบรายบุคคล”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

ในด้านของความถี่หรือความบ่อยในการเข้าร่วมกิจกรรมและความรู้สึกต่อกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ นักเรียนประมาณเกินครึ่งเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนค่อนข้างบ่อย และชอบกิจกรรมการเรียนการสอนของครูโดยเฉพาะในวิชาภาษาอังกฤษการฟังและพูดมากที่สุด เนื่องจากครูสอนสนุก ไม่เครียด ไม่ดุนักเรียน ให้อิสระมากและส่งเสริมให้กล้าแสดงออก ทำให้นักเรียนเรียนอย่างสนุกสนานและไม่รู้สึกอึดอัด รองลงมาได้แก่ การเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพราะได้ทำการทดลอง ส่วนวิชาอื่นๆ ที่ค่อนข้างชอบได้แก่ วิชาคอมพิวเตอร์ พลศึกษาและคณิตศาสตร์ นักเรียนที่เหลืออีกครั้งหนึ่งไม่ค่อยชอบการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพราะครูสอนไม่เข้าใจ ค่อนข้างเครียดและเนื้อหาวิชาที่ยากมาก จึงเรียนไม่ค่อยเข้าใจและรู้สึกเบื่อ นอกจากนี้ยังไม่ชอบกิจกรรมวิชาสุขศึกษาและภาษาอังกฤษการอ่านและเขียน เช่น

“ชอบอังกฤษฟังพูด เพราะสนุก ไม่เครียดเลย และครูให้อิสระมากหน่อย”

“อังกฤษฟังพูด เพราะอาจารย์ไม่ดุนักเรียน คำสบายๆ เลยไม่อึดอัด”

“อาจารย์อังกฤษคำสอนสนุก เสนอให้มีการกล้าแสดงออกบ่อยมาก”

“อังกฤษ เพราะสนุกสนานไม่เครียดและได้ความรู้ สนุกสนานเฮฮาดี”

“ภาษาอังกฤษ เพราะสนุกสนานไม่เกร็ง ไม่อึดอัด”

“อังกฤษ อาจารย์เค้าให้พูดเยอะ ไม่ดุและเครียดเกินไป กำลังดี”

“วิทยาศาสตร์ เพราะสอนแล้วไม่เข้าใจ ครูเครียดมากด้วย”

“วิทยาศาสตร์ เพราะ เรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง ยาก ครูเคร่งไป”

“เลข วิทยาศาสตร์ เพราะเรียนหนัก บางทีก็น่าเบื่อ”

“เลขและวิทยาศาสตร์ เพราะสอบเยอะและไม่ค่อยเข้าใจ ไม่รู้เรื่อง”

“คณิตศาสตร์ เพราะคิดไม่ค่อยเก่ง ครูเครียดบ้าง”

“คณิต เพราะบางครั้งแปลโจทย์ไม่ออก ยากจริงๆ”

“ภาษาอังกฤษอ่านเขียน เพราะไม่มีกิจกรรมสนุกๆ”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวาย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

การจัดกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียน

โรงเรียนเมืองสวายจัดให้มีกิจกรรมเสริมความรู้ทุกวันพฤหัสบดีเป็นเวลา 1 ชั่วโมงเรียกว่า กิจกรรมชมรม โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาและทักษะต่างๆ โดยมีได้จำกัดลักษณะของกิจกรรมและไม่ได้มุ่งความรู้ด้านวิชาการ แต่ต้องเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสนใจและจัดในบรรยากาศที่ไม่ตึงเครียด เพื่อให้นักเรียนกล้าพูดคุยสื่อสารและกล้าแสดงออกเช่น ครูวิชา

วิทยาศาสตร์ได้จัดกิจกรรมชมรมนาโนคลับ (NANO club) ส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการแล้ว นำเสนอผลงาน และให้จัดการรณรงค์ ทำแผ่นประชาสัมพันธ์ข่าวสารและทำสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เช่น อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ส่วนกิจกรรมชมรมคณิตศาสตร์ได้ให้นักเรียนฝึกเทคนิคการแก้โจทย์ ปัญหาทางคณิตศาสตร์ต่างๆ เพื่อเตรียมตัวแข่งขันตอบปัญหาคณิตศาสตร์ โดยครูได้แบ่งนักเรียน ออกเป็นทีมแล้วแข่งขันกัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมชมรมอื่นๆ อีก เช่น ชมรมการพูดในที่สาธารณะ (public speaking club) ซึ่งนักเรียนก็ได้ฝึกออกเสียงพูดให้ชัดเจนหน้าชั้นเรียน ชมรมภาวะโลกร้อน (global warming club) โดยครูและนักเรียนก็จะชมภาพยนตร์เกี่ยวกับภาวะโลกร้อน พูดคุย เกี่ยวกับศัพท์ใหม่ๆ และทำแบบฝึกหัดร่วมกัน ส่วนชมรมออกแบบกราฟิกนักเรียนก็ช่วยกันวาดรูป กราฟิกอย่างสนใจ นอกจากนี้ยังมีชมรมดนตรีและชมรมศิลปะให้นักเรียนได้เข้าร่วม จากการที่ ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมพบว่า บรรยากาศในทุกชมรมค่อนข้างผ่อนคลาย นักเรียนและครูมีความ ใกล้ชิดและเป็นกันเอง โดยครูจะคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือเป็นอย่างดี ด้านการส่งเสริมการ สื่อสารพบว่ามีค่อนข้างมาก ครูมักชวนพูดคุยและถามคำถามให้คิดตาม อาจเป็นเพราะกิจกรรม ชมรมเป็นการรวมตัวกันกลุ่มเล็กๆ บรรยากาศก็ผ่อนคลายไม่ตึงเครียด การจัดกิจกรรมก็น่าสนใจ จึงพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าการจัดกิจกรรมในชั้น เรียน โดยนักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ ซึ่งจะเป็นการฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออกและกล้า พูดคุยเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น

“ครูต้องจัดกิจกรรมชมรม ให้ได้ใช้ภาษา ให้ใกล้ชิดกันบ้าง ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้และ ฝึกทักษะมากขึ้น ครูจะจัดเองก็ได้หรือเด็กอาจไปขอร้องให้ครูตั้ง ให้เขารับผิดชอบกิจกรรม อะไรก็ได้ที่เสริมพัฒนาเด็ก ไม่จำเป็นต้องมุ่งวิชาการอย่างเดียว อะไรก็ได้”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและพูด รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“เราอยากให้เด็กของเราพัฒนาทุกด้าน มีทักษะรอบด้าน เราจึงให้ครูเค้าทำตาม สนใจ นักเรียนเค้าจะได้ฝึกพูดคุยนอกห้อง ในบรรยากาศที่ไม่เครียด ไม่เหมือนเรียน อยาก ให้เค้ากล้าพูดนะ คนที่อายก็จะได้พูดด้วย ไม่มุ่งหวังเนื้อหาหนักมาก”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“I'm trying to get them familiar with Nano technology. If they know what Nano is, they can do some projects. I told them to do some projects, do reports and present. If they're interested in engineering or science, it will help them. For

activities, I asked them to do a campaign, to make posters and some students even made some devices.”

ครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“The objective of maths club is to put students who are very interested in maths to learn more about techniques, that they can use them when they want to join maths competition. The activities are problem solving, competition within groups, etc. It helps to improve their speaking. I’m not there to really teach them, it’s more like a relaxing activity for them, so they can communicate more, they can joke around with other kids and with the teacher also, so I think it’s one way of improving skills and knowledge.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“We are now designing and drawing people’s hands using the Adobe Illustrator program. Students are very interested in drawing. As I’ve just introduced this program, we started with an easy one. My role is to give them suggestions.”

ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

ในช่วงโม่งกิจกรรมชมรมพบว่า นักเรียนให้ความสนใจอย่างมากและกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรม เพราะเห็นความสำคัญว่าสามารถช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน และการสื่อสารของตนให้ดียิ่งขึ้น ทำให้กล้าพูดต่อที่ประชุม ฟังฟังและออกเสียงให้ชัดเจน ได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ นอกจากนี้ยังได้ฝึกแสดงความคิดเห็น ฝึกค้นคว้าและฝึกวาดรูป ซึ่งช่วยให้รู้สึกผ่อนคลายขึ้นด้วย เช่น

“ชอบ เพราะได้ฟังและปฏิบัติตามตอนที่อาจารย์เค้าพูด

“ชอบค่ะ หนูอยู่ในการพูดภาษาอังกฤษ ทำให้หนูกล้าขึ้นเยอะ สามารถให้หนูออกเสียงได้ชัดเจนค่ะ”

“ฝึกทักษะการฟังและการออกความคิดเห็น”

“บางครั้งก็น่าเบื่อนิดหน่อย แต่บางครั้งก็สนุก ส่วนใหญ่ก็ได้ฝึกดี”

“คิดว่าก็ดี เพราะบางที่รู้สึกสนุก และช่วยพัฒนาทักษะในบางกิจกรรม

“พอสมควร ช่วยในการวาดรูป ผ่อนคลายและได้พูดคุยภาษามากขึ้น”

“ชอบเพราะช่วยฝึกการออกเสียง ช่วยเสริมภาษาอังกฤษ ฝึกทักษะต่างๆ”

“ก็ชอบได้ฟัง teacher พูดและรู้คำศัพท์ต่างๆ เพิ่มขึ้น”

“ชอบ เพราะจะได้ฝึกทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ”

“ชอบมากๆ ฟังอาจารย์ Jeremy (นามสมมติ) พูดสนุกดี หัดฟังสำเนียง”

“ชอบ เพราะจะต้องหาหัวข้อที่เป็นภาษาอังกฤษซึ่งพัฒนาทั้งการอ่านและเขียน”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสอย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรวมทั้งผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ได้ส่งเสริมทักษะการสื่อสารและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดี แต่กิจกรรมการเรียนการสอนในบางวิชายังไม่มีหลากหลายเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ทั้งนี้ก็มีครูบางท่านที่ยังขาดความสามารถในการจัดการกิจกรรม ทำให้บทเรียนน่าเบื่อและเคร่งเครียด ซึ่งในท้ายสุดกระทบต่อการเรียนรู้ในวิชานั้นๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ความไม่มั่นใจในทักษะความสามารถและความไม่กระตือรือร้นที่จะสื่อสารของนักเรียน รวมทั้งความยากของเนื้อหาวิชา ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการกิจกรรมในชั้นเรียน ซึ่งบางทีไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูฝ่ายเดียว ถ้านักเรียนไม่มั่นใจวิตกกังวล อายหรือเจียมกินไปก็จะไม่เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในช่วงเริ่มแรกที่เข้าเรียนใน English program ซึ่งยังไม่มีความพร้อมด้านภาษามากนัก ส่วนกิจกรรมชมรมซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียนพบว่า มีความหลากหลายของกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมและส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารในระดับดีมาก

2. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียนแบ่งออกเป็น บรรยากาศทางกายภาพ ซึ่งหมายถึงสภาพของชั้นเรียนที่ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ห้องเรียนมีสีสันทันตา ดูสบายตา ไม่มีเสียงรบกวน ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน มีความเป็นอิสระต่อการเรียนรู้ และสามารถปรับเปลี่ยนห้องเรียนได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น ส่วนบรรยากาศทางจิตใจ ดูได้จากสัมพันธภาพและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความกระตือรือร้น การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การยอมรับนับถือต่อครูผู้สอน การกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บรรยากาศทางกายภาพของห้องเรียนมีความเหมาะสมมาก ส่วนบรรยากาศทางจิตใจจะขึ้นอยู่กับครูและนักเรียนแต่ละคนมากกว่า โดยครูบางคนก็สนิทสนมมีความเป็นกันเองกับนักเรียน นักเรียนก็กล้าที่จะเข้าหาเพื่อขอความช่วยเหลือและพูดคุยเล่น

บรรยากาศการเรียนวิชานั้นๆ ก็จะสนุกสนาน แต่ครูบางคนที่มีบุคลิกเข้มงวดจริงจัง นักเรียนจะไม่ค่อยเข้าหา ยิ่งถ้าเนื้อหายากก็ยิ่งทำให้บรรยากาศการเรียนเคร่งเครียดมากขึ้น

“ก็ยังไม่เคยเห็นเด็กบ่นเกี่ยวกับห้องเรียน ดูเค้าก็พอใจ แต่ซักมาพูดเรื่องกล่องวงจรปิด ไม่ชอบที่ครูจะคอยดูพฤติกรรม เค้าคงอยากเป็นส่วนตัว แต่ช่วยเรื่องความปลอดภัยนะหรือถ้าประพฤติไม่เหมาะสมครูเห็นก็ตักเตือนได้ ส่วนบรรยากาศการเรียนก็แล้วแต่ครูนะ บางคนก็ว่าครูบางคนสอนไม่ดี น่าเบื่อ ไม่อยากเรียน แต่ส่วนใหญ่ก็เข้ากันได้ดี เห็นคุยเล่นกับครูก็เยอะ”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“อาจเป็นคนๆ ไป บางคนตั้งใจสอนมาก บรรยากาศก็จะดูเครียดๆ เนื้อหาที่ยากด้วย เลยเครียดไปใหญ่ แต่บางคนก็สอนสนุก เทคนิคดี นักเรียนก็สนุกกับการเรียน ไม่เครียดดีที่สุดในนักเรียนจะได้กล้าพูดกล้าคุย”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“I think the classrooms are already okay. But sometimes they can be dirty”. In my class, I think students are quite relaxed. They like designing cartoon characters, especially Japanese ones. They're not shy to ask me for help but I expect them to talk more in English.”

ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“They come to me to ask for assistance quite often. They asked me about their boyfriends too. I'm like one of their friends. They're not shy in my class and we often chat out of the class. I think we have good relationship.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

สำหรับบรรยากาศทางกายภาพ นักเรียนทุกคนพึงพอใจต่อห้องเรียนประจำของตน เพราะมีบรรยากาศและสภาพที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ มีอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนครบครัน อากาศโปร่งสบายถ่ายเทดี สะอาด ไม่มีเสียงดังรบกวนและมีห้องน้ำที่สะดวกสบาย แต่นักเรียนกลับไม่พึงพอใจที่มีการติดตั้งกล่องวงจรปิดในห้องเรียน เพราะรู้สึกว่ามีอิสระและความเป็นส่วนตัว เหมือนถูกจับผิดตลอดเวลา ซึ่งจากการสอบถามจุดประสงค์ของการติดตั้งกล่องวงจร

ปิดหัวหน้าโครงการ English program ให้เหตุผลว่าเพื่อช่วยในการสอดส่องพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เพื่อจะได้ตัดเตือนหากไม่สนใจเรียน และยังเป็น การดูแลความปลอดภัย และระวังเหตุต่างๆ ซึ่งคิดว่าเป็นผลดีต่อสวัสดิภาพของนักเรียน

ส่วนบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยรวม บางวิชานักเรียนก็เรียนสนุกสนาน และผ่อนคลาย บางวิชาก็ตึงเครียดและเบื่อหน่าย วิชาที่มีบรรยากาศสนุกสนานได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูดและวิชาคอมพิวเตอร์ ส่วนวิชาที่ค่อนข้างตึงเครียดมากคือ วิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รองลงมาคือ วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งพบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนมีผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนอย่างมาก ถ้าตึงเครียดก็จะทำให้นักเรียนไม่อยากเรียน ไม่สามารถรับความรู้ใหม่ๆ ได้ และไม่มีสมาธิ แต่ถ้ามีบรรยากาศที่ผ่อนคลายและไม่มีเสียงรบกวนก็จะทำให้มีสมาธิในการเรียน เรียนเข้าใจ กล้าที่จะพูดคุย ชักถาม และตอบคำถาม

“มีอย่างมาก ถ้ามันเครียดก็ไม่ค่อยอยากเรียน”

“มี ถ้าเราเครียดมากๆ ก็จะไม่สามารถรับความรู้ใหม่ๆ ได้”

“ถ้าห้องเรียนสบาย ไม่เครียด อาจทำให้นักเรียนไม่หงุดหงิด และอาจจะเข้าใจมากขึ้น”

“มีผลมากที่สุด ถ้ารู้สึกผ่อนคลายไม่เครียด จะเรียนเข้าใจและอยากเรียน”

“มีผลแน่นอนและอย่างมาก เพราะถ้าบรรยากาศสบายๆ เด็กก็จะกล้าพูด กล้าถาม และกล้าตอบ”

“มีผลมาก เพราะถ้าบรรยากาศสบายๆ ไม่ตึงเครียดจะทำให้มีสมาธิมากขึ้น”

“ใช่ มีส่วนช่วยพัฒนา ถ้าตึงเครียดก็จะเครียดตาม ถ้าบรรยากาศดีก็รู้สึกดีตาม”

“มี ถ้าผ่อนคลายก็จะพูดอังกฤษกันเยอะ ถ้าเครียดมีเสียงดังรบกวนจะไม่มีสมาธิ”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวาย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

บรรยากาศการเรียนการสอนที่แตกต่างกันนั้น ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนและความอยากของเนื้อหาวิชานั้นๆ บุคลิกที่เป็นกันเอง ยิ้มแย้มและการจัดกิจกรรมที่ผ่อนคลายสนุกสนาน ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่กล้าพูดกล้าคุย กล้าแสดงออก มีการซักถาม แสดงความคิดเห็นและพูดล้อเล่นกับครูบ้างในบางครั้ง ถึงแม้ว่าการสื่อสารได้ตอบจะยังไม่มากเท่าที่ควร แต่บรรยากาศจะตึงเครียดเมื่อนักเรียนเริ่มไม่เข้าใจในบทเรียนและทำแบบฝึกหัดไม่ได้และบางคนก็เลิกสนใจในบทเรียนนั้นไปเลย เป็นผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนก็ค่อนข้างห่างเหินไปด้วย มีการสื่อสาร

โต้ตอบน้อย หากจะสื่อสารบ้างก็เป็นการเรียกให้ตอบรายบุคคลซึ่งก็ค่อนข้างน้อย เช่น คุณคณิตศาสตร์จะพูดเสียงดังฟังชัด ค่อนข้างดูและเข้มงวด ส่วนครูวิทยาศาสตร์มีสำเนียงค่อนข้างฟังยาก สังเกตได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจที่ครูอธิบาย แต่ก็ไม่ได้ซักถามหรือขอให้ครูอธิบายซ้ำเป็นต้น นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังพบว่าเนื้อหาที่เป็นภาษาอังกฤษนั้นยากและก่อให้เกิดความเครียดซึ่งหากไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียนแล้วก็ยากที่จะทำความเข้าใจกับเนื้อหาในส่วนอื่นๆ

โรงเรียนถิ่นงาม

1. การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนถิ่นงามจะยึดตามหลักสูตรของกระทรวงฯ และจัดการสอนเป็นภาษาอังกฤษเฉพาะวิชาที่กระทรวงฯ กำหนด แต่พบว่าได้ใช้หนังสือเรียนของต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เช่น ของประเทศมาเลเซีย อเมริกาและอังกฤษ การสอนในชั้นเรียนจะมีครูร่วมสอนชาวไทยช่วยครูผู้สอนชาวต่างชาติดูแลด้านพฤติกรรมและความสนใจต่อการเรียนของนักเรียน รวมทั้งช่วยเป็นสื่อกลางระหว่างนักเรียนและครูและชี้แนะด้านเนื้อหาที่ขาดไปไม่ครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ในวิชาชีววิทยาครูร่วมสอนก็จะช่วยจัดเตรียมอุปกรณ์การทดลอง โดยนำเอาอุปกรณ์ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากขาดอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ตามที่หนังสือเรียนของต่างประเทศกำหนด ในบางวิชาครูร่วมสอนต้องให้ความช่วยเหลือครูชาวต่างชาติตลอดเวลาเพราะครูไม่มีความรู้ลึกซึ้งด้านเนื้อหา จึงไม่ค่อยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกฝนเท่าที่ควร

การจัดการกิจกรรมในชั้นเรียน

ครูร่วมสอนในวิชาชีววิทยาและวิชาภาษาอังกฤษการฟังและพูดรู้สึกพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูต่างชาติ เพราะสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารได้ในระดับดีและมีความหลากหลายพอสมควร มีการสลับเปลี่ยนกิจกรรมเสมอ ทั้งให้ทำการทดลองในห้องทดลองและทำกิจกรรมนอกชั้นเรียน ส่วนวิชาภาษาอังกฤษก็ส่งเสริมให้นักเรียนได้สื่อสารโดยเน้นที่การฟัง พูดและอ่าน ทำให้นักเรียนมีโอกาสฝึกสื่อสารได้ตอบอย่างเพียงพอ แต่ทั้งนี้ครูร่วมสอนได้แนะนำว่า ในวิชาชีววิทยาควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ศึกษาจากธรรมชาติโดยตรง เพื่อให้ น่าสนใจมากขึ้น แต่ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมที่พบคือ ครูบางวิชาไม่ได้จบตรงสาขา ทำให้จัดกิจกรรมและดำเนินการสอนไม่มีประสิทธิภาพ เช่น วิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน ซึ่งมีกิจกรรมไม่น่าสนใจ ไม่มีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนตึงเครียด ทำให้นักเรียนกลัว ไม่กล้าพูดคุยสื่อสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรียนมาก

“ก็เห็นว่าครูจัดกิจกรรมได้น่าสนใจ หลากหลายพอสมควร เด็กไม่เบื่อ แต่ถ้าทำได้ออกมาให้ดูกับธรรมชาติเลย เด็กอาจสนใจกว่านี้ คือต้องเสริมนอกห้องเรียน ด้านการสื่อสารก็ส่งเสริมดีแล้ว จะเรียกถามและให้ตอบทุกชั่วโมง ใครเงี้ยวๆ จะโดนถามทันที”

ครูร่วมสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“บางคนจบไม่ตรงกับที่สอน จัดกิจกรรมไม่มีประสิทธิภาพ นักเรียนเบื่อ อย่างน้อยต้องปริญญาดตรีในวิชาที่สอน ไม่ใช่แค่พูดอังกฤษได้ อย่างคณิตศาสตร์เนี่ยมันลึกซึ้งมากนะ สอนไม่ได้หรือถ้าไม่จบมา บางคนก็ดู ดูมาก เด็กไม่อยากจะพูด ไม่อยากแสดงออก เคยดู Tim (นามสมมุติ) วิชาการอ่านสอนใหม่ เค็ดูมาก ไม่ค่อยมีเทคนิคเท่าไร ให้อ่านแล้วก็ตอบคำถาม ส่วนวิชาฟังพูดที่ครูดู คิดว่าใช้ได้แล้ว มีการโต้ตอบสื่อสารมากพอสมควร เด็กจะตอบคำถามได้ดี มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมาก”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“บรรยากาศเคร่งเครียดค่ะ เค็ดูมาก ให้เด็กวิตพื้นเป็นประจำ เฉพาะคนนี่ไม่ได้ส่งเสริมการสื่อสารมาก มีน้อยมาก บรรยากาศก็เงี้ยวๆ กิจกรรมก็ไม่มี ให้อ่านทุกชั่วโมงแล้วทำแบบฝึกหัด ตอนนี้อย่างหมวดกำลังแก้ไขด่วน คิดว่าครูส่งผลต่อการเรียนมาก เด็กไม่อยากจะเรียนวิชานี้ หมายถึงเรียนกับครูคนนี้ วันไหนครูไม่มานักเรียนจะดีใจมาก ควรต้องมีกิจกรรม pre-reading มี warm-up สร้าง motivation ก่อน มี discuss ก่อน ไม่ใช่จำใจต้องอ่าน ต้องให้ทุกคนกระตือรือร้น บรรยากาศน่าจะผ่อนคลาย ไม่ให้เด็กกลัวมาก”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“I encourage them to speak English a lot, answer questions, solve difficult problems and explain in English. If students talk in Thai, I have to discipline them.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“We should allow students to talk and give opinions. The teachers should talk to them and give them many activities to practice, not only talk – play games, practice conversations in pairs in groups. And the activities should include 2-3 skills – listening, speaking and reading”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“Activities should be various. You can't use one type of activity for a month. When they get used to it, they won't pay attention anymore. So, in my biology class, I sometimes gave lectures, experimented in a lab, did activity outside the classroom and used worksheets to check their comprehension. Many things I can do.”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

ตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงได้แก่ กิจกรรมวัน International Day เข้าค่ายภาษาอังกฤษ การนำเสนอผลงานในชั้นเรียน รวมทั้งการฝึกสนทนาในชั้นเรียนทั้งกับเพื่อนและครู ซึ่งทำให้นักเรียนกล้าพูดสื่อสาร เพิ่มความมั่นใจและพูดได้คล่องแคล่วขึ้น

ส่วนด้านการจัดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น พบว่า วิชาภาษาอังกฤษการฟังและพูดและวิชาชีววิทยาได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมดีแล้ว โดยมีการกระตุ้นนักเรียนที่เงียบไม่ค่อยมีส่วนร่วมให้เข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น แต่ทั้งนี้บางครั้งก็ไม่สามารถจัดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วมอย่างทั่วถึงในทุกกิจกรรมเนื่องจากเวลาจำกัด ส่วนสำเนียงภาษาของครูก็อาจจะส่งผลกระทบต่อกรเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งถ้าเข้าใจที่ครูพูดก็จะให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นอย่างดี แต่ถ้าไม่เข้าใจก็จะไม่สนใจและคุยกัน ส่วนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียนนักเรียนขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากครูไม่ค่อยจัดให้มีกิจกรรมใดๆ ให้ฝึกฝน

“เค้าเน้นนะ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วม จะกระตุ้นให้มีส่วนร่วมตลอด แต่สำคัญที่ครูต้องมีภาษาชัดเจน ถ้าไม่ชัดเจนเด็กก็จะเครียด แล้วครูเองก็ต้องคอยตะโกนเพื่อให้เด็กสนใจ ภาษาสำคัญถ้าเด็กฟังไม่รู้เรื่อง ฟังแป็บเดียวก็จะคุย เด็กที่นี้ส่วนใหญ่กล้าพูดคุย กล้าแสดงออกอยู่แล้ว สัก 70% ได้ โดยครูไม่ต้องผลักดันมาก”

ครูร่วมสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“ก็อย่างที่บอกนะค่ะ ครูไม่ค่อยจัดกิจกรรม เด็กก็เลยไม่ค่อยมีส่วนร่วมไปใหญ่”
ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“ครูว่าการสอนของเค้าก็ให้มีส่วนร่วมดีนะ แต่เด็กบางคนเค้าก็เจ็บบๆ ยิ่งถ้าครูไม่ใส่ใจก็เป็นผลเสีย ครู Anna (นามสมมุติ) เค้าชอบให้ออกมาพูดเป็นคู่ๆ ทุกคนก็ต้องร่วม แต่บางทีก็เป็นไปไม่ได้เพราะเวลาน้อย ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและเวลาด้วย”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

โดยสรุปแล้วด้านการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ครูร่วมสอน นักเรียนและผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า กิจกรรมในบางวิชาก็น่าสนใจมาก โดยนักเรียนเกินกว่าครึ่งห้องชอบกิจกรรมวิชาชีววิทยามากที่สุด เนื่องจากมีกิจกรรมที่สนุกสนานและหลากหลาย ทั้งให้แข่งกันตอบคำถาม ให้แสดงท่าทางและนำเสนอรายงานหน้าชั้น นอกจากนี้ครูได้กระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกคนตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยถ้านักเรียนคนใดเจ็บบไม่เข้าร่วมก็จะเรียกชื่อตอบ ทุกคนจึงได้พูดได้ตอบสื่อสารอย่างทั่วถึง รองลงมาคือ วิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด ครูมีวิธีการนำเข้าบทเรียนอย่างน่าสนใจและให้ทุกคนแข่งกันตอบคำถาม ถ้าผิดก็จะยังไม่แก้ไข ตอนนั้น ทำให้นักเรียนกล้าตอบและเสนอความคิดเห็น นอกจากนี้ยังจัดให้มีการสนทนาเป็นคู่แล้วออกมาพูดหน้าชั้น ส่วนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษการอ่านและเขียน และวิชาสุขศึกษา เพราะมีกิจกรรมที่น่าเบื่อซ้ำซากในทุกๆ คาบ โดยแจกเอกสารประกอบความรู้ (sheets) ให้อ่านและทำแบบฝึกหัดอย่างเดียว ไม่ค่อยให้พูดคุยสื่อสาร บางครั้งก็ทดสอบโดยเรียกถามเป็นรายบุคคล โดยไม่อธิบายหรือยกตัวอย่างประกอบแต่อย่างใด ทำให้ทุกคนกังวลและเครียดเพราะกลัวตอบผิด ส่วนวิชาคณิตศาสตร์มีกิจกรรมไม่หลากหลายนัก แต่พบว่าครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีมาก ทำให้นักเรียนกล้าพูดกล้าคุยและให้ร่วมมือเป็นอย่างดี

“ก็ Ok ในระดับหนึ่ง บางวิชาก็น่าเบื่อ ถ้าครูไม่น่าเบื่อก็จะสนใจมากขึ้น บางคนส่ง sheet มาให้ทำแล้วก็นั่งรอ เฉลยก็เฉลยผิด”

“บางวิชาก็น่าเบื่อครับ แบบว่าเหมือนไม่ได้สอน ไม่ได้พูดมาก แต่วิชาชีววิทยา ผมชอบครูเค้ามีเทคนิค มีกิจกรรมให้เราทำมาก”

“เพราะครูด้วย เมื่อก่อนเรียนกับครูคนหนึ่งสนุก แต่มาเรียนกับคนนี้น่าเบื่อก”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 2551.

“บางวิชาก็เครียด บางวิชาก็สนุกดี อยากให้มีกิจกรรมสบายๆ ไม่เข้มงวด ก็ happy ดีกับบางวิชา ชอบพูดมากกว่า อยากพูดให้เยอะๆ”

“หนูไม่ชอบให้มาสอนๆ บนกระดาน แล้วก็พูดทุกอย่าง หนูชอบให้เราตอบด้วย เล่นบ้าง จะทำให้หนูสนใจมากขึ้น ไม่ง่วงนอน”

“เนื้อหาเนี่ยคะ เข้ามาสักครึ่งชั่วโมง สมมุติ 50 นาที ขอสักครึ่งชั่วโมง ขอให้เอาเฮฮา สนุกสนานเช่น เล่นเกม คือไม่ใช่แบบไร้สาระนะคะ เอาแบบว่าสอดความรู้ไปด้วย”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง รร ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 4 ม.ค. 2551.

การจัดกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียน

กิจกรรมเสริมที่โรงเรียนถิ่นงามจัดขึ้นเรียกว่า กิจกรรมชุมนุม โดยจัดขึ้นทุกวันพฤหัสบดี เป็นเวลา 1 ชั่วโมง กิจกรรมประกอบด้วย ชุมนุมภาษารัสเซียสอนโดยครูสอนวิชาภาษาอังกฤษชาวรัสเซีย ชุมนุม crosswords สอนโดยครูวิชาชีววิทยา ชุมนุมคาราโอเกะสอนโดยครูวิชาสุขศึกษา กิจกรรมทั้ง 3 ชุมนุมนี้จัดขึ้นที่ห้องศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือที่เรียกสั้นๆ ว่า ห้อง SEAR (students English access room) นักเรียนโครงการ English program สามารถเลือกเข้าร่วม ชุมนุมใดชุมนุมหนึ่งได้ตามความสนใจหรือทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ตนสนใจในห้อง SEAR เช่น สืบค้น ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต อ่านหนังสือชุดเสริมความรู้ ทำแบบฝึกหัดภาษาอังกฤษ เป็นต้น

การเข้าร่วมในกิจกรรมนอกชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนถิ่นงามนั้น พบว่านักเรียนในโครงการ English program ให้ความสนใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมค่อนข้างน้อยและไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะเรียนภาษาอังกฤษเต็มเวลาในชั้นเรียนอยู่แล้ว จึงไม่ค่อยกระตือรือร้น นักเรียนมักใช้เวลาในชั่วโมงนี้ทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทำการบ้าน หรือคุยกัน ทั้งๆ ที่กิจกรรมชุมนุม crosswords นั้นเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ แต่ก็มีผู้เข้าร่วมน้อย ส่วนชุมนุมคาราโอเกะมีนักเรียนเข้ามาร้องเพลงบ้างประมาณ 6-7 คน โดยมีครูคอยช่วยเหลือในการออกเสียงให้ถูกต้อง แต่ก็เป็นนักเรียนจากภาคปกติมากกว่านักเรียนจาก English program ส่วนชุมนุมภาษารัสเซียครูชาวรัสเซียได้สอนให้ฝึกออกเสียง ซึ่งนักเรียนได้ตั้งใจและพยายามเป็นอย่างมาก บรรยากาศค่อนข้างผ่อนคลาย และทุกคนให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดี

2. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

บรรยากาศการเรียนการสอนในเกือบทุกวิชา มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง สนุกสนานและผ่อนคลาย มีเพียง 2 วิชาที่พบว่า มีบรรยากาศน่า่วงนอน น่าเบื่อและค่อนข้างตึงเครียด การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนของแต่ละวิชาจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับครูผู้สอนเป็นสำคัญ เช่น ในวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด และวิชาชีววิทยาบรรยากาศในชั้นเรียนจะผ่อนคลายและสนุกสนาน และครูกระตุ้นให้นักเรียนตอบคำถาม ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนก็ดีมาก ซึ่งครูผู้สอนต้องการที่จะสร้างบรรยากาศในการแข่งขันเพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการ

เรียนด้วย แต่วิชาภาษาอังกฤษการอ่านและเขียนครูจะดูมาก จึงทำให้มีบรรยากาศที่เคร่งเครียด หรือบางครั้งนักเรียนก็เงียบ ไม่พูดคุยเพราะกลัวครูดู ซึ่งหากจะส่งเสริมให้มีการสื่อสารมากขึ้น บรรยากาศการเรียนการสอนควรผ่อนคลาย ไม่เข้มงวดจนเกินไป เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุย และแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แต่ก็ไม่ควรปล่อยปละละเลยเกินไป ถ้าไม่สนใจเรียนก็ต้อง ตักเตือน

“บรรยากาศเคร่งเครียดค่ะ คำจะดูมาก ให้เด็กวิตกกังวลเป็นประจำ บรรยากาศก็ เงียบๆ น่าจะผ่อนคลายมากกว่านี้ ไม่ให้เด็กกลัวมาก จนไม่กล้าพูด กล้าถามและไม่เข้า ใจสักครู”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน ร.ร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“ครู Anna (นามสมมุติ) ที่เป็น co-teacher ให้อยู่ จะเอาใจใส่ทุกคน คำจะ strict ถ้าไม่ฟังหรือคุยกัน แต่โดยทั่วไปก็จะผ่อนคลาย คำขอให้นักเรียนพูดสื่อสาร จะกระตุ้น ให้อบตลอด”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด ร.ร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“บรรยากาศการสอนค่อนข้างสนุก ไม่เครียดเลย เห็นนักเรียนหัวเราะได้ทุกชั่วโมง บางทีก็ล้อเล่น นักเรียนก็กล้าพูดกล้าคุยนะ เห็นนอกห้องยังคุยเล่นสนุกสนาน คำเข้ากัน ได้ดีมาก ส่วนเนื้อหาที่คืบหน้าไปเรื่อยๆ”

ครูร่วมสอนวิชาชีววิทยา ร.ร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“Don't be too strict. If students are silent, they may be afraid of the teachers. Then they won't speak. Let them smile, talk and laugh. Teacher's personality is one factor. The atmosphere should be relaxing but not too relaxing.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ ร.ร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“The atmosphere should be relaxing, not strict but competitive – just to motivate them. We should allow students to talk and give opinions.

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด ร.ร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“If I see them reading cartoons or anything under the table, I would ask them to keep it and I also warn them about using mobile phones in the classroom. I just don't want to be like their parents. They know their responsibilities. If they ever do that in my class, that means I'm doing something that's not interesting to them, may be I should do something more interesting so it could be part of my fault.”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนมีผลมากต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน เพราะถ้าสนุกสนานก็จะช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ ทำให้กระตือรือร้นและอยากเรียนมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่มีการจัดกิจกรรมใดๆ หรือจัดกิจกรรมรูปแบบเดิม ซ้ำๆ กัน ก็จะไม่น่าสนใจและไม่กระตุ้นความสนใจ บรรยากาศที่ผ่อนคลาย สนุกสนานและเป็นกันเอง จะทำให้นักเรียนมีความมั่นใจ กล้าพูดคุย และกล้าแสดงออก รวมทั้งรู้สึกอยากเรียนและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น แต่บรรยากาศที่ตึงเครียดจะทำให้ นักเรียนคิดไม่ออกและไม่กล้าพูดคุย ส่วนบรรยากาศทางกายภาพคือ สภาพแวดล้อมของชั้นเรียน ก็มีผลเช่นกัน ในสถานที่ที่มีความพร้อม สะอาดและไม่มีเสียงรบกวน ทำให้การสอนเป็นไปด้วยดี และช่วยให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข แต่บรรยากาศที่ไม่ดีหรือเสียงดังก็ทำให้นักเรียนเรียนไม่รู้เรื่องด้วยเช่นกัน

“มีผล ได้สัมผัสกับเจ้าของภาษา และสนุกที่ได้เรียน ออบอุ่นดี”

“ถ้าสอนสบายและมีกิจกรรมให้เล่น จะสนใจ แต่ถ้าไม่มี ก็ทำให้คุยกันได้”

“มี เพราะกิจกรรมและบรรยากาศที่ดีทำให้สนุกและชอบภาษาอังกฤษมากขึ้นได้”

“มีผลแน่ ถ้าสอนแบบสงขีทและนั่งทำแบบฝึกหัด เด็กก็จะไม่ได้อะไร”

“มี เช่น ถ้าบรรยากาศในห้องสนุก ได้ความรู้และน่าสนใจ ก็กระตือรือร้น อยากเรียนวิชานั้น”

“ทำให้มั่นใจ กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก ถ้าเครียดก็จะไม่กล้า”

“มีเพราะถ้าบรรยากาศไม่ดี เครียด เด็กก็จะคิดไม่ออก”

“มีผล เพราะถ้าเป็นกันเอง ก็จะทำให้เรียนสนุกไปด้วย”

“การสอบช่วยให้เกิดความเข้าใจเนื้อหา ความเป็นกันเองช่วยให้ผ่อนคลาย”

“มี เพราะเมื่อสถานที่อำนวย การสอนจะราบรื่น เรียนอย่างมีความสุข”

“มี เพราะบรรยากาศไม่อำนวย จะเรียนไม่รู้เรื่อง เช่น มีเสียงดัง”

“มีผล เพราะถ้าคนในห้องเยอะก็จะเสียงดัง ทำให้สื่อสารลำบาก”

“มี หากบรรยากาศในชั้นดี สะอาด ไม่มีอะไรรบกวน เราก็อยากเรียน”

“มี เมื่อสิ่งแวดล้อมดี ก็ยอมอยากเรียนด้วย”

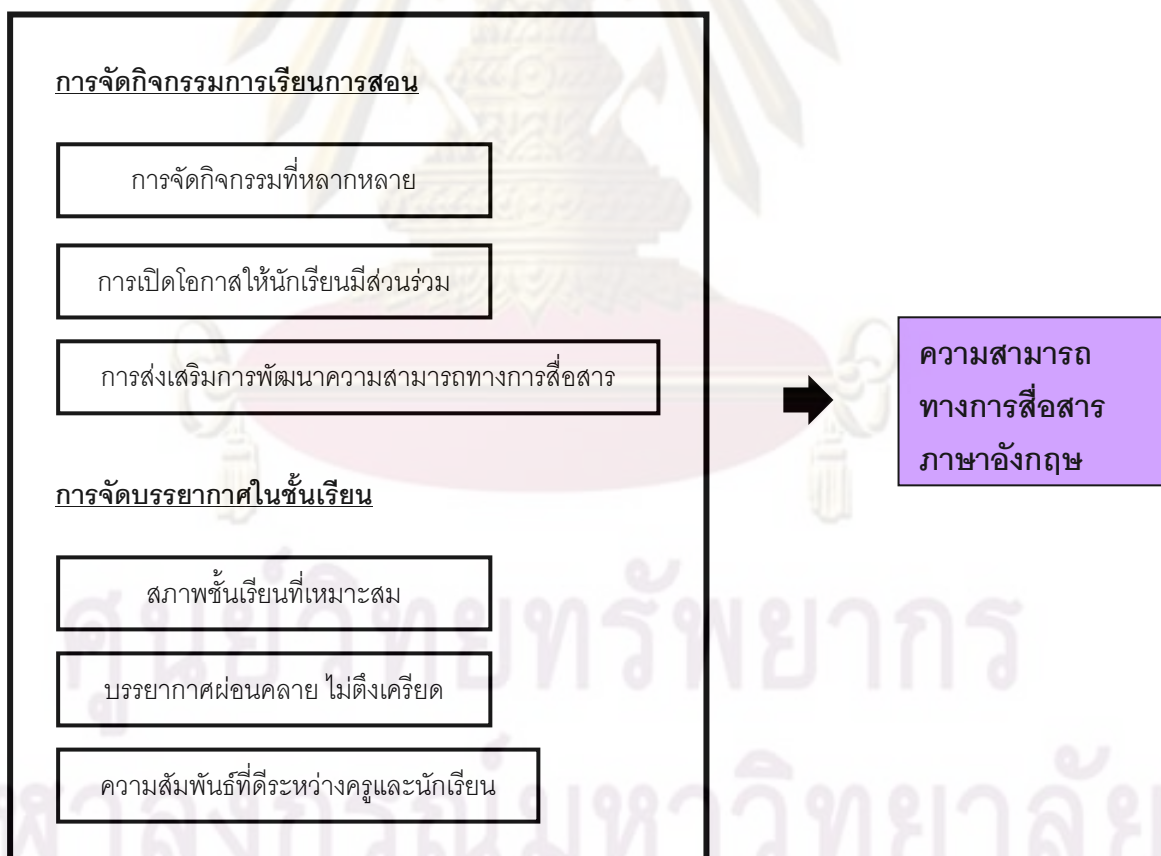
นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บรรยากาศการเรียนการสอนของโรงเรียนถิ่นงาม มีเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยบรรยากาศทางกายภาพของห้องเรียนก็พบว่า ห้องเรียนมีอุปกรณ์ครบครัน อากาศถ่ายเท แสงสว่างเพียงพอและมีบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ดีอยู่แล้ว ส่วนบรรยากาศทางจิตใจทั้งครูร่วมสอนและนักเรียนพบว่า แตกต่างกันในแต่ละวิชาขึ้นอยู่กับครูผู้สอน เช่น บุคลิกลักษณะของครูผู้สอน รูปแบบกิจกรรมที่เคร่งเครียด หรือความเข้มงวด เป็นต้น

จากความคิดเห็นของกลุ่มครูร่วมสอน ครูผู้สอน นักเรียนและผู้วิจัยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนของทั้งสองโรงเรียนพบว่า ข้อมูลส่วนใหญ่ไปในทิศทางเดียวกัน โดยเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูชาวต่างชาติส่วนใหญ่ได้ส่งเสริมทักษะการสื่อสารและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดี ทำให้สามารถกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ดี มีเพียง 1-2 วิชาในแต่ละแห่งที่กิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่น่าสนใจและยังไม่หลากหลาย จากข้อมูลที่ได้พบว่า ทั้งครูและนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียนมีความเห็นตรงกันว่าความสามารถในการจัดกิจกรรมของครูมีผลต่อความหลากหลายของกิจกรรม การส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะครูที่จบไม่ตรงสาขาจะไม่สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่น่าสนใจและไม่สร้างแรงจูงใจ ทำให้การเรียนการสอนน่าเบื่อและเคร่งเครียด และท้ายสุดนักเรียนไม่กระตือรือร้นที่จะพูดคุยสื่อสารกับครู ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมนอกชั้นเรียนพบว่า โรงเรียนเมืองสวยได้จัดกิจกรรมชมรมที่น่าสนใจและมีหลากหลายชมรมให้เลือกมากกว่าโรงเรียนถิ่นงาม เป็นการส่งเสริมการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารที่ดีมาก รวมทั้งทักษะการแสดงความคิดเห็น การค้นคว้าข้อมูล และช่วยให้กล้าแสดงออกมากขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่ชอบและเข้าร่วมกิจกรรมชมรมอย่างสม่ำเสมอ ส่วนกิจกรรมชุมนุมที่โรงเรียนถิ่นงามนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเข้าร่วม มักใช้เวลาในช่วงนี้ทำงานอื่นๆ

ด้านบรรยากาศในชั้นเรียนพบว่า สภาพห้องเรียนของทั้งสองโรงเรียนดีมาก นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสภาพโดยรวม รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่จัดให้ ยกเว้นการติดตั้งกล้องวงจรปิดของโรงเรียนเมืองสวยที่นักเรียนบอกว่ารู้สึกอึดอัด เพราะขาดอิสระและความเป็นส่วนตัว ส่วนบรรยากาศทางจิตใจพบว่า นักเรียนและครูส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมและเป็นกันเอง ส่งผลให้ครูได้รับความไว้วางใจและนักเรียนกล้าที่จะพูดคุยสื่อสาร ถ้าบรรยากาศในชั้นเรียนผ่อนคลาย สนุกสนาน นักเรียนกล่าวว่าจะทำให้ตนมีสมาธิ มั่นใจ กล้าซักถามได้ตอบ กล้าแสดงออกและอยากเรียน แต่ทั้งนี้ครูบางท่านได้แนะนำว่าไม่ควรให้บรรยากาศผ่อนคลายหรือปล่อยละเลยจนเกินไป และควรสร้างบรรยากาศการแข่งขันในบางครั้ง เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียน จากข้อมูลที่ได้พบว่า มีครูบางท่านซึ่งเป็นส่วนน้อยที่เข้มงวดและเคร่งเครียดเกินไป ทำให้บรรยากาศเครียด น่าเบื่อ นักเรียนไม่อยากเรียนและไม่อยากสื่อสารพูดคุย

จากการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนได้ดังนี้

แผนภาพที่ 10 ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านโรงเรียน

ปัจจัยด้านโรงเรียนจะทำการศึกษาในประเด็นย่อย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการและเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 2) การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 3) การสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งการเก็บข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการและครู การสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนและการสังเกตของผู้วิจัย การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอที่ละประเด็นในแต่ละโรงเรียน แล้วทำการเปรียบเทียบข้อมูลของทั้งสองโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

โรงเรียนเมืองสวย

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการและเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ด้านการบริหารจัดการสรุปได้ว่า ถึงแม้โครงการ English program จะอยู่ภายใต้การดูแลของฝ่ายบริหารโรงเรียนโดยเฉพาะการดูแลของผู้อำนวยการโรงเรียนและฝ่ายวิชาการที่ต้องประสานงานกันทั้งด้านการสอนและหลักสูตร แต่ก็มีอิสระในการบริหารจัดการงานภายในโครงการ เช่น ด้านงบประมาณ ทรัพยากรและสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาก ได้ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูโดยจัดให้ไปดูงานทั้งในและต่างประเทศ มีการนิเทศการสอนของครูต่างชาติโดยครูร่วมสอนชาวไทย เพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอนและให้สามารถช่วยนักเรียนในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังจัดให้มีห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมความรู้ต่างๆ ให้ทั้งนักเรียนในภาคปกติและภาค English program ทั้งหัวหน้าโครงการและครูมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโครงการในปัจจุบัน แต่ก็มีข้อเสนอแนะว่าหากต้องการให้โครงการ English program ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารควรสนใจดำเนินโครงการอย่างจริงจัง ครูทุกคนก็ต้องร่วมมือกันและควรจัดสวัสดิการให้นักเรียนมากขึ้นกว่าเดิม

“EP จะอยู่ภายใต้โรงเรียนใหญ่ สถานที่ที่เด็กเรียนใช้ร่วมกัน แต่เราซึ่งบของตัวเอง จึงมีอิสระบริหารงานแต่ก็ต้องประสานกันทุกฝ่าย เราขึ้นตรงกับฝ่ายวิชาการ ท่าน ผอ.จะดูภาพใหญ่ มีปัญหาที่ปรึกษาท่านก่อน เราให้ความสำคัญนะกับการเรียนการสอนภาษาเนี่ย ก็มีนโยบายให้ครูไปดูงานทั้งในและต่างประเทศ ให้ไปดูข้างนอกว่าเขาเป็นอย่างไร ถ้าครูพัฒนาเด็กก็พัฒนา เรามีโครงการทุกปี ไปจีน สิงคโปร์ แต่ยังคงเอเชีย มีงบจำกัด ส่วน

เด็ก เราก็ร่วมกันจัดกิจกรรมเสริมให้นักเรียนปกติกับ EP ทำร่วมกันเช่น วันวิทยาศาสตร์ กีฬาสี คริสต์มาส แข่งคณิตศาสตร์ ลูกเสือ บอกแล้วไงแตกต่างแต่ไม่แปลกแยก”

หัวหน้าโครงการ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 10 ส.ค. 2550.

“พอใจต่อการบริหารงานนะ ส่วนใหญ่ก็ดีแล้ว ที่อยากให้อีกขึ้นคือ ครอบดำเนนโครงการจริงจัง หลายโรงเรียนล้มไปเพราะไม่มีผู้ดำเนินการจริงจังและทีมที่จะมาร่วม ครูเราส่วนใหญ่ที่ไม่อยากเข้าใกล้มีหลายสาเหตุเช่น ภาษาอังกฤษอ่อน กระทั่งครูหมวดภาษาต่างประเทศเองก็ไม่อยากเข้าใกล้ เพราะกลัวการสื่อสารกับฝรั่ง นี่เป็นจุดอ่อน”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“โรงเรียนได้ส่งเสริมทั้งปกติและ EP พอ ๆ กันนะ ควบคู่กันไป การทำงานของครูก็ได้รับการสนับสนุนดี เพียงพอ ไม่มีปัญหาอะ การเปิด EP ช่วยให้เด็กพัฒนาภาษาและตื่นตัวมากขึ้น”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“ในส่วน EP เราก็พยายามปรับอยู่มีการนิเทศอาจารย์ฝรั่งตลอด โดยเพิ่มอาจารย์ไทยเข้าสังเกตในห้องและให้คำปรึกษาแก่เด็ก โรงเรียนก็พยายามเอื้อทุกอย่าง ทั้งห้องสมุด สอนเสริม ถ้าถามว่าประสบความสำเร็จหรือยัง ก็ยังไปไม่ถึงจุดนั้น แต่ก็พยายาม”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“No problem. I think enough resources and support from school – library, science lab, computers, and enough for all students”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“We have a good library with many good books: science, art, biology - from USA and England, maps and practice exercises for teachers to use in the class. But we should encourage all students to read more.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

ด้านที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ถึงแม้โรงเรียนเมืองสอยจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน แต่ก็มีพื้นที่กว้างขวาง มีอาคารหลายหลัง หอประชุมและสนามกีฬาขนาดใหญ่ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน บรรยากาศของโรงเรียนร่มรื่นมาก บริเวณทางเข้าโรงเรียนจะมีรั้วความรู้และบอร์ดความรู้กระจายอยู่ทั่วไป จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศทางกายภาพของโรงเรียนมีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก หน้าตักโครงการ English program จะมีสระน้ำขนาดใหญ่ ล้อมรอบด้วยเก้าอี้นั่งตามจุดต่างๆ เพื่อนั่งพักผ่อนและทบทวนความรู้ มีนักเรียนหลายกลุ่มนั่งทำกิจกรรม อ่านหนังสือและทำการบ้านทั้งในช่วงพักเที่ยงและช่วงเย็น บรรยากาศผ่อนคลายมาก ส่วนอาคารเรียนก็สะอาดสะอ้านและเป็นระเบียบ โครงการ English program ตั้งอยู่บริเวณชั้น 3 อาคาร 3 โดยห้องพักครู แหล่งเรียนรู้และห้องเรียนจะอยู่ชั้นเดียวกัน ทำให้นักเรียนและครูสามารถพบปะกันได้ตลอดเวลา ทำให้มีบรรยากาศทางจิตใจที่สนิทสนมและเป็นกันเอง จากการสังเกตพบว่า นักเรียนเดินเข้าออกห้องพักครูทุกวัน ทั้งไปพบครู ส่งงาน เก็บของในตู้เย็นและเติมน้ำดื่ม บริเวณหน้าห้องเรียนจะมีบอร์ดความรู้เป็นภาษาอังกฤษหลากหลายหัวข้อ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความพยายามในการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษตลอดเวลา

ด้านที่ 3 การสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้

ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้พบว่า ทางโครงการได้จัดสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีไว้ให้บริการอย่างครบครันและทันสมัย ซึ่งจะแยกใช้จากภาคปกติแต่ก็มีการยืมใช้ระหว่างกันบ้างในบางครั้ง ในห้องสมุดมีหนังสือเสริมความรู้มากมาย ทั้งหนังสือคู่มือฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งบางส่วนก็ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ครูทุกท่านมีความเห็นว่าโรงเรียนได้จัดอุปกรณ์และสื่อต่างๆ ไว้บริการอย่างเพียงพอและเพียงพอ แต่นักเรียนไม่ค่อยมาใช้บริการเนื่องจากยังไม่มีการสนับสนุนให้ใช้เท่าที่ควร และไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำที่ห้องสมุด ถ้าจะเข้าไปใช้บริการต้องติดต่อขอกุญแจเพื่อเปิดห้องทุกครั้ง ซึ่งทำให้ไม่ได้รับความสะดวก แต่นักเรียนบางคนก็เห็นว่าตนมีการบ้านมากอยู่แล้ว จึงไม่มีเวลาใช้บริการของแหล่งเรียนรู้ ส่วนด้านเทคโนโลยีพบว่า โรงเรียนได้จัดไว้บริการอย่างครบครันทั้งคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์และอื่นๆ

“สื่อและอุปกรณ์เราขอยืมจากภาคปกติได้ ส่วนแหล่งเรียนรู้เค้าจะมาใช้ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการภาษาก็มาได้หมด แต่มักไม่มาใช้เพราะเขามีเพียงพอแล้ว อุปกรณ์การสอน เราก็มีพอและผู้ปกครองก็บริจาคมาบ้าง หนังสือดีๆ บางชุดผู้ปกครองก็ให้มา”

หัวหน้าโครงการ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 10 ส.ค. 2550.

“แหล่งเรียนรู้สำคัญ ทั้งห้องสมุดและแหล่งความรู้อื่นๆ materials ต่าง ๆ มีเพียงพอสำหรับ ม.1-6 มีหนังสือใหม่ๆ น่าสนใจหลายเล่ม แต่เด็กยังไม่ใช้มาก บางคนก็บอกอาจารย์สั่งงาน การบ้านเยอะอยู่แล้ว บางคนก็เรียนพิเศษ เลยไม่สนใจมาใช้”
 ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“หนังสือ สื่อต่างๆ เรามีให้เลือกอ่านเยอะ แต่ครูเห็นไม่บ่อย ส่วนใหญ่เค้าเรียนในหนังสือเรียนของเค้า ครูว่าที่นี้เค้ามีอุปกรณ์พร้อมนะ แต่ยังไม่มีการสนับสนุนให้ใช้เท่าไร นักเรียนก็ใช้บ้าง ไม่ใช้บ้าง ควรให้เกิดประโยชน์กว่านี้”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“No, they don't practice English much because they haven't had a chance to practice it. There's no outlet that allows them to practice it. This library is not very friendly because there isn't a staff there all the time to manage the place. It's like going to the empty room.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“I always encourage students to use resources in the library but they rarely go in there. Some students complained that they had to ask for a key every time they wanted to use the library.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

จากการสำรวจห้องสมุดโครงการ English program หรือที่เรียกว่า EP library พบว่ามีหนังสือหลายหมวดหมู่ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะและบันเทิง ส่วนใหญ่เป็นหนังสืออ้างอิงจากต่างประเทศ มีคุณภาพดีและเหมาะสำหรับการค้นคว้าเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังมีแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบและหนังสือเตรียมสอบฉบับภาษาไทย ประกอบด้วย ข้อสอบวิชาเคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ วิทยาการณภาษาอังกฤษและอื่นๆ ซึ่งนักเรียนสามารถยืมอ่านได้ทุกเวลา จากการสังเกตการใช้ห้องสมุดของโครงการพบว่า มีนักเรียนมาใช้บริการในแต่ละวันน้อยหรือบางวันก็ไม่มีเลย เนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำทำให้เปิดห้องบ้างไม่เปิดบ้าง แต่หัวหน้าโครงการก็ยืนยันว่าสามารถมาขอกุญแจเพื่อเข้าใช้ได้ตลอด เพราะได้ติดตั้งกล้อวงจรปิดป้องกันปัญหาหนังสือหายไว้แล้ว แต่นักเรียนเห็นว่าไม่ได้รับความสะดวกในการเปิดห้องประกอบกับไม่มีเวลามาใช้บริการ เพราะมีเรียนเต็มทั้งวันและมีการบ้านเยอะ จึงไม่ได้

เข้ามาใช้บริการ ได้แต่ยืมหนังสือเตรียมสอบไปอ่านที่บ้านบ้างแต่ก็ไม่บ่อย และพบว่านักเรียนภาคปกติก็ไม่ได้มาใช้บริการ เพราะส่วนใหญ่ใช้บริการที่ห้องสมุดของโรงเรียน

ส่วนศูนย์คอมพิวเตอร์หรือ ICT center มีคอมพิวเตอร์ทันสมัยพร้อมเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งหมด 32 เครื่อง ซึ่งมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ห้อง ICT นอกจากจะใช้เป็นห้องเรียนในวิชาคอมพิวเตอร์แล้วยังเป็นห้องสำหรับสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต นักเรียนสามารถใช้บริการได้ทั้งวัน โดยขอกุญแจจากเจ้าหน้าที่ดูแลการเปิดปิดห้อง แต่โดยปกติครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์จะเป็นผู้ดูแล จะคอยตรวจเช็คและแก้ไขหากการใช้งานขัดข้อง ทางโครงการได้ให้อิสระและสนับสนุนให้นักเรียนใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสืบค้นข้อมูลเป็นอย่างมาก แต่ก็ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดและว่ากล่าวตักเตือน หากนักเรียนเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ซึ่งทั้งครูและเจ้าหน้าที่จะช่วยกันสอดส่อง เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนมาใช้คอมพิวเตอร์ในช่วงว่างเท่านั้นหรือเมื่อครูมอบหมายให้มาสืบค้นข้อมูล

ในส่วนของนักเรียน ทุกคนเห็นว่าโรงเรียนและฝ่ายโครงการ English program ได้สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษค่อนข้างมากและอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีกิจกรรมเสริมความรู้ภาษาอังกฤษ เช่น เข้าค่ายภาษาอังกฤษหรือ English camp กิจกรรมวันคริสต์มาส กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ กิจกรรมชมรมต่างๆ รวมถึงการไปทัศนศึกษาเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ แต่เมื่อสอบถามถึงการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เข้าใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนไม่บ่อยหรือแทบไม่ได้ใช้เลย ส่วนห้องสมุดของโครงการ English program ก็ใช้บริการไม่บ่อยเช่นกัน ส่วนห้องทดลองวิทยาศาสตร์ (science lab) จะเข้าไปใช้เมื่อมีเรียนเท่านั้น แหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนส่วนใหญ่เข้าใช้บ่อยคือ ห้อง ICT center โดยเข้าไปเรียนคอมพิวเตอร์ เล่นเกมคอมพิวเตอร์ สืบค้นข้อมูลทำรายงานและทำการบ้าน นอกจากนี้ยังเข้าใช้ห้องดนตรีค่อนข้างบ่อย เพื่อเล่นดนตรีและฟังเพลง

ทั้งนี้ นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนไม่มีช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนมากนัก ประมาณครึ่งหนึ่งเห็นว่าช่วยในระดับน้อยจากการเรียนภาษาอังกฤษในเว็บไซต์ต่างๆ แต่ไม่ได้เน้นที่การสื่อสารภาษาอังกฤษ เพราะเป็นการใช้งานด้วยตนเองไม่มีโอกาสสื่อสารกับใคร สำหรับผู้ที่เห็นว่าไม่ช่วยด้านการสื่อสารเนื่องจากไม่มีครูชาวต่างชาติประจำที่แหล่งเรียนรู้ จึงเข้าไปใช้บริการด้านอื่นๆ มากกว่า เช่น ใช้อินเทอร์เน็ตและร้องเพลง ส่วนการสื่อสารจะสื่อสารเฉพาะกับครูในชั้นเรียนเท่านั้น

“ได้ความรู้บ้าง แต่ไม่ได้สื่อสาร ไม่รู้จะสื่อสารกับใคร”

- “บางครั้งช่วย สามารถฟังวิธีการใช้งานต่างๆ เป็นอังกฤษ จากห้องนั้น”
- “ได้ เพราะสามารถหางานในห้อง ICT หรือเข้าเน็ตในนั้น”
- “ช่วยบ้าง เพราะได้ใช้ภาษาอังกฤษจากโปรแกรมต่างๆ”
- “ก็ได้อ่านอังกฤษและได้ฟังอังกฤษจากเว็บต่างๆ หรือในโปรแกรมต่างๆ”
- “ช่วย ถ้าไม่มีเราก็ต้องอยู่ในห้องเรียน พัฒนาความรู้ได้มาก แต่ไม่สื่อสารมาก”
- “ค่อนข้างไม่ เพราะไม่ค่อยเปิดเว็บต่างประเทศ ไม่มีให้สื่อสาร”
- “ไม่ค่อย ไม่เน้นสื่อสาร มีหนังสือแต่ไม่ค่อยใช้”
- “คิดว่าไม่ค่อยมาก จะสื่อสารกับครูในห้องเรียนมากกว่า”
- “เข้าห้องดนตรีบ้าง ร้องเพลง”
- “ไม่ ส่วนใหญ่ไปเล่นเกม ไม่ค่อยสื่อสาร แต่อาจารย์อยู่กับด้วย”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวาย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

จากการศึกษาปัจจัยด้านโรงเรียนของโรงเรียนเมืองสวายสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องกันว่าโรงเรียนได้จัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้อย่างเพียงพอ และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในระดับมาก โดยมีอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีคุณภาพดีและมีจำนวนเพียงพอ ส่วนห้องเรียนก็มีความสะอาดสบาย แต่ทั้งนี้ได้เสนอว่าควรอำนวยความสะดวกโดยเปิดให้บริการห้องสมุดทุกวัน ให้มีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดนั่งประจำ ด้านการมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารของนักเรียน ส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนได้สนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์ การจัดให้มีกิจกรรมต่างให้นักเรียนฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ แต่เนื่องจากไม่ได้เข้าใช้บริการของแหล่งเรียนรู้เท่าที่ควร จึงเห็นว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถน้อย

โรงเรียนถิ่นงาม

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการและเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ครูทุกท่านมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการและเห็นว่าโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนโครงการ English program และให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษดีมาก ทุกฝ่ายจะประสานงานกัน โดยฝ่าย English program เป็นแกนหลัก ภายใต้อำนวยการจากผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งทำให้การบริหารงานไม่ยุ่งยากซับซ้อนเพราะได้บริหาร English program และกลุ่มภาษาต่างประเทศอื่นๆ ไปพร้อมกัน และมีการแบ่งปันทรัพยากรและสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ระหว่างกัน แต่ฝ่าย English program จะมีงบประมาณซึ่งได้จากการเก็บค่าเล่าเรียนแยกจากภาคปกติ โดยได้

นำส่วนหนึ่งมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงสถานที่ จัดหาทรัพยากรและจัดกิจกรรมร่วมกับภาค
 ปกติ แต่ทั้งนี้ครูได้ร้องขอให้มีการสนับสนุนมากขึ้นด้านการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ และให้มีความ
 เข้มงวดมากขึ้นในกระบวนการคัดเลือกครูชาวต่างชาติ เพราะปัญหาที่พบอยู่ขณะนี้คือ ครู
 ชาวต่างชาติบางคนยังไม่มีคุณภาพและความรับผิดชอบเท่าที่ควร นอกจากนี้ได้เสนอว่าโรงเรียน
 ควรมีหลักสูตรที่เข้มข้น มีทีมการสอนที่แข็งแกร่งและส่งเสริมการพัฒนาทักษะให้มากขึ้น

“ก็พอใจนะ ที่นี้เค้าสนับสนุนและให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษและ EP มาก
 ทุกฝ่ายช่วยกัน ทำงานร่วมกัน แต่ทางเราจะเป็นหลัก ดึงงบประมาณ สื่ออุปกรณ์ คัดเลือก
 ครูฝรั่ง เป็นระบบของโรงเรียนที่ให้รวมกันเป็นหมวดภาษาต่างประเทศ EP กับภาคปกติจึง
 เหมือนไม่แยกกัน แต่ดีนะบริหารงานง่าย สื่ออุปกรณ์ใช้ด้วยกันไม่แบ่งแยก แต่ทาง EP ก็
 จะมีงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์เอง ก็จากค่าเล่าเรียนที่เก็บในแต่ละเทอมนั่นแหละ”

หัวหน้าโครงการ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 17 ธ.ค. 2550.

“โรงเรียนสนับสนุนมากๆ ทั้ง EP และการเรียนอังกฤษ อย่างหมวดวิทยาศาสตร์
 EP ก็ให้เงินมาทำห้อง ปรับประตูหน้าต่าง ติดแอร์ หาคอมฯให้ เป็นเงิน EP หมด ปีนี้ได้
 เป็นห้องที่ 2 แล้ว ทำแล้วก็นักเรียนภาคปกติไปเรียนด้วย สัปดาห์หนึ่ง EP ใช้ 18 คาบ ที่
 เหลือให้เด็กปกติเรียน ไปค่ายเขาก็ทุ่มเทนะ จัดค่ายที่ก็เป็นแสน หมวดวิทยาศาสตร์ก็จัด
 ค่ายให้ EP ประสานกันตลอด”

ครูร่วมสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“คิดว่าดีระดับนึง แต่ปัญหาก็เยอะ โดยเฉพาะครูฝรั่งบางคนที่ไม่รับผิดชอบ มาๆ
 ขาดๆ เป็นผลเสียต่อเด็ก ต้องคัดเลือกให้เข้มงวดกว่านี้ หัวหน้าก็กำลังดูอย่างใกล้ชิดนะ
 แต่อย่างอื่นก็พอใจแล้ว อุปกรณ์ก็มีให้ ทั้งห้อง SEAR ห้องต่างๆ ไปแข่งขันทักษะต่างๆ เรา
 ก็จะไปส่งเด็กไปหมด ปีนี้ก็หลายครั้ง ตอนนี้นักเรียนห้อง 14 ก็ไปดูภาพยนตร์แล้วตอบคำถาม
 ภาษาอังกฤษที่กรุงเทพ”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“This school has done more than enough to help students and the
 teachers. It's important that EP school should have strong curriculums, and
 students should be spending more time learning English with foreign teachers -
 any nationalities as long as teachers can speak English well. And more

resources should be available like what we have here - SEAR which is overflowing with resources - we have everything that we need.”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“I think their support is excellent. I got materials, books, equipment what I needed for my teaching. Other teachers in the foreign department also support foreign teachers well. I think our EP is quite strong.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

ด้านที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

โรงเรียนถิ่นงามมีพื้นที่กว้างมาก มีอาคารเรียนหลายหลัง เรือนเพาะชำ ร้านสหกรณ์ เรือนไทยจำลอง สนามกีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ บรรยากาศของโรงเรียนโดยรวมร่มรื่น สะอาดและไม่แออัด มีต้นไม้ให้นั่งพักผ่อนและอ่านหนังสือกระจายตามจุดต่างๆ โรงเรียนได้เน้นด้านระเบียบวินัยและการเรียนรู้อย่างมาก จากการสังเกตตามตึกต่างๆ จะมีทั้งบอร์ดความรู้และข่าวสารต่างๆ โครงการ English program ตั้งอยู่ที่อาคาร 5 ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (foreign language department) ห้องพักอาจารย์ทั้งฝ่าย English program และภาคปกติจะอยู่ห้องเดียวกันในบริเวณชั้น 2 แบ่งออกเป็น 4 ส่วนได้แก่ ห้องหัวหน้าโครงการ ห้องครัวและรับประทานอาหาร ห้องพักอาจารย์และห้องเตรียมสอนซึ่งเรียกว่า language center ทุกห้องจะมีประตูเดินเข้าออกเชื่อมระหว่างกัน ครูทั้งหมดจะนั่งรวมกันทั้งครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติ ทำให้สามารถพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ตลอดเวลา นักเรียนสามารถเดินเข้าออกห้องพักครูได้ตลอดเวลา ประตูห้องจะเปิดกว้างไว้ทั้งวัน บรรยากาศมีความเป็นกันเองและสนิทสนมอย่างมาก ครูจะจำชื่อเล่นของนักเรียนทุกคนได้ ซึ่งเห็นได้ชัดถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ส่วนห้องเรียนทั้งหมดจะอยู่บริเวณชั้น 5 เป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ มีสภาพดี อากาศถ่ายเทสะดวก มีคอมพิวเตอร์และทีวีอย่างละ 1 เครื่อง

ด้านที่ 3 การสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ในส่วนของโครงการ English program ประกอบด้วย ห้องคอมพิวเตอร์หรือ IT room ห้องมัลติมีเดียหรือห้อง Stella และห้อง SEAR (student English access room) หรือศูนย์เรียนรู้ด้วยตนเอง ห้องนี้จะมีครูชาวฟิลิปปินส์ 1 ท่านและเจ้าหน้าที่ชาวไทย 1 ท่านดูแลประจำและคอยให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มาใช้บริการ จากการสังเกตของผู้วิจัยและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับครูและเจ้าหน้าที่ดูแลห้องพบว่า ห้อง SEAR มีบทบาทสำคัญอย่างมาก เป็นแหล่ง

เรียนรู้เพิ่มเติมที่สำคัญของนักเรียน ห้องนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนการเรียนรู้และฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และส่วนการสืบค้นข้อมูล โดยมีคอมพิวเตอร์ประมาณ 20 เครื่องพร้อมอินเทอร์เน็ตให้บริการ ขณะนี้นักเรียนต้องหันหน้าจออกด้านนอกให้ครูเห็น เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนเล่นเกมหรือเข้าเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม จากที่สังเกตพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้เข้ามาฟังเพลงและทำงานส่งอาจารย์ ตรงกลางห้องจะมีโต๊ะกลมสำหรับอ่านหนังสือและทำกิจกรรมต่างๆ และมีมุมโซฟาสำหรับทำกิจกรรมกลุ่ม ในมุมหนึ่งของห้อง SEAR ได้จัดเป็นห้องดนตรี (music room) หรือห้องคาราโอเกะ ซึ่งจัดเตรียมทั้งทีวีขนาดใหญ่และเครื่องเสียงไว้ให้นักเรียนฝึกร้องเพลงเป็นภาษาอังกฤษ ส่วนห้องมัลติมีเดียหรือห้อง Stella ก็มีอุปกรณ์และเทคโนโลยีทันสมัย ประกอบด้วยจอมอนิเตอร์ขนาดใหญ่และเครื่องเสียงคุณภาพดี จากการสังเกตกิจกรรมการใช้ห้องในวิชา English for Entertainment นักเรียนกำลังดูหนังดีวีดี บรรยากาศในห้องเหมือนโรงหนังจริง เมื่อสอบถามครูผู้สอนพบว่า ห้องนี้สามารถอัดเสียง อัดวีดีโอ ฉายภาพยนตร์และสารคดีต่างๆ และสามารถอัดการสอนในแต่ละครั้งได้

จากสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่มี จะเห็นได้ว่าทางโครงการ English program ได้จัดเตรียมไว้พร้อมมาก มีการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ดีและจัดให้ครูชาวฟิลิปปินส์ดูแล ทำให้นักเรียนที่มาติดต่อใช้บริการต้องสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษกับครู ในช่วงที่มีการเรียนการสอนในห้อง SEAR บรรยากาศจะวุ่นวาย เพราะมีนักเรียนเข้าออกใช้บริการตลอด นักเรียนส่วนใหญ่นั่งทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม โดยช่วยกันค้นคว้าและเปิดพจนานุกรม บางคนไม่เข้าใจก็จะขอให้ครูช่วย แต่ทั้งนี้จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการมักเป็นนักเรียนในภาคปกติ นักเรียนโครงการ English program จะเข้ามาใช้ก็ต่อเมื่อมีชั่วโมงเรียนคือ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนในเวลาอื่นหรือในชั่วโมงว่างแทบไม่มีเลย

ในส่วน of นักเรียน เกือบทุกคนเห็นว่าโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและการพัฒนาทักษะการสื่อสารในระดับค่อนข้างมาก โดยเฉพาะจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษเช่น กิจกรรมวัน International Day เข้าค่ายภาษาอังกฤษและวัน English Day ส่วนการสนับสนุนด้านสถานที่ นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อสภาพห้องเรียนที่มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ แต่เสนอให้ปรับปรุงและซ่อมแซมอุปกรณ์บางชิ้น ส่วนแหล่งเรียนรู้คือ ห้องสมุดของโรงเรียนนักเรียนบอกว่าได้เข้าไปใช้บริการค่อนข้างบ่อย เพื่ออ่านหนังสือสืบค้นข้อมูลและทำรายงาน แต่ได้เข้าไปใช้บริการห้อง SEAR เป็นบางครั้งเท่านั้น เพื่อสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและทำแบบฝึกหัดภาษาอังกฤษ และเมื่อสอบถามว่าแหล่งเรียนรู้มีส่วนในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารมากน้อยเพียงใด ส่วนใหญ่เห็นว่าช่วยพัฒนาพอสมควรและ

น้อย เพราะไม่ค่อยมีเวลาที่จะเข้าไปใช้บริการ หากมีเวลาว่างจะทำการบ้านในห้องเรียนมากกว่า และเมื่อเข้าไปใช้บริการครูชาวฟิลิปปินส์มักจะยุ่งไม่มีเวลาพูดคุยสื่อสารด้วย และเนื่องจากส่วนมากตนจะเข้าไปใช้อินเทอร์เน็ตจึงไม่มีโอกาสสื่อสารมากนัก

“คิดว่าช่วยค่ะ ก็ได้อ่านหนังสือ ทำแบบฝึกหัด ให้อ่านและสื่อสารได้ดีกว่าแต่ก่อน”

“ถ้าครู Brenda อยู่ ก็ช่วย ได้พูดบ้าง”

“ก็ช่วยบ้าง แต่ไม่มาก เพราะส่วนมากเล่นเน็ต”

“คิดว่าช่วยบ้าง รู้ศัพท์ใหม่ๆ มาสื่อสารกับครู”

“มีส่วนช่วยเพราะได้ร้องคาราโอเกะเป็นอังกฤษ”

“ครู Brenda เค้าช่วยแก้ออกเสียงบ้าง แต่เค้าไม่ค่อยมีเวลา”

“หนูไม่ค่อยเข้าบ่อย จึงไม่ค่อยช่วย”

“เข้าไปบ้าง แต่ชอบทำการบ้านในห้องมากกว่า”

“ไม่ค่อยได้ใช้ เลยไม่ได้พัฒนาภาษา จะพูดกับครูในห้อง”

“ช่วยน้อย ส่วนใหญ่สื่อสารในห้องเรียน”

“ไม่ได้สื่อสารมาก ครู Brenda (นามสมมุติ) ยุ่งตลอด คุยสั้นๆ จบ”

“จะเข้าไปใช้เน็ตอย่างเดียว ไม่ค่อยคุยกับครู”

นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

ส่วนความคิดเห็นต่อสื่ออุปกรณ์และการตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ทุกคนเห็นว่าอยู่ในระดับมากและพอสมควร แต่ที่ยังไม่เพียงพอได้แก่ จำนวนคอมพิวเตอร์และหนังสือแบบฝึกหัด รวมทั้งควรจัดให้มีกิจกรรมการประกวดแข่งขันต่างๆ และโครงการเพื่อนทิวเพื่อน ทั้งนี้จากการสังเกตของผู้วิจัยด้านการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีทั้งในแหล่งเรียนรู้และห้องเรียนพบว่า มีความทันสมัยและเพียงพอโดยเฉพาะห้อง SEAR ที่มีทั้งหนังสือชุดความรู้วิชาต่างๆ คอมพิวเตอร์สืบค้นข้อมูล วิธีดีความรู้และซอฟต์แวร์ต่างๆ ส่วนห้องมัลติมีเดีย ก็มีทั้งเครื่องเสียงทันสมัยและจอมอนิเตอร์ขนาดใหญ่ ด้านการมีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร นักเรียนเห็นว่านอกจากการจัดให้มีโครงการ English program สนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์ โรงเรียนได้จัดให้มีกิจกรรมฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะวัน International Day ที่ได้รับความนิยมนมาก การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้มีมั่นใจ กระตือรือร้นและกล้าแสดงออก

เมื่อเปรียบเทียบด้านการบริหารจัดการโครงการ English program ของทั้งสองโรงเรียนพบว่า คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จะบริหารงานภายใต้โรงเรียนใหญ่ โดยมีการประสานงาน

กับฝ่ายบริหารต่างๆ โดยเฉพาะฝ่ายวิชาการ และถึงแม้ว่า English program จะมีงบประมาณและสื่ออุปกรณ์แยกจากภาคปกติ ทำให้มีอิสระในการบริหารงาน ทั้งสองโรงเรียนได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมาก โดยสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์อย่างเพียงพอและจัดหาเทคโนโลยีทันสมัยมาให้บริการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และได้จัดกิจกรรมให้ภาคปกติและภาค English program ทำร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยรวมและสร้างความไม่แปลกแยกทั้งสองฝ่าย ด้านแหล่งเรียนรู้พบว่า มีการจัดเตรียมสื่อและเทคโนโลยีอย่างครบครัน โดยเฉพาะศูนย์เรียนรู้ด้วยตนเองหรือห้อง SEAR ที่โรงเรียนถีนงาม มีระบบการจัดการดีมากและมีครูชาวฟิลิปปินส์ดูแลทำให้นักเรียนต้องสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษเมื่อมาใช้บริการ แต่ที่น่าเสียดายคือ นักเรียนทั้งสองโรงเรียนใช้บริการแหล่งเรียนรู้้น้อยมาก ส่วนใหญ่บอกว่าเรียนเต็มวันจึงไม่มีเวลา ส่วนนักเรียนโรงเรียนเมืองสวยไม่ได้รับความสะดวก ต้องขอกุญแจเปิดห้องสมุดทุกครั้งเพราะไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำ แต่ด้านบรรยากาศของทั้งสองโรงเรียนพบว่า เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก นักเรียนและครูมีความสัมพันธ์ที่ดีมาก ครูจำชื่อเล่นของนักเรียนได้ทุกคนและนักเรียนก็สามารถเดินเข้าออกห้องพักครูได้ตลอดเวลา ที่โรงเรียนถีนงามครูภาษาอังกฤษทั้งฝ่ายปกติและ English program นั่งในห้องพักครูเดียวกัน ทำให้เป็นผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างครูชาวไทยกับครูชาวต่างชาติ สามารถการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ประเด็นที่ครูเสนอเพิ่มเติม คือ การเสริมสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษให้เข้มข้น และการดูแลกระบวนการคัดเลือกครูและคุณภาพของครูมากขึ้น ดังนั้นจากการศึกษาปัจจัยด้านโรงเรียนทั้งหมด สามารถสรุปได้ดังนี้

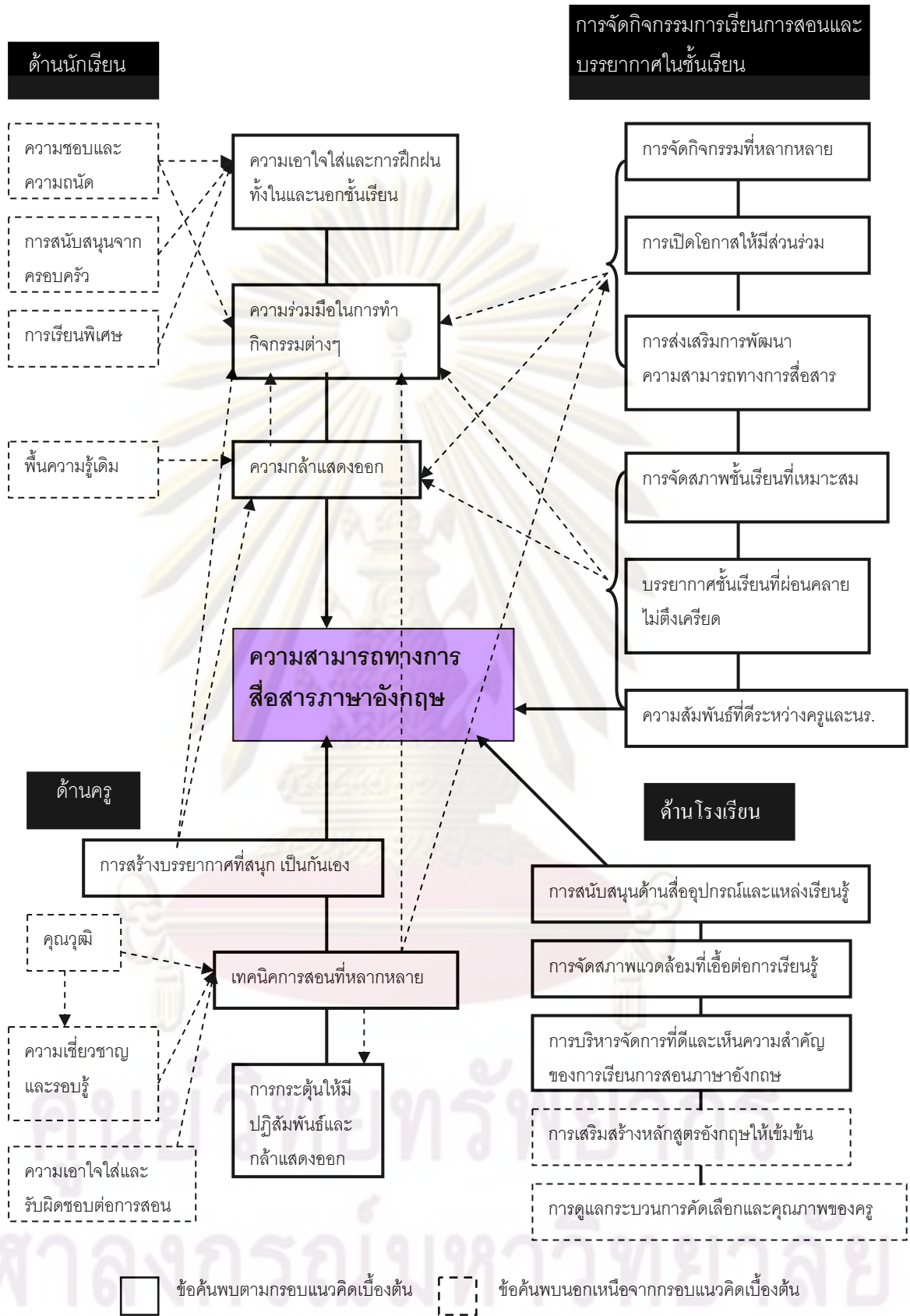
แผนภาพที่ 11 ปัจจัยด้านโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

จากข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยทั้ง 4 ด้านข้างต้นพบว่า ในแต่ละด้านประกอบด้วยหลายปัจจัย ซึ่งบางปัจจัยก็มีความเชื่อมโยงกันและร่วมกันส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ด้านนักเรียนพบว่า ความชอบและความถนัดในวิชาภาษาอังกฤษ การสนับสนุนจากครอบครัวและการเรียนเสริมพิเศษมีผลต่อความเข้าใจและการฝึกฝนทักษะของนักเรียน นอกจากนี้คนที่ชอบเรียนภาษาอังกฤษก็มักจะให้ความร่วมมือดีต่อการทำกิจกรรม ยิ่งถ้ามีพื้นฐานความรู้ที่ดีก็จะมั่นใจกล้าสื่อสารและกล้าแสดงออก ดังที่พบในกลุ่มที่มีความสามารถทางการสื่อสารสูง

ส่วนด้านครู สิ่งที่ช่วยให้ครูมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายคือ การมีคุณวุฒิที่ตรงกับวิชาที่สอน มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและรอบรู้ในหลายๆ ด้าน รวมทั้งการเข้าใจและรับผิดชอบต่อการสอน ทั้งหมดล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและเทคนิคการสอนของครู การที่ครูไม่ยึดติดกับรูปแบบการสอนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนในหลากหลายรูปแบบ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม และยังเป็นกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารก็จะช่วยเพิ่มความสามารถด้านนี้โดยตรง นอกจากนี้การมีเทคนิคที่หลากหลายยังทำให้บทเรียนน่าสนใจ และสามารถกระตุ้นให้นักเรียนกระตือรือร้น อยากรที่จะปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนๆ ให้ความร่วมมือและกล้าแสดงออกในกิจกรรมที่จัดขึ้น ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานเป็นกันเองก็ส่งผลโดยตรงต่อความร่วมมือในกิจกรรมและความกล้าแสดงออกของนักเรียน ซึ่งก็สอดคล้องกับบรรยากาศทางจิตใจในชั้นเรียนที่ครูและนักเรียนควรมีความสัมพันธ์ที่ดี มีบรรยากาศผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียดหรือเข้มงวดจนเกินไป

ส่วนปัจจัยด้านโรงเรียนพบว่ามีความสำคัญครอบคลุมปัจจัยทุกด้าน กล่าวคือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการสนับสนุนด้านแหล่งเรียนรู้จะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน การบริหารจัดการที่ดีและสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์อย่างเพียงพอจะทำให้การสอนของครูและการจัดการเรียนการสอนโดยรวมมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าทุกปัจจัยที่กล่าวข้างต้น ล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนทั้งสิ้น ซึ่งสามารถสรุปภาพรวมได้ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 12 ความเชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนในโครงการ English program โดยครอบคลุมแนวทางใน 4 ด้าน ซึ่งเชื่อมโยงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารที่ได้ศึกษาก่อนหน้านี้ประกอบด้วย แนวทางด้านนักเรียน แนวทางด้านครู แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และแนวทางด้านโรงเรียน การเก็บข้อมูลทำโดยสัมภาษณ์ครูผู้สอนชาวต่างชาติและครูร่วมสอนชาวไทย สํารวจความคิดเห็นนักเรียนชั้นที่เลือกเป็นกรณีศึกษา สัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview) นักเรียนที่มีความสามารถทางการสื่อสารระดับสูงและที่มีความสามารถระดับต่ำ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดพบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารที่หลากหลาย แต่ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้วิจัยจึงทำการลดทอนข้อมูลที่ซ้ำซ้อนและสรุปเฉพาะแนวทางที่สำคัญ การนำเสนอข้อมูลจะแยกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เช่น กลุ่มครูโรงเรียนเมืองสวายตามด้วยกลุ่มครูโรงเรียนถิ่นงามเปรียบเทียบกัน หลังจากนั้นกลุ่มนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียนแล้วเปรียบเทียบกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางด้านนักเรียน

ทั้งครูร่วมสอนชาวไทยและครูชาวต่างชาติจากโรงเรียนเมืองสวายได้เสนอแนวทางสรุปได้เป็น 2 ด้าน ในด้านการเรียน นักเรียนต้องอุทิศเวลาให้ ต้องมีความอดทนและไม่ย่อท้อ ต้องหมั่นฝึกฝนเสมอ รวมทั้งต้องขยันอ่านและค้นคว้า ขณะเรียนก็ต้องพยายามสื่อสารกับครูและซักถามเมื่อสงสัย ส่วนด้านบุคลิกก็ต้องกล้าแสดงออก กล้าพูดกล้าคุยและไม่อาย และได้แนะนำเพิ่มเติมว่า นักเรียนควรกระตือรือร้นที่จะสื่อสารมากขึ้น รวมทั้งให้เวลาในการเรียนรู้และการฝึกฝนนอกชั้นเรียนในเวลาว่าง นักเรียนส่วนใหญ่มักจะเสียบเกินไป ไม่พยายามสื่อสารและไม่ฝึกฝนใดๆ ต้องตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนมากกว่านี้

“ในด้านการสื่อสารภาษา นักเรียนต้องอุทิศเวลาให้ ต้องอดทนโดยเฉพาะในระดับพื้นฐาน ถ้าพื้นฐานที่เหลือนก็ไม่ยาก เราพบว่าหลายคนท้อ พอเพื่อนไปได้ เราไปไม่ได้ก็ท้อ บางคนสมองอาจไม่ดีเท่า แต่ว่าทำบ่อย ๆ ฝึกพูดเรื่อย ๆ ก็ะเรียนได้ดี สื่อสารได้ดี การฝึกสำคัญ ต้องอ่าน ค้นคว้า หาเวลาทบทวน จัดสรรเวลาให้ถูก”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“ครูว่าเค้าต้องฝึกฟัง ฝึกพูด ฝึกอ่าน ฝึกเขียน และกล้าแสดงออก คนอายุมักพูดสื่อสารไม่ดีเท่าคนกล้าพูด กล้าคุยกับฝรั่ง อยากให้ครูส่งเสริมความกล้าเยอะๆ”
 ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“ต้องพูดสื่อสารเยอะๆ มีโอกาสต้องพูดเลย ไม่เข้าใจก็ต้องถาม ปัญหาคือเด็กจะไม่ค่อยถามครู ไม่ค่อยสื่อสารกับครูต่างชาติ ทำให้ไม่พัฒนา ต้องไม่อาย ต้องกล้า เรายังพยายามส่งเสริมให้พูดเยอะๆ ในห้อง แต่แค่บางคนที่ยังพยายาม ส่วนใหญ่เงียบไม่พูดเลยพัฒนาช้า”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“They need to speak more and respond when I ask questions. Most of them are too quiet.”

ครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Spending more time on learning and practicing English is the thing they should do more, especially in their spare time. I expect them to speak more in my class too”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Many students are not active. They never read books, listen to music or watch movies. They might use computers but for playing games. They should be serious and pay more attention.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

ส่วนครูร่วมสอนชาวไทยและครูชาวต่างชาติโรงเรียนถิ่นงามได้แนะนำนักเรียนถึงแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารในทำนองเดียวกับครูโรงเรียนเมืองสวาย สรุปได้ว่าด้านพฤติกรรมการเรียนนักเรียนจะต้องสนใจ กระตือรือร้น มีสมาธิและมีความพยายามอย่างเต็มที่ต่อการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ส่วนพฤติกรรมด้านการสื่อสารต้องพยายามพูดซักถามเมื่อสงสัยและฝึกฝนทักษะการพูดอยู่เสมอ นักเรียนต้องหาโอกาสฝึกทักษะโดยสัมผัสกับการใช้ภาษาอังกฤษโดยเฉพาะนอกชั้นเรียนให้มากขึ้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องเรียนกับเจ้าของภาษาในชั้นเรียนอย่างเดียวเพราะมีจำนวนชั่วโมงเรียนน้อยมาก ควรทำกิจกรรมอื่นๆ ที่สามารถฝึกฝนด้วย

ตนเองได้เช่น ดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสือ แต่ปัญหาคือ นักเรียนส่วนใหญ่มักไม่ค่อยฝึกฝนนอกชั้นเรียนเลย

“ต้องใส่ใจ ทั้งในห้อง นอกห้อง ต้องค้นคว้าหาความรู้ หาคำศัพท์ใหม่ๆ ถ้านักเรียนกระตือรือร้นเค้าจะทำของตัวเอง แต่ห้องนี้ส่วนใหญ่ขยัน แต่ก็ยังต้องฝึกพูดอีก บางคนชอบพูด บางคนไม่ค่อยพูด เจียบ”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“อยากให้มีความดี ฟังอาจารย์มากกว่านี้ สนใจ จะสนใจดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับรายบุคคล คิดว่าหลายคนพยายาม แต่ยังไม่เต็มที่นะสำหรับบางคน เวลาอาจารย์พูดต้องคอยฟัง แล้วพยายามพูดออกมา ผิดๆ ถูกๆ ก็เป็นการเรียนรู้ จะได้รู้ผิดไหม ผู้ฟังเข้าใจไหม ถ้าไม่พยายามก็ไม่ไปไหน”

ครูร่วมสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“ถ้าอยากสื่อสารได้ดี ก็ต้องพยายามฟัง พูด พยายามถาม พยายามตอบ ได้ใช้ภาษา แล้วฝึกฝนนอกห้องเรียน เพราะตำราภาษาอังกฤษเค้ามีแผนที่ดีให้ ให้ฝึกฟังที่บ้าน แต่บางคนก็ไม่ได้ฝึกฟังเลย”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550

“I only spend a few hours with them inside the classroom, so they should maximize the learning experience outside the classroom. It doesn't need to be in a formal school with foreign teachers speaking English all the time -could be music, movies, books. They have to learn outside the classroom and practice whenever they have opportunities.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“They should expose themselves to English outside the classroom - talk to foreigners, find tourists who need help, watch English movies and listen to English songs. You know, sometimes they don't do that—they don't try hard in learning the language.”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครูร่วมสอนชาวไทยและครูชาวต่างชาติจากทั้งสองโรงเรียนถึงแนวทางที่นักเรียนจะสามารถพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารด้วยตนเอง สรุปได้ว่า ด้านการเรียนโดยทั่วไป นักเรียนต้องอุทิศเวลา อดทน ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการเรียน การฝึกฝนและการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ในชั้นเรียนก็ต้องกระตือรือร้นที่จะสื่อสารโต้ตอบ ชักถามเมื่อสงสัย กล้าพูด กล้าคุยและกล้าแสดงออก ส่วนนอกชั้นเรียนครูได้เน้นย้ำให้นักเรียนฝึกฝนนอกชั้นเรียนมากขึ้น หาโอกาสสัมผัสกับภาษาอังกฤษในทุกโอกาสให้มากที่สุดโดยไม่จำเป็นต้องรอเรียนกับครูในชั้นเรียนเท่านั้น ซึ่งมีหลายกิจกรรมที่นักเรียนสามารถฝึกฝนได้ด้วยตนเองเช่น ดูภาพยนตร์ ดูรายการทีวี ฟังเพลงที่เป็นภาษาอังกฤษ เป็นต้น

จากการสอบถามนักเรียนห้อง 3/14 โรงเรียนเมืองสอยถึงแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารด้วยตนเองว่าสามารถทำได้อย่างไรบ้าง พบว่า เนื่องจากเป็นการซักถามอย่างเปิดกว้างจึงทำให้ได้ความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งเกือบทั้งหมดจะเน้นการพัฒนาทักษะหลัก ได้แก่ ด้านการพูด ด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านอื่นๆ ในด้านการพูดนักเรียนได้แนะนำว่าต้องฝึกพูดบ่อยๆ ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน โดยที่โรงเรียนสามารถพูดคุยสื่อสารกับครูต่างชาติทั้งในและนอกห้องเรียนหรือเมื่อมีโอกาส หรือหากมีโอกาสได้พูดคุยกับชาวต่างชาติเช่นนักท่องเที่ยวก็เป็นอีกหนทางหนึ่ง ส่วนที่บ้านนักเรียนสามารถพูดกับพ่อแม่หากท่านสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ ทั้งนี้บางคนแนะนำให้ฝึกพูดด้วยตนเองและให้กล้าพูดกล้าคุย ไม่อายที่จะสื่อสาร

“พูดกับคุณครูบ่อยๆ”

“พยายามพูดกับอาจารย์ ฝึกบ่อยๆ”

“ฝึกพูดเองที่บ้าน ฝึกพูดบ่อยๆ ให้แน่ใจว่าอ่านสะกดถูกใหม่”

“พูดภาษาอังกฤษกับคุณพ่อในชีวิตประจำวัน”

“ฝึกพูดกับนักท่องเที่ยว”

“ฝึกพูดหรืออ่านภาษาอังกฤษ”

“พยายามพูดคุยและสนทนากับชาวต่างชาติ”

“ควรฝึกพูดบ่อยๆ ทั้งฝึกเองและฝึกกับการพูดกับครู”

“ควรกล้าที่จะพูด ไม่อาย อายไม่ได้”

“เห็นฝรั่งพูดเลย ไม่ต้องอาย”

“ต้องรวบรวมความกล้าเข้าไป พูดได้เอง”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสอย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

นอกจากนี้ยังได้แนะนำว่าการอ่านจะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารได้เช่นกัน ควรฝึกอ่านออกเสียงให้ชัดเจนและถูกต้องตามสำเนียงเจ้าของภาษาเช่น อ่านหนังสือพิมพ์ ภาษาอังกฤษและหนังสือต่างๆ รวมทั้งแบบฝึกหัดไวยากรณ์ ซึ่งจะต้องฝึกอ่านบ่อยๆ ด้านการฟัง ต้องฟังบ่อยๆ อาจฟังเพลงภาษาอังกฤษหรือฟังเทปสนทนาภาษาอังกฤษแล้วพูดตาม สำหรับแนวทางด้านอื่นๆ ที่ช่วยในการพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยตนเองเช่น ดูรายการทีวีหรือภาพยนตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษ หมั่นเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ ฝึกเขียนหรืออาจเข้าร่วมกิจกรรมเข้าค่าย ภาษาอังกฤษและเรียนพิเศษภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

“ควรฝึกอ่าน ออกเสียงให้ชัดกว่านี้ อ่านถูกต้องตามตัวสะกด”

“ฝึกอ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามสำเนียง”

“ซื้อหนังสือแบบฝึกหัดเกี่ยวกับ grammar มาอ่านให้คล่องก่อน”

“ต้องอ่านบ่อยขึ้น อ่านหนังสือพิมพ์อังกฤษก็ได้”

“หัดอ่านแต่ภาษาอังกฤษ พวกหนังสือแบบฝึกต่างๆ”

“ฟังเพลงอังกฤษที่ชอบ แล้วร้องตาม ออกเสียงไปเรื่อยๆ”

“เปิดเทปสนทนา ฟังแล้วพูดตาม”

“ฟังบ่อยๆ ขึ้น อะไรก็ได้ที่เป็นอังกฤษ จะชิน”

“ดูหนังซาวด์แทรค ช่วยได้มาก”

“ดูทีวีรายการของต่างประเทศ”

“พยายามดูหนังหรือฟังเพลงที่เป็นภาษาอังกฤษแทนที่ภาษาไทยให้มากที่สุด”

“ท่องศัพท์มากๆ เวลาพูดจะคิดออกเอง”

“ออกแคมป์บางครั้งก็ช่วยได้”

“ฝึกเขียนและท่องศัพท์เยอะๆ”

“เรียนพิเศษเสริมหรืออ่านหนังสือ”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสอย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

จากการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview) นักเรียนที่มีความสามารถระดับสูงและกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำ สรุปได้ว่า ต้องพยายามฟังและพูดสื่อสารให้บ่อยขึ้น หากต้องใช้เวลามากก็ต้องไม่ทอดทิ้ง โดยเฉพาะควรพูดคุยสื่อสารกับครูต่างชาติเป็นประจำ ต้องเข้าหาครูก่อน นอกจากนี้ควรอ่านให้มากขึ้น การอ่านจะช่วยให้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ และเมื่อรู้ความหมายศัพท์เหล่านั้นก็จะทำให้เข้าใจในสิ่งที่สื่อสารดีขึ้น การเรียนรู้คำศัพท์จากภาพยนตร์และสารคดี อาจ

เป็นอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งถ้าไม่เข้าใจก็ต้องเปิดพจนานุกรมแล้วท่องจำ ทั้งนี้มีนักเรียน 2 คนแนะนำให้เรียนพิเศษเพิ่มเติมซึ่งอาจช่วยได้เช่นกัน

“ต้องฟังบ่อยๆ ค่ะ ถ้าฟังบ่อยๆ เราก็จะรู้ว่าต้องพูดยังไง แล้วก็จะสื่อสารได้ เน้นการอ่านด้วยค่ะ อ่านช่วยให้รู้ศัพท์ พอฟังก็เข้าใจมากขึ้นว่าเค้าพูดอะไร”

“ผมก็ไม่ค่อยฝึกเท่าไร ถ้าเป็น grammar ถ้าไม่ฝึกก็พูดไม่ได้ยู่ดี ส่วนใหญ่จะทักทายนัดคุยกับอาจารย์ฝรั่งเสมอ ต้องเข้าหาอาจารย์ก่อน ไม่ใช่ให้อาจารย์เข้าหา”

“คุยกับชาวต่างชาติบ่อยๆ หรือฟังเค้าคุยก็ได้ ดูสารคดี หรือ search หนังสืเด็กมาดูก็ได้ เราก็จะได้ศัพท์”

“เรียนพิเศษ เรียนกับอาจารย์ต่างชาติ ช่วยเวลาสอบไม่ได้ แล้วดูหนัง soundtrack คูที่เป็นภาษาอังกฤษให้มากขึ้น”

“ฝึกอ่าน ฝึกพูด แล้วก็เรียนพิเศษด้วย เรียน grammar เองได้ แต่ถ้าไม่เข้าใจไม่มีใครอธิบาย ยิ่งสับสน”

“ต้องตั้งใจอ่านหนังสือ คำไหนไม่เข้าใจก็เปิด dict เอา จดเอาไว้ด้วย แล้วก็ท่องบ้างให้จำ”

“ถ้าอยู่บ้านไม่มีอะไรทำก็ลองแบบว่า ฟังอะไรที่เป็นภาษาอังกฤษ เผื่อจะซึมเข้าแล้วอยากให้โรงเรียนพาไปทัศนศึกษา”

“ให้พยายามพูด เพราะถ้าพูดสำเนียงของภาษาเค้าได้ เราก็สามารถสื่อสารได้ แต่อาจยากและใช้เวลานาน ต้องทำบ่อย ต้องไม่ท้อก่อน”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

ส่วนนักเรียนห้อง 3/13 โรงเรียนถิ่นงามได้เสนอแนะถึงแนวทาง สรุปได้ว่า หากต้องการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร ทุกคนต้องหมั่นฝึกฝนในทุกทักษะทั้งฟัง พูด อ่านและเขียนหาโอกาสในการฝึกใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเช่น สนทนาพูดคุยกับชาวต่างชาติให้บ่อยขึ้นหรือฝึกพูดด้วยตนเองและฝึกทำแบบฝึกหัดภาษาอังกฤษ ส่วนนอกชั้นเรียนก็ควรฝึกฝนจากสื่อต่างๆ เช่น ฝึกพูดตามสื่อทางอินเทอร์เน็ต คุยกับเพื่อนต่างชาติทางอินเทอร์เน็ต ดูรายการทีวีและภาพยนตร์ต่างประเทศ ฟังเพลงและเรียนรู้คำศัพท์จากเพลงและอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ โดยสรุปคือจะต้องฝึกใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

“ฝึกฝนพูดบ่อยๆ และทุกอย่างเกี่ยวกับภาษาอังกฤษคือ พัฒนาการพูด เขียน อ่าน ฟัง และหลักไวยากรณ์”

“ตั้งใจ ขยัน และหมั่นฝึกฝน ทั้งด้านการพูด ฟัง อ่าน เขียน”

“หัดพูดกับฝรั่ง ใครได้หมด ไม่เฉพาะครู”

“ฝึกพูดบ่อยๆ เรียนพิเศษภาษาอังกฤษก็ได้”

“คุยสนทนากับชาวต่างชาติ ให้อ่อย จะได้มีประสบการณ์ และมั่นใจ”

“การทำแบบฝึกหัด การฝึกพูด การใช้สมาธิในการฟัง สำคัญมาก”

“ขยันอ่านและฝึกฝนจากสื่อคอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ และอาจารย์สอน”

“พูดตามการสนทนาภาษาอังกฤษในอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ เช่น internet และ movie ต่างๆ”

“ฟังเพลงสากล อ่านหนังสือภาษาอังกฤษ ฝึกเขียน พูดภาษาออกมาให้เป็น
สำเนียงให้เข้าใจง่ายขึ้น”

“ดูหนังฟังเพลงที่เป็นภาษาอังกฤษเยอะๆ หรือแชทกับเพื่อนต่างประเทศ”

“ดูหนัง ฟังเพลงอังกฤษ แล้วเอา lyric มาดู หัดฟังและมีคำศัพท์ใหม่ๆ

นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ ต้องหมั่นฝึกพูดและเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากสื่อต่างๆ วิธีการฝึกที่แนะนำเพิ่มเติมได้แก่ ให้หัดสังเกตสำเนียงการพูดของเจ้าของภาษาและฝึกพูดตาม ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับความถูกต้องด้านไวยากรณ์มากเกินไป ให้กล้าพูดคุย มีความมั่นใจ ต้องไม่อายและกล้าแสดงออก

“ให้ดูหนังฝรั่ง ไม่ต้องภาคไทย ดู soundtrack แล้วพูดตามสำเนียงที่เค้าพูดดู ให้
เรียนรู้ด้วยตนเองเยอะๆ”

“ต้องท่องศัพท์ แล้วฝึกพูดบ่อย ตรงที่แยที่สุดคือ grammar หนูคงต้องอ่านพวก
grammar เยอะกว่าคนอื่น หนูไม่ค่อยชอบ”

“เวลาพูดก็ไม่ต้องอายครับ ส่วนใหญ่ผมก็อาย ไม่รู้จะพูดอะไรแต่ต้องฝึก อาจารย์
เค้าพยายามปรับตัวเข้าใจเราอยู่แล้ว”

“ขยันเป็นคนช่างสังเกตค่ะ สังเกตสำเนียงอาจารย์ แล้วเอาไปปรับปรุงใช้กับ
สำเนียงตัวเอง เราต้องสังเกตแล้วลอกเลียน เอามาใช้กับสำเนียงเรา ต้อง adapt เราต้อง
มาเรียนให้เป็นประโยชน์ ได้อะไรที่ดีที่สุด ได้สำเนียง”

“ก็พยายามฝึกให้มากกว่านี้ และตั้งใจเรียนให้มากกว่านี้ ก็พยายามอยู่ค่ะจะเข้าม.4 แล้ว ต้องหาหนังสืออ่าน บางทีแม่พาไปศูนย์หนังสือจุฬาฯ ก็ได้อ่านหนังสือ แต่ยาก ต้องเปิด dictionary”

“สำหรับผม ให้พูดแบบไม่จำเป็นต้องเน้น grammar พูดให้ฝรั่งเค้าฟังรู้เรื่องก็พอ”

“ผมไม่ได้ฝึกทุกวัน แต่มีโอกาสนะพูดกับครู ดูหนัง เข้าเน็ตบ้าง”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 2551.

จากการสัมภาษณ์ทั้งกลุ่มครูและนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียนพบว่า มีข้อเสนอแนะที่คล้ายคลึงกัน โดยเสนอนักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถของตนได้ในหลายวิธีทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยไม่จำเป็นต้องฝึกฝนกับครูชาวต่างชาติอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ด้านพฤติกรรมการเรียนทั่วไป จะต้องขยัน เอาใจใส่ อดทน และไม่ย่อท้อ ต้องพยายามค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ และให้เวลากับการฝึกฝน ส่วนที่ 2 ในชั้นเรียนจะต้องพยายามและกระตือรือร้นที่จะสื่อสารโต้ตอบกับครู กล้าแสดงออกและซักถามเมื่อสงสัย และพยายามเข้าร่วมกิจกรรมภาษาอังกฤษเช่น เข้าค่ายภาษาอังกฤษ ส่วนที่ 3 การฝึกฝนด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ต้องพยายามหาโอกาสใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดในทุกโอกาส โดยเรียนรู้และฝึกจากสื่อต่างๆ เช่น ดูรายการทีวี ฝึกพูดหรือคุยกับเพื่อนชาวต่างชาติทางอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องกังวลกับความถูกต้องทางหลักไวยากรณ์ เรียนรู้คำศัพท์จากการอ่านหนังสือ จากการดูภาพยนตร์และสารคดีต่างๆ รวมทั้งจากการฟังเพลง ในการฝึกพูดควรหัดสังเกตสำเนียงการออกเสียงของเจ้าของภาษาและฝึกพูดตาม นอกจากนี้มีนักเรียน 2-3 คนแนะนำว่าการเรียนพิเศษเพิ่มเติมอาจเป็นอีกหนทางหนึ่ง

แนวทางด้านครู

ครูร่วมสอนและครูผู้สอนชาวต่างชาติโรงเรียนเมืองสวายได้แนะนำแนวปฏิบัติที่ครูจะสามารถช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร ได้แก่ ครูต้องวางแผนการสอนและมีเทคนิคในการที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาเช่น ทำเอกสารสรุปเนื้อหาที่จะสอน (sheets) เขียนกระดานให้เป็นระเบียบ ที่สำคัญต้องจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ กระตุ้นให้เรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุยสื่อสาร และต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ไม่ต้องเครียดเพื่อให้นักเรียนกล้าสื่อสาร

“ครูต้องวางแผนการสอนและมีเทคนิคการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา ต้องทำ guideline รายละเอียดเป็นซีทว่าจะสอนเรื่องอะไร ครูพวกนี้มักจะเขียนกระดาน ไม่เก่ง วาง outline ไม่สวย สำคัญนะ ถ้านำเสนอไม่น่าสนใจ ผู้เรียนก็ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ ควรเขียนให้เป็นระเบียบ ไม่ใช่ตรงนี้หย่อมตรงนั้นหย่อม เด็กจดไม่ถูก”

ครูร่วมสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“ครูต้องให้นักเรียนสนุกกับการเรียน สร้างบรรยากาศที่ดี และสร้างแรงจูงใจในการพูดคุย ต้องไม่ให้เครียด ถ้าเครียดหรือเข้มงวดใครจะกล้าสื่อสาร ที่สำคัญต้องหา กิจกรรมให้เค้าทำ ไม่ใช่เปิดหนังสือสอนตลอด ต้องมีกิจกรรมกระตุ้นบ้าง”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“Teachers must employ good and interesting activities in their lessons in order to help students improve their communication skills – games, group discussion, conversations – something fun but get students to talk in English”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

จากการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนถิ่นงาม สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่าครูที่จะช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนต้องส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียนในทุกโอกาสเท่าที่จะเป็นไปได้ ด้านการสอนในชั้นเรียนก็ต้องให้ความสนใจต่อทุกคนอย่างทั่วถึงและช่วยแนะนำนักเรียนถึงแนวทางฝึกฝนทักษะด้วยตนเอง นำสื่อการสอนที่น่าสนใจมาใช้ จัดกิจกรรมที่หลากหลายเช่น ให้ทำงานเป็นกลุ่มและนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน สำหรับบรรยากาศก็ต้องสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่ดูและเข้มงวดเกินไป เพราะจะทำให้ นักเรียนกลัว นิ่งเงียบและไม่กล้าสื่อสารพูดคุยด้วย รวมทั้งต้องมีบุคลิกที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เพราะถ้านักเรียนไม่ชอบครูอาจไม่ฟังและไม่สนใจเรียน

“Good teachers encourage students to use English outside the classroom, not only in the class helping them to find ways to study English outside. In the class, they should pay equal attention to everyone, try to help them to learn and speak more”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ส.ค. 2550.

“The teachers should make themselves interesting. If students don't like the teacher, it would be hard for them to listen and hard for the teacher to win their attention. Don't be too strict. If students are silent, they may be afraid of the teachers and won't speak. The atmosphere should be relaxing but not too relaxing. If students talk in Thai too much, teachers should discipline them.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“They should watch English movie, may be with the Thai subtitle if they don't understand and to read in English. If they don't like novels, they can read comic books in English. They should listen to English songs too.”

ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“ต้องมีกิจกรรมหลากหลาย เพราะ reading นักเรียนมักไม่สนใจ ควรให้มีถามตอบเกี่ยวกับที่อ่าน ต้องให้ทุกคนกระตือรือร้น บรรยากาศผ่อนคลาย ไม่ให้เด็กกลัว ให้ทำงานกลุ่มและสื่อสารกันเป็นภาษาอังกฤษเค้าก็จะพูดมากขึ้น”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“ครูต้องบ่นคำถามเก่งๆ และหาสื่อที่น่าสนใจมาใช้อย่างน้อยๆ และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากๆ เมื่อให้ทดลองก็ควรให้ออกมา present ผลเป็นภาษาอังกฤษ ต้องเสริมให้พูดคุยตลอด ต้องพยายามกระตุ้นให้นักเรียนพูด”

ครูร่วมสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค., 2551.

ส่วนนักเรียนห้อง 3/14 โรงเรียนเมืองสอยเห็นว่า ครูที่จะช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนนั้นจะต้องมีคุณสมบัติคือ มีบุคลิกที่เป็นกันเองพร้อมแบ่งปันความรู้ ส่งเสริมให้ทุกคนกล้าและมีความมั่นใจในการสื่อสาร ต้องมีวิธีการสอนที่สนุก ไม่ดุและเครียดจนเกินไป นอกจากนี้ต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อการสื่อสารให้มาก เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกถามตอบ ฝึกออกเสียง และฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษอื่นๆ ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและกลุ่มที่มีความสามารถระดับต่ำก็มีความคล้ายคลึงกับนักเรียนส่วนใหญ่ ซึ่งครูต้องมีความเชี่ยวชาญในการสอน สอนเนื้อหาที่เข้มข้นเพื่อให้ทำข้อสอบวิชาต่างๆ ได้ ส่วนวิธีการสอนต้องไม่เครียด เอาใจใส่นักเรียน จัดกิจกรรมให้ได้พูดคุยและอยากให้โรงเรียนจัดหาครูหลายเชื้อชาติมาสอนเพื่อให้ความเคยชินกับหลายสำเนียงภาษาซึ่งจะเป็นผลดีต่อการสื่อสารในอนาคต

“ต้องแบ่งปันความรู้ พูดคุยเป็นกันเอง”

“ส่งเสริมให้เรากล้าพูดและออกเสียงได้ดีกว่าเดิม”

“ให้มั่นใจในการสื่อสารและสนทนากัน”

“ถามแล้วให้เราตอบ และให้อ่านหนังสือ”

“แก้ไขคำพูดหรือส่วนที่ผิดให้ใหม่ และช่วยให้พูดชัด ต้องมีกิจกรรม”

“ช่วยฝึกออกเสียงให้ พัฒนาเรื่อง Tense ต่างๆ”

“ครูต้องให้ฝึกพูด ฟัง เขียนและทุกอย่าง”

“ช่วยให้นักเรียนพูดถึงแม้พูดผิด ต้องไม่ดู ไม่เครียด”

“จัดกิจกรรมให้นักเรียนพูดบ่อยๆ”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

“อยากให้ครูเป็นกันเองจะทำให้กล้าพูดและฟังเข้าใจ”

“ครูควรช่วยในการ Stress เสียง ซึ่งเป็นข้อดีอย่างมากและให้อ่านบทความบ่อยๆ

“สอนและให้การส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ช่วยในสิ่งที่เราพูดไม่ได้”

“teacher สอนเนื้อหาที่เข้มและมีแบบฝึกหัดยากๆ ให้ลองทำ ทำให้สามารถทำข้อสอบในวิชาต่างๆ ควรเชี่ยวชาญการสอนมาก”

“ชอบอาจารย์สอนสนุก ไม่เครียด พูดคุยด้วย ไม่ชอบ strict และดุเกินไป และที่สอนน่าเบื่อ”

“เอาใจใส่นักเรียนให้มากๆ ให้พูดคุยภาษาเยอะๆ จึงพัฒนาสื่อสารได้”

“อยากให้มีหลายชนชาติ เราได้ฟังภาษาจากคนหลายๆ ชาติ จะได้นำไปใช้ในอนาคต เช่น การเรียนต่อต่างประเทศ การสนทนา”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนทั้งหมดจากห้อง 3/13 โรงเรียนถีนงามประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ สรุปได้ว่า หลายคนมีความคิดเห็นหลายประการที่ไปในแนวเดียวกัน ที่สำคัญคือ ครูต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน มีเทคนิคการสอนที่ไม่น่าเบื่อและทำให้การเรียนสนุกสนาน ต้องให้ความสนใจสนทนาค้นเคยเพื่อให้นักเรียนกล้าพูดคุยและเพิ่มความมั่นใจในการสื่อสาร ด้านคุณสมบัติเบื้องต้นก็จะต้องมีความรอบรู้ทางภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีและมีบุคลิกที่ไม่ดุและเข้มงวดเกินไป

“ครูต้องช่วยทำให้นักเรียนกล้าพูดอังกฤษมากขึ้น”

“ช่วยจัดให้มีถามตอบกับชาวต่างชาติ”

“ก็ช่วยบอก เมื่อไม่รู้เรื่องหรือฟังไม่เข้าใจ”

“กระตุ้นให้เราหมั่นฝึกพูด โดยการพูดให้เราเข้าใจบ่อยๆ”

“ถ้ามีเรียนแต่ grammar จะน่าเบื่อ ต้องมีพูดเยอะๆ ดีกว่า”

“มีเทคนิคให้เราจำคำศัพท์ grammar ให้นำมาสื่อสารได้”

“ต้องทำให้เราไม่กลัว ไม่อายและกล้าที่จะพูดมากขึ้น ให้พูดอังกฤษถูกต้อง”

“ต้องสนิทสนม ให้เรารู้คุ้นเคยกับฝรั่ง เพราะยิ่งสนิทก็ยิ่งสื่อสารกัน”

นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ธ.ค. 2550.

“ผลักดันให้เราพยายามสื่อสาร ให้นักเรียนพยายามเสมอๆ”

“พูดเล่นกับนักเรียนบ้าง ทำให้ไม่อายที่จะพูด ถึงแม้จะเป็นนอกเวลาเรียน”

“ใช้ศัพท์ง่ายๆ จะช่วยให้นักเรียนมั่นใจ ไม่เขิน ช่วยอธิบายถ้าไม่เข้าใจด้วย”

“ต้องมีความรอบรู้ทางภาษาอย่างครอบคลุม”

“เพิ่มการใช้คำศัพท์ให้ ทั้ง synonym และ antonym เพิ่ม vocab เยอะๆ”

“ถ้าครูสอนสนุก ใ้รู้จักอันไหนอันนี้ ก็พาให้นักเรียนชอบไปด้วย แต่ถ้าน่าเบื่อก็ไม่อยากเข้าเรียน”

“ครูควรเป็นกันเอง ไม่ซีเรียสมาก ให้เรียนสบายๆ สอนความรู้เยอะๆ ให้พูด ฟัง อ่าน เขียนเยอะๆ”

“ครูไม่ซีเรียสเกินไป ไม่เล่นเกินไป พอดีๆ ค่ะ เวลาเรียน ก็ให้ออกมาฝึกพูดและอ่านหน้าชั้น”

“เมื่อเวลาไม่เข้าใจ ไม่รู้จะสื่ออย่างไร ครูไม่ต้องบอก แต่จะใบ้คำให้รู้ และมีเทคนิคอื่นๆ ด้วย”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 2551.

จากการสัมภาษณ์ทั้งกลุ่มครูและนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียนถึงแนวทางที่ครูผู้สอนจะสามารถช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน สรุปได้ว่าข้อแนะนำต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก สามารถแบ่งออกเป็น 1) ด้านคุณสมบัติเบื้องต้นและด้านการสอน ในด้านคุณสมบัติ ครูต้องมีความเชี่ยวชาญและมีความรอบรู้ทั้งด้านภาษาอังกฤษและวิธีการสอน มีบุคลิกที่น่าสนใจ เป็นกันเอง สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน และเอาใจใส่ต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ นักเรียนได้เสนอว่าควรมีครูชาวต่างชาติหลายเชื้อชาติ เพื่อให้ตนเคยชินกับสำเนียงที่หลากหลาย 2) ด้านการสอนต้องสามารถวางแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและหาวิธีการที่จะช่วยให้

นักเรียนเข้าใจเนื้อหา ที่สำคัญคือ ต้องสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สื่อสารเช่น ให้ฝึกถามตอบและฝึกออกเสียง นอกจากนี้จะต้องมีวิธีการสอนที่ไม่น่าเบื่อและกระตุ้นให้นักเรียนได้สื่อสาร การสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ไม่เครียดก็สำคัญเช่นกัน เพราะจะทำให้นักเรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกและกล้าพูดคุย อีกประการหนึ่งคือ ต้องส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้และฝึกฝนด้วยตนเองนอกชั้นเรียนให้มากขึ้น

แนวทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน

จากความคิดเห็นของครูร่วมสอนและครูชาวต่างชาติโรงเรียนเมืองสวย สรุปได้ว่า ควรเพิ่มการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยควรพิจารณาว่าวิชาใดบ้างที่สามารถสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการสื่อสารควบคู่ไปกับเนื้อหาวิชาการตามที่หลักสูตรกำหนด การสอนเป็นภาษาอังกฤษจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ที่หลากหลายซึ่งจะส่งผลดีต่อการค้นคว้าด้วยตนเองโดยเฉพาะจากตำราต่างประเทศ นอกจากนี้บทเรียนต้องสนุกสนานและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งต้องน่าสนใจและผลัดเปลี่ยนกิจกรรมใหม่เรื่อยๆ จึงจะกระตุ้นความสนใจได้ดี ส่วนครูผู้สอนชาวต่างชาติก็มีความคิดเห็นในแนวเดียวกันกล่าวคือ กิจกรรมต้องสนุกสนาน น่าสนใจและต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฟังและพูดให้มากที่สุดและในขณะเดียวกันบรรยากาศในชั้นเรียนต้องผ่อนคลาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

“ในวิชาที่บรรยายเป็นอังกฤษได้ก็ควรบรรยายเช่น สังคมศึกษาเรื่องภูมิศาสตร์ก็ให้ครูต่างชาติสอน แต่นำคะแนนไปบรรจุในสังคมศึกษาของครูไทย คือเราทำข้อตกลงกันว่าตรงไหนที่ครู EP สอนได้เราจะให้สอน สุขศึกษาก็ share คะแนนกันคนละครึ่ง สอนในเนื้อหาเดียวกันกับเด็กไทยแต่บรรยายเป็นภาษาอังกฤษ เป็นข้อได้เปรียบ เด็กจะได้ศัพท์ที่หลากหลาย สามารถที่จะอ่านตำราเล่มไหนก็ได้ เขาอาจจะอ่านได้ไม่ทั้งหมดหรอก อาจจะติดศัพท์บ้าง แต่อย่างน้อย 50-60% หรือเด็กเก่งอาจจะ 70% จะได้เปิดโลกมากขึ้น”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“สำคัญนะ ต้องไม่เครียด ต้องให้สนุกและมีส่วนร่วม เค้าจะได้กระตือรือร้น อยากโต้ตอบกับครู มันต้องใช้กิจกรรมนำทาง ครูบางคนไม่มีกิจกรรมเลย ให้อ่านแล้วทำแบบฝึกหัดทุกชั่วโมง นักเรียนก็เบื่อ ไม่มีอะไรใหม่ๆ น่าสนใจ สุดท้ายพาลไม่เรียนเอาเลย”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“Teachers should organize activities that promote communication in the classroom and encourage everyone to participate in. Activities must be fun and interesting so that students want to join in.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

“Students should have a lot of opportunities to practice listening and speaking, so they will have self-confidence and not be too shy to speak. To do this, teacher should organize different activities and make them feel relaxed.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

ส่วนครูร่วมสอนและครูชาวต่างชาติโรงเรียนถีนงามได้เสนอว่า ลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลายแตกต่างกันและสลับผลัดเปลี่ยนกันไป ต้องไม่เป็นกิจกรรมรูปแบบเดียวตลอด นอกจากนี้ต้องน่าสนใจ กระตุ้นความสนใจและท้าทายความสามารถของนักเรียน เพราะถ้าน่าเบื่อนักเรียนจะไม่อยากเข้าร่วม ที่สำคัญต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก

“กิจกรรมต้องกระตุ้นความสนใจของเค้า บางคนไม่เอาเลยถ้าให้อ่านซีทอย่างเดียว คอยทันที ต้องน่าสนใจ ไม่ซ้ำซาก นักเรียนมักชอบอะไรที่ท้าทายเค้า”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถีนงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“ส่วนใหญ่ห้องนี้ก็ชอบพูดอยู่นะ แต่อยากให้มีกิจกรรมพูดที่หลากหลายกว่านี้ เช่น เรื่องที่วัยรุ่นสนใจ ที่สำคัญมากๆ คือ บางทีกิจกรรมน่าสนใจแต่ครูไม่กระตุ้น สอนเรื่อยๆ ก็ไม่เกิดผล ต้องให้พูด แสดงออก แสดงความเห็นบ่อยๆ”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถีนงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“I always give them a lot of work to do – project work, presentation, do experiments, so I try different activities”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถีนงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“In my listening and speaking class, they have to speak a lot but some of them don't want to speak. To improve their communication, I think I may have to find something more interesting. May be the activities I used were not interesting enough”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

ในส่วนของนักเรียนโรงเรียนเมืองสวย ซึ่งรวมทั้งกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำเกือบทุกคน เสนอว่าบรรยากาศการเรียนการสอนควรเน้นให้สนุกสนาน ไม่เครียดและไม่น่าเบื่อ เพราะจะส่งผลต่อการเรียนของตนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะทำให้รู้สึกอยากเรียนหรือไม่อยากเรียน และเป็นสาเหตุที่ทำให้รู้สึกเครียดไปด้วย ยิ่งถ้าเนื้อหาบางวิชาที่ยากมากอยู่แล้ว ถ้าบรรยากาศดีก็เครียดตนก็จะยิ่งเครียดมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าบรรยากาศผ่อนคลายตนก็มีสมาธิ ได้รับความรู้ใหม่ๆ ได้ดีและอยากจะทำสื่อสารพูดคุยและซักถาม ส่วนด้านการจัดกิจกรรมทุกคนอยากให้ครูจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน น่าสนใจและแปลกใหม่เช่น ไปทัศนศึกษาและกิจกรรมนอกชั้นเรียนอื่นๆ แต่โดยส่วนใหญ่อยากให้เห็นกิจกรรมที่ได้ฝึกฝนทักษะการพูดและการสื่อสาร

“ถ้ามันเครียดก็ไม่ค่อยอยากเรียน ต้องสนุกๆ ครูก็ควรใจดี”

“มี ถ้าเราเครียดมากๆ ก็จะไม่สามารถรับความรู้ใหม่ๆ ได้”

“ต้องไม่น่าเบื่อ จะทำให้อยากเรียนและจะเข้าใจมากขึ้น”

“ถ้าเรียนแบบสบายๆ ก็จะกล้าพูด กล้าถาม และกล้าตอบกับครู”

“ไม่ตึงเครียดจะทำให้มีสมาธิมากขึ้น”

“ถ้าบรรยากาศในห้องไม่ดี เราก็ไม่อยากเรียนและไม่ตั้งใจ”

“บรรยากาศดีก็เครียดเราก็จะเครียดตาม ถ้าบรรยากาศดีเราก็รู้สึกดีตาม”

“ครูควรให้เราทำกิจกรรมตื่นเต้น ไปนอกห้องบ้าง ชอบค่ะ”

“ถ้าสนุก ผ่อนคลาย โอเคเลย ก็จะพูดภาษาอังกฤษกันเยอะ”

“กิจกรรมสนุกสนานก็จะผ่อนคลาย ก็จะดีขึ้น ถ้าเบื่อก็เบื่อเรียนด้วย”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

“หนูชอบอะไรที่ได้พูดและกิจกรรมเยอะๆ ไม่ซ้ำซากด้วย ครูบางคนก็ให้แต่อ่านทุกวัน น่าเบื่อเล็กน้อย ควรสนุกกว่านี้”

“ผ่อนคลายหน่อยก็ดี เพราะเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ยากและเครียดแล้ว”

“อยากให้ครูจัดแสดงละครและไปทัศนศึกษา”

“ต้องสนุก ได้ฝึกพูด เด็กก็จะอยากเรียนและอยากพูด”

“ถ้าต้องการพัฒนาสื่อสาร ก็ต้องให้นักเรียนสื่อสารทุกวัน บ่อยๆ”

“อยากให้ทำอะไรใหม่ๆ แปลกๆ กิจกรรมมันส์ๆ ที่ได้ฝึกพูด”

“ผมว่ากิจกรรมมีผลมาก ทำให้อยากเรียน ไม่อยากเรียนในบางครั้ง ถ้าไม่เครียดก็อยากเรียน”

“ชอบให้ออกไปพูดหน้าชั้นมากๆ เพราะต้องเตรียมและฝึกพูดออกเสียง สนุกดี”

“อยากให้เรียนไม่เครียด ครูก็ต้องสอนสนุก มีกิจกรรมดีๆ”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

ในอันดับแรกนักเรียนโรงเรียนถิ่นงามเสนอว่า กิจกรรมควรเสริมสร้างความมั่นใจและความกล้าแสดงออก เพราะจะช่วยให้ตนกล้าสื่อสารมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งฟัง พูด เขียน เล่นเกม แสดงละคร และอื่นๆ นักเรียนส่วนใหญ่บอกว่าตนชอบทำกิจกรรมกลุ่มมากกว่าเดี่ยว และที่สำคัญกิจกรรมต้องมีความสนุกสนาน ไม่เครียดเพราะจะช่วยให้ตนคิดออก ชอบเรียนภาษาอังกฤษและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น

“กิจกรรมควรช่วยให้เรามั่นใจ กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก”

“ถ้ามีกิจกรรมให้เล่น ก็สนใจ อยากพูด แต่ถ้าไม่มีเลย ก็คุยกันได้”

“ถ้าสอนแบบส่งซีทและให้นั่งทำ เด็กก็จะไม่ได้อะไรเลย ต้องมีฟัง พูด เขียน ด้วย”

“ไม่ชอบกิจกรรมเครียดๆ จะคิดไม่ออก ควรสนุกได้พูดและสื่อสาร”

“กิจกรรมและบรรยากาศที่ดีทำให้เรารู้สึกสนุกและชอบภาษาอังกฤษได้มากขึ้น”

“ครูควรให้เราทำกิจกรรมอื่นๆ ด้วยเช่น ร้องเพลง ดูหนัง แสดงละคร”

“มีอะไรสนุกๆ เกมบ้าง เล่าเรื่องบ้าง ก็จะร่วมมือดี”

นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถิ่นงาม. แบบสอบถาม, 19 ส.ค. 2550.

“ตอนนี้บางวิชาก็สนุก ให้ทำกิจกรรมเยอะดี ชอบให้แสดงออกบ้าง ทำให้เรา
มั่นใจและไม่กลัวเวลาพูดอังกฤษ”

“กระตุ้นให้เราสนใจ เราก็จะอยากทำ”

“ควรเป็นอังกฤษตลอด เราได้ฟังแต่อังกฤษ จะได้พูดได้”

“สำคัญคือให้พูดคุยกับครูทุกชั่วโมงและกับเพื่อนๆ ด้วย จะดี”

“ไม่ชอบทำคนเดียวเช่น สอบ ควรจับคู่กันพูด”

“ชอบทำกิจกรรมทุกๆ อย่าง แต่บางทีก็ไม่มีกิจกรรมเลย”

“ทุกชั่วโมงอยากให้ป่นๆ กัน ฟัง พูด อ่าน เขียนบ้าง”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 2551.

จากการสัมภาษณ์ทั้งกลุ่มครูและนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียน สามารถสรุปแนวทางได้เป็น 3 ส่วนคือ 1) ลักษณะของกิจกรรมต้องมีความหลากหลายโดยให้ฝึกทุกทักษะและมีทั้งกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว นอกจากนี้ต้องน่าสนใจ เน้นที่การสื่อสารเสริมสร้างความมั่นใจและความกล้าแสดงออกของนักเรียน รวมทั้งต้องมีความแปลกใหม่และท้าทายความสามารถของนักเรียน 2) การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนครูต้องคำนึงถึงความสนุกสนาน ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและแสดงออก และกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทั้งนี้ครู 1 ท่านได้เสนอว่าทางโครงการควรพิจารณาว่ามีวิชาใดที่สามารถสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ก็ควรสอนเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งทักษะทางภาษาและเนื้อหาวิชาการไปพร้อมกัน 3) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ควรผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด เพราะจะทำให้นักเรียนมีสมาธิ คิดออก รับความรู้ใหม่ๆ ได้ดี ที่สำคัญอยากให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและอยากที่จะสื่อสารพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษ

แนวทางด้านโรงเรียน

ครูร่วมสอนและครูชาวต่างชาติโรงเรียนเมืองสวายได้เสนอให้โรงเรียนสนับสนุนการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนใน 3 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เพิ่มประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในโรงเรียนภายใต้บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและนอกโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ สร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออก 2) ด้านการเรียนการสอนควรกำชับและกระตุ้นให้มีการสื่อสารทั้งสองทางระหว่างครูและนักเรียน 3) ควรสร้างทีมการสอนที่แข็งแกร่ง ร่วมมือกันระหว่างครูชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อให้การช่วยเหลือครูที่ไม่มีประสบการณ์ ซึ่งจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและส่งผลดีต่อนักเรียน

“ครูคิดว่าโรงเรียนช่วยได้หลายทาง ตอนนี้มีสื่ออุปกรณ์เยอะแล้ว อยากให้สนับสนุนกิจกรรมมากกว่า ให้มีกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออกเพิ่มขึ้น ทุกวันนี้ก็มีพอสมควร แต่มากกว่านี้ก็จะประโยชน์และช่วยเรื่องสื่อสารได้”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 23 ส.ค. 2550.

“ต้องสร้างความมั่นใจให้นักเรียน อาจใช้กิจกรรมภายในหรือภายนอก ให้ไปแข่งขันกับที่อื่นๆ เค้าจะได้มีประสบการณ์เช่น ไปแข่งพูดได้วาที ไปแข่งตอบคำถาม และต้องกำชับครูด้านการสอน ต้องให้ two-way ทุกวิชากว่านี้”

ครูร่วมสอนวิชาวิทยาศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“I think the English program should build up team teaching support consisting of both Thai and foreign teachers. We need to co-operate and support the ones without experience. It will bring a lot of benefits to students.”

ครูสอนวิชาคณิตศาสตร์ รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 22 ส.ค. 2550.

“What school can do – may be organizing a lot of activities for students to practice like speech contests, games, Christmas Day. You know, create English learning atmosphere to motivate them.”

ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. เมืองสวาย. สัมภาษณ์, 21 ส.ค. 2550.

จากการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนถิ่นงาม สรุปได้ว่า การส่งเสริมของโรงเรียนสามารถทำได้ใน 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การคัดเลือกครูที่มีคุณภาพมากขึ้นโดยมีเทคนิควิธีการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสารได้ดีขึ้น 2) ควรมีหลักสูตรที่เข้มข้นและสื่ออุปกรณ์ที่เพียงพอ และที่เหมือนกับครูโรงเรียนเมืองสวายคือ 3) ควรจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะที่สำคัญขณะนี้โรงเรียนมีสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอและมีคุณภาพดี แต่บกพร่องคือ 4)ขาดการส่งเสริมให้นักเรียนใช้ ควรส่งเสริมให้นักเรียนมาใช้บ่อยขึ้นโดยเฉพาะในเวลาว่าง

“อยากให้ EP และโรงเรียนให้ความสำคัญกับการคัดเลือกครูมากขึ้น ครูต้องมีคุณภาพ รู้วิธีให้เด็กเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะภาษาและสื่อสาร เด็กก็จะเก่งขึ้นเอง”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการอ่านและการเขียน รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 3 ม.ค. 2551.

“ก็คิดว่าโรงเรียนสนับสนุนดีแล้ว อุปกรณ์ก็พร้อม แต่คงเป็นด้านการสอน ที่อาจต้องกวาดขันใกล้ขีด อาจต้องมีเรื่องกิจกรรมด้วย ต้องเพิ่มโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้และฝึกฝน ยิ่งเป็นเรื่องสื่อสาร เด็กเราส่วนใหญ่สนใจดีอยู่แล้ว แค่มีกิจกรรม เป็นการกระตุ้นเค้า ก็จะต้องขึ้นนะ”

ครูร่วมสอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

“It’s important that EP school should have strong curriculums and more resources should be available like what we have here - SEAR which is overflowing with resources - we have everything that we need.”

ครูสอนวิชาชีววิทยา รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 26 ธ.ค. 2550.

“We have a lot of resources already but the school should help promoting the use of those resources. For example, should encourage them to use the SEAR room. We have many good books, exercises, games and a very friendly resource person. Students should go there more often in their spare time.”

ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษการฟังและการพูด รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 28 ธ.ค. 2550.

ส่วนนักเรียนชั้น 3/14 โรงเรียนเมืองสวยได้เสนอแนวทาง แบ่งออกได้เป็น 4 แนวทาง คือ

- 1) ด้านสื่ออุปกรณ์ นักเรียนได้ร้องขอให้โรงเรียนจัดหาคอมพิวเตอร์ให้เพิ่มเติมโดยเฉพาะในห้องเรียนเพื่อความสะดวกในการใช้งาน
- 2) ส่วนแหล่งเรียนรู้ก็ได้เสนอให้เปิดบริการห้องสมุดตลอด โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำและส่งเสริมให้มีการใช้มากขึ้น
- 3) ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนมากขึ้น เพื่อให้ตนได้มีโอกาสพูดภาษาอังกฤษเช่น การไปทัศนศึกษา เล่นเกม แข่งขันต่างๆ ซึ่งนักเรียนเน้นว่าควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน และ
- 4) ควรเน้นด้านวิชาการให้เข้มข้นขึ้น ถ้านักเรียนมีความรู้ภาษาอังกฤษก็จะสามารถสื่อสารได้

“จัดคอมฯ เพิ่ม นักเรียนจะได้ใช้งานและคุยกับเพื่อนต่างชาติบ้าง”

“ถ้ามีคอมฯ ในห้องเรียนก็ดี ไม่ต้องไปใช้ที่ห้องคอมฯ บางทีเสียเวลา”

“อยากให้โรงเรียนดูแลเรื่อง Library ควรเปิดบ้าง”

“ต้องจัดให้นักเรียนใช้ห้องสมุดและมีเจ้าหน้าที่อยู่”

“ควรจัดให้มีกิจกรรมสื่อสารเยอะ นักเรียนจะได้ร่วม และฝึกกับครูเยอะๆ”

“ต้องหาครูที่มีคุณภาพ บางคนก็น่าเบื่อ”

“ควรบอกให้ครู ให้นักเรียนพูดสื่อสารเยอะๆ”

“หนูว่า EP ควรหากิจกรรมสนุกๆ มาให้ทำบ้าง”

“ก็ได้อยู่แล้วอย่างอื่น แต่ไม่ชอบครูบางคน ทำให้เครียด”

นักเรียนชั้น 3/14 รร. เมืองสวย. แบบสอบถาม, 14 ส.ค. 2550.

“โรงเรียนเค้าก็สนใจ สนับสนุนห้องเรียนและห้องคอมฯ หนูว่าดีแล้ว แต่ควรเข้าใจเด็กว่าเด็กชอบทำอะไร ก็ควรหากิจกรรมมาเสริม ให้สนุกๆ และได้พูดอังกฤษ นักเรียนก็จะอยากพูด”

“อยากให้พาไปทัศนศึกษา จะได้มีความรู้อื่นๆ เพิ่ม ก็นำมาพูดคุยได้”

“ผมว่าโรงเรียนต้องสอนให้เข้มๆ จะได้สอบแข่งขันได้”

“วิชาการ ภาษาต้องแข็ง ถ้าเด็กู้อังกฤษก็จะสื่อสารได้”

“ขอให้นักเรียนจัดกิจกรรม ที่ได้พูดอังกฤษกับครูนอกห้อง เรียนในห้องทุกวันก็
เป็่ ต้องเป็นกิจกรรมที่อื่นๆ เช่น ให้เล่นเกมแข่งกันที่สนาม”

“ก็ต้องให้พูด ฟัง อ่าน แล้วก็เขียนเยอะๆ จะได้สื่อสารได้ โรงเรียนต้องช่วยกันกับ
EP โรงเรียนอาจหาหนังสือ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ดีๆ ให้”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ รร. เมืองสอย. สัมภาษณ์, 27 ส.ค. 2550.

เพื่อพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร นักเรียนโรงเรียนถีนงามต้องให้โรงเรียนสนับสนุน
ด้านสื่ออุปกรณ์ การคัดเลือกครูที่มีคุณภาพและดูแลด้านการสอนของครู การจัดการเรียนการสอน
ที่ควรเน้นเนื้อหาวิชาการเข้มข้นขึ้นเช่น วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และเพิ่มโอกาสให้
นักเรียนได้สื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยให้มีโอกาสได้แสดงออก
และส่งเสริมให้พูดภาษาอังกฤษกับครูชาวต่างชาติเมื่ออยู่ที่โรงเรียน นอกจากนี้ยังเสนอให้โรงเรียน
จัดกิจกรรมต่างๆ ที่เน้นการใช้ภาษาอังกฤษและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ

“ก็ต้องให้โอกาสนักเรียนพูด แสดงความกล้าออกมา จะได้ไม่อายเวลาสื่อสาร”

“ควรส่งเสริมให้เด็กพูดคุยเป็นอังกฤษกับอาจารย์ชาวต่างประเทศมากขึ้น”

“พวกหนูชอบพูดไทย โรงเรียนต้องเข้มไม่ให้พูดไทยในโรงเรียน จะสื่อสารได้แน่”

“ต้องพัฒนาห้องต่างๆ ให้ดีขึ้น”

“ช่วยให้มีกิจกรรมมากมาย และช่วยในเรื่องอำนวยความสะดวกให้กับ EP”

“ช่วย support ในการเรียนการสอน การพูด อ่าน เขียน และฟัง”

“โรงเรียนต้องช่วยให้มีความกล้าในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น”

“อาจจัดแข่งขันปัญหาภาษาอังกฤษ หรืองาน activity ต่างๆ

นักเรียนชั้น 3/13 รร. ถีนงาม. แบบสอบถาม, 19 ส.ค. 2550.

“อยากให้โรงเรียนปรับปรุงคอมฯ เอาตัวใหม่ๆ มาใช้ก็จะได้”

“หนูคิดว่าโรงเรียนทำดีแล้ว สนับสนุนหลายๆ อย่าง แต่ควรสนับสนุนมากขึ้นอีก”

“ต้องหาวิธีให้พูด ฟัง อ่าน เขียน ทุกวัน โรงเรียนต้องจัดกิจกรรม อยากให้มีวัน
คริสต์มาสสนุกๆ เหมือนวัน International Day จะดีมาก”

“บางอย่างก็ดีแล้ว บางอย่างต้องปรับปรุงเช่น โรงเรียนต้องหาครูดี มีคุณภาพ ถ้า
ไม่ดีจะเป็นผลเสียกับเด็ก เด็กไม่อยากเรียนกับครูบางคน ก็ต้องดูว่าทำไมไม่อยากเรียน หา
สาเหตุ และหาครูใหม่ ทุกวันนี้หนูไม่อยากเรียนกับครู Tim (นามสมมุติ) มาก สอนน่าเบื่อ
สุดๆ เหมือนไม่ได้สอน เนี่ยโรงเรียนต้องแก้ไข”

“ก็ต้องให้นักเรียนสื่อสาร ไม่อายและมั่นใจ”

“EP ต้องสอนให้เข้มเหมือนภาคปกติ นักเรียนปกติเค้าเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์เข้มมาก EP ก็ต้องพยายาม และช่วยให้เราสื่อสารในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เราก็จะได้ทั้งความรู้ที่เข้มและสื่อสารได้”

กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงและระดับต่ำ รร. ถิ่นงาม. สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 2551.

จากการสัมภาษณ์ทั้งกลุ่มครูและนักเรียนจากทั้งสองโรงเรียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญ ด้านแนวทางการสนับสนุนของโรงเรียนที่จะช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ได้ 4 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) เสริมสร้างวิชาการของโรงเรียนให้เข้มแข็ง โดยมีหลักสูตรที่เข้มข้น เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ในวิชาอื่นๆ และวิชาภาษาอังกฤษที่สามารถสื่อสารได้ 2) ดูแลกระบวนการคัดเลือกครูและคุณภาพของครู โดยสร้างที่มการสอนที่แข็งแกร่งมีความร่วมมือกันระหว่างครูชาวไทยและครูต่างชาติ ครูที่ดีควรมีเทคนิควิธีการสอนที่ช่วยให้พัฒนาทักษะด้านนี้ได้ 3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนที่เน้นความสนุกสนานและน่าสนใจ เช่น ทักษะศึกษา การเข้าร่วมแข่งขันตอบปัญหาต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนภาษาอังกฤษในทุกทักษะ กระตุ้นความสนใจและสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร ส่วนในชั้นเรียนก็ต้องเข้มงวดให้มีการสื่อสารสองทางระหว่างครูและนักเรียนและให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษกับครูที่โรงเรียนมากขึ้น 4) ด้านแหล่งเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าทั้งสองโรงเรียนมีความพร้อมด้านนี้อยู่แล้ว โดยมีสื่ออุปกรณ์ครบครันและทันสมัย แต่นักเรียนบางคนก็เสนอให้จัดหาคอมพิวเตอร์เพิ่มเติม แต่ที่สำคัญคือ ทั้งสองโรงเรียนขาดการส่งเสริมด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะที่โรงเรียนเมืองสวย ควรเปิดให้บริการห้องสมุดโครงการทั้งวันและมีเจ้าหน้าที่นั่งประจำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง 'ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English program)' มีจุดประสงค์ 3 ประการคือ 1) ศึกษาความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโครงการ English program 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา (multiple case study) คัดเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (purposive sampling) กรณีศึกษาคือ โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร 1 แห่งและในเขตภูมิภาค 1 แห่งที่เปิดสอนโครงการ English program มากกว่า 2 ปี ครูชาวต่างชาติและครูร่วมสอนชาวไทย (co-teacher) สอนในระดับชั้น ม.3 และนักเรียนระดับชั้น ม.3 จำนวน 1 ชั้นเรียน ขอบเขตของการวิจัยจะเน้นการศึกษาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน (classroom based factors) และการสนับสนุนของโรงเรียนเป็นหลัก ไม่ได้เจาะลึกในประเด็นด้านภูมิหลังและด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

การเก็บข้อมูลใช้เวลาโรงเรียนละ 1 เดือนครึ่งโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาก่อนลงสนาม เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเยี่ยมชมโรงเรียนที่เปิดสอนโครงการ English program เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ระยะที่ 2 ศึกษาการดำเนินโครงการ English program และความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน โดยเน้นที่การศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนและการบริหารจัดการโครงการ รวมทั้งบรรยากาศการเรียนการสอนและความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน ในระยะที่ 3 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนและแนวทางการพัฒนาความสามารถ ซึ่งในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลได้ครอบคลุมปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และปัจจัยด้านโรงเรียน ส่วนแนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร เป็นการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเชื่อมโยงกับปัจจัยที่ส่งผลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ แนวทางด้านนักเรียน แนวทางด้านครู แนวทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และแนวทางด้านโรงเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการ การวิเคราะห์เอกสาร การสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม การทดสอบความสามารถทางการสื่อสารโดยใช้แบบสอบ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์

แบบไม่เป็นทางการ แบบเป็นทางการและแบบเจาะลึก รวมทั้งการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview) การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลทำโดยใช้แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน (data triangulation) และจัดกระทำข้อมูลโดยการลดทอนข้อมูล การจำแนกประเภทข้อมูล การจำแนกเหตุการณ์โดยไม่ใช้ทฤษฎี การวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic analysis) และการเปรียบเทียบข้ามกลุ่ม

สรุปผลวิจัย

การสรุปผลการวิจัยในส่วนนี้จะนำเสนอตามจุดประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งสาระสำคัญออกเป็น 3 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนโครงการ English program

ความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสองแห่งอยู่ในระดับค่อนข้างดี โดยคะแนนเฉลี่ยรวมจากผลการทดสอบอยู่ที่ 36.04 จาก 50 คะแนนเต็ม นักเรียนโรงเรียนที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานครเห็นว่า ตนมีความสามารถในระดับพอใช้และดี ตามลำดับ ในขณะที่นักเรียนโรงเรียนที่ 2 ในเขตภูมิภาคเห็นว่า ตนมีความสามารถในระดับดีและพอใช้ตามลำดับ ส่วนครูและผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถสื่อสารได้ในระดับพอใช้ มีส่วนน้อยประมาณ 4-5 คนจากทั้งสองโรงเรียนที่สามารถสื่อสารได้ดีถึงดีมากถึงแม้จะใช้รูปประโยคสั้นๆ มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน ส่วนใหญ่จะอาย ไม่สื่อสารโต้ตอบกับครู ไม่แสดงความคิดเห็นหรือซักถามเท่าที่ควร แต่เมื่อพิจารณาจากความกล้าแสดงออกและความมั่นใจพบว่า นักเรียนโรงเรียนที่ 2 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก และสื่อสารโต้ตอบกับครูค่อนข้างมาก แต่ก็ไม่ทุกวิชา มี 2 วิชาที่ค่อนข้างเงียบเพราะวิธีการสอนของครูไม่กระตุ้นความสนใจ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

2.1 ปัจจัยด้านนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน (classroom based factors) ได้แก่ ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและการฝึกฝนทั้งในและนอกชั้นเรียน ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ และความกล้าแสดงออก ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่ค้นพบเพิ่มเติม ได้แก่ ความชอบและความถนัดทางภาษาอังกฤษ พื้นความรู้เดิมทางภาษาอังกฤษ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและการเรียนเสริมพิเศษ นักเรียนส่วนใหญ่เอาใจใส่ต่อการเรียนในชั้นเรียนดีมาก แต่ยังขาดการฝึกฝนทักษะทั้งในและนอกชั้นเรียน ด้านความร่วมมือในการทำกิจกรรมชั้นเรียน โรงเรียนกรณีศึกษาที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานครให้ความร่วมมือดี แต่ไม่กระตือรือร้นที่จะ

สื่อสารโต้ตอบกับครู มักเงียบ ไม่มั่นใจและไม่กล้าสื่อสาร ในขณะที่นักเรียนโรงเรียนที่ 2 ในเขตภูมิภาคจะกล้าสื่อสารโต้ตอบและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมดีมาก

ปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงสื่อสารได้ดี ได้แก่ ความกล้าแสดงออก การฝึกฝนด้วยตนเองทั้งในและนอกชั้นเรียน ความชอบและความถนัดในภาษาอังกฤษและพื้นฐานความรู้เดิมทางภาษาอังกฤษที่ดี ส่วนปัจจัยที่พบว่าไม่แตกต่างจากกลุ่มที่มีความสามารถต่ำ ได้แก่ ความเอาใจใส่ต่อการเรียนและการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ส่วนด้านการเรียนเสริมพิเศษ กลุ่มที่มีความสามารถสูงทุกคนได้เรียนเพิ่มเติม แต่กลุ่มที่มีความสามารถต่ำได้เรียนเป็นบางคนที่เท่านั้น จึงไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดในครั้งนี้อาการเรียนพิเศษส่งผลหรือไม่ ควรทำการศึกษาต่อไป

2.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ด้านภูมิหลังและคุณสมบัติของครู ได้แก่ คุณวุฒิที่ตรงกับวิชาที่สอน ความเอาใจใส่และความรับผิดชอบ ความเชี่ยวชาญและรอบรู้ในเนื้อหา ส่วนทักษะการสอนในชั้นเรียน ประกอบด้วย เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การกระตุ้นให้มีปฏิสัมพันธ์และกล้าแสดงออก และการสร้างบรรยากาศที่สนุกและเป็นกันเอง หลายปัจจัยมีความเชื่อมโยงกัน โดยถ้าครูมีคุณวุฒิที่ตรงกับวิชาที่สอน จะส่งผลให้มีความเชี่ยวชาญและรอบรู้ และถ้าเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการสอน ก็จะสามารถพัฒนาปรับปรุงเทคนิคการสอนให้หลากหลาย ทำให้ดำเนินการสอนอย่างถูกวิธีโดยกระตุ้นให้มีการปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนกรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครรู้สึกพึงพอใจต่อคุณสมบัติของครูชาวต่างชาติในระดับมาก ส่วนผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนในเขตภูมิภาคไม่พึงพอใจต่อคุณสมบัติของครูบางท่าน เพราะจบไม่ตรงสาขาทำให้มีความรู้ในวิชาที่สอนไม่แน่นพอและดำเนินการสอนไม่มีประสิทธิภาพและไม่เอาใจใส่และรับผิดชอบต่อหน้าที่ครู

ส่วนด้านทักษะการสอน ส่วนใหญ่มีเทคนิคในระดับดี แต่ก็ควรปรับปรุงเทคนิคการสอนให้หลากหลายขึ้น การที่จะพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารนั้นครูต้องมีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เข้าใจแนวการเรียนรู้ของเด็ก ส่งเสริมให้เรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและกระตุ้นให้สื่อสารพูดคุย ซึ่งนักเรียนทุกคนเห็นพ้องกันว่า ชอบเรียนกับครูที่สอนสนุก เป็นกันเอง ไม่เข้มงวดเกินไป และเห็นว่าครูมีส่วนอย่างมากต่อการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร โดยต้องจัดกิจกรรมให้ฝึกฝน ช่วยเหลือด้านการเรียน กระตุ้นให้สื่อสารและต้องช่วยสร้างความมั่นใจ

2.3 ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ความหลากหลายของกิจกรรมและการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม จากข้อมูลที่รวบรวมได้สรุปได้ว่า กิจกรรมในชั้นเรียนที่ครูส่วนใหญ่จัดขึ้นได้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในระดับดี กระตุ้นความ

สนใจของนักเรียนและทำให้นักเรียนร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้านกิจกรรมเสริมพบว่า กิจกรรมชมรมของโรงเรียนที่ 1 มีประสิทธิภาพมาก สามารถช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ส่วนบรรยากาศทางกายภาพพบว่า สภาพห้องเรียนที่ดีและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งบรรยากาศทางจิตใจโดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน และบรรยากาศการเรียนการสอนที่ผ่อนคลาย เพราะจะทำให้ให้นักเรียนกล้าสื่อสารพูดคุยและกล้าแสดงออก

2.4 ปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการที่ดีและเห็นความสำคัญของการเรียน การสอนภาษาอังกฤษ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ โดยผู้ให้ข้อมูลจากทั้งสองโรงเรียนเห็นพ้องกันว่า โรงเรียนได้ให้การสนับสนุนในทุกด้านดีมาก แต่ปัญหาที่พบคือ โรงเรียนทั้งสองแห่งส่งเสริมให้นักเรียนใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอและไม่อำนวยความสะดวกด้านการบริการอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะโรงเรียนกรณีศึกษาในเขตกรุงเทพฯ ที่นักเรียนต้องขอกุญแจเปิดห้องสมุดทุกครั้ง เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ ทำให้นักเรียนเข้าใช้บริการน้อยมาก ส่วนด้านการบริหารจัดการ ทั้งสองโรงเรียนมีการจัดการที่ดีและเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและได้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมาก ทั้งจัดกิจกรรมให้นักเรียนภาคปฏิบัติและภาค English ทำร่วมกันและจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้

3. แนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

3.1 แนวทางด้านนักเรียน สามารถสรุปได้ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) พฤติกรรมการเรียน นักเรียนต้องขยันและเอาใจใส่ต่อการเรียน พยายามค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ และให้เวลากับการฝึกฝน 2) การเรียนในชั้นเรียน ต้องพยายามและกระตือรือร้นที่จะสื่อสารโต้ตอบกับครู กล้าแสดงออก ชักถามทันทีเมื่อสงสัยและเข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด 3) การฝึกฝนด้วยตนเองนอกชั้นเรียน ต้องหาโอกาสสัมผัสกับภาษาอังกฤษและฝึกฝนทักษะให้มากที่สุดจากสื่อต่างๆ โดยจะต้องไม่วิตกกังวลกับความถูกต้องด้านคำศัพท์และกฎไวยากรณ์จนเกินไป นักเรียนบางคนเห็นว่าการเรียนพิเศษมีส่วนช่วย แต่ไม่อาจสรุปผลได้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากคนที่ไม่ได้เรียนพิเศษก็สามารถสื่อสารได้ดี อาจต้องศึกษาในประเด็นนี้เพิ่มเติมต่อไป

3.2 แนวทางด้านครูผู้สอน สามารถสรุปได้ 2 แนวทาง ได้แก่ 1) คุณสมบัติของครู ครูต้องมีความรอบรู้และเชี่ยวชาญทั้งด้านภาษาอังกฤษและวิธีการสอน มีบุคลิกที่เป็นกันเองและมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน รวมทั้งต้องเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง 2) เทคนิควิธีการสอน

ต้องสามารถวางแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมได้หลากหลายโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้สื่อสาร และต้องมีเทคนิควิธีการสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน นอกจากนี้ต้องสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อและไม่เครียด ที่สำคัญต้องส่งเสริมและแนะนำวิธีการฝึกฝนนอกชั้นเรียนให้แก่ นักเรียน ทั้งหมดนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจ ความกล้าแสดงออก และความพยายามที่จะสื่อสารของนักเรียน

3.3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน

สามารถสรุปได้ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ลักษณะของกิจกรรม ต้องมีความหลากหลาย น่าสนใจและเน้นให้นักเรียนได้สื่อสาร เสริมสร้างความมั่นใจและความกล้าแสดงออก รวมทั้งต้องแปลกใหม่ และท้าทายความสามารถของนักเรียน 2) การจัดกิจกรรม ต้องเน้นความสนุกสนานและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม 3) บรรยากาศการเรียนการสอน ต้องผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด เพราะจะทำให้ นักเรียนมีสมาธิ ได้รับความรู้ใหม่ๆ ได้ดี และอยากที่จะเข้าร่วมกิจกรรมและสื่อสารพูดคุย

3.4 แนวทางด้านโรงเรียน สรุปได้ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) เสริมสร้างวิชาการและหลักสูตร

ภาษาอังกฤษให้เข้มข้น เน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับวิชาการด้านอื่นๆ 2) ดูแลกระบวนการคัดเลือกครูและคุณภาพของครู โดยเข้มงวดด้านคุณสมบัติและจัดให้มีการนิเทศคุณภาพการสอนของครู 3) ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกชั้นเรียน ในชั้นเรียนต้องผลักดันให้มีการสื่อสารทั้งสองด้านระหว่างครูและนักเรียน ส่วนนอกชั้นเรียนต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกฝนในทุกทักษะ 4) สนับสนุนด้านแหล่งเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์ นอกจากจัดหาอุปกรณ์ที่เพียงพอและทันสมัย ต้องส่งเสริมให้นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในโครงการ English program ตามกรอบแนวคิดเบื้องต้นพบว่า การศึกษาข้อมูลภาคสนามได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ของปัจจัยต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น ทั้งในแง่มุมที่ช่วยเสริมสร้างและไม่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถของนักเรียน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของนักวิจัยท่านอื่นๆ ที่ศึกษาในแนวเดียวกันนี้ ก็พบว่ามีข้อสรุปที่สอดคล้องกันหลายประการ และพบข้อสังเกตเพิ่มเติมซึ่งควรทำการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ปัจจัยด้านนักเรียนที่ค้นพบนอกเหนือจากกรอบแนวคิด ได้แก่ พื้นความรู้เดิมทางภาษาอังกฤษ ซึ่งหากมีพื้นความรู้ไม่แน่นพอ จะส่งผลให้มีผลการเรียนตกต่ำและมีความล่าช้าใน

พัฒนาการทางการสื่อสาร เพราะจะฟังครูไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน ไม่มั่นใจและไม่สามารรถสื่อสารได้ดี ซึ่งเมื่อสอบถามเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การรับนักเรียนพบว่ามี การผ่อนปรนด้านความสามารถทางภาษาอังกฤษ หากประสงค์จะเข้าเรียนแต่มีความสามารถต่ำก็จะให้ติวพิเศษก่อนเปิดเรียน แต่การเรียนในระยะเวลาสั้นๆ ไม่สามารถช่วยพัฒนาทักษะให้ดีขึ้นได้มาก ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yip et al (2003) อัจฉรา นิยมภา (2539) เสาวภา จันทร์สงค์ (2547) และพริมรสน นนทภักดิ์ (2547) ที่รายงานถึงปัญหาด้านความไม่พร้อมทางทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียน นอกจากนี้ข้อสังเกตอีกประการที่น่าสนใจคือ นักเรียนที่เรียนพิเศษส่วนใหญ่จะสามารถสื่อสารได้ดี ซึ่งอาจเป็นเพราะมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะและได้รับคำชี้แนะเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องโดยตรงจากครู โดยเฉพาะหากเรียนเป็นกลุ่มย่อยหรือเรียนตัวต่อตัวกับครูชาวไทยและครูชาวต่างชาติ แต่บางคนที่ไม่ได้เรียนพิเศษก็มีทักษะที่ดี อาจเป็นเพราะมีเทคนิควิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงควรศึกษาเจาะลึกในประเด็นนี้ต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่าการสนับสนุนจากผู้ปกครองก็สำคัญเช่นกัน ถึงแม้บางคนไม่ได้เลือกเรียนในโครงการนี้ด้วยความสมัครใจ แต่เมื่อพ่อแม่สนับสนุนและเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ทุกคนขยันขันแข็งก็จะได้รับแรงขับให้สนใจไปด้วย

ข้อค้นพบที่ทำให้นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถสูงและต่ำแตกต่างกันได้แก่ พฤติกรรมการสื่อสารและการใช้เวลาในการฝึกฝน โดยกลุ่มแรกจะกล้าพูดคุยสื่อสารและกล้าแสดงออกมากกว่า และฝึกฝนเรียนรู้จากสื่อต่างๆ ส่วนปัจจัยด้านบุคลิกนั้นตรงกับแนวคิดของ Rod Ellis (1985) และ Kent (1997) ที่เห็นว่านักเรียนที่มีบุคลิกเปิดเผย ชอบแสดงออก ชอบสมาคม มีทักษะสังคมที่ดี และชอบปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนจะสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะได้รวดเร็วกว่านักเรียนที่ไม่ค่อยพูดคุย ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของพิตรวัลย์ โกวิทวที (2537) ปราโมทย์ ครอบบุญศรี (2543) รัช นก บุญปุ (2547) และกองวิจัยทางการศึกษา (2546) ที่สรุปไว้ว่า พฤติกรรมการเรียนที่ส่งเสริมให้มีทักษะการสื่อสารคือ ต้องกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ พยายามตั้งใจฝึกฝน และสนใจฟัง พูด อ่านและเขียน ดังนั้นการเรียนการสอนในโครงการ English program อาจต้องผลักดันด้านการเสริมสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร ความกล้าแสดงออก และการฝึกฝนทักษะด้วยตนเอง

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสอนของครูส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะความกระตือรือร้นที่จะพูดคุยสื่อสาร ครูที่สอนสนุก มีเทคนิคหลากหลาย และพยายามกระตุ้นความสนใจของนักเรียนก็จะทำให้นักเรียนสนใจ พยายามตอบคำถามและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสนุกสนาน ส่วนครูที่มักให้ทำกิจกรรมรูปแบบเดียวตลอดก็ทำให้บรรยากาศการเรียนน่าเบื่อ ตึงเครียด นักเรียนไม่กระตือรือร้นและไม่ปฏิบัติตามได้ตอบ จึงไม่ช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร นอกจากนี้ยังพบว่าความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน โดยครูที่ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนจะทำให้นักเรียนร่วมมือในกิจกรรมและกล้าสื่อสารได้ตอบ

ด้วย แต่ทั้งนี้ต้องเอาใจใส่ต่อทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ซึ่งจากงานวิจัยครั้งนี้ นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถต่ำเห็นว่าครูบางคนได้ให้ความสนใจเฉพาะกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูง ทำให้ตนรู้สึกว่าได้การช่วยเหลือเท่าที่ควร

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน สิ่งที่คุณเรียนจากโรงเรียนกรณีศึกษาทั้งสองแห่งเน้นย้ำมากคือ การจัดกิจกรรมที่สนุกสนาน แปลกใหม่ ทำทายความสามารถและเพิ่มการฝึกพูดสื่อสารให้มากขึ้นภายใต้บรรยากาศการเรียนที่ไม่เข้มงวดหรือตึงเครียดจนเกินไป เพราะจะส่งผลให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะเรียน เข้าร่วมกิจกรรมและสื่อสารกับครู ซึ่งจากการสังเกตการณ์สอนในหลายวิชาก็พบว่า วิชาที่มีกิจกรรมสนุกสนาน นักเรียนก็จะเรียนอย่างสนุก ผ่อนคลาย ให้ความร่วมมือและพยายามที่จะสื่อสารกับครูดีมาก แต่ถ้าวิชาใดมีกิจกรรมเพียงให้อ่านแล้วตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัด นักเรียนก็จะเรียนเฉยๆ ไม่สื่อสารใดๆ บรรยากาศก็จะดูเฉื่อยชาและตึงเครียดไปด้วย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนอกจากเน้นความรู้ด้านเนื้อหา ควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่สนุกและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สื่อสาร

4. ปัจจัยด้านโรงเรียนที่พบว่ามีความสำคัญนอกเหนือจากประเด็นที่ศึกษาได้แก่ การส่งเสริมให้นักเรียนใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแค่การจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ไม่มีการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนใช้บริการ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ก็ไม่สามารถสร้างประโยชน์ได้ แหล่งเรียนรู้ถือเป็นที่รวมของความรู้ในหลายแขนงและเป็นแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม การโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสื่อต่างๆ และการให้บริการที่สะดวก จะทำให้นักเรียนเห็นประโยชน์และอยากที่จะเข้าใช้บริการมากขึ้น บทบาทที่สำคัญอีกประการของโรงเรียนคือ การกำกับดูแลด้านกระบวนการคัดเลือกและคุณภาพของครูชาวต่างชาติ ซึ่งพบปัญหามากในเขตภูมิภาค อาจเป็นเพราะมีจำนวนผู้สมัครน้อย ครูชาวต่างชาติส่วนใหญ่มักเลือกทำงานในกรุงเทพมหานคร โรงเรียนจึงไม่สามารถคัดเลือกได้หลากหลาย ประกอบกับกระบวนการคัดเลือกที่อาจไม่เข้มงวดพอ จึงทำให้ครูบางท่านขาดคุณสมบัติและไม่สามารถดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ผู้เรียนภาษาอังกฤษไม่ว่าจะศึกษาในโครงการ English program หรือภาคการศึกษาปกติ หรือแม้กระทั่งบุคคลทั่วไปสามารถพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเรียนรู้ของตน และมีส่วนใดบ้างที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถด้วยตนเองซึ่งทำได้หลากหลายวิธี สำหรับการฝึกฝนผู้เรียนควรเลือกกิจกรรมที่สนใจและเหมาะกับวิธีการเรียนรู้ของตน เพราะจะทำให้เรียนรู้อย่างมีความสุขและอยากที่จะฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ส่วนผู้ที่ไม่กล้าสื่อสารหากต้องการพัฒนา

ความสามารถด้านนี้ จะต้องกล้าสื่อสารและกล้าซักถามทั้งในและนอกชั้นเรียน ต้องมั่นใจในทักษะความสามารถของตน ไม่อายและไม่กลัวว่าจะสื่อสารผิด ต้องฝึกฟัง พูด อ่านและเขียนให้มากขึ้น และที่สำคัญต้องมีความอดทนและไม่ย่อท้อที่จะฝึกฝน

2. ครูผู้สอนชาวต่างชาติ ครูร่วมสอนชาวไทย (co-teacher) และครูสอนภาษาอังกฤษ โดยทั่วไป ควรตระหนักถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีเป้าหมาย ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสาร ไม่ยึดติดกับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม ควรศึกษาเทคนิควิธีการสอนรูปแบบใหม่ๆ ที่กระตุ้นความสนใจ สร้างความมั่นใจและเปิดโอกาสให้นักเรียนสื่อสารได้ตอบอย่างเต็มความสามารถ งานวิจัยครั้งนี้อาจช่วยสะท้อนมุมมองด้านความต้องการหรือความคาดหวังของนักเรียนต่อการสอนของครู ที่ต้องมีความเชี่ยวชาญ เอาใจใส่นักเรียนและมีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ซึ่งครูอาจนำมาพิจารณาเพื่อปรับเปลี่ยนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ครูผู้สอนชาวต่างชาติควรทำความเข้าใจด้านบุคลิกและวิธีการเรียนรู้ของเด็กไทย ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักเรียนเผยให้เห็นว่าบางคนสามารถสื่อสารได้ แต่อายที่จะพูดคุย แสดงออก ซักถามและแสดงความคิดเห็น เพราะฉะนั้นครูอาจต้องใช้กิจกรรมช่วยเพื่อให้เด็กกล้าแสดงออกและมั่นใจที่จะสื่อสารได้ตอบ การเข้าใจความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนไทย จะทำให้การเรียนการสอนราบรื่นขึ้น

4. แนวทางการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่างๆ เสนอแนะอาจเป็นแค่ตัวอย่างที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ แต่อาจมีแนวทางอื่นๆ อีกหลากหลายที่ใช้ได้ผลเช่นกัน เพราะฉะนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรพิจารณาแนวทางอื่นๆ ให้รอบด้าน เพื่อให้สามารถแนะนำผู้เรียนได้หลากหลายวิธี ในส่วนของผู้เรียนก็ต้องพิจารณาถึงแนวทางการปรับปรุงความสามารถของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งวิธีการเรียนและการฝึกฝน ซึ่งอาจพิจารณาจากวิธีการต่างๆ ที่นักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถระดับสูงใช้

5. โรงเรียนและฝ่ายโครงการ English program ควรให้การสนับสนุนแก่นักเรียนในทุกด้าน การพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารต้องอาศัยเวลาและความทุ่มเทในการฝึกฝนอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่านอกจากการจัดเตรียมความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้ว การส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้อย่างเต็มที่และการอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งจำเป็น เพราะฉะนั้นโรงเรียนควรคำนึงถึงการให้บริการที่สะดวกและอย่างทั่วถึง ในกรณีที่โรงเรียนมีงบประมาณจำกัด ไม่สามารถจัดซื้อจัดหาสื่ออุปกรณ์ที่อาจมีราคาแพงได้ ก็ควรพิจารณาปรับใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาภาคสนามพบว่า มีประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจที่ควรศึกษา โดยเฉพาะ ปัจจัยด้านนักเรียน เช่น การเรียนเสริมพิเศษ พื้นความรู้เดิมทางภาษาอังกฤษ บุคลิกลักษณะด้านอื่นๆ ไม่เฉพาะความกล้าแสดงออก ความแตกต่างด้านกระบวนการคิดที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งประเด็นเชิงเศรษฐกิจและสังคม ส่วนปัจจัยด้านครูอาจศึกษาเชิงลึกด้านทัศนคติต่อวิชาชีพครูและการสอนภาษาอังกฤษ และการพัฒนาศักยภาพด้านการสอนที่เสริมสร้างความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดรอบด้าน ควรแบ่งการศึกษาเป็นอย่างน้อย 2 ครั้ง เช่น รวมปัจจัยด้านครูและการจัดการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียนเข้าด้วยกัน เนื่องจากมีความสัมพันธ์กันและแยกศึกษาปัจจัยด้านนักเรียนและโรงเรียนเป็นที่ละปัจจัย

2. ควรศึกษาจากกรณีศึกษาที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดเล็กในเขตภูมิภาค กรณีศึกษาทั้งสองแห่งในงานวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนเก่าแก่ มีขนาดใหญ่และมีความพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้มาก ทำให้การเปรียบเทียบปัจจัยด้านโรงเรียนไม่เห็นความแตกต่างและสะท้อนถึงปัญหาอย่างชัดเจน ซึ่งจากการติดตามข่าวการศึกษาพบว่า มีโรงเรียนหลายแห่งในเขตภูมิภาคที่เปิดสอนโครงการ English program ทั้งๆ ที่ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้เต็มที่ การเลือกกรณีศึกษาลักษณะนี้อาจวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่า เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

3. การเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนชาวต่างชาติต้องวางแผนอย่างรัดกุม เนื่องจากส่วนใหญ่จะสอนหลายชั่วโมงต่อวัน ทำให้นัดเวลาเพื่อขอสัมภาษณ์ค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้ต้องอธิบายจุดประสงค์และขั้นตอนการวิจัยให้ชัดเจน เพราะหากไม่เข้าใจก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือและไม่ยินดีให้เข้าสังเกตการสอน การสื่อสารภาษาอังกฤษกับครูหลายเชื้อชาติที่มีสำเนียงภาษาแตกต่างกันอาจทำให้ไม่เข้าใจกันอย่างถ่องแท้ จึงควรเตรียมอุปกรณ์อัดเสียงเพื่อฟังซ้ำภายหลัง นอกจากนี้การสังเกตการสอนในแต่ละวิชาควรสังเกตซ้ำหลายๆ ครั้งก่อนสรุปผล เพราะเนื้อหาวิธีการสอนและรูปแบบกิจกรรมในแต่ละครั้งจะแตกต่างกัน ซึ่งพฤติกรรมและปริมาณการสื่อสารของนักเรียนอาจแปรผันตามปัจจัยเหล่านี้

4. ควรศึกษาด้านคุณสมบัติและความสามารถของครูชาวต่างชาติเพิ่มเติม ซึ่งนักเรียนบางคนได้กล่าวถึงอุปสรรคการเรียนที่ทำให้ตนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน เพราะสำเนียงการออกเสียงที่ไม่ชัดเจนของครูที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา นอกจากนี้ครูบางคนก็พูดเร็วจนเกินไปจนฟังไม่รู้เรื่อง ในส่วนครูเจ้าของภาษาถึงแม้จะมีสำเนียงที่ชัดเจน แต่บางคนก็ไม่เอาใจใส่ให้นักเรียนเท่าที่ควรและมีความรู้ในเนื้อหาไม่ลึกซึ้ง ต้องฟังฟังครูร่วมสอนชาวไทยตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรศึกษาเจาะลึกในประเด็นด้านครูชาวต่างชาติในครั้งต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กานดา จรดล. (2529). การศึกษาความรู้และความต้องการในการปรับปรุงการสอนของครูภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติพร โนนคู่เขต. (2539). ความพร้อมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชนในการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (2548). พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: สกายบุ๊คส์ จำกัด
- ชินณเพ็ญ รัตนวงศ์. (2547). ผลของการสอนโดยใช้งานปฏิบัติเป็นฐานในการเรียนรู้ที่มีต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพนคร ทาคง. (2546). การพัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎีที่อิงมาตรฐานในรายวิชาเสริมสมรรถภาพในการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ชูโต. (2540). การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: พี เอ็น การพิมพ์
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2550). ข้อมูลพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนและความต้องการภาษาต่างประเทศในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ ครอบงูญศรี. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังนักเรียน แรงจูงใจและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, สำนัก. โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program: EP).

แหล่งที่มา: <http://inno.obec.go.th/project/ep/menu/inno1.htm>

พัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, สำนัก. English Program.

แหล่งที่มา: <http://www.inno.obec.go.th/project/ep/index.php>

พัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, สำนัก. ไขข้อข้องใจ 'English Program.

แหล่งที่มา: <http://inno.obec.go.th/project/ep/images/book/ep2.pdf>

พรหมรส นนทภักดี. (2547). การวิจัยพหุกรณีเพื่อศึกษาการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนสองภาษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิตรวัลย์ โกวิทวที. (2537). ทักษะและเทคนิคการสอนเขียนระดับประถมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชชก บุญบุ. (2547). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนนำร่องหลักสูตรสถานศึกษา: การวิเคราะห์พหุระดับ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศธ. เผยไม่ผ่านประเมินเพียงโรงเรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษ. (13 กันยายน 2547). ข่าวสด: 33.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. กองวิจัยทางการศึกษา. (2546). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการสื่อสารตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สมบัติ สิริคองคาสกุล. (2539). ผลของการสอนกลวิธีในการสื่อสารที่มีต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาภาษาอังกฤษ ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สพฐ. ยึดกรอบหลักสูตร EP คุณภาพต่ำ. (10 มกราคม 2548). สยามรัฐ: 7.

สายฤดี วรกิจโกศาทร. (2533). การศึกษาเชิงคุณภาพ: เทคนิคการวิจัยภาคสนาม. ใน เบญจายอดดำเนิน-แอตติกซ์, บุญผา ศิริรัศมีและวาทีณี บุญชะลิกษ์(บรรณาธิการ). สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุจิตรา สวัสดิวงษ์. (2540). การจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร. ใน สุจิตรา อังวัฒนกุล (บรรณาธิการ), แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา บวรกิติวงศ์. (2548). สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพงศ์ ยงค์กมล. (2543). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2548). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี ชีโนกุล. (2548). รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการเรียนรู้การสอนโดยการพิจารณาไตร่ตรองศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาโมเดลการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษ: พหุกรณีศึกษาครูเชี่ยวชาญและไม่เชี่ยวชาญ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุमितรา อังวัฒนกุล. (2535). กิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภา จันทรสังข์. (2547). การดำเนินงานการจัดหลักสูตร English Program ในโรงเรียนสองภาษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร ศรีบุญเรือง. (2533). การศึกษาเทคนิคในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Bachman, L.F. (1991). What Does Language Testing Have to Offer?. TESOL Quarterly 25. No. 4 Winter 1991. USA.

- Bachman, L.F and Palmer, A.S. (1996). Language Testing in Practice: Designing and Developing Useful Language Tests. Hong Kong: Oxford University Press.
- Bogdan, R. and Biklen, S. (2003). Qualitative Research for Education: An Introduction to Theories and Methods (4th Edition). USA: Pearson Education Group.
- Brown, H. (2001). Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New York: Pearson Education.
- Canale, M. (1983). "From Communication Competence to Communicative Language Pedagogy". Language and Communication. New York: Longman.
- Canale, M and Swain, M. (1980). Approaches to Communicative Competence. Singapore: SEAMEO Regional Language Centre.
- Cronwell, S. (1998). The Bilingual Education Debate: Part II.
Available from: <http://www.palli.ch/~kapeskreyol/bibliographie/vedrine/tony.php>
- Ellis, R. (1985). Understanding Second Language Acquisition. United Kingdom: Oxford University Press.
- Jean-Jacques, T. (1992). Lack of Materials in the Haitian Bilingual Program.
Available from: <http://www.palli.ch/~kapeskreyol/bibliographie/vedrine/tony.php>
- Kent, D. (1997). The Practice of TESOL & the Effect of Individual Variables Upon TESOL Students. Available from: <http://iteslj.org>
- McNamara, T. (1996). Measuring Second Language Performance. New York: Longman.
- Puchta, H. and Stranks, J. (2004). English in Mind 3. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Savignon, S. (1983). Communicative Competence: Theory and Classroom Practice. Reading: Adison-Wesley.
- Thanasoulas, D. (2000). Motivation and Motivating in the Foreign Language Classroom.
Available from: <http://www.aitech.ac.jp/~iteslj>
- Weir, C.J. (1990). Communicative Language Testing. New York: Prentice-Hall.
- Yip, D., Tsang, W. and Cheung, S. (2003). Evaluation of the Effects of Medium of Instruction on the Science Learning of Hong Kong Secondary Students: Performance on the Science Achievement Test. Hong Kong: The Chinese University of Hong Kong.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

การวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบสอบ

ตารางที่ 10 ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบสอบในแต่ละข้อ

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	อำนาจจำแนก
1	0.75	0.50
2	0.50	0.34
3	0.75	0.50
4	0.75	0.50
5	0.58	0.50
6	0.58	0.50
7	0.75	0.50
8	0.75	0.50
9	0.50	0.34
10	0.67	0.33
11	0.50	0.66
12	0.67	0.33
13	0.67	0.67
14	0.59	0.83
15	0.34	0.33
16	0.25	0.50
17	0.50	1.00
18	0.34	0.33
19	0.67	0.67
20	0.50	0.34
21	0.25	0.50
22	0.59	0.83
23	0.58	0.50
24	0.50	0.66
25	0.67	0.33
26	0.50	0.34
27	0.42	0.50
28	0.67	0.67
29	0.50	0.66
30	0.58	0.50

31	0.67	0.67
32	0.75	0.50
33	0.75	0.50
34	0.34	0.33
35	0.59	0.83
36	0.67	0.33
37	0.59	0.83
38	0.67	0.67
39	0.59	0.83
40	0.50	0.66
41	0.75	0.50
42	0.67	0.67
43	0.75	0.50
44	0.67	0.67
45	0.58	0.50
46	0.75	0.50
47	0.67	0.33
48	0.67	0.67
49	0.59	0.83
50	0.75	0.50

ค่าความเที่ยงของแบบสอบ KR 20 = .822

แบบทดสอบที่นำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จริงจำนวน 22 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบตามทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม ตรวจสอบค่าความยากง่าย อำนาจจำแนกและค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในโดยใช้สูตร KR 20 พบว่า มีค่าความยากง่ายระหว่าง .25 - .75 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ .33 - 1.00 และค่าความเที่ยงของแบบสอบเท่ากับ .822 แสดงให้เห็นว่า คุณภาพของแบบทดสอบฉบับนี้อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้ได้หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค 27% โดยใช้สูตรดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548)

สูตรการหาค่าความยากง่ายของข้อสอบ

$$P = \frac{P_H + P_L}{N_H + N_L} \quad \text{หรือ} \quad P = \frac{P_H + P_L}{2} \quad 0.20 \leq p \leq 0.80$$

สูตรการหาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบใช้สูตร

$$r = \frac{R_H + R_L}{N_H \text{ or } N_L} \quad \text{หรือ} \quad r = P_H - P_L \quad +0.20 \leq r$$

$$\begin{aligned}
 R_H &= \text{จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มสูง} \\
 R_L &= \text{จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ} \\
 N_H &= \text{จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มสูง} \\
 N_L &= \text{จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มต่ำ} \\
 P_H &= \frac{R_H}{N_H} \quad \text{และ} \quad P_L = \frac{R_L}{N_L}
 \end{aligned}$$

สูตรหาค่าความเที่ยงของแบบสอบโดยใช้สูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) หรือ KR 20 (สุชาติ บวรกิตติวงศ์, 2548)

$$r = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum p_i q_i}{\sigma^2} \right]$$

เมื่อ r แทนค่าความเที่ยงของแบบสอบ
 k แทนจำนวนข้อในแบบสอบ
 p_i แทนสัดส่วนของผู้ตอบถูกข้อที่ i
 q_i แทนสัดส่วนของผู้ตอบผิดข้อที่ i
 σ^2 แทนความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน
- แบบสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการ English program
- แบบสังเกตสภาพชั้นเรียนและบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน
- แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนชาวต่างชาติและครูร่วมสอนชาวไทย
- แบบสอบถามนักเรียน
- แบบสัมภาษณ์นักเรียนแบบเจาะลึก
- แนวคำถามสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียน
- แบบสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตสภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียน..... วันที่.....

สถานที่ที่สังเกต..... เวลา.....

สภาพทั่วไปที่พบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงนั้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อคิดเห็นของผู้วิจัย

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์หัวหน้าโครงการ English Program

การบริหารจัดการโครงการ

1. โครงสร้างการบริหารจัดการโครงการ English program มีโครงสร้างอย่างไร แบ่งออกเป็นกี่ฝ่าย และแต่ละฝ่ายมีหน้าที่อย่างไรบ้าง
2. ขณะนี้มีบุคลากรทั้งเจ้าหน้าที่คนไทยและชาวต่างชาติทั้งหมดกี่คน มีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรอย่างไรบ้าง
3. การบริหารจัดการแยกจากการบริหารโรงเรียนอย่างไรเป็นเอกเทศหรือไม่ (เช่น ด้านวิชาการ งบประมาณ ธุรการ ปกครอง และอาคารสถานที่)
4. มีการประสานงานกับหลักสูตรปกติหรือไม่ ด้านใดบ้าง
5. ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการมีอะไรบ้าง และมีวิธีแก้ไขอย่างไร
6. การจัดหาสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ดำเนินการอย่างไรบ้าง
7. มีการจัดเตรียมสถานที่ แหล่งเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์อย่างไรบ้าง
8. ปัจจุบันมีสื่ออุปกรณ์เพียงพอหรือไม่

ระเบียบหลักเกณฑ์การรับนักเรียน

9. โครงการได้เปิดรับเฉพาะนักเรียนในพื้นที่หรือไม่และได้จำกัดจำนวนนักเรียนต่อห้องหรือไม่
10. กระบวนการคัดเลือกมีขั้นตอนอะไรบ้าง (วิชาที่สอบ เกรตเฉลี่ย และคุณสมบัติอื่นๆ)
11. ถ้านักเรียนมีความรู้ภาษาอังกฤษตั้งแต่แสดงความจำนงจะเรียนในโครงการ จะพิจารณาสิ่งใด
12. ค่าเล่าเรียนเทอมละเท่าไร มีค่าบำรุงการศึกษาอื่นๆ อีกหรือไม่
13. กิจกรรมแรกเข้าและการปฐมนิเทศมีกิจกรรมอะไรบ้าง
14. มีการสอนปรับระดับภาษาอังกฤษหรือไม่ เป็นเวลาที่สัปดาห์ ใครเป็นผู้สอน
15. มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนแรกเข้าแต่ละปี

นโยบายการรับครู

16. การเปิดรับสมัครครูชาวต่างชาติมีกระบวนการอย่างไรบ้าง
17. คุณสมบัติพื้นฐานของครูชาวต่างชาติมีอะไรบ้าง
18. การรับสมัครครูชาวต่างชาติที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา มีเกณฑ์การพิจารณาอย่างไร
19. ปัญหาที่พบ ในกระบวนการคัดเลือกครูมีอะไรบ้าง
20. ในปัจจุบันโครงการมีความสำเร็จดังที่คาดหวังหรือไม่ ต้องการทำอะไรเพิ่มเติม

แบบสังเกตสภาพชั้นเรียนและบรรยากาศการเรียนการสอนในชั้นเรียน

วิชา ครูผู้สอน.....

วันที่ เวลาเรียน..... ห้องเรียน.....

บรรยากาศก่อนเริ่มเรียน

.....
.....
.....
.....

- รูปแบบของกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เทคนิคการสอนของครู
- การมีส่วนร่วมและการให้ความร่วมมือของนักเรียน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

.....
.....
.....

บรรยากาศขณะเรียน (บรรยากาศทั่วไป พฤติกรรมการเรียน ความสนใจและอื่นๆ)

.....
.....
.....
.....
.....

การสื่อสารโต้ตอบในชั้นเรียน

.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....

แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนชาวต่างชาติและครูร่วมสอนชาวไทย

* สัมภาษณ์ครูร่วมสอนเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อครูผู้สอนชาวต่างชาติ โดยดัดแปลงคำถามข้อ 12-40

Part 1: Teacher's Personal Details

1. Sex: _____	Age: _____
2. Nationality: _____	No. of year(s) living in TH: _____
3. Qualification: _____	Total teaching experience: _____ year(s)
4. Teaching in Thailand: _____ year(s)	Teaching in the EP Program: _____ year(s)
5. Teaching at this school: _____ year(s)	Subject taught: _____

Part 2: Opinions on Teaching in the EP Program and Teaching Techniques

6. What do you like and do not like about working and teaching in the EP program?
7. Have you worked with any Thai teachers in the EP program? Are there any difficulties working with them in term of their cooperation and communication?
8. Do you think Thai teachers' supports in the EP classes are useful and necessary?
If yes, in what ways can they support in the learning and teaching processes?
9. Do you think you have sufficient supports or assistance from the school relating to materials, advice on teaching and administration?
10. In your teaching, do you often consult Thai curriculum?
11. Do you usually plan your own lessons and produce your own materials?
12. What are teaching techniques or methods do you often employ in the class?
13. How often do you assign students to do these activities?
 - Pair-work conversation practice (role plays, information exchange etc.)
 - Group work discussion
 - Searching information from Internet or library and presenting to class
 - Doing experiments and reporting results to class
 - Finding out information from others

14. Do you often allow your students to manage their own learning? How did you organize that?

15. Do you often encourage them to do out of class practice or self-study?

If yes, what kinds of activities do you recommend to them?

16. As you may know, some Thai students can be very quiet, shy or lack of self-confidence, how do you encourage them to participate more in the activities?

17. How do you assist students who have low English abilities or cannot communicate well to be able to express themselves or their opinions better?

18. Have you experienced difficulties explaining things in English and students did not understand?

What did you do?

19. How often do students ask for your advice when they need helps or have problems in their learning?

20. What are the real difficulties or challenges in teaching this class?

How do you cope with those difficulties?

Part 3: Opinions on Students' Learning Behaviour, English Abilities and their Communicative Competence

21. In general, what are your opinions towards this group of students in term of their learning behaviour and their responsibilities in learning?

22. Do they pay a lot of attention in the lesson? Are they enthusiastic to participate in the class activities?

23. Do they often do out of class self-study?

24. In general, what do you think of the students' actual level of English abilities?

- Listening:
- Speaking:
- Reading:
- Writing:

And how many students do you think having good or reasonably good English abilities?

25. Do you think their English abilities have directly affected with their learning in other subjects such as Mathematics, science and health education? How would they affect?

26. What do you expect them to do more to improve their English abilities?

27. How well can students communicate or express their thoughts and opinions?

28. How often do they do these things in the class?

- volunteer their answers
- offer their opinions
- disagree with teachers or classmates and explain their reasons/opinions
- explain things in English
- ask questions when they do not understand something
- ask teachers for assistance with their learning problems

29. From class observation some students were very quiet, did not participate much in activities or respond to the teachers, do you think they understand the lesson? Can they do well in the exams?

30. Do you think their English abilities and communication skills are improving? Is it at a satisfactory level?

Part 4 Factors Affecting Students' Communicative Competence and Ways to improve it

31. From class observation, some students can communicate better than the others. In your opinions, what factors assist them to do well?

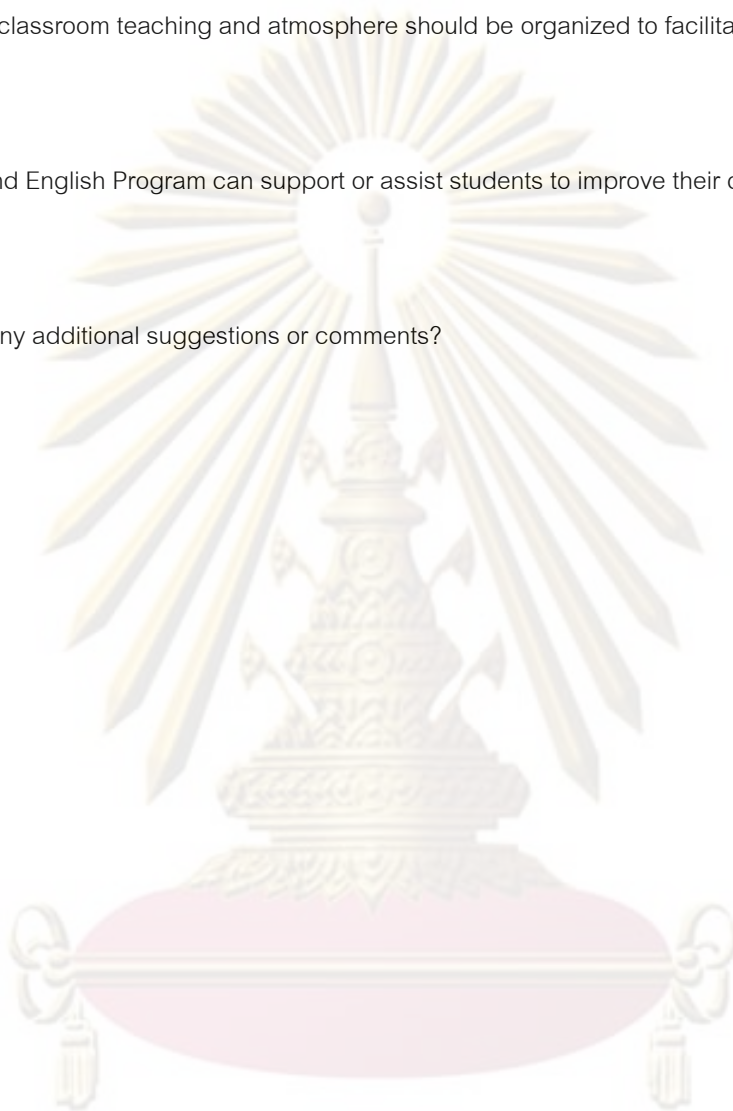
32. What things do you think have made some students cannot communicate well although they have studied in the EP program for nearly 3 years?

33. What factors below do you think have affected with students' communicative competence?

In what way?

- Students themselves (learning behaviour, motivation etc.)
- Teachers' teaching techniques
- Teaching and learning atmosphere
- Extra supporting activities i.e. club activities, science exhibition etc.
- Supports from school and English program
- Adequateness and quality of learning resources

34. How students can improve their communicative competence by themselves?
35. How can teachers facilitate students to improve their communicative competence?
36. In what ways, classroom teaching and atmosphere should be organized to facilitate students in their communication?
37. How school and English Program can support or assist students to improve their communicative competence?
38. Do you have any additional suggestions or comments?

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามนักเรียน

“ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสาร (Communicative competence) ของนักเรียนในโครงการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (English Program)”

คำชี้แจง

- แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสาร ของนักเรียนในโครงการ English Program ซึ่งศึกษาปัจจัยทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่
 - ปัจจัยด้านนักเรียน
 - ปัจจัยด้านครู
 - ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน และ
 - ปัจจัยด้านโรงเรียน
 ในการตอบครั้งนี้ไม่มีคำตอบที่ผิดหรือถูก ขอให้นักเรียนทุกคนตอบคำถามตามความเป็นจริงและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่
- นักเรียนไม่ต้องเขียนชื่อของนักเรียนลงแบบสอบถาม ข้อมูลทั้งหมดจะถือเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อนักเรียนทั้งสิ้น
- แบบสอบถามนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลนักเรียนทั่วไป จำนวน 5 ข้อ
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในโครงการ English Program จำนวน 2 ข้อ
 - ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน
 - ปัจจัยด้านนักเรียน จำนวน 7 ข้อ
 - ปัจจัยด้านครู จำนวน 8 ข้อ
 - ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน จำนวน 6 ข้อ
 - ปัจจัยด้านโรงเรียน จำนวน 5 ข้อ
- โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน และกรอกข้อความลงใน ตามความคิดเห็นของนักเรียนหรือตามความเป็นจริง

ขอขอบคุณทุกคนที่กรุณาสละเวลาเพื่อการวิจัยครั้งนี้

นางสาว วุฒิยา พยัคฆ์มาก

นิสิตปริญญาโท ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

1. เพศ _____ 2. อายุ _____
3. เกรดเฉลี่ยรวมเทอมที่ผ่านมา _____ 4. เกรดวิชาภาษาอังกฤษเทอมที่ผ่านมา _____
5. นักเรียนคิดว่าระดับความสามารถภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับใด
การฟัง	☐ ดีมาก	☐ ดี	☐ พอใช้	☐ ต้องปรับปรุง
การพูด	☐ ดีมาก	☐ ดี	☐ พอใช้	☐ ต้องปรับปรุง
การอ่าน	☐ ดีมาก	☐ ดี	☐ พอใช้	☐ ต้องปรับปรุง
การเขียน	☐ ดีมาก	☐ ดี	☐ พอใช้	☐ ต้องปรับปรุง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในโครงการ English Program

6. สิ่งที่นักเรียนชอบหรือสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนในโครงการ English Program มีอะไรบ้าง

.....

.....

7. สิ่งที่นักเรียนไม่ชอบหรือเห็นว่าเป็นอุปสรรคในการเรียนในโครงการ English Program มีอะไรบ้าง เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน

8. นักเรียนคิดว่าการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารมีประโยชน์หรือไม่ และมีประโยชน์อย่างไร

.....

.....

9. นักเรียนรู้สึกมั่นใจ อาย หรือ ไม่มั่นใจ เมื่อครูให้นำเสนอผลงาน (Present) หรือพูดหน้าชั้นเรียน เพราะเหตุใด

.....

.....

10. เมื่อครูถามคำถาม ถ้านักเรียนรู้คำตอบที่ถูกต้อง นักเรียนจะ

- ตอบทันที ถึงแม้จะไม่แน่ใจว่าจะถูกก็ตาม รอให้เพื่อนตอบก่อน แล้วค่อยพูดเสริม
- บอกคำตอบให้เพื่อนตอบแทน รอให้ครูเฉลยคำตอบ

11. ในทุกวิชาที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ นักเรียนทำสิ่งเหล่านี้บ่อยแค่ไหน

- อสาเป็นตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้น บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคย
- แสดงความคิดเห็นที่ตนไม่เห็นด้วย บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคย

- พยายามอธิบายให้ครูและเพื่อนเข้าใจ บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคย
ถึงแม้ไม่มั่นใจในทักษะภาษาอังกฤษของตน
- ถามคำถามเมื่อมีข้อสงสัยหรือขอให้ครู บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคย
อธิบายซ้ำเมื่อไม่เข้าใจ

ถ้านักเรียนทำสิ่งเหล่านี้บ่อยๆ ครั้ง หรือไม่เคยทำเลย เป็นเพราะเหตุใด

.....

.....

.....

12. นักเรียนได้ฝึกฝนใช้ภาษาอังกฤษอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

13. นักเรียนคิดว่าจุดอ่อนหรือปัญหาในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษของนักเรียนมีอะไรบ้าง และคิดว่าจะปรับปรุงได้อย่างไร

.....

.....

.....

14. นักเรียนคิดว่า ตัวนักเรียนเองสามารถพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารด้วยตนเองได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

15. ในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ นักเรียนคิดว่าครูมีเทคนิคการสอนที่ดีหรือไม่

- ครูในทุกวิชาข้างต้น มีเทคนิคการสอนที่ดี ทำให้การเรียนสนุกสนานและน่าสนใจ
- ครูใน 4 วิชา จาก 5 วิชาข้างต้น มีเทคนิคการสอนที่ดี ทำให้การเรียนสนุกสนานและน่าสนใจ
- ครูใน 3 วิชา จาก 5 วิชาข้างต้น มีเทคนิคการสอนที่ดี ทำให้การเรียนสนุกสนานและน่าสนใจ
- ครูใน 2 วิชา จาก 5 วิชาข้างต้น มีเทคนิคการสอนที่ดี ทำให้การเรียนสนุกสนานและน่าสนใจ
- ครูใน 1 วิชา จาก 5 วิชาข้างต้น มีเทคนิคการสอนที่ดี ทำให้การเรียนสนุกสนานและน่าสนใจ

16. ครูในททุกวิชา ได้ส่งเสริมให้นักเรียนสื่อสารกับเพื่อนและครูเป็นภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด มาก พอสมควร ค่อนข้างน้อย น้อย

17. นักเรียนคิดว่าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนได้หลากหลายมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด มาก พอสมควร ค่อนข้างน้อย น้อย

18. ครูได้สนับสนุนให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

19. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมที่นักเรียนสนใจมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด มาก พอสมควร ค่อนข้างน้อย น้อย

20. นักเรียนพูดคุยเล่นกับครูและ/หรือปรึกษาปัญหาด้านการเรียนกับครู บ่อยแค่ไหน

- บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย บางครั้ง ไม่บ่อย

21. เมื่อครูถามนักเรียนอธิบายคำตอบอย่างตะกุกตะกักเพราะนึกศัพท์ไม่ออกและไม่รู้จะอธิบายอย่างไร ครูมักจะทำอย่างไร

- ให้เวลาคิดและพยายามแนะนำนักเรียนสามารถตอบได้
- ให้เพื่อนช่วยคิดและช่วยกันตอบ
- ให้เพื่อนคนอื่นตอบแทน
- เฉยๆ และเฉลยคำตอบให้ทราบ

22. นักเรียนคิดว่าครูมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

23. ในททุกวิชาโดยรวม นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด มาก พอสมควร ค่อนข้างน้อย น้อย

ชอบกิจกรรมวิชา มากที่สุด เพราะ

ไม่ชอบกิจกรรมวิชา เพราะ

24. นักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด
- มาก
- พอสมควร
- ค่อนข้างน้อย
- น้อย

25. การทำกิจกรรมต่างๆ นักเรียนมีโอกาสแสดงความสามารถและมีอิสระแสดงออกมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด
- มาก
- พอสมควร
- ค่อนข้างน้อย
- น้อย

26. นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมชมรมหรือไม่ และคิดว่าช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

27. ในทุกวิชาโดยรวม นักเรียนคิดว่าบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนมีลักษณะอย่างไร

- ผ่อนคลาย
- สนุกสนาน
- เป็นกันเอง
- ตึงเครียด
- น่าเบื่อ

28. นักเรียนคิดว่ากิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน มีผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

29. นักเรียนคิดว่าโรงเรียนได้สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด
- มาก
- พอสมควร
- ค่อนข้างน้อย
- น้อย

30. ห้องเรียนมีสภาพและบรรยากาศที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด
- มาก
- พอสมควร
- ค่อนข้างน้อย
- น้อย

หากคิดว่าต้องปรับปรุง ควรปรับปรุง.....

31. นักเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนต่อไปนี้บ่อยแค่ไหนและเพื่อทำสิ่งใด

- ห้องสมุดโรงเรียน บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย บางครั้ง ไม่บ่อย

เพื่อ.....

- EP Library บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย บางครั้ง ไม่บ่อย

เพื่อ.....

- Science Lab บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย บางครั้ง ไม่บ่อย
 เพื่อ
- ICT Center บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย บางครั้ง ไม่บ่อย
 เพื่อ
- Music Room บ่อยครั้ง ค่อนข้างบ่อย บางครั้ง ไม่บ่อย
 เพื่อ

32. นักเรียนคิดว่าโรงเรียนได้จัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้เพียงพอและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนมากน้อยเพียงใด

- มากที่สุด มาก พอสมควร ค่อนข้างน้อย น้อย

หากไม่เพียงพอ ควรจัดให้มี

.....

33. นักเรียนคิดว่าโรงเรียนมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่สละเวลาตอบแบบสอบถามเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์นักเรียนแบบเจาะลึก

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

1. นักเรียนชอบหรือไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษ เพราะเหตุใด
 2. นักเรียนคิดว่าความรู้ภาษาอังกฤษมีประโยชน์อย่างไรบ้าง ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต
 3. นักเรียนชอบพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษหรือไม่ และกลัวว่าตนจะพูดผิดหรือไม่
 4. ครอบครัวได้สนับสนุนการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนหรือไม่
 5. นักเรียนได้เรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมหรือไม่
- ถ้าเรียน เรียนอะไรบ้าง เรียนกับใครและเรียนนานเท่าใด

ตอนที่ 2 ความเอาใจใส่ต่อการเรียน

6. นักเรียนมีวิธีการเรียนภาษาอังกฤษอย่างไรบ้าง เช่น วิธีการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ไวยากรณ์ การฝึกพูด ฝึกออกเสียง เป็นต้น
7. นักเรียนทบทวนเนื้อหาบทเรียนหรือศึกษาเพิ่มเติมเองที่บ้านหรือไม่ วันละประมาณกี่ชั่วโมง
8. นักเรียนมักส่งการบ้านภาษาอังกฤษ หรืองานที่ครูมอบหมายตรงเวลาหรือไม่
9. ถ้านักเรียนไม่เข้าใจบทเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
10. นักเรียนชอบค้นคว้าเพื่อหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมหรือไม่ นักเรียนมีวิธีค้นคว้าอย่างไร

ตอนที่ 3 การฝึกฝนทักษะทั้งในและนอกห้องเรียน

11. นักเรียนได้ฝึกฝนภาษาอังกฤษในห้องเรียนอย่างไรบ้าง
 12. นักเรียนได้ฝึกฝนภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนอย่างไรบ้าง
 13. ปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษที่สำคัญของนักเรียนคืออะไร
- นักเรียนมีวิธีแก้ไขหรือฝึกเพิ่มเติมอย่างไร
14. นักเรียนคิดว่าการพัฒนาความสามารถการสื่อสารของนักเรียนต้องอาศัยสิ่งใดบ้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคำถามสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group interview) นักเรียน

ตอนที่ 1 แนวทางด้านนักเรียน

1. นักเรียนคิดว่าตนมีความสามารถทางการสื่อสารระดับใด
2. นักเรียนคิดว่าจะสามารถพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้นด้วยตนเองอย่างไร

ตอนที่ 2 แนวทางด้านครู

3. นักเรียนคิดว่าครูได้ช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนมากน้อยเพียงใด
4. นักเรียนคิดว่าครูจะสามารถช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนได้อย่างไรบ้าง

ตอนที่ 3 แนวทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน

5. นักเรียนรู้สึกพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด
6. นักเรียนคิดว่าการจัดการเรียนการสอนควรมีลักษณะอย่างไร จึงจะช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนได้
7. โดยรวมแล้ว นักเรียนชอบบรรยากาศการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ มากน้อยเพียงใด
8. ถ้าจะช่วยในการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน บรรยากาศการเรียนการสอนควรมีลักษณะอย่างไร

ตอนที่ 4 แนวทางด้านโรงเรียน

9. นักเรียนคิดว่าโรงเรียนเห็นความสำคัญและได้ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารมากน้อยเพียงใด
10. โรงเรียนจะช่วยพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียนได้อย่างไรบ้าง

(แบบสอบความสามารถทางการสื่อสารของนักเรียน)

English Test

Part 1 Read the passage and choose the best answer to complete each blank.

*Early to bed, early to rise;
Makes a man healthy, wealthy and wise.*

This is an old American saying. Have you heard it before? It means we must go to bed early and get up early in the morning. Then we will be (1) _____. We will also be rich and clever.

Perhaps this is true. The (2) _____ must have enough sleep to be healthy. Children of your age must have ten (3) _____ of sleep every night. Children who do not have enough sleep cannot do their work properly. They will not be wise and they may not become wealthy.

The human body also needs exercise. Walking, running, jumping, swimming and playing games are all forms of (4) _____. Exercise helps the body (5) _____.

Exercise also helps the blood to move around inside the body. This is very important. Our blood transports Oxygen to all parts of body. The brain in our head needs blood. We think with our brain. Exercise helps us to (6) _____ better.

1.	a. beautiful	b. friendly	c. healthy	d. happy
2.	a. body	b. patient	c. worker	d. child
3.	a. hours	b. minutes	c. nights	d. times
4.	a. sports	b. homework	c. subjects	d. exercise
5.	a. happy	b. strong	c. popular	d. pretty
6.	a. listen	b. read	c. write	d. think

Part 2 Choose the best answer.

7. Christina always _____ her homework before she calls her friends.

a. does	b. do	c. doing	d. did

8. Don't put the dictionary away. I _____ it.
 a. use b. am using c. used d. was using
9. Hey, Caroline! This isn't my pen. Is it _____?
 a. you b. your c. yours d. yourself
10. We _____ computer games when the teacher arrived.
 a. played b. have played c. are playing d. were playing
11. You _____ wear proper sport clothes when you are in the P.E class.
 a. can b. may c. have to d. might
12. We study English with a _____.
 a. kind and helpful teacher b. helpful and kind teacher
 c. helpful teacher and kind d. teacher kind and helpful
13. You _____ eat after 9pm. If you're too full, you might not sleep well.
 a. should b. shouldn't c. may d. may not
14. My father told me to ride a bike to school much more _____.
 a. care b. careful c. carefully d. careless
15. Did you phone John? Oh no, I forgot. I _____ him now.
 a. phone b. am phoning c. will phone d. am going to phone
16. I _____ to John's party this evening.
 a. go b. went c. will go d. am going
17. Bangkok is much _____ than Rio et, but _____.
 a. more modern, less peaceful b. moderner, more peaceful
 c. more modern, more peaceful d. moderner, less peaceful
18. There was a science exhibit last week and many students _____ with the demonstration of flying a model plane.
 a. had excited b. were exciting
 c. excited d. were excited

19. _____ in a foreign country? No, never.

- a. Did you live
c. Have you ever lived
- b. Do you live
d. Were you living

20. We _____ pass the test if we don't work hard.

- a. don't
c. can't
- b. won't
d. are not going to

Part 3 Choose the best answer to complete the conversation.

21. Jamie: Hello, Andrea.

Andrea: Oh, _____21_____, Jamie.

Jamie: Are you hungry? Let's go to the canteen.

Andrea: _____22_____.

Jamie: Ok. Let's go.

- a. hi
c. where are you going?
- b. Fine, thank you
d. Nice to meet you

22. a. No, thanks.

c. OK, thanks very much

b. Yes, good idea.

d. Sorry, I'm not hungry.

23. Joe: Excuse me. I have an appointment with Dr. Roberts at 4.30. But, is it possible to see him now? I have a terrible pain in my ear.

Nurse: Please have a seat. I'll check if you can see him now.

Joe: Thank you very much.

Nurse: _____.

- a. See you.
c. Good luck.
- b. Never mind.
d. My pleasure.

24. Pete: Hey, Andrea, look at all these after-school activities?

Andrea: Yeah. I'd like to join the Volleyball Club.

_____24_____?

Pete: Gee, _____25_____, but I can't. I go to the Computer Club on Tuesdays.

- a. Do you like Volleyball Club?
b. Would you like to join the club with me?
c. Can you play volleyball?
d. If you like playing volleyball, you can join us

25. a. I hope

b. I'm busy

c. I don't like it much

d. I'd love to

33. You are looking for a seat in the canteen. There is one seat empty at one table where three students are having lunch. What would you ask?

- a. Who's sitting here? b. Whose seat is this?
c. Is this seat free? d. Excuse me. Can you move please?

34. If someone has just sneezed, what would you say?

- a. Bless you! b. Sorry!
c. Are you Ok? d. Excuse me!

35. Which question should you not ask when you are first introduced to a foreign exchange student?

- a. Where are you from? b. Do you like Thailand?
c. What subject do you like the most? d. Your watch is very nice.
Was it expensive?

Part 5 Read the story below and answer questions 36-43

Face to face with a gorilla

I had found the baby gorilla four weeks before, and it was very ill. (36) now it was well again, and I had to take it back to its family. I picked **it** up, walked out to the car and drove to the forest.

With the baby in my arms, I started to walk in among the trees. I was worried. 'If the mother doesn't recognize the baby, she won't take it back,' I thought. 'Perhaps **she** will even kill it.'

The **family** was there. I put the baby gorilla down on the ground and walked a few metres away. Then I stopped and watched. I could see the mother looking at the baby, and I thought, 'Will she come closer? What will she do?'

Suddenly the father was there, in front of me. It was frightening (40) he was only a metre away. I was frightened, but I know what to do. People think gorillas often attack people, but they don't – they only attack when you show you're scared. 'If I turn and run away, this gorilla will attack me' I thought. 'But if I don't move, he'll go away.' I didn't move.

Suddenly **the male gorilla** lifted his hand. After a few seconds, he dropped his hand and turned. He went over to the baby, picked it up and moved away into the trees. I sat down on the ground. I was shaking!

Part 6 นักเรียนควรทำอะไร . . .

เมื่อนักเรียนประสบกับปัญหาต่อไปนี้ นักเรียนควรทำอะไร จับคู่ปัญหาข้อ 44-50 กับวิธีแก้ปัญหาคือ a-g

- _____ 44. ชาวต่างชาติ ถามเส้นทางไปธนาคาร เมื่อบอกไปแล้ว นักเรียนสังเกตเห็นว่า เขายังสับสนไม่ค่อยเข้าใจ
- _____ 45. เมื่ออ่านฉลากยา นักเรียนไม่รู้ว่าความหมายคำว่า "relief" ควรทำอะไร
- _____ 46. ครูชาวต่างชาติขอให้นักเรียนช่วยทำสิ่งหนึ่งให้ แต่ครูพูดเร็วมากจนไม่เข้าใจ
- _____ 47. ครูถามเกี่ยวกับมารยาทไทย นักเรียนตอบไม่ได้ในทันที เพราะไม่รู้จะอธิบาย สิ่งนั้นว่าอย่างไรดี
- _____ 48. อธิบายวิธีการทำแบบฝึกหัดหนึ่งซึ่งมีหลายขั้นตอน และนักเรียนไม่แน่ใจว่า เข้าใจถูกต้องตามที่อาจารย์บอกหรือไม่
- _____ 49. นักเรียนต้องการแสดงให้พนักงานบริการในร้านอาหารเห็นนักเรียน เพื่อสั่งอาหารเพิ่ม ควรทำอะไร
- _____ 50. ขณะที่นักเรียนกำลังบอกอาจารย์ถึงเหตุผลที่ขาดเรียน เพื่อนคนอื่นๆ พูดเสียงดังมาก นักเรียนไม่แน่ใจว่าอาจารย์ได้ยินหรือไม่

วิธีแก้ปัญหา

- a. ใช้ Dictionary
- b. ให้ผู้พูด พูดซ้ำอีกครั้ง
- c. พยายามสนทนาต่อ โดยขอเวลาเพื่อคิดว่าจะพูดอะไรต่อดี (โดยใช้คำพูด เช่น Let me see . . . I mean . . .)
- d. ใช้ท่าทางประกอบ เช่น พยักหน้า สบตา ยกมือ
- e. พูดซ้ำอีกครั้ง เมื่อผู้ฟังไม่ได้ยินที่คุณพูด
- f. ตรวจสอบความเข้าใจของตนอีกครั้ง เช่น ถามผู้พูดย้ำว่าที่คุณเข้าใจนั้นถูกต้องไหม
- g. ตรวจสอบความเข้าใจของผู้ฟังอีกครั้ง ว่าเข้าใจที่คุณพูดไหม

ภาคผนวก ค

โครงสร้างเนื้อหาแบบสอบความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้างเนื้อหาแบบสอบความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ

เนื้อหาของแบบสอบ	จำนวนข้อ	ข้อที่
ตอนที่ 1 ความสามารถด้านความรู้ทางภาษา		
1.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดระเบียบภาษา		
1.1.1 ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ไวยากรณ์		
▪ Vocabulary / Morpheme	6	1-6
▪ Tenses		
- Present simple	1	7
- Present continuous	1	8
- Past simple	1	18
- Past continuous	1	10
- Future simple (will)	1	15
- Be going to	1	16
- Present perfect	1	19
▪ Should / shouldn't	1	13
▪ Have to / don't have to	1	11
▪ Possessive pronouns	1	9
▪ First conditional	1	20
▪ Comparative adjectives	1	17
▪ Adjective orders	1	12
▪ Adverbs	1	14
1.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความ		
▪ ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหลักภาษา		
- การอ้างอิงย้อนหลัง	1	41
- การแทนที่คำนาม	3	37-39
- การใช้คำสันธาน	2	36,40
▪ การเรียบเรียงสำนวนโวหาร		
- การเล่าเรื่อง	1	42
- การบรรยาย	1	43

เนื้อหาของแบบสอบ	จำนวนข้อ	ข้อที่
1.2 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมาย		
1.2.1 ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ทางภาษา		
▪ การทักทายเพื่อนและตอบรับคำเชิญของเพื่อน	2	21-22
▪ การตอบรับคำขอบคุณ	1	23
▪ การเชิญเชิญและการตอบรับ	2	24-25
▪ การเสนอบริการ ความช่วยเหลือ	1	29
▪ การขออนุญาตเพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง	1	30
▪ การชมเชย	1	26
▪ การทักทาย แนะนำตัวกับผู้ใหญ่	1	27
▪ การร้องขอให้ผู้อื่นทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้	1	28
1.2.2 ความรู้เกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคม		
▪ การเชิญเชิญผู้ใหญ่	1	31
▪ มารยาทการรับโทรศัพท์	1	32
▪ การถามเพื่อขออนุญาต	1	33
▪ มารยาทสังคมทั่วไป เช่น เมื่อมีคนจามใกล้ๆ ควรพูดว่าอย่างไร	1	34
▪ มารยาทเมื่อพบปะกับบุคคลอื่นๆ ในครั้งแรก	1	35
ตอนที่ 2 ความสามารถด้านกลวิธีการสื่อสาร		
▪ การใช้แหล่งหรือเอกสารอ้างอิง	1	45
▪ การขอให้คู่สนทนาพูดซ้ำ	1	46
▪ การใช้ถ้อยคำบางอย่างเพื่อให้การสนทนาต่อเนื่อง	1	47
▪ การใช้ท่าทางประกอบ	1	49
▪ การพูดซ้ำเมื่อคู่สนทนาได้ยินไม่ชัดเจน	1	50
▪ การตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง	1	48
▪ การตรวจสอบความเข้าใจของคู่สนทนา	1	44

ภาคผนวก ง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี ชีโนกุล

ผู้อำนวยการหลักสูตรสหสาขาวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ดร. อรุณี อรุณเรือง

รองผู้อำนวยการศูนย์ภาษาและอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

3. อาจารย์ อุไรลักษณ์ สิงห์บุญ

หัวหน้าโครงการ English program โรงเรียนสตรีอ่างทอง

4. อาจารย์ เตือนใจ อัครวิเชียร

หัวหน้าโครงการ English program โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

5. Karen Hollis

อาจารย์ภาษาอังกฤษ สถาบัน IDP Training Services

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว วุฒิยา พยัคฆ์มาก เกิดวันที่ 2 กันยายน 2514 ที่จังหวัดชัยนาท สำเร็จการศึกษา
มนุษยศาสตร์และศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ สถาบันราชภัฏพระนคร เมื่อปีการศึกษา
2537 และครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัย Deakin University
เมื่อปีการศึกษา 2544 ปัจจุบันสอนที่มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย